

**TRETJE IN ČETRTO PERIODIČNO POROČILO REPUBLIKE
SLOVENIJE NA PODLAGI KONVENCIJE O OTROKOVIH
PRAVICAH**

	<i>Odstavki</i>	<i>Strani</i>
Kazalo		2
I. UVOD	1 - 3	1
Prvi del: Tretje in četrto periodično poročilo Republike Slovenije na na podlagi Konvencije o otrokovih pravicah	1 - 423	1
II. ŠPLOŠNI IZVEDBENI UKREPI	4 - 83	2
A. Zakonodaja, administrativni in drugi ukrepi za uresničevanje konvencije (4. člen)	4 - 44	2
B. Usposabljanje in razširjanje informaciji o Konvenciji o otrokovih pravicah (42. člen)	45 - 67	11
C. Mednarodna dejavnost	68-74	16
D. Razširjanje informaciji o otrokovih pravicah (odstavek 6. 44. člena)	76-83	17
III. DEFINICIJA OTROKA	85-86	20
IV. SPLOŠNA NAČELA	87-103	21
2. člen – prepoved diskriminacije	87-98	21
3. člen - koristi otrok	99-100	24
6. člen - pravica do življenja, preživetja in razvoja	101	24
12. člen - pravica do svobodnega izražanja	102-103	24
V. CIVILNE PRAVICE IN SVOBODŠČINE	104-133	26
7. člen – ime in državljanstvo	104-123	26
8. člen - ohranitev identitete	124	30
13. člen - svoboda izražanja	125	30
14. člen - svoboda misli, vesti in veroizpovedi	126-127	30
16. člen - zaščita zasebnosti	128-129	30
17. člen - dostopnost do primernih informaciji	130	31
37. člen - prepoved mučenja in drugega krutega, nečloveškega ali ponižujočega ravnanja	131-133	31
VI. DRUŽINSKO OKOLJE IN NADOMESTNA VZGOJA TER VARSTVO	134-196	32
5. člen - svetovanje staršem	133-137	32
18. člen – odgovornost staršev	138	33
9. člen - ločitev otrok od staršev	139-142	34
10. člen - združevanje družin	143	34
4. odstavek 27. člena - preživljanje otrok	144-156	34
20. otroci prikrajšani za družinsko okolje	157- 167	36
21. člen – posvojitve	168-170	38
11. člen – nezakonito premeščanje in nevračanje otrok iz tujine	171-172	38
19. in 39. člen - zloraba, trpinčenje in zanemarjanje otrok	173-182	39

25. člen – spremljanje izvajanja ukrepov	196	44
VII. OSNOVNO ZDRAVJE IN BLAGINJA	197-303	45
23. člen - otroci s posebnimi potrebami	197-200	45
24. člen - zdravje in zdravstvene storitve	201-274	46
1. in 2. odstavek 27. člena - življenjski standard	275-303	64
VIII. IZOBRAŽEVANJE, PROSTI ČAS IN KULTURNE DEJAVNOSTI	304-332	68
28. člen – izobraževanje	304-309	68
29. člen – cilji izobraževanja	310-323	69
31. člen - kultura in kulturne aktivnosti	324-332	72
IX. POSEBNI VARSTVENI UKREPI	333-423	75
22. člen - otroci begunci	333-347	75
38. člen - otroci v oboroženih spopadih	348-351	78
40. člen - mladoletniško kazensko pravo	352-358	79
37. člen - otroci, ki jim je odvzeta prostost	359-366	81
37. člen - smrtna kazen, dosmrtni zapor ter mučenje ali drugo kruto nečloveško ravnanje	367	82
32. člen - ekonomsko izkoriščanje otrok	368-369	82
33. člen - prepovedane droge	370-376	83
34. člen – spolno izkoriščanje in spolna zloraba	377-387	85
36. člen - druge oblike izkoriščanja otrok	388-391	86
35. člen - prodaja otrok, trgovina z otroki in ugrabitev otrok	392-415	87
30. člen - narodne manjšine	416-423	91
Drugi del: Nadaljevanje izvajanja izbirnih protokolov h Konvenciji o otrokovih pravicah v Republiki Sloveniji.	424-482	93
X. UVOD		93
A) Izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah glede prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije	424-465	93
B) Izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih	466-482	102
XI. PRILOGE		109

UVOD

1. Na podlagi določbe 1. odstavka 44. člena Konvencije o otrokovih pravicah, katere pogodbenica je Republika Slovenija na podlagi nasledstva (Akt o notifikaciji nasledstva glede konvencij OZN in konvencij, sprejetih v Mednarodni agenciji za atomsko energijo, Uradni list RS št. 35/92), daje Republika Slovenija svoje tretje in četrto periodično poročilo o nadaljevanju uresničevanja Konvencije o otrokovih pravicah.

2. Poročilo je sestavljeno v skladu s Smernicami (spremenjenimi), ki jih je glede oblike in vsebine poročila, sprejel Odbor OZN za otrokove pravice junija 2005 (CRC/C/58/Rev.1.). **Prvi del poročila** se sklicuje se zlasti na sklepne pripombe/priporočila Odbora o pravicah otroka (CRC/C/15/Add. 230) z dne 26.02.2004 ter na drugo poročilo Republike Slovenije na podlagi Konvencije o otrokovih pravicah (CRC/C/70/Add. 19), ki ga je Republika Slovenija posredovala Odboru o pravicah otroka dne 18. septembra 2001. Zajema obdobje od leta 2004 do leta 2008. **Drugi del poročila** vsebuje odgovore na priporočila (sklepne ugotovitve) Odbora za otrokove pravice z dne 12. junija 2009 na podlagi obravnave Uvodnega poročila Republike Slovenije po Izbirnem protokolu h Konvenciji o otrokovih pravicah glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih in Uvodnega poročila Republike Slovenije po Izbirnem protokolu h Konvenciji o otrokovih pravicah glede prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije na 51. zasedanju Odbora za otrokove pravice z dne 29. maja 2009 v Ženevi.

3. Tretje in četrto periodično poročilo je koordiniralo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Pri njegovi pripravi so sodelovali: Ministrstvo za zunanje zadeve, Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za pravosodje, Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvom za zdravje, Ministrstvom za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za obrambo, Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti, Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje, Urad Vlade Republike Slovenije za verske skupnosti ter Otroška opazovalnica pri Inštitutu za socialno varstvo. Pri pripravi poročila je bila organizirana tudi razprava z nevladnimi organizacijami in Varuhom za človekove pravice.

I. SPLOŠNI IZVEDBENI UKREPI

(4. člen, 42. člen in šesti odstavek 44. člena)

A. Zakonodaja, administrativni in drugi ukrepi za uresničevanje konvencije (4. člen)

Zakonodaja, programi in projekti na področju otrokovih pravic

4. Republika Slovenija od osamosvojitve naprej med prednostne usmeritve uvršča tudi zavzemanje za spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin, med katere sodijo tudi otrokove pravice. Splošni pristop do otrokovih pravic temelji na predpostavki, da je nacionalna zakonodaja, politika in praksa usklajena z določili Konvencije o otrokovih pravicah. Pri tem se Republika Slovenija zavzema tudi za udeležanje pripomb/priporočil Odbora o pravicah otroka, prioritete pa so usmerjene k ozaveščanju in ranljivim skupinam otrok.

5. Na področju splošnih izvedbenih ukrepov je Vlada Republika Slovenije leta 2006, na podlagi priporočila Odbora za otrokove pravice sprejela **Program za otroke in mladino 2006-2016**. Programu so sledile strokovne podlage za izdelavo akcijskega načrta za izvajanje Programa za otroke in mladino.

6. V letu 2006 je Otroška opazovalnica pri Inštitutu za socialno varstvo začela oblikovati enotno bazo podatkov o otrocih in mladini, ki vključuje podatke, pridobljene na osnovi nacionalnih baz podatkov zbranih v različnih institucijah v Sloveniji ter podatke, ki so bili pridobljeni na podlagi longitudinalnih raziskav, v katerih so bili kot ciljna populacija vključeni otroci in mladina.

7. Pod okriljem Varuha za človekove pravice se je začel leta 2006 izvajati pilotski projekt **Zagovornik – glas otroka**, ki zastopa le otroka – je njegov glas. Projekt skuša izdelati model Zagovornika otrokovih pravic, ki bi ga bilo mogoče tako po vsebinski kot po organizacijski zasnovi vključiti v formalnopравни sistem in s tem zagotoviti njegovo izvajanje na nacionalni ravni.

8. Temeljno priporočilo Odbora za otrokove pravice o izobraževanju o otrokovih pravicah tako otrok, kot tudi staršev in oseb, ki delajo za otroke in z njimi, je vključeno v posodobljene učne načrte za osnovno šolo in gimnazije ter programe izobraževanja. **Izobraževanje o otrokovih pravicah** poteka po posodobljenih učnih načrtih (ki so bili sprejeti leta 2008), kjer je poudarjena tudi vzgoja in izobraževanje za človekove pravice. Za vse tiste osebe, ki delajo za otroke in z njimi, pa se izvajajo različne oblike izobraževanja.

9. Na področju **civilnih pravic otrok**, je prišlo do premikov pri urejanju statusa tistih otrok, ki so jih prizadele negativne posledice izbrisa iz registra stalnih prebivalcev Slovenije. Na podlagi odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije, Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije po uradni dolžnosti izdaja dopolnilne odločbe o stalnem prebivališču. Prav tako je 28.4. 2007 stopil v veljavo **Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji**¹, ki celostno ureja položaj romske skupnosti v Sloveniji. Sprejeti so bili programi in strategije za izboljšanje položaja Romov v Sloveniji. Med pozitivne ukrepe v korist romskih skupnosti sodi tudi sprejetje »Programa za otroke in mladino 2006-2016«. Ta v okviru posebnega programskega področja poudarja skrb za otroke in mladino etnične skupnosti.

10. V zadnjih letih je Republika Slovenija namenila posebno pozornost ranljivim skupinam otrok. Pomembna novost na področju preprečevanja slabega ravnanja z otroki je tudi sprejetje Zakona o

¹ Uradni list RS, št. 33/07

preprečevanju nasilja v družini². Zakon razlikuje fizično, spolno, psihično in ekonomsko nasilje ter zanemarjanje dolžne skrbi za družinskega člana. Posebno varstvo pred nasiljem uživajo otroci, starejše osebe in invalidi. Za učinkovito izvajanje zakona je Državni zbor RS dne 27.05.2009 sprejel Resolucijo o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini za obdobje 2009-2014³, ki določa cilje, ukrepe in ključne nosilce politik za preprečevanje in zmanjševanje nasilja v družini v Sloveniji do leta 2014. Dne 17.12.2009 je Vlada RS sprejela tudi »Predlog Družinskega zakonika⁴» (v nadaljevanju: Predlog DZak), ki je bil vložen v zakonodajni postopek. Predlog Družinskega zakonika med drugim tudi prvič določa prepoved telesnega kaznovanja otroka ali druge oblike ponižujočega ravnanja, ki zavezuje ne le starše, temveč tudi druge osebe, državne organe in nosilce javnih služb.

11. Leta 2004 so bile sprejete spremembe in dopolnitve Kazenskega zakonika⁵. Leta 2008 je v veljavo stopil nov Kazenski zakonik⁶. Vse spremembe kazenske zakonodaje so prispevale k večji zaščiti otrokovih pravic. Preprečevanje in oskrba žrtev trgovine z ljudmi pa je opredeljeno z dvoletnimi vladnimi akcijskimi programi na področju trgovine z ljudmi, ki vključujejo konkretno finančno ovrednotene projekte.

12. V juliju 2004 je bil zgrajen nov **Azilni dom**, ki je namenjen nastanitvi in oskrbi prosilcev za mednarodno zaščito. V tem objektu so posebni prostori namenjeni nastanitvi družin z otroki in pripadnikov ranljivih skupin. V Azilnem domu potekajo številne dejavnosti, ki so namenjene, otrokom in mladostnikom v sodelovanju z Visokim komisariatom Združenih narodov za begunce in z nevladnimi organizacijami.

13. **Na področju vzgoje in izobraževanja** so v obdobju 2004-2007 nastali programski dokumenti, ki se posredno ali neposredno nanašajo na otrokove pravice, in sicer na naslednjih področjih: zdravje, droge, nasilje, vzgoja in izobraževanje Romov, enake možnosti žensk in moških, pismenost, učne težave, trajnostni razvoj in vključevanje otrok, učencev in dijakov migrantov v vzgojno-izobraževalni sistem.

14. Na področju **osnovnega zdravja in blaginje otrok so bile** na področju **preprečevanja zlorabe tobaka** v letu 2007 sprejete spremembe **Zakona o omejevanju porabe tobačnih izdelkov**⁷, ki so uvedle prepoved kajenja v vseh zaprtih, javnih in delovnih prostorih in prepoved prodaje tobačnih izdelkov mlajšim od 15 let. Izkazale so se za učinkovite, saj kažejo na statistično pomembno zmanjšanje uporabe tobaka pri mladostnikih (HBSC 2006). Na področju **prehrane otrok in mladostnikov v vzgojno izobraževalnih ustanovah** je Slovenija v evropskem merilu dosegla zavidljivo raven, saj je po zakonu vsakemu šolarju in dijaku zagotovljen brezplačen obrok. V okviru uresničevanja nacionalne prehranske politike so bile sprejete smernice uravnoteženega prehranjevanja za otroke, mladostnike in študente ter ob upoštevanju le-teh tudi standardizirani jedilniki za vzgojno-izobraževalne ustanove in za dijake ter študente v sistemih subvencionirane prehrane. Uvedeni so bili tudi **ukrepi za zmanjšanje števila poškodb v prometnih nezgodah** med drugim Akcijski načrt za zagotavljanje varnosti cestnega prometa za leto 2007, v katerem so številni ukrepi za zagotavljanje varnosti otrok v cestnem prometu.

---

² ZPND - (Ur.l. RS št. 16/2008

³ Uradni list RS, št. 41/2009

⁴ Poročevalec Državnega zbora RS, št. 168/2009 - 23.12.2009

⁵ Uradni list RS, št. 40/2004)

⁶ KZ-1, Uradni list RS, št. 55/2008, (66/2008 popr.

⁷ Uradni list RS, št. 93/2007

15. **Kazalniki zdravstva in socialnega varstva** nam osvetljuje kvaliteto življenja otrok oziroma dostopnost do **socialnih, ekonomskih in kulturnih pravic** otrok. V obdobju od leta 2003 do 2007 je v zdravstvenem varstvu predšolskih otrok (starost 0-6 let) v povprečju delalo 171 zdravnikov, 93 medicinskih sester in 162 zdravstvenih tehnikov (izračunano iz delovnih ur). Število osebja v tem obdobju je bilo stabilno, pri zdravnikih smo opazili rahlo upadanje v zadnjih dveh letih, kar je predvsem posledica večjega upokojevanja. Kljub temu je preskrbljenost prebivalcev z zdravstvenim osebjem dobra, en zdravnik v povprečju oskrbuje manj kot 800 otrok te starosti. Večino zdravstvenega varstva predšolskih otrok opravljajo specialisti pediatrije, ki predstavljajo več kot 85% zdravnikov, ki skrbijo za to populacijo."

16. V zdravstvenem varstvu otrok in mladostnikov (starost 7-19 let) je v obdobju 2003 do 2007 v povprečju delalo 172 zdravnikov, 88 medicinskih sester in 169 zdravstvenih tehnikov (izračunano iz delovnih ur). Tudi v tem varstvu smo v zadnjih dveh letih opazili zmanjševanje števila zdravstvenih delavcev. Ta sprememba pa ni bistveno vplivala na preskrbljenost otrok in mladostnikov z zdravstvenim osebjem, ker se zaradi demografskih razmer nasploh zmanjšuje tudi njihovo število. En zdravnik v zdravstvenem varstvu otrok in mladostnikov tako še vedno oskrbuje manj kot 1700 oseb.⁸

17. Družinska politika je v Sloveniji dobro razvita in vključuje širok spekter družinskih prejemkov, kot so nadomestilo za čas starševskega dopusta in nadomestilo za čas porodniškega dopusta, otroške dodatke ter denarne vzpodbude za predšolsko vzgojo⁹.

18. Vključenost otrok v programe predšolske vzgoje se povečuje. Število otrok, vključenih v vrtce, je v šolskem letu 2008/09 glede na preteklo leto večje za 7,5 %. V predšolsko vzgojo in izobraževanje v vrtcih in vzgojno-varstvenih družinah je vključenih skoraj 66.000 otrok, to je 70% vseh otrok ustrezne starosti. Slovenija se približuje barcelonskim ciljem za vrtce, tj. 90-odstotni vključenosti otrok v drugem starostnem obdobju v vrtce. V vrtce pa je vključenih skoraj 800 otrok s posebnimi potrebami. Zaradi demografskih sprememb se zmanjšuje absolutno število učencev v osnovnih šolah in število osnovnih šol; zaradi upadanja velikosti generaciji pa se zmanjšuje število otrok vključenih v srednje izobraževanje.

19. Socialna vključenost/izključenost in izpostavljenost denarni revščini, pomembno vplivata na kakovost življenja otrok. Merimo jo s kazalniki družbene kohezije. Na podlagi teh kazalnikov se Slovenija v primerjavi z drugimi državami EU uvršča zelo visoko. Eden najpomembnejših dejavnikov, ki vplivajo na socialno ekonomski položaj otrok, je velikost in struktura gospodinjstva. Podatki za leto 2005 pridobljeni z anketo SILC Statistični urad Republike Slovenije, kažejo, da je bila stopnja tveganja revščine gospodinjstev z otroki, kar za petino nižja, kot stopnja tveganja revščine celotne populacije. Vendar pa obstajajo velike razlike med posameznimi tipi gospodinjstev z otroki. V Sloveniji pod pragom revščine živi kar petina otrok, ki žive v enostarševskih družinah.¹⁰

20. Nizka dohodkovna neenakost je posledica močne redistributivne vloge denarnih prejemkov in davčnega sistema. Sam davčni sistem zmanjšuje Ginijev koeficient za 22% socialni prejemki pa še za 27%.¹¹

---

⁸ Vir: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije

⁹ Vir: OECD Reviews of labour market and social policies in Slovenia- preliminary version OECD2009, str.97

¹⁰ Na podlagi ankete SILC (SILC 2007) je stopnja tveganja revščina med otroki v 21 državah EU od 29 držav višja, kot stopnja tveganja revščina med celotno populacijo. V Republiki Češki, Madžarski in Slovaški, pa je višja, kar za 50% odstotkov ali več. Nasprotno, pa je stopnja tveganja revščine med otroki nižja kar v 6 državah (Danska, Nemčija, Estonija, Ciper, Slovenija in Finska) in podobna v dveh državah (Latvija, Norveška); Vir: Eurostat, Statistics in focus, 46/2009.

¹¹ Vir: OECD Reviews of labour market and social policies in Slovenia- preliminary version OECD2009, OECD str. 47

21. Udeležba v kulturnih dejavnostih in vključenost otrok v bralne dejavnosti povečuje kakovost preživljanja prostega časa in lahko prispeva k dvigu splošne razgledanosti otrok. Vse osnovne in srednje šole imajo svoje lastne knjižnice, poleg tega v Sloveniji deluje še 58 splošnih knjižnic z več kot 250 krajevnimi knjižnicami ter 12 bibliobusi z več kot 600 postajališči.

Neodvisno spremljanje izvajanja Konvencije o otrokovih pravicah - Varuh za človekove pravice

Država pogodbenica naj vpelje funkcijo, bodisi namestnika varuha kot oddelka znotraj Urada varuha človekovih pravic, bodisi posebnega varuha za otrokove pravice, ki bo imel na voljo dovolj človeških virov in finančnih sredstev za neodvisno in učinkovito spremljanje izvajanja pravic otrok v skladu s Splošno pripombo št. 2, ki jo je dal Odbor glede nacionalnih ustanov za človekove pravice. Nadalje je Odbor priporočal, da država pogodbenica zagotovi široko dostopnost informacij o možnem vlaganju pritožb na otroku prijazen način pri varuhu človekovih pravic.

22. V Sloveniji nimamo posebnega varuha otrokovih pravic, zato Varuh za človekove pravice obravnava vse kršitve otrokovih pravic v skladu z ustavo in zakonom o Varuhu človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh).

23. Za področje varstva otrokovih pravic ter socialne varnosti je pri Varuhu pristojen namestnik varuhinje za človekove pravice. Delo Varuha za človekove pravice na področju otrokovih pravic vsebuje: obravnavanje pritožb oziroma pobud, spodbujanje spoštovanja otrokovih pravic, neposredno delo z otroki in mladostniki na šolah (delavnice, pogovori, ankete, analize, natečaji), sodelovanje in pomoč nevladnim organizacijam, sodelovanje z državnimi organi in institucijami, nadzor nad zagotavljanjem otrokovih pravic, nadzor nad izvajanjem ukrepov na državni in lokalni ravni, opozarjanje na pomanjkljivosti v zakonodaji, sodelovanje pri pripravi pozitivne zakonodaje, spodbujanje uveljavljanja Konvencije o otrokovih pravicah v praksi, sodelovanje in povezovanje z drugimi evropskimi varuhi otrokovih pravic (ENOC – evropska mreža varuhov otrokovih pravic) ter sodelovanje v mednarodnih projektih in raziskavah o kršenju otrokovih pravic. Področje varstva otrokovih pravic se v okviru Varuha sistematično spremlja od leta 2002. V skladu z ustavo in zakonom Varuh izdaja letna poročila in brezplačni bilten, ki je dosegljiv tudi na spletnih straneh www.varuh-rs.si. Informacije o vlogi in pomenu institucije so objavljene na spletni strani. Varuhinja tudi z obveščanjem prek medijev prispeva k oblikovanju javnega mnenja in vedenja o človekovih pravicah. Mediji redno prenašajo opozorila Varuhinje za človekove pravice o kršitvah in tako izvajajo dodaten pritisk na organe javne oblasti, nemalokrat celo omogočajo hitrejšo odpravo kršitev. Varuhinja je ob nastopu svojega šestletnega mandata nakazala, da bo njena osrednja skrb namenjena prav varovanju otrokovih pravic in skupin prebivalcev, ki težje poskrbijo zase, kot so invalidi in starejši.

24. Obravnava kršitev otrokovih pravic se niti vsebinsko niti formalno ne razlikuje od obravnave drugih kršitev človekovih pravic, zato Varuh opravlja svojo nadzorno vlogo tudi nad vsemi predpisi, ki urejajo otrokove pravice. Poudariti je treba, da se ratificirani mednarodni pravni akti uporabljajo neposredno in so v hierarhiji pravnih aktov nad notranjo zakonodajo, Varuh pa nadzira tudi njihovo uresničevanje.

25. Varuh lahko pri opravljanju svojih nalog sprejema pobude (pritožbe in prijave) tudi neposredno od otrok, vendar so njihove neposredne pobude zelo redke.

26. Poleg letnih poročil in drugih projektov teče pod okriljem varuha človekovih pravic **od leta 2006 pilotski projekt "Zagovornik – glas otroka"**. Cilj pilotskega projekta je izdelati model programa Zagovornika otrokovih pravic, ki bi ga bilo mogoče tako po vsebinski kot organizacijski zasnovi vključiti v formalnopravni sistem in s tem zagotoviti njegovo izvajanje na nacionalni ravni. Model naj bi v skladu s Konvencijo o otrokovih pravicah in Splošnim

pojasnilom Odbora za otrokove pravice številka 2 (2002) o vlogi neodvisne nacionalne institucije na področju človekovih pravic, omogočal otrokom ustrezno aktivno sodelovanje v procesih odločanja.

Usklajevanje in vrednotenje

Država pogodbenica naj vzpostavi učinkovite mehanizme za usklajevanje izvajanja konvencije, npr. z zagotovitvijo jasnih pooblastil in ustreznih virov Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve za izpolnjevanje njegove usklajevalne vloge.

27. Vlada Republike Slovenije je dne 27.12.2007 sprejela nove **Smernice za pripravo poročil Republike Slovenije in izvedbo sorodnih mednarodnih aktivnosti na področju človekovih pravic ter obravnavo poročil mednarodnih nadzornih organov (mandat Medresorske delovne komisije za človekove pravice)**, ki v tretjem poglavju »Odgovornost za pripravo poročil RS in izvedbo sorodnih mednarodnih aktivnosti na področju človekovih pravic«, opredeljujejo, da je za pripravo in predstavitev poročila o izvajanju Konvencije o otrokovih pravicah v skladu s 44. členom Konvencije o otrokovih pravicah zadolženo (kot koordinator) Ministrstvo za družino, delo in socialne zadeve. Poleg tega je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve zadolženo tudi za razširjanje informaciji o priporočilih Odbora za otrokove pravice.

28. Republika Slovenija je sodelovala na konferenci »Ustvarimo Evropo in Centralno Azijo po meri otrok« (Making Europe and Central Asia Fit for Children) v Palenciji, Španija, 19 – 20 junija 2006, na kateri so bili predstavljeni tudi mehanizmi spremljanja Konvencije o otrokovih pravicah. V skladu s tem si slovenska vlada prizadeva za boljše uresničevanje in spremljanje Konvencije o otrokovih pravicah: zbira pomembne podatke glede izvajanja Konvencije o otrokovih pravicah, omogoča sporazumevanje med ministrstvi, uradi nevladnimi organizacijami ter otroci, vključno z določitvijo kontaktnih oseb za spremljanje Konvencije o otrokovih pravicah.

Nacionalni akcijski načrt

Država pogodbenica naj zagotovi, da bo Nacionalni akcijski načrt za otroke zajel vsa področja konvencije, in upošteval sklepni dokument posebnega zasedanja GS ZN o otrocih 2002 na temo »Svet, primeren za otroke«. Država pogodbenica bi morala nameniti dovolj sredstev tako za uresničevanje tega načrta kot za učinkovito delovanje Sveta za otroke in drugih organov, ki bodo zadolženi za njegovo spodbujanje in spremljanje.

29. V zvezi s posebnim zasedanjem Generalne skupščine OZN maja 2002 je Vlada Republike Slovenije na 91. redni seji dne 05.10.2006 sprejela **Program za otroke in mladino 2006-2016**. Za strokovno koordinacijo projekta je zadolžila Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Svet za otroke in Slovenski UNICEF. Pri nastajanju dokumenta je poleg ministrstev in vladnih služb sodelovala vsa zainteresirana javnost in predstavniki civilne družbe. Temeljna programska področja programa so: *zdravstvena politika, družinska politika, vzgojno-izobraževalna politika, socialna politika, politika posebne družbene skrbi, politika zaščite pred nasiljem, zlorabami in zanemarjanjem, politika zaščite pred drogami, politika pristočasnih aktivnosti, prostorska politika, kulturna politika ter mednarodna pomoč in sodelovanje*.

30. Vsebinsko so torej v dokument vključena vsa pomembna področja življenja otrok, še posebej tista, kjer se zaznavajo nerešeni ali novi problemi, s katerimi se otroci in mladi soočajo v sodobni družbi. Program vključuje kvalitativne in kvantitativne cilje, ki se dopolnjujejo, kot tudi razvojne usmeritve in aktivnosti, ki so bistvenega pomena za uresničevanje zastavljenih ciljev.

31. Program se v posameznih poglavjih dotika normativne, upravno-sistemske in programske ravni ter konkretnega uresničevanja otrokovih pravic v praksi. Pri tem je prednostna naloga osredotočanje na tiste usmeritve in aktivnosti, ki pomenijo spremembe, dopolnitve ali nove rešitve v že rednih aktivnostih državnih in drugih služb na področju skrbi za otroke.

32. Operacionalizacija **Programa za otroke in mladino 2006-2016** je opredeljena v »**Akcijskem načrtu za izvajanje programa za otroke in mladino v RS za obdobje 2009-2010**«, ki ga je sprejela Vlada RS na svoji seji dne 10.12.2009. Akcijski načrt za izvajanje programa za otroke in mladino v RS za obdobje 2009-2010, zajema vsa področja in predloge nalog za operacionalizacijo Programa za otroke in mladino v RS 2006-2016, opredeljene po nosilcih, rokih in potrebnih finančnih sredstvih za njihovo realizacijo, kot tudi kazalce, s katerimi bo mogoče spremljati njihovo uresničevanje ter napredek. Akcijski načrt vsebuje vse naloge za uresničevanje Programa za otroke in mladino v RS 2009-2010, ki sodijo v delokrog Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, Ministrstva za zdravje, Ministrstva za šolstvo in šport, Ministrstva za notranje zadeve, Ministrstva za okolje in prostor ter Ministrstva za kulturo.

Sredstva

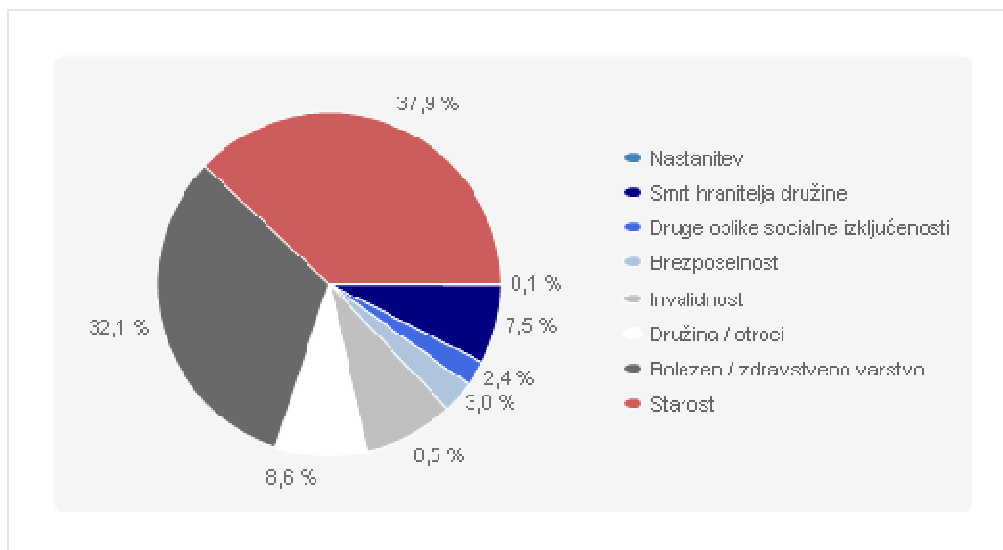
Država pogodbenica naj sistematično in natančno razvije način razporejanja sredstev, da bi omogočila jasno sliko gibanja proračunskih sredstev in zagotovila, da bodo sredstva, kolikor je to mogoče, v skladu s 4. členom konvencije lahko zadovoljila potrebe vseh otrok in odpravila gmotna nesorazmerja.

33. **Slovenija za socialno zaščito** nameni okoli $\frac{1}{4}$ celotnega BDP¹², t.j. več kot je povprečje OECD (21,6%), in enako povprečju EU19 (24%). V letu 2004 smo za socialno zaščito namenili 24,4 % BDP, to je za 0,2 odstotne točke manj kot v predhodnem letu. Največ denarja smo v letu 2004 namenili področjem starost (43,0 % vseh izdatkov), bolezni in zdravstveno varstvo (32,7 %), družina in otroci (8,6 %) ter invalidnost (8,1 %). V letu 2006 je bilo za socialno zaščito¹³ namenjenih 22,8 % BDP, to je za 0,2 odstotne točke manj kot v predhodnem letu. Od tega je bilo za področje družine in otroci, tj. za prejemke, povezane z nosečnostjo, rojstvom otroka, s posvojitvijo, z vzgojo otrok in z vzdrževanjem drugih družinskih članov, namenjenih 8,6 %.

Slika1. Izdatki za socialne prejemke po področju socialne zaščite, Slovenija, 2006

¹² Vir: OECD Reviews of labour market and social policies in Slovenia- preliminary version OECD2009, str.99

¹³ Programi socialne zaščite v Sloveniji se večinoma financirajo iz socialnih prispevkov (okrog 70 %). Prispevki delodajalcev so v letu 2006 predstavljali 27,2 %, prispevki zavarovanih oseb pa 40,7 % vseh finančnih virov za socialno zaščito. Prispevki države in drugi prejemki so predstavljali preostali del sredstev za financiranje programov socialne zaščite (32,1 %).

Vir: SURS

34. Otroške dodatke, čeprav so selektivni, prejema skoraj 90% družin z otroki. Otroški dodatki so tudi večji za velike družine in enostarševske družine. V letu 2008 so se povečala **sredstva za otroške dodatke**, kar je posledica sprememb Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih¹⁴. S spremembami 65. člena tega zakona je, tako v veljavi nova lestvica zneskov otroških dodatkov spremembe se tako nanašajo na povišanje nominalnih zneskov otroških dodatkov v višini 8,4 % (januar 2008), poleg že obstoječe redne letne valorizacije za 3,6 %. Za otroške dodatke je tako Vlada Republike Slovenije v letu 2007 namenila 246.012.095 EUR in leta 2008 275.828.481 EUR, kar pomeni povečanje za 29.816.396 EUR.

Tabela 1. Primerjava otroških dodatkov pred in po spremembi Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih v EUR

Otroški dodatek	Pred spremembo Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih	Po spremembi Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih	Razlika
1. otrok	25,15	28,24	+3,09
2. otrok	31,48	35,35	+3,87
Skupaj	56,63	63,59	+6,96

Vir: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

35. Delež celotnih **javnih izdatkov za izobraževanje** je leta 2006 v Sloveniji znašal 5,72% BDP (5,74% BDP v letu 2005 medtem, ko je bil v letih 2000-2004 nekoliko nižji). S tem deležem je Slovenija precej nad povprečjem EU-27 (5,0% v letu 2004), kar je v veliki meri povezano z visoko vključenostjo v izobraževanje.¹⁵

36. Višina ocenjenih sredstev, ki jih potrebujemo za plačilo drugih in nadaljnjih otrok, ki so hkrati v vrtcu znaša 1,67 mio EUR za leto 2008 (4 meseci) in 6,84 mio EUR za celo leto 2009 in ob nespremenjenih okoliščinah približno toliko tudi za nadaljnja leta. Višina ocenjenih dodatnih sredstev, ki jih potrebujemo za 50 % plačilo otrok 2. starostnega obdobja v vrtcu bo znašala 8,05 mio EUR v letu 2010 (znižanje velja le za petletnike), 15,26 mio EUR v letu 2012 (znižanje velja

¹⁴ Uradni list RS, št. 47/2006 - UPB 10/2008 -ZSDP-C

¹⁵ Socialni razgledi, Kako živimo, UMAR, Ljubljana, februar 2009

za petletnike in štiriletnike) in 21,29 mio EUR v letu 2014 (znižanje velja za vse otroke v vrtcu v 2. starostnem obdobju).

37. Aprila 2008 je bil sprejet Zakon o subvencioniranju dijaške prehrane¹⁶, ki določa pravico dijakov in dijakinj do subvencioniranega dnevnega toplega obroka. Financiranje obroka se v šolskem letu 2008/09 zagotavlja iz državnega proračuna v višini 2,42 EUR za vsakega dijaka, prisotnega pri pouku, to pomeni na letnem nivoju približno 43 mio EUR.

Tabela 2. **Delež dijakov, ki prejema subvencionirano prehrano**

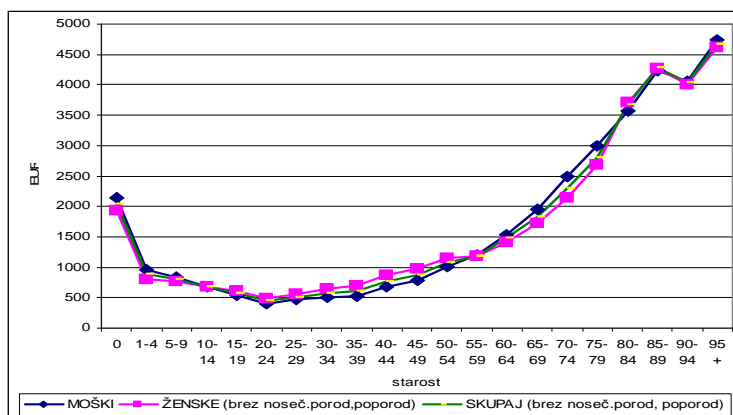
Šolsko leto	št. dijakov, ki prejema regresirano prehrano	povprečen % glede na št. vpisanih dijakov
2000/2001	23.869	22,81 %
2001/2002	23.777	22,80 %
2002/2003	23.578	22,80 %
2003/2004	25.469	25,10 %
2004/2005	26.734	26,50 %
2005/2006	28.621	28,40 %
2006/2007	30.372	31,55 %

Vir: Ministrstvo za šolstvo in šport

38. V Sloveniji namenimo **za zdravstvo** nekoliko višji delež BDP kot v povprečju države EU-27. Delež celotnih izdatkov za zdravstvo v BDP je v letu 2006 znašal 8,3%, v EU-27 pa 8,2%. V letu 2005 smo za zdravstvo namenili 2.432 milijonov EUR, v letu 2006 pa 2.572 milijonov EUR oz. za 5,7 % več kot v predhodnem letu¹⁷.

39. Po podatkih raziskave »Stroški zdravljenj glede na starostne skupine bolnikov in po kategorijah bolezni v Sloveniji v letu 2006«¹⁸ smo v letu 2006 za zdravstvo namenili 1.123 EUR na prebivalca, za otroke stare od 0-14 let 859 EUR ter za otroke stare od 15-19 let 541 EUR, oziroma 11 % za otroke stare od 0-14 let in 3% za otroke stare od 15-19 let .

Slika 2 : Izdatki za zdravstvo na prebivalca po spolu in starosti, Slovenija 2006

¹⁶ Ur. l. RS, št. 45/2008

¹⁷ (http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=1955).Po podatkih raziskave »Stroški zdravljenj glede na starostne skupine bolnikov in po kategorijah bolezni v Sloveniji v letu 2006«

¹⁸ projekt OECD, v skladu s SHA metodologijo -Statistični Urad Republike Slovenije v sodelovanju z IVZ, ZZZS, ZPIZ, Združenje za hemofilike)

Vir: Marn S., Truden Dobrin P., Zupanc I., Pečar-Čad S. in Štok J. Stroški zdravljenja glede na starostne skupine bolnikov in po kategorijah bolezni v Sloveniji v letu 2006. 4. konferenca: Od podatkov do informacij v zdravstvu 2008; Ljubljana (predstavitev).

40. Resorna ministrstva načrtujejo, izvajajo in financirajo tudi številne projekte za otroke, ki so namenjeni različnim potrebam otrok in družin. Tako je v okviru Akcijskega načrta za izvajanje Programa za otroke in mladino v Republiki Sloveniji za obdobje 2009-2010 predvideno, da bodo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za okolje in prostor ter Ministrstvo za kulturo namenili za programe, projekte, raziskovalne naloge ter študije v korist otrok 93.387.567 EUR v letu 2009 ter 91.160.732 EUR v letu 2010.

41. Ministrstvo za notranje zadeve bo v obdobju 2009 - 2010 (tudi s pomočjo Evropskega sklada za begunce) namenilo 1.700.000 EUR za različne programe, med katerimi bodo posamezni programi, ki predstavljajo približno četrtno vseh sredstev namenjeni tudi ranljivim skupinam.

Zbiranje podatkov

Država pogodbenica naj si še bolj prizadeva razviti obsežen sistem zbiranja in vrednotenja primerjalnih podatkov o izvajanju konvencije po starosti in spolu, vključno z boljšo integracijo ustreznih podatkovnih baz in arhivov. Država pogodbenica bi tudi morala razviti kazalce za učinkovito spremljanje in vrednotenje napredka izvajanja konvencije ter vpliv politik, ki zadevajo otroke

42. Statistični Urad Republike Slovenije zagotavlja organom in organizacijam javne uprave, gospodarstvu in javnosti primerljive podatke o stanjih in gibanjih na ekonomskem, demografskem ter socialnem področju in na področju okolja in naravnih virov. Za spremljanje položaja otrok v Republiki Sloveniji je bila leta 2004 ustanovljena Otroška Opazovalnica v okviru javnega zavoda Inštituta RS za socialno varstvo. Dne 20.7.2004 je Vlada Republike Slovenije na svoji redni seji sprejela soglasje o dopolnitvah Statuta Inštituta RS za socialno varstvo, v okviru katerega se je ustanovila posebna enota za analize in razvoj – otroška opazovalnica, ki ima nalogo spremljati položaj otrok v Sloveniji in vzpostaviti specializirane baze podatkov za spremljanje položaja in blaginje otrok. V letu 2004 (1.9.2004) je bilo v okviru Inštituta RS za socialno varstvo prerazporejenih 46.470.776,85 EUR za otroško opazovalnico.

43. Zbiranje podatkov o življenju otrok in mladine v Republiki Sloveniji je po ustanovitvenih aktih ena od osnovnih nalog Otroške opazovalnice. Leta 2005 je Otroška opazovalnica analizirala obstoječo bazo podatkov o otrocih in mladini in na tej podlagi ter v skladu z mednarodno uveljavljeno metodologijo izoblikovala nabor kazalcev, s katerimi lahko kontinuirano spremljajo položaj obeh populacij v Sloveniji. Tako je v letu 2006 Otroška opazovalnica začela oblikovati enotno bazo podatkov o otrocih in mladini, ki vključuje podatke, pridobljene na osnovi nacionalnih baz podatkov zbranih v različnih institucijah v Sloveniji ter podatke, ki so bili pridobljeni na podlagi longitudinalnih raziskav, v katerih so bili kot ciljna populacija vključeni otroci in mladina. Cilj vzpostavitve baze je zagotoviti neprekinjeno letno spremljanje položaja otrok in mladine v Sloveniji. Obstoječa baza podatkov je bila leta 2007 posodobljena z nekaterimi novimi kazalci, tudi s kazalci za spremljanje uresničevanja Programa za otroke in mladino za obdobje 2006-2016. Razširjena baza tako sedaj vsebuje podatke za kar 776 kazalcev.

44. Otroška opazovalnica je leta 2005 pripravila Situacijsko analizo položaja otrok in mladine v Republiki Sloveniji¹⁹, ki na celovit način obravnava položaj otrok in mladine v Republiki Sloveniji in ocenjuje spremembe v času, ki so ga zaznamovale ekonomska tranzicija in s tem povezane posledice v razvoju družbe. Pripravila je tudi kazalce za spremljanje položaja otrok in mladine v Sloveniji ter vzpostavila informacijski sistem za spremljanje položaja otrok in mladine v Sloveniji.

B. Usposabljanje in razširjanje informacij o konvenciji (42. člen)

Država pogodbenica naj a) svoj program za širjenje informacij o konvenciji in njenem izvajanju okrepi, razširi in uveljavi med otroki in starši, v civilni družbi in na vseh področjih ter na vseh državnih ravneh in b) za vse tiste osebe, ki delajo za otroke in z njimi (npr. sodnike, odvetnike, uslužbence organov pregona, državne uslužbence, uslužbence na lokalni ravni države, učitelje, zdravstvene delavce in predvsem otroke same), naj razvije sistematične in stalne izobraževalne programe o človekovih pravicah, vključno z otrokovimi pravicami.

Usposabljanje in razširjanje informacij med otroki

45. Minister za šolstvo in šport je julija 2007 sprejel **Smernice vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj na področju predšolske vzgoje in douniverzitetnega izobraževanja**. Osrednji namen smernic je izpostaviti pomen vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj (VITR) in pokazati možnosti za uresničevanje trajnostnega razvoja na področju formalnega, neformalnega in priložnostnega učenja. Nanašajo se tako na vrtce in šole, Ministrstvo za šolstvo in šport (MŠŠ) in javne zavode kot na nevladne organizacije in lokalne skupnosti. V Sloveniji VITR med drugim prednostno vključuje spoštovanje občečloveških vrednot, dejavno državljanstvo in politilno udeležbo ter kakovostne medosebne odnose, razvoj socialnih kompetenc (za nenasilje, strpnost, sodelovanje, spoštovanje itd.)

46. Leta 2008 so bili sprejeti posodobljeni učni načrti za osnovno šolo in gimnazije, kjer je poudarjen kompetenčni in kroskurikularni pristop. Kroskurikularne dimenzije, med katere sodi tudi vzgoja in izobraževanje za človekove in otrokove pravice, se tako v Sloveniji lahko poučujejo skozi:

- posebno oblikovan urnik (fleksibilni predmetnik) s tematskimi dnevi, tedni dejavnosti ali dogodki, ki se osredotočijo na eno izmed kroskurikularnih²⁰ dimenzij
- projekti s partnerskimi šolami doma in v tujini
- šolski predmeti, s povezavami med predmeti na osnovi skupnih tem ali vprašanj
- dejavnosti, ki so vključene v rutinsko delo šole, kot je na primer organizacija razstav, delo s starši itd.

47. Razvijanje socialnih in državljanjskih kompetenc sodi med splošne cilje učnih načrtov za spoznavanje okolja (1. do 3. razred OŠ – ISCED 1), družbe ter naravoslovja in tehnike (4., 5. r. – ISCED 1), geografije (6. do 9. r. – ISCED 1 in 2), novega učnega načrta državljanke in domovinske vzgoje ter etike (8., 9. r. – ISCED 2), prav tako pa je zajeto tudi v učnih načrtih za zgodovino (6. do 9. r. – ISCED 1 in 2) in za številne izbirne predmete (7. do 9. r. – ISCED 2). V

¹⁹ Otroci in maldina v prehodni družbi "Analiza položaja v Sloveniji", Ministrstvo za šolstvo in šport – Urad RS za mladino, Založba Aristej, 2005, Urednica Andreja Črnak-Meglič- Otroška opazovalnica, Inštitut RS za socialno varstvo.

²⁰ kroskurikularnost - je poseben način doseganja določenih ciljev kurikula, ki so opredeljeni kot skupni ali za en predmet, ali za določeno skupino predmetov ali za vse predmete (npr. razvijanje medijske pismenosti kot povezovalni učni cilj pri vseh predmetih v vseh letnikih in oddelkih).

srednjih šolah (ISCED 3) naj poleg predmeta sociologija izpostavimo predmet zgodovina, ki je predvidel mnoge ukrepe za krepitev vzgoje za človekove pravice. Tako so v učnem načrtu za gimnazije (ISCED 3A) zapisani cilji, ki se nanašajo na razvijanje odnosov, ravnanja, naravnosti in stališč. Poleg tega obvezne in neobvezne izbirne vsebine lahko zajemajo tudi različna področja socialnih in državljskih kompetenc.

48. Objavljeni so bili tudi javni razpisi za razvojno-raziskovalne naloge, ki se tičejo socialnih in državljskih kompetenc, ter VITR (teme vključujejo zdrav življenjski slog, prepoznavanje in preprečevanje nasilja, aktivno državljanstvo, medkulturni dialog) za projekte, ki jih izvajajo vzgojno-izobraževalni zavodi (npr. konstruktivno reševanje konfliktov, prepoznavanje in preprečevanje nasilja, aktivno preživljanje prostega časa in medgeneracijsko sožitje, okolje in prostor v smeri trajnostnega razvoja, aktivno državljanstvo in vzgoja za enakost spolov) in za usposabljanje strokovnih delavcev (državljska vzgoja, izobraževanje za demokratično državljanstvo, strpnost in sprejemanje drugačnosti, medkulturno sodelovanje in učenje, zdrav življenjski slog, aktivno državljanstvo, medgeneracijsko sožitje, spodbujanje medkulturnega dialoga, enake možnosti spolov, varstvo okolja in pomen prostora, prepoznavanje in preprečevanje nasilja). MSS je financiralo nastavek številnih didaktičnih gradiv, ki so jih strokovni delavci prejeli brezplačno, med drugim je zbornik Vzgoje in izobraževanje o človekovih pravicah, ki je nastal ob praznovanju 60- letnice razglasitve Splošne deklaracije človekovih pravic, prinaša pa razmišljanja in ocene, kaj je treba v prihodnosti narediti na področju vzgoje in izobraževanja za človekove pravice, postal pa je tudi priročnik za strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju

49. Poleg tega poteka tudi več projektov, v katerih se učenci učijo spoštovanja človekovih pravic, npr. v okviru **ASP–mreže Unescovih šol**. Prednostne teme in naloge mreže so med drugim tudi vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj; mir in človekove pravice; medkulturno učenje; boj proti HIV-u/aidsu in omejevanje revščine; doseganje ciljev okoljske trajnosti z uporabo IKT. MSS prav tako dobro sodeluje z nevladnimi in drugimi organizacijami, ki delujejo na tem področju; denimo UNICEF, Svet Evrope, Umanotera, Sloga, Amnesty International Slovenija itd.

Usposabljanje in izobraževanje širše javnosti

50. Ministrstvo za zunanje zadeve je ob 60. obletnici Splošne deklaracije o človekovih pravicah, dne 10. decembra 2008, izdalo zbirko dokumentov »Poročila Slovenije po mednarodnih pogodbah Združenih narodov o človekovih pravicah«. Zbirka dokumentov, predstavlja vsa poročila, ki jih je Republika Slovenija do tedaj predložila mednarodnim pogodbenim telesom, ustanovljenim na podlagi mednarodnih pogodb o človekovih pravicah, sprejetih v okviru Združenih narodov. Zbirka je namenjena tako strokovni, kot politični in laični javnosti in omogoča natančen vpogled v stališča in prakso Republike Slovenije ter tudi sklepne ugotovitve odborov na podlagi teh poročil, hkrati pa prinaša priložnost za nadaljnje študije, refleksijo in konkretne predloge za krepitev ravni varstva človekovih pravic v Republiki Sloveniji.

Usposabljanje in izobraževanje v pravosodju

51. Center za izobraževanje v pravosodju pripravlja različne vrste izobraževanja na podlagi Zakona o preprečevanju nasilja v družini²¹. V letu 2008 je organiziral seminar z naslovom "Seminar o preprečevanju nasilja v družini", v letu 2009 pa sta na to temo bili organizirani dve izobraževanji za državne tožilce in sodnike. Sodeloval je tudi pri organizaciji posveta z naslovom "Nasilje v družini", skupaj z Društvom državnih tožilcev Slovenije in Generalno policijsko upravo - Upravo kriminalistične policije.

Usposabljanje in redno poklicno izobraževanje za policiste

---

²¹ Uradni list RS, št 16/2008

52. V poročevalskem obdobju so v Policijski akademiji Generalne policijske uprave izvedli:
- a) izobraževalni program za odrasle za pridobitev srednje strokovne izobrazbe za poklic policist,
  - b) izobraževalni program za pridobitev višje strokovne izobrazbe – višji policist,
  - c) usposabljanje ter izpit za izvajanje policijskih pooblastil,
  - d) osnovno usposabljanje za novo zaposlene kriminalistične delavce policije – kriminalistični tečaj,
  - e) program usposabljanja delavcev policije za varovanje zunanje meje Evropske unije in priprave na izpit za izvajanje policijskih pooblastil in
  - g) druge programe.

53. Programi navedeni pod zaporednimi oznakami od b) do e) predstavljajo osnovne programe usposabljanja, kar pomeni, da mora policist ali kriminalist v Slovenski policiji vsaj enega izmed njih uspešno končati, da lahko izvaja policijska pooblastila. Pri posameznih predmetih se obravnavajo tudi vsebine, ki so povezane z zagotavljanjem varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin, med drugim tudi varstvo otrokovih pravic.

54. Program, ki je naveden pod točko a) je izobraževalni program za pridobitev višje stopnje izobrazbe (višji policist) in je v enem delu namenjen izključno otrokovim pravicam.

55. Programi pod točko f) predstavljajo verificirane ali druge programe usposabljanj in izpopolnjevanj, ki so namenjeni policistom, kriminalistom in drugim delavcem policije. Izvajajo se za vsa področja dela policije, število izvedb pa je odvisno predvsem od ugotovljenih potreb in določenih prioritet.

56. V letu 2008 je Policija skupaj z Društvom državnih tožilcev Slovenije organizirala in izvedla medresorski posvet »Nasilje nad otroki – kaj še lahko storimo?«. Izvedena so bila tudi sledeča usposabljanja in izpopolnjevanja, ki se nanašajo na otrokove pravice: »Preiskovanje mladoletniške kriminalitete« in s področja nasilja v družini.

57. V letu 2007 so bili verificirani programi in izvedena naslednja usposabljanja in izpopolnjevanja, ki zadevajo otrokove pravice: preiskovanje izdelave in posredovanja gradiva spolnih zlorab otrok, preiskovanje mladoletniške kriminalitete, nasilje v družini – usposabljanje policistov in kriminalistov, in nasilje v družini – usposabljanje multiplikatorjev.

58. V letu 2006 sta bili izvedeni naslednji usposabljanji in izpopolnjevanji, ki se nanašata na otrokove pravice: »Nasilje nad otroki« in specialistično usposabljanje za preprečevanje in preiskovanje kaznivih dejanj s področja gradiva spolnih zlorab.

59. V letu 2005 so bila izvedena naslednja usposabljanja in izpopolnjevanja, ki se nanašajo na otrokove pravice: nasilje v družini - usposabljanje multiplikatorjev, usposabljanje s področja mladoletniške kriminalitete, preiskovanje kaznivih dejanj trgovine z ljudmi in trgovina z ljudmi in tihotapstvo ljudi - usposabljanje multiplikatorjev.

60. V letu 2004 so bila izvedena naslednja usposabljanja in izpopolnjevanja, ki se nanašajo na otrokove pravice: usposabljanje multiplikatorjev za preprečevanje nasilja v družini (izvajanje ukrepa prepovedi približevanja določenemu kraju ali osebi), usposabljanje o pravicah tujcev, ki v postopkih s policisti zaprosijo za azil, vodenje razgovora z žrtvami kaznivih dejanj trgovine z ljudmi, medinstitucionalno sodelovanje v postopkih pri kaznivih dejanjih nad otroki in v družini, specialistično usposabljanje kriminalistov za obravnavo otrok in mladoletnikov ter poglobljanje znanja za opravljanje razgovorov z otroki, žrtvami kaznivih dejanj in usposabljanje kriminalistov

za obravnavo otrok in mladoletnikov za KD v zvezi z izdelavo in razširjanjem pornografskega gradiva.

61. Vsako leto je organiziran dvodnevni »Medresorski posvet in usposabljanje za obravnavo nasilja nad otroci i mladoletniki". Namen usposabljanja je bilo pridobivanje dodatnih znanj za preiskovanje kaznivih dejanj v zvezi z otroki in mladoletniki ter izmenjava izkušenj med pristojnimi državnimi organi, zadolženimi za obravnavo in pregon tovrstnih kaznivih dejanj.

Usposabljanje na področju socialnega varstva

Država pogodbenica naj sprejme vse potrebne ukrepe za zagotovitev stalnega izobraževanja osebja v centrih za socialno delo in poskrbi za učinkovite upravne, pravne in praktične ukrepe, ki naj zagotovijo kakovost in učinkovitost vseh dejavnosti v teh ustanovah.

62. V skladu s 77. členom Zakona o socialnem varstvu²² in Pravilnika o načrtovanju in organiziranju stalnega strokovnega izobraževanja in usposabljanja²³ ima Socialna zbornica Slovenije javno pooblastilo za načrtovanje in organiziranje stalnega strokovnega izobraževanja in usposabljanja za strokovne delavce in sodelavcev v socialnem varstvu. Socialna zbornica Slovenije²⁴ izvaja več vrst izobraževanj, posebej namenjeni varstvu otrokovih pravic pa so bile naslednje

- v leto 2004: usposabljanje o varstvu človekovih pravic na področju socialnega varstva;
- v leto 2004: usposabljanje o strokovnih izhodiščih s predlogi rešitev za sistemsko ureditev socialnega varstva pred nasiljem v družini ter usposabljanje o dilemah vsakdanje prakse varstva ogroženih otrok;
- v leto 2005: izobraževanje o posvojitvah otrok;
- v leto 2006: usposabljanje koordinatorjev za preprečevanje nasilja v družini;
- v leto 2007: usposabljanje za reševanje nasilja v družini in za obravnavanje mladoletnikov z odklonskim vedenjem;
- v leto 2008: usposabljanje za preprečevanju nasilja v družini; usposabljanje za obravnavanje mladoletnikov z odklonskim vedenjem; usposabljanje za izbor rejniških družin – strokovni kriteriji in metodologija dela; posvet o skrbništvu nad mladoletnimi in skrbništvu za posebne primere ter nadzor nad otrokovim premoženjem in posvet o obravnavi otrok z izkušnjo spolne zlorabe.

Izobraževanje pedagoških delavcev

Država pogodbenica naj pouk o človekovih pravicah in predvsem pravicah otroka vključi v učne programe univerzitetnega študija bodočih učiteljev.

63. Po 6. členu Zakona o visokem šolstvu (Ur.l. RS. št. 119/06 – uradno prečiščeno besedilo, 59/07-ZŠtip. 15/08 Odl.US in 64/08, v nadaljevanju:zakon), ki zagotavlja avtonomijo visokošolskih zavodov, je univerza avtonomni, znanstveno raziskovalni, umetniški in izobraževalni zavod s posebnim položajem in deluje po načelu avtonomije, ki ji zagotavlja med drugim tudi izdelavo in sprejem študijskih in znanstveno-raziskovalnih programov. Senat

²² Uradni list RS, št. 3/2007 - uradno prečiščeno besedilo 2, 23/2007 - popr., 41/2007 - popr., 114/2006 - ZUTPG

²³ Ur. l. RS, št. 120/04

²⁴ Vir: Socialna zbornica Slovenije

univerze oziroma samostojnega visokošolskega zavoda pa si mora po 32. členu zakona k študijskemu programu pridobiti soglasje Sveta Republike Slovenije za visoko šolstvo.

64. Na **Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani** se na Oddelku za pedagogiko tematike dotaknejo v 3. letniku pri predmetu Pedagogika, na Oddelku za sociologijo pa pri predmetu Didaktika sociologije, pri katerem pripravljajo študente za poučevanje predmetov Sociologija in Državlјanska vzgoja in etika in v katerega je vključeno tudi oblikovanje ustvarjalnih didaktičnih modelov za pouk o otrokovih pravicah.

65. Na **Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru** je več predmetov, ki vključujejo tudi vsebine s področja otrokovih pravic, in sicer v okviru dvopredmetnega študijskega programa Pedagogika in ...: so vsebine o človekovih pravicah zajete implicitno v več poglavjih Didaktike 1 in Didaktike 2, nato v začetnih poglavjih pri obravnavanju temeljnih didaktičnih pojmov (temeljna človekova pravica sta vzgoja in izobraževanje), pri obravnavanju značilnosti pouka so izpostavljene pravice do svobode mišljenja, vrednotenja, opredelitve. Obravnavane so pravice do individualne drugačnosti, medsebojnega upoštevanja in spoštovanja. Enake vsebine se obravnavajo tudi v okviru predmeta Družinska in predšolska pedagogika (študenti pripravljajo diplomske in seminarske naloge v okviru te tematike, vodene diskusije in razprave ob predstavitvah diplomskih/seminarskih nalog). Tudi pri predmetu Andragogika je temeljna človekova pravica (pravica do izobraževanja) obravnavana kot del študijskih vsebin (pri metodah, načelih andragoškega dela in pri zgodovini andragogike), podobno tudi načela demokratičnosti, strpnosti, enakosti spolov. Pri predmetu Specialna pedagogika se v okviru predavanj in seminarjev o vključenosti (inkluziji) obravnava vodnik o pravicah invalidov in vodnik o pravicah otrok s posebnimi potrebami. Tudi pri predmetu Obča pedagogika se obravnava omenjena tematika, zlasti pravica do izobraževanja. Pri predmetu Vzgojni pristopi in strategije pa se obravnavajo otrokove pravice v sklopu vzpostavljanja discipline v razredu.

66. Na **Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani** so omenjene vsebine na Oddelku za socialno pedagogiko vključene v naslednjih strokovnih predmetih: Osnove socialne pedagogike, Teoretična pojmovanja težav v socialni integraciji, Didaktika in metodika socialno pedagoškega dela, Socialno pedagoške intervencije, Odklonski pojavi, Teorija osebnosti s psihodinamiko.

67. Na **Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru** vsi študijski programi (Predšolska vzgoja, Razredni pouk, Glasbena pedagogika, Likovna pedagogika, Športno treniranje) in vsi predmeti v omenjenih študijskih programih vključujejo temeljna priporočila o otrokovih pravicah. Predvsem pa je tematika otrokovih pravic vključena v predmete s področja teorije vzgoje, predšolske pedagogike, šolske pedagogike, specialne pedagogike, pedagogike športa in splošne didaktike ter specifičnih didaktik. Prav tako pri predmetih, ki so povezani z likovnim in glasbenim izražanjem. O tematiki o otrokovih pravicah študentje pripravljajo seminarske naloge, diplomska dela, na vajah in seminarjih se pripravljajo vodene razprave (tudi ob predstavitvah seminarskih/diplomskih del), organizirane so strokovne ekskurzije v vrtce in šole, kjer se srečujejo z dvojezičnostjo, npr., in z romskimi otroki, idr. Tako študente usmerjajo v smer odprtosti, razumevanja, strpnosti, miru, enakosti spolov, prijateljstva med narodi/narodnostmi, razumevanja, tolerance do življenjskih nazorov in veroizpovedi.

C. Mednarodna dejavnost

68. Otrokove pravice so že vrsto let prioriteta zunanje politike RS na področju človekovih pravic. RS se za promocijo in spoštovanje otrokovih pravic zavzema v okviru članstva v različnih mednarodnih organizacijah in forumih, kot tudi na področju razvojne pomoči. Otrokove pravice so bile ena od prioritet tudi v času predsedovanja RS OVSE, Mreži za človekovo varnost, Svetu Evropske Unije in Odboru ministrov Sveta Evrope.

69. Največji dosežek slovenskega predsedstva Svetu EU na tem področju je celostni pristop k otrokovim pravicam, ki povezuje človekove pravice z razvojno in varnostno politiko, predvsem pri problematiki otrok v oboroženih spopadih.²⁵ Po zaslugi prizadevanj predsedstva so pravice otrok, še zlasti otrok v oboroženih spopadih, zapisane tudi v sklepih Evropskega sveta iz junija 2008. V njih ta poziva vse akterje, tudi države članice in Evropsko komisijo, k celostnemu in usklajenemu pristopu k problematiki otrok v oboroženih spopadih, ki naj učinkovito obravnava kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne potrebe otrok.

70. RS je pravice otrok vključila tudi v program predsedovanja Odboru ministrov Sveta Evrope (maj-november 2009). Od januarja 2009 pa je ponovno članica Izvršnega odbora Unicef.

71. V okviru promocije otrokovih pravic, RS posveča še posebno pozornost problematiki otrok prizadetih zaradi oboroženih spopadov, nasilju nad otroki in izobraževanju za človekove/otrokove pravice ter opolnomočenju otrok. RS v zvezi s tem spodbuja oblikovanje komunikacijskega postopka po Konvenciji o otrokovih pravicah.

Izobraževanje o človekovih pravicah

72. Med predsedovanjem OVSE leta 2005 je Slovenija začela pilotni projekt izobraževanja o človekovih pravicah "Naše pravice"²⁶, ki temelji na Konvenciji o otrokovih pravicah. Namen projekta je bil poučiti otroke v starosti 10-12 let o njihovih pravicah na enostaven in otroku prijazen način. Učni pripomoček je bil preveden v 17 jezikov za 66.000 otrok v državah OVSE regije.²⁷ V projekt so bili vključeni tudi otroci iz manjšin, vključno z otroki Romov v več državah Jugovzhodne Evrope.

73. Po nekaj letih samostojnega izvajanja projekta "Naše pravice" so partnerji iz pokonfliktnih območij, prej prizadetih zaradi vojne in terorističnih napadov, prosili za dodatno strokovno pomoč.²⁸ V času slovenskega predsedovanja Odboru ministrov Sveta Evrope v letu 2009, je RS podprla partnerje v Bosni in Hercegovini, na Kosovu in v Severni Osetiji–Alaniji (Ruska federacija) pri nadaljevanju projekta "Naše pravice" tudi v šolskem letu 2009/2010. Na vseh treh območjih se je projekt začel septembra 2009 za približno 50.000 otrok.²⁹

Nasilje nad otroki

74. Slovenija je sodelovala pri pripravi študije neodvisnega izvedenca Generalnega sekretarja OZN, prof. Paola Sergija Pinheira, o nasilju nad otroki in se dejavno zavzema za čim bolj

---

²⁵ V času predsedovanja RS je Svet EU sprejel posodobljene Smernice o otrocih v oboroženih spopadih in »Checklist« za vključevanje zaščite otrok v oboroženih spopadih v misije in operacije na področju Evropske varnostne in obrambne politike ter Sklepe o spodbujanju in varovanju otrokovih pravic v okviru zunanjepolitičnega delovanja Evropske unije – razvojna in humanitarna razsežnost. Izdan sta bili tudi dve publikaciji: študija »Krepitev odziva EU na problematiko otrok, prizadetih v oboroženih spopadih, s poudarkom na razvojni politiki«, ki jo je za slovensko predsedstvo pripravil Evropski center za vodenje razvojne politike (http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/foto/0803/Sherriff_CAAC_study_final-otroci.pdf), in Priročnika o vključevanju človekovih pravic in enakih možnosti v Evropsko zunanjo in varnostno politiko (Mainstreaming Human Rights and Gender in ESDP, http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/hr/news144.pdf). V tem času se je tudi začelo izvajati Smernice o pravicah otroka.

²⁶ http://www.mzz.gov.si/en/foreign_policy/human_rights/the_our_rights_project_human_rights_education/
Izvajanje pilotnega projekta izobraževanja o človekovih pravicah so zasnovali, začeli in vodili slovenski strokovnjaki, vključeval pa je številne vlade sodelujočih držav OVSE, nevladne organizacije, strokovnjake s posameznih področij, varuhe človekovih pravic, področne urade mednarodnih organizacij in druge interesne skupine.

²⁷ Albanija, Azerbajdžan, Belgija, Bolgarija, Bosna in Hercegovina, Črna gora, Hrvaška, Irska, Kosovo, Makedonija, Nemčija, Ruska federacija, Slovenija, Srbija, Turčija in Ukrajina

²⁸ Kosovo je izobraževanje o človekovih pravicah vključilo v sistematično izobraževanje oziroma v šolski učni načrt

²⁹ za celotno generacijo dvanajstletnikov na Kosovu, otroke vseh treh glavnih skupnosti v Bosni in Hercegovini ter celotno generacijo 11- in 12-letnih učencev v Severni Osetiji–Alaniji, Ruska federacija

ustrezno izvajanje njegovih priporočil. Študija je bila predstavljena tudi na mednarodni konferenci Preprečevanje nasilja nad otroki in človekova varnost 30. novembra in 1. decembra 2006 v Sloveniji. Slovenija si je tudi aktivno prizadevala za sprejem resolucije v GS OZN decembra 2007, s katero je bilo generalnemu sekretarju naloženo, da čim prej imenuje posebnega predstavnika proti nasilju nad otroki in se zavzema za čimprejšnji začetek delovanja posebnega predstavnika.

Mednarodna razvojna pomoč in sodelovanje

75. Na področju mednarodnega razvojnega sodelovanja si Republika Slovenija prizadeva za postopno uresničevanje mednarodno dogovorjenega cilja razvitih držav za povečanje sredstev za razvojno pomoč, namenjeno najmanj razvitim državam ter zmanjševanju revščine po svetu, ki še posebej prizadeva otroško populacijo. Doseči priporočeni cilj OZN 0,7 % sredstev BND, ki naj bi jih za namene uradne razvojne pomoči prispevale razvite države, je tudi dolgoročni cilj Republike Slovenije. V skladu z mednarodnimi zavezami za povečevanje razvojne pomoči na 0,17 % BND do leta 2010 in 0,33 % BND do leta 2015, Slovenija od leta 2004, ko je tudi uradno postala država donatorica pomoči, načrtno povečuje delež BND, ki ga namenja državam v razvoju, in je v letu 2008 za uradno razvojno pomoč namenila 0,13 % BND. V skladu z Resolucijo o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije za obdobje do leta 2015³⁰, Republika Slovenija usmerja humanitarno in postkonfliktno pomoč predvsem v zmanjševanje revščine in lakote, protiminsko delovanje ter kot pomoč otrokom v postkonfliktnih situacijah. Slovenija uresničuje Resolucijo s pomočjo mednarodnih, vladnih in nevladnih organizacij, ki delujejo v ta namen.

D. Razširjanje informaciji o pripravi poročil po Konvenciji o otrokovih pravicah (šesti odstavek 44. člena)

76. Drugo poročilo (CRC /C/70/Add.19, SVL/2) in priporočila Odbora za otrokove pravice (CRC/C/715/Add.23) sta bila razdeljena pristojnim ministrom in nevladnim organizacijam.

77. Priporočila Odbora za otrokove pravice, ki so jih v slovenski jezik prevedle nevladne organizacije, so bila objavljena v zbirki »Poročila Slovenije po mednarodnih pogodbah Združenih narodov o človekovih pravicah« ter objavljena na internetnih straneh: http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika/clovekove_pravice/60_let_splosne_deklaracije_o_clovekovih_pravicah/zbornik/, kot tudi na spletnih straneh: www.eip-cdv.si/simop_dokumenti/OZN_priporocila_RS_otroci.pdf.

78. Osnutek tretjega poročila je bil dosegljiv na spletnih straneh Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve:

http://www.mdds.gov.si/fileadmin/mdds.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/tretje_poroc_konvencija_pr160309.pdf.

Priprava tretjega in četrtega periodičnega poročila

79. Poročilo je usklajevalo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, pri njegovi pripravi pa so aktivno sodelovala tudi vsa pristojna ministrstva in vladni uradi, kot tudi Otroška opazovalnica pri Inštitutu za socialno varstvo. Pri pripravi naslednjega poročila po Konvenciji o otrokovih pravicah namerava Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve namerava čim bolj aktivno vključiti otroke in mlade.

Sodelovanje z nevladnimi organizacijami

---

³⁰ Uradni list RS, št. 73/2008

Država pogodbenica naj okrepi svoje sodelovanje z NVO-ji in NVO-je ter druge sektorje civilne družbe, ki delajo za otroke in z njimi, bolj sistematično vključuje v vse faze izvajanja konvencije. Odbor tudi priporoča, da država pogodbenica podpre NVO-je in jim finančno pomaga, predvsem tistim, ki so izvajalke storitev in podpirajo prizadevanja države pogodbenice, ob hkratnem polnem spoštovanju njihove neodvisnosti.

80. Sodelovanje pristojnih ministrstev s predstavniki civilne družbe je bilo predmet razprave na okrogli mizi v Sloveniji z naslovom »Otrokove pravice danes in jutri«, ki je potekala dne 19.04.2004 v Ljubljani. Pripravile so jo nevladne organizacije ob dokumentu opažanja in priporočila Republiki Sloveniji, ki jih je posredoval Odbor Združenih narodov za otrokove pravice iz Ženeve Republiki Sloveniji (26/02/2004: CRC/C/15/Add. 23 – zaključna opažanja in pripombe). Na okrogli mizi je sodelovala tudi predstavnica Odbora Združenih narodov za otrokove pravice.

81. Sodelovanje Vlade Republike Slovenije oziroma pristojnih ministrstev z nevladnimi organizacijami pri pripravi poročila o uresničevanju Konvencije o otrokovih pravicah in drugih poročil OZN opredeljujejo tudi »**Smernice za pripravo poročil Republike Slovenije in izvedbo sorodnih mednarodnih aktivnosti na področju človekovih pravic ter obravnavo poročil mednarodnih nadzornih organov**« ki jih je sprejela Vlada Republike Slovenije na svoji 152. seji dne 27.12.2007. V skladu s smernicami je v postopku priprave poročil Republike Slovenije in sorodnih aktivnostih potrebno sodelovanje z nacionalnimi nevladnimi organizacijami, neodvisnimi institucijami za človekove pravice ter drugimi zainteresiranimi organizacijami in institucijami. Pred dokončno uskladitvijo osnutka poročila Republike Slovenije in programa sorodnih aktivnosti s pristojnimi vladnimi organi, koordinator organizira sestanek z nevladnimi organizacijami in zainteresiranimi neodvisnimi institucijami za človekove pravice, ki je namenjen obravnavi predloga poročila RS in programa sorodnih aktivnosti in usklajevanju mnenj.

82. Smernice so bile tudi podlaga posveta z nevladnimi organizacijami, ki ga je organiziralo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve v sodelovanju s pristojnimi ministrstvi in uradi Vlade Republike Slovenije dne 20.04.2009 v Ljubljani. Na posvetu so si sodelujoči izmenjali mnenje o delovnem osnutku tretjega periodičnega poročila na podlagi Konvencije o otrokovih pravicah, ki je bil objavljen na spletnih straneh Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve.

83. Oceno financiranja nevladnih organizacij lahko opredelimo v skladu z ugotovitvami raziskave »Velikost, obseg in vloga zasebnega neprofitnega sektorja v Sloveniji«, ki je pokazala, da so skupni prihodki vseh tipov nevladnih organizacij v Sloveniji leta 2004 znašali 1,91 BDP oziroma 119 milijard SIT³¹. Struktura prihodkov nevladnih organizacij v letu 2004 je bila glede na vir naslednja: država 5,2 %, občina 28,7 %, javni skladi 2,4 %, posamezniki 9,2 %, podjetja 9 %, fundacije 0,6 %, zapuščine 0, sorodne organizacije 1,5 %, neprofitna dejavnost 7,4 %, profitna dejavnost 3,7 %, članarine 18,9 %, sredstva EU 0,5 %, ostala tuja sredstva 0,05 %, iz presežnega predhodnega leta 4,9 %, drugo 7,7 %.

84. Na podlagi analize o financiranju nevladnih organizacij s strani vladnih resorjev v letu 2005, ki jo je pripravilo Ministrstvo za javno upravo, lahko ocenimo, da je država pretežni del finančnih sredstev za nevladne organizacije v letu 2005 (68,4% ali 33.235.096,61 EUR) razdelila prek javnih razpisov ali pozivov, 8,5 % v obliki neposrednega financiranja, 20,1 % prek financiranja javne službe/koncesije in javnih pooblastil. Na druge načine, ki niso upoštevani v prejšnjih treh segmentih (»drugo«)³² pa je država nevladnim organizacijam razdelila 3 % vseh sredstev.

³¹ 502.729.313,22 EUR, na dan 1.1.2004

³² Drugo: Ministrstvo za obrambo: operativni sestavi društev in drugih nevladnih organizacij v skladu z zakonom o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami; aeroklubi, prostovoljna gasilska društva, Kinološka zveza Slovenije, Zveza tabornikov Slovenije, Združenje slovenskih katoliških skavtov in skavtinja, Zveza radioamaterjev Slovenije, Zveza društev in klubov vodnikov reševalnih

Pretežni delež dodeljenih sredstev v letu 2005 so dobila društva, in sicer kar 60,1 %. Ostala sredstva so se približno enakomerno porazdelila med zasebne zavode in ustanove: zavodi so dobili 21,4 %, ustanove pa 18,5 %. V letu 2005 je nevladne organizacije financiralo 12 resornih ministrstev in 6 vladnih služb. Od celotnega obsega finančnih sredstev je izmed ministrstev največ denarja nevladnim organizacijam v letu 2005 dodelilo Ministrstvo za kulturo, in sicer 13.154.796,20 EUR ali 39,6 % vseh sredstev, sledi mu Ministrstvo za delo družino in socialne zadeve 8.129.845,94 EUR oz. 24,5 % vseh sredstev), na tretjem mestu pa je Ministrstvo za obrambo 4.386.006,95 EUR oz. 13,2 % od celotnega obsega sredstev), preostalo pa so dodelila druga resorna ministrstva in vladne službe.

---

psov Slovenije; Sofinanciranje ustanov posebnega nacionalnega pomena - sodelovanje s kobilarno Lipica na podlagi dogovora med MORS in Kobilarno Lipica št. 910-00-42/2004-10 z dne 21.9.2004. Podjemna pogodba za zagotavljanje delovanja konjeniške enote Slovenske vojske; Sofinanciranje organizacij, ki so posebnega pomena za obrambo - Zveza slovenskih častnikov; Ministrstvo za delo družino in socialne zadeve - pilotni projekt "Zaposlitveni center"; Ministrstvo za notranje zadeve- Akcijski načrt Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi 2004-2006- Vlada RS

II. DEFINICIJA OTROKA

(1. člen)

85. Ustava R Slovenije ima poglavje, ki se nanaša na človekove pravice in temeljne svoboščine (14. člen do 65. člen) ter tudi otrokove pravice. Iz teh določb ustave je razvidno, da so otrokove pravice prevzete iz Konvencije o pravicah otrok. V slovenski zakonodaji je starostna meja za doseg polnoletnosti opredeljena z 18. letom.

86. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je konec leta 2008 v državi živelo 2.032.362 prebivalcev, od tega 1.003.945 moških in 1.028.417 žensk. Na dan 31.12.2007 je v Sloveniji živelo 345.172 oseb, mlajših od 18 let, od tega je bilo 177.466 dečkov in 167.706 deklic. 31. decembra 2008 je bilo v Sloveniji 346.683 oseb, mlajših od 18 let (17,06 % vsega prebivalstva), od tega 178.263 dečkov in 168.420 deklic. Število otrok se je v enem letu povečalo za 1.511.

III. SPLOŠNA NAČELA

(2. člen, 3. in 6. člen ter 12. člen)

(a) prepoved diskriminacije (2. člen)

Država pogodbenica naj okrepi svoja prizadevanja za odpravo negativnih stereotipov in diskriminacije do Romov in otrok, ki pripadajo drugim narodnostim v državi pogodbenici. Nadalje Odbor priporoča, da država pogodbenica sprejme nadaljnje ukrepe za izboljšanje življenjskega standarda romskih otrok in zagotovi, da bodo vsi ti otroci vključeni v sistem rednega šolanja in da bo posebna pomoč romskim otrokom zagotovljena v normalnih razredih. Priporoča tudi, da država pogodbenica odpravi razlikovanje med avtohtonimi in neavtohtonimi Romi.

Avtohtonost / neavtohtonost romske skupnosti v Republiki Sloveniji

87. Pravne podlage za urejanje položaja pripadnikov romske skupnosti v Sloveniji so 65. člen Ustave RS,³³ 14 področnih zakonov³⁴ (s področja kulture, izobraževanja, socialnega varstva, regionalnega razvoja itd., in med drugim vključujejo aktivnosti v zvezi z nakupi zemljišč pri legalizaciji in komunalni ureditvi romskih naselij) ter krovni romski zakon, to je Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji. Pomemben je tudi leta 1995 sprejeti Program ukrepov za pomoč Romom, ki je v delih še vedno aktualen in zajema ukrepe za izboljšanje položaja romske skupnosti na ključnih področjih, kot so bivalne razmere, vzgoja in izobraževanje, zaposlovanje, skrb za varstvo družine, socialno in zdravstveno varstvo, kulturni razvoj romske skupnosti, informiranje ter organiziranje Romov.

88. Republika Slovenija se zaveda dejstva, da je pojem avtohtonosti pravno težko določljiv, saj si tudi stroka ni enotna pri definicijah, zato države uporabljajo zelo različne kriterije. Bivanje ene ali dveh generacij neke etnične skupine na določenem ozemlju ne more biti ustrezen kriterij, po katerem bi ta lahko dobila pravice, ki izhajajo iz pojma avtohtonosti. Po drugi strani pa je iz pisnih virov mogoče razbrati, da določene skupine Romov v Republiki Sloveniji prebivajo že od 14. in 15. stoletja dalje. Romi v Republiki Sloveniji so zgodovinsko ljudstvo z več stoletno tradicijo bivanja na tem ozemlju.³⁵ Zgodovinski viri omenjajo Rome že v 14. stoletju, v 15. stoletju znani arhivski podatki navajajo večjo navzočnost romskega prebivalstva v Sloveniji. Od

³³ 65. člen Ustave RS določa, da položaj in posebne pravice romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, ureja zakon.

³⁴ Zakon o lokalni samoupravi, Zakon o lokalnih volitvah, Zakon o evidenci volilne pravice, Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, Zakon o vrtcih, Zakon o osnovni šoli, Zakon o medijih, Zakon o knjižničarstvu, Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo, Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja, Zakon o Radioteleviziji Slovenija, Zakon o financiranju občin, Zakon o varstvu kulturne dediščine, Kazenski zakonik Republike Slovenije. Na področju kulture sta bila v prvi polovici leta 2008 sprejeta za romsko skupnost dva izredno pomembna predpisa: Zakon o varstvu kulturne dediščine, ki v svojih določbah v celoti vključuje tudi romsko skupnost, ter Resolucija o nacionalnem programu za kulturo za obdobje 2008 - 2011, ki kot kulturno prioriteto ohranja spodbujanje kulturnega razvoja romske skupnosti.

Kot pomembno novost pa je treba omeniti tudi sprejetje novega Kazenskega zakonika, kjer je v poglavju "Kazniva dejanja zoper čast in dobro ime", po novem vključena tudi romska skupnost. S tem se na področju sovražnega govora dopolnjuje pristop urejanja položaja pripadnikov romske skupnosti s priznanjem pomena spoštovanja etnične in narodne identitete romske skupnosti v javnem prostoru.

Tako lahko trenutno govorimo o 14 področnih zakonih, ki so poleg Ustave RS in Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji, podlaga za urejanje položaja in posebnih pravic pripadnikov romske skupnosti v Sloveniji.

³⁵ Štrukelj, Pavla, Zgodovinska in novejša poselitve ter jezikovne značilnosti pripadnikov romske skupnosti živeče v Sloveniji (Študija), Ljubljana, 2003, str. 4.

17. stoletja dalje pa so podatki o njih pogostejši, najdemo jih tudi že v matičnih knjigah. Čeprav gre za prebivalstvo, ki je v začetku živelo predvsem nomadsko in je svoja bivališča pogosto menjavalo, lahko danes govorimo o zaokroženih območjih poselitve v Prekmurju, na Dolenjskem, v Beli krajini in Posavju. Na teh območjih štejejo Rome med tradicionalno, zgodovinsko naseljeno prebivalstvo, ki se je v bolj ali manj stalni naselitvi ohranilo do danes.

89. Pojma avtohtonosti v povezavi z romsko skupnostjo v Ustavi RS ni moč najti, edini pravici, ki izvirata iz tega izhodišča, sta pravica do predstavnika skupnosti v občinskih svetih občin na območjih, kjer romska skupnost živi zgodovinsko, tradicionalno, ter obveznost lokalnih skupnosti za ustanovitev posebnega delovnega telesa občinskega sveta za spremljanje položaja romske skupnosti, v katerem je poleg nekaterih pripadnikov romske skupnosti obvezno član tudi romski svetnik (v skladu z zakonom o romski skupnosti). Prav za Rome na območjih lokalnih skupnosti, kjer so stalno naseljeni in imajo stalno prebivališče, je Zakon o lokalni samoupravi (uradno prečiščeno besedilo) (ZLS-UPB2)³⁶ v 39. členu določil, da imajo v občinskem svetu najmanj enega predstavnika. Zaradi njihovega ustavnega položaja imajo poleg drugih posebnih pravic tudi pravico do sodelovanja pri upravljanju javnih zadev na lokalni ravni. Takšnih lokalnih skupnosti je v Sloveniji dvajset.

90. Pomembno prelomnico pri urejanju položaja romske skupnosti predstavlja dejstvo, da je dne 30. 3. 2007 Državni zbor Republike Slovenije sprejel Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji³⁷, ki je stopil v veljavo 28. 4. 2007. Zakon celostno ureja položaj romske skupnosti v Sloveniji, določa skrb državnih organov in organov samoupravnih lokalnih skupnosti pri uresničevanju posebnih pravic romske skupnosti, ureja organiziranost romske skupnosti na državni in na lokalni ravni ter financiranje. Natančno opredeljuje področja uresničevanja posebnih pravic romske skupnosti in ustanavlja krovno organizacijo romske skupnosti v Sloveniji (Svet romske skupnosti Republike Slovenije - ustanovljen je bil 20. junija 2007, šteje 21 članov, 14 iz vrst Zveze Romov Slovenije, 7 pa iz vrst romskih svetnikov; Svet zastopa in predstavlja romsko skupnost in je sogovornik na državni ravni).

91. S sprejetjem zakona so bili vzpostavljeni vsi potrebni in bistveni vzvodi za aktivno sodelovanje in vključevanje romske skupnosti v vse zadeve, ki se nanašajo na položaj in pravice te skupnosti. Preko Sveta romska skupnost lahko aktivno sodeluje pri pripravi pravnih aktov ali drugih splošnih predpisov, ki se nanašajo na romsko skupnost. Tako lahko Svet pravočasno opozarja na morebitne strokovne pomanjkljivosti ob sprejemanju in oblikovanju določitev, s tem pa romska skupnost nase prevzema tudi odgovornost za složno in tvorno delovanje ter krepi zavest o svojem pomenu za slovenski in evropski prostor.

92. Prav s sprejetjem tega zakona smo prestopili tudi okvire ločevanja pripadnikov romske skupnosti na tiste, ki so v Republiki Sloveniji tradicionalno, zgodovinsko naseljeni, in tiste, ki jih štejejo med priseljence, in so na to ozemlje prišli v zadnjih nekaj desetletjih iz ekonomskih razlogov, zaradi vojne na ozemlju bivše SFRJ ali iz številnih drugih razlogov. Nekatero določbe zakona se sicer navezujejo na tradicionalno, zgodovinsko naseljene pripadnike romske skupnosti v RS, vendar pa duh zakona, vse splošne določbe, pa tudi sama organiziranost romske skupnosti (v Svetu je namreč 14 predstavnikov Zveze Romov Slovenije, ki v svojih vrstah združuje romska društva iz cele Slovenije in se ne opira na določbe ZLS), izhajajo iz obravnavanja romske skupnosti kot celote.

93. Na področju izobraževanja Republika Slovenija ne ločuje med pojmom avtohtoni in neavtohtoni Romi. Na področju vzgoje in izobraževanja urejajo pravice romskih otrok naslednji zakoni:

---

³⁶ Uradni list RS, št. 94/07, 27/08

³⁷ Uradni list RS, št. 33/07; v nadaljevanju: zakon

- Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja³⁸;
- Zakon o vrtcih³⁹;
- Zakon o osnovni šoli⁴⁰.

94. Decembra 2002 je MŠŠ ustanovilo posebno delovno skupino, ki je podrobneje analizirala vzgojo in izobraževanje Romov. Ugotovljeno je bilo, da je treba zagotoviti učinkovitejšo in bolj usklajeno politiko vzgoje in izobraževanja. Leta 2004 je bil tako pripravljen dokument Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji, ki so ga maja oziroma junija 2004 sprejeli najvišji strokovni organi na področju vzgoje in izobraževanja.

95. Dokument vsebuje naslednje rešitve: vključevanje romskih otrok v predšolsko vzgojo v vrtcih vsaj dve leti pred pričetkom osnovne šole; vključevanje romskega pomočnika v delo VIZ (kot most med vrtcem/šolo ter romsko skupnostjo); uvajanje romskega jezika na fakultativni ravni, učenje slovenskega jezika, uvajanje vsebin romske kulture, zgodovine in identitete v pouk; nič več homogenih oddelkov, ki bi povzročali segregacijo romskih otrok, temveč zakonsko predpisane oblike individualizacije, notranje in fleksibilne diferenciacije ter različne oblike učne pomoči; vzpostavljane zaupanja v šolo in odpravljanje predsodkov; nadaljnje izobraževanje in usposabljanje strokovnih delavcev.

96. Pri celotni pripravi strateškega dokumenta je sodelovala Zveza Romov Slovenije. Predsednik Zveze je tudi predsednik delovne skupine za pripravo letnih akcijskih načrtov za uresničevanje rešitev strategije. Zveza je koordinatorica projekta Evropskega socialnega sklada za uspešnejše vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje, izbranega na razpisu, objavljenem aprila 2008. Želja MŠŠ je, da se v čim večji meri opolnomoči Rome, da sami kar največ storijo in prispevajo k uspešnejšemu vključevanju romskega prebivalstva v najrazličnejše oblike vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji.

97. Poleg tega so bile do zdaj izvedene naslednje aktivnosti: sprejeti so bili ustrezni ukrepi za zagotavljanje vključevanja (inkluzije) Romov; prepovedano je bilo oblikovanje oddelkov z zgolj romskimi učenci; vzpostavljena je bila mreža šol, v katere so vključeni učenci Romi, v okviru katere učitelji izmenjujejo izkušnje in primere dobre prakse ter se dodatno strokovno usposabljaajo; šole so izvajale projekte in druge aktivnosti s cilji medkulturnega dialoga; izpeljana je bila standardizacija romskega jezika kot podlaga za poučevanje romskega jezika; izdelane so bile podlage za oblikovanje poklica romski pomočnik; izvaja se projekt razvoja didaktike (in učnih sredstev) poučevanja slovenščine kot drugega/tujega jezika; izdelan in sprejet je bil učni načrt za predmet romska kultura. Izvajajo se tudi programi za profesionalno usposabljanje strokovnih delavcev za uspešno delo z romskimi otroki, prav tako pa se usposabljaajo romski pomočniki. MŠŠ sofinancira tudi izobraževanje odraslih Romov.

Evropska mladinska kampanja za raznolikost, človekove pravice in participacijo.

98. Slovenija se je v letu 2006/2007 vključila v obnovljeno kampanjo Sveta Evrope z naslovom Vsi drugačni vsi enakopravni, ki je bila opredeljena kot **Evropska mladinska kampanja za raznolikost, človekove pravice in participacijo**. Ker je bila kampanja namenjena predvsem mladim, se je vanjo aktivno vključil Mladinski svet Slovenije (MSS) v sodelovanju z Uradom RS za mladino. V skladu z usmeritvami Sveta Evrope in ECC ob pričetku kampanje **All Different - All Equal** v Evropi, je bila kampanja v svoji drugi fazi usmerjena predvsem na spodbujanje vrednot enakopravnosti, socialne pravičnosti in pravice do edinstvenosti med mladimi. Ciljna

³⁸ Ur. l. RS, št. 16/2007 - uradno prečiščeno besedilo, in 36/2008

³⁹ Ur. l. RS, št. 100/2005 - uradno prečiščeno besedilo, in 25/2008

⁴⁰ Ur. l. RS, št. 81/2006 - uradno prečiščeno besedilo, in 102/2007

skupina kampanje so bili predvsem mladi, kot glasniki kampanje. Skladno s tem so bili v kampanjo vključene nacionalne mladinske organizacije, mladinski sveti lokalnih skupnosti in mladinski centri.

(b) korist otroka (3. člen)

99. Določba konvencije je bila že obrazložena v prvem in drugem poročilu Republike Slovenije (CRC/C/8/Add.25 in CRC/C/70/Add.19).

100. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih⁴¹, ki je bil sprejet leta 2004 je še dodatno uredil vprašanja stikov in nekatera pomembna družinska razmerja in institute. Omeniti velja, da je po noveli imetnik pravice do stikov tudi (in predvsem) otrok; njegova konkretna korist je najvišje, odločilno merilo za vse odločitve o pravici do stikov. S stiki je povezana sprememba ureditve varstva in vzgoje otroka v skladu z otrokovo koristjo: upoštevanje mnenja otroka, uveljavljanje skupnega varstva in vzgoje. Korist otroka je temeljno načelo, ki so ga starši in druge osebe, državni organi ter nosilci javnih pooblastil dolžni upoštevati v vseh dejavnostih in postopkih v zvezi z otrokom. Spremembe in dopolnitve zakona so na sodišča od centrov za socialno delo prenesla tudi odločanje o stikih in preživljanju. Sodišče odloča tudi o odvzemu ali omejitvi pravice do stikov, kadar to zahteva otrokova korist. Centri za socialno delo pa so tudi po uveljavitvi sprememb zakona ohranili svojo svetovalno in strokovno vlogo, saj se morata starša, ki ne živita skupaj in se ne moreta sporazumeti o zgoraj navedenih vprašanjih, še pred sodnim postopkom obrniti na center za socialno delo. S tako rešitvijo se določa procesna predpostavka brez katere ni mogoče začeti pravnega postopka.

(c) pravica do življenja, preživetja in razvoja (6. člen)

101. Ta člen je v skladu z Ustavo Republike Slovenije, ki ureja temeljne socialne pravice vsakogar in torej tudi otroka in družine, otroci pa imajo pravico do posebnega varstva in skrbi.

(d) pravica do svobodnega izražanja in možnost zaslišanja v kateremkoli sodnem ali upravnem postopku (12. člen)

Država pogodbenica naj glede na 12. člen konvencije sprejme ukrepe, ki bodo zagotovili, da bo otrokom dana možnost, da so zaslišani ne samo v civilnopravnih postopkih (npr. v zvezi s skrbništvom in pravicami do uradnih obiskov), ampak tudi v vseh drugih pravnih postopkih in procesih odločanja, vključno s centri za socialno delo. Nadalje Odbor priporoča, da naj se pravica do zaslišanja razširi tudi na otroke, mlajše od 10 let, ki so sposobni razumeti pomen postopka.

102. Kadar sodišče odloča o vzgoji in varstvu otrok ter o stikih otrok s starši in drugimi osebami mora otroka, ki je sposoben razumeti pomen postopka in posledice odločitve, na primeren način obvestiti o uvedbi postopka in o njegovi pravici, da izrazi svoje mnenje. Glede na starost otroka in druge okoliščine sodnik otroka povabi na neformalen razgovor na sodišču ali zunaj sodišča s posredovanjem centra za socialno delo ali šolskega svetovalnega delavca. Ob razgovoru je lahko navzoča oseba, ki ji otrok zaupa in jo sam izbere. Ta oseba lahko pomaga otroku izraziti njegovo mnenje. (410. člen Zakona o pravnem postopku).⁴²

103. Zakon o kazenskem postopku⁴³ vsebuje naslednje varnostne ukrepe v zvezi z zaslišanjem mladoletnih oseb:

⁴¹ Uradni list RS, št. 16/04 - v nadaljevanju ZZZDR

⁴² Zakon o pravnem postopku (ZPP), Ur. l. RS št. 73/2007

⁴³ ZKP, Uradni list RS, št. 32/2007 - uradno prečiščeno besedilo, 68/2008

- 236. člen Zakona o kazenskem postopku (tretji odstavek): »mladoletni osebi, ki glede na svojo starost in duševno razvitost ne more razumeti pomena pravice, da ni dolžna pričati, ni dovoljeno zaslišati kot priče, razen če to zahteva sam obdolženec«.
- 240. člen Zakona o kazenskem postopku (četrti odstavek): »pri zaslišanju mladoletne osebe, zlasti če je bila s kaznivim dejanjem oškodovana, je treba ravnati obzirno, da zaslišanje ne bi škodljivo vplivalo na njeno duševno stanje. Če je potrebno, se zaslišanje mladoletne osebe opravi s pomočjo pedagoga ali kakšnega drugega strokovnjaka. Pri zaslišanju priče, mlajše od 14 let, je lahko navzoča oseba, ki ji priča zaupa«.
- 64. člen Zakona o kazenskem postopku: »če je oškodovanec mladoletnik ali oseba, ki ji je popolnoma odvzeta poslovna sposobnost, je njegov zakoniti zastopnik upravičen podajati vse izjave in opravljati vsa dejanja, ki jih je po tem zakonu upravičen podajati oziroma opravljati oškodovanec. Oškodovanec, ki je dopolnil šestnajst let, je upravičen sam podajati izjave in opravljati procesna dejanja«.
- Četrty odstavek 65. člena ZKP določa, da je v predkazenskem in kazenskem postopku lahko ob mladoletnem oškodovance navzoča oseba, ki ji oškodovanec zaupa.
- Tretji odstavek 331 določa, da v primeru ko se zaslišuje, kot priča oseba, ki še ni stara 14 let, lahko senat sklene, naj bo med njenim zasliševanjem izključena javnost.
- Četrty odstavek 331 člena določa, da v primeru, če je mladoletna oseba navzoča na glavni obravnavi, kot priča ali oškodovanec jo je treba odstraniti iz sodne dvorane, brž, ko njena navzočnost ni več potrebna.
- Peti odstavek 331. člena, določa, da je neposredno zaslišanje oseb mlajših od petnajst let, ki so bile žrtve teh kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost kaznivega dejanja zanemarjanja otroka in surovega ravnanja ter kaznivega dejanja trgovine z ljudmi na glavi obravnavi ni dopustno.

IV. CIVILNE PRAVICE IN SVOBOŠČINE

(7. člen, 8. člen, 13. do 17. člen in 37. člen)

(a) ime in državljanstvo (7. člen)

Država pogodbenica naj nadaljuje s popolnim in hitrim izvajanjem odločb Ustavnega sodišča, nadomesti škodo otrokom, ki so jih prizadele negativne posledice izbrisa, in zagotovi, da bodo ti otroci vse pravice po konvenciji uživali enako, kot jih uživajo drugi otroci v državi pogodbenici.

104. Ker se v priporočilih Odbora za otrokove pravice (26. priporočilo) uporablja termin »izbris iz registra stalnega prebivalstva«, ki naj bi imel, po navedbah v poročilu, za posledico tudi izgubo določenih pravic državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ in njihovih otrok, želimo uvodoma pojasniti problematiko oseb, ki jim je v Republiki Sloveniji prenehala prijava stalnega prebivališča in ki izhajajo iz obdobja osamosvojitve Republike Slovenije.

105. Ob osamosvojitvi RS sta bila med t.i. osamosvojitvenimi zakoni sprejeta tudi Zakon o državljanstvu Republike Slovenije in Zakon o tujcih⁴⁴, ki sta vzpostavila državljansko telo nove države. Z Zakonom o državljanstvu republike Slovenije je bila vsem državljanom drugih republik nekdanje SFRJ, ki so imeli na dan plebiscita 23.12.1990 v RS prijavljeno stalno prebivališče in so od tedaj dalje živeli v RS, dana možnost, da v 6 mesecih (to je do 25.12.1991) zaprosijo za slovensko državljanstvo. Na ta način (na podlagi 40. člena Zakona o državljanstvu RS) je bilo v slovensko državljanstvo sprejetih 171.132 oseb, s tem, da so ohranile tudi prejšnje državljanstvo, saj odpust iz dotedanjega državljanstva ni bil pogoj.

106. Zakon o tujcih iz leta 1991 je določal kdo je tujec in za državljane drugih republik nekdanje SFRJ urejal, kdaj so za njih začele veljati določbe tega zakona. Za državljane drugih republik nekdanje SFRJ, ki niso zaprosili za državljanstvo RS, so z dnem 26.2.1992 začele veljati določbe Zakona o tujcih, na podlagi katerega so lahko pridobili dovoljenje za prebivanje v Republiki Sloveniji. Tako je ravnala večina državljanov drugih republik nekdanje SFRJ, ki so se odločili, da ne bodo zaprosili za državljanstvo Republike Slovenije, vendar bodo še naprej živeli v Republiki Sloveniji.

107. Državljanom drugih republik nekdanje SFRJ, ki so imeli v RS prijavljeno stalno prebivališče, je z dnem, ko so za njih začele veljati določbe Zakona o tujcih v registru stalnega prebivalstva prenehala prijava stalnega prebivališča, glede na to, da so se v evidenci stalnega prebivalstva vodili podatki le o državljanih RS, ki so imeli na območju občine prijavljeno stalno prebivališče. Evidenco stalnega prebivalstva je urejal Zakon o evidenci nastanitve občanov in o registru prebivalstva⁴⁵ ter njegov podzakonski predpis. Državljanom drugih republik nekdanje SFRJ so lahko v RS ponovno prijavi prebivališče na podlagi predhodno pridobljenega dovoljenja za prebivanje. Tisti državljani drugih republik nekdanje SFRJ, katerim je prenehala prijava prebivališča in si niso uredili dovoljenja za prebivanje pa so ostali evidentirani kot tujci brez urejenega dovoljenja za prebivanje.

108. Država se je zavedala kočljivega položaja te skupine oz. nastalega problema. Na podlagi odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije št. U-I-284/94 z dne 4.2.1999 je bil leta 1999 sprejet Zakon o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki

⁴⁴ Ur. l. RS, št. 1/91-I, 44/97, 50/98-odl. US in 14/99-odl. US

⁴⁵ Ur. l. SRS, št. 6/83 in Ur. l. RS, št. 26/90 in 11/91

Sloveniji⁴⁶, ki je omogočil pridobitev dovoljenja za stalno prebivanje v Republiki Sloveniji pod bistveno ugodnejšimi pogoji, kot jih je za obdobje po 26.2.1992 določal Zakon o tujcih. Edini pogoj za pridobitev dovoljenja po ZUSDDD je, da v RS dejansko živijo od 23.12.1990 oz. od 25.6.1991 dalje. Po ZUSDDD je bilo do 31.1.2009 vloženi 13.508 prošnji za izdajo dovoljenja za stalno prebivanje, od tega je bilo 12.303 prošnjam ugodeno in državljanom drugih držav naslednic nekdanje SFRJ izdano dovoljenje za stalno prebivanje.

109. Po ZUSDDD lahko dovoljenje za stalno prebivanje pridobijo tudi mladoletni otroci, ki v RS živijo od 23.12.1990 oz. od 25.6.1991 dalje.

110. Poleg tega se tudi otroku državljana druge države naslednice nekdanje SFRJ, ki se je v RS rodil po 25.6.1991 in katerega eden od staršev je po otrokovem rojstvu pridobil dovoljenje za stalno prebivanje po ZUSDDD, na prošnjo zakonitega zastopnika prav tako lahko izda dovoljenje za stalno prebivanje po ZUSDDD. Pogoj za izdajo dovoljenja je, da otrok od rojstva dalje prebiva v RS.

111. V skladu z Zakonom o tujcih pa se otroku, ki se rodi v RS in ob rojstvu katerega ima vsaj eden od staršev v RS že izdano dovoljenje za prebivanje, po uradni dolžnosti izda istovrstno dovoljenje za prebivanje, kot ga ima eden od staršev, brez preverjanja ostalih pogojev. Kar npr. pomeni, da se otroku, ki se rodi v RS tujcu, ki že ima dovoljenje za stalno prebivanje, po uradni dolžnosti izda dovoljenje za stalno prebivanje.

112. Leta 2002 je bil sprejet tudi Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o državljanstvu Republike Slovenije, ki je v prehodni določbi 19. člena ponovno omogočil pridobitev državljanstva Republike Slovenije pod olajšanimi pogoji za vse tujce, ki so bili stalni prebivalci Slovenije na dan 23.12.1990 in od tega dne dalje v Sloveniji tudi neprekinjeno živijo. Vloženi je bilo 2.857 prošnji, do dne 31.1.2009 je bilo 1.756 tujcev sprejetih v državljanstvo Republike Slovenije na podlagi navedene določbe.

113. Večina državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ, ki še vedno živijo v RS, si je status uredila. Posebej na to kaže tudi podatek o številu vloženi prošnji za izdajo dovoljenja za stalno prebivanje po ZUSDDD od aprila leta 2003 dalje, ko je bil na podlagi odločbe Ustavnega sodišča RS št. U-I-246/02-28 ponovno odprt rok za vlaganje prošnji po navedenem zakonu. Od aprila 2003 do 31.1.2009 je bilo vloženi 445 prošnji.

114. Ustavno sodišče RS je presojalo ustavnost ZUSDDD in zakonodajalcu leta 2003 z odločbo št. U-I-246/02-28 z dne 3.4.2003 naložilo odpraviti ugotovljene neskladnosti z Ustavo RS (ker zakon državljanom drugih republik nekdanje SFRJ, ki jim je dne 26.2.1992 prenehala prijava stalnega prebivališča, od navedenega dne ne priznava stalnega prebivanja, ker ne ureja pridobitve dovoljenja za stalno prebivanje državljanom drugih držav naslednic nekdanje SFRJ, ki jim je bil izrečen ukrep prisilne odstranitve in ker ne določa meril za ugotavljanje nedoločenega pravnega pojma dejanskega življenja).

115. Za rešitev še odprtih vprašanj glede oseb, katerim je v RS prenehala prijava stalnega prebivališča, ko so za njih začele veljati določbe Zakona o tujcih, je bil v letu 2007 pripravljen Osnutek ustavnega zakona o dopolnitvi Ustavnega zakona za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije, katerega je Vlada RS novembra 2007 poslala Državnemu zboru RS s predlogom za začetek postopka. Osnutek ustavnega zakona je določal pogoje, pod katerimi lahko državljanom drugih držav naslednic nekdanje SFRJ, ki dovoljenja za stalno prebivanje v Republiki Sloveniji še nimajo, navedeno dovoljenje pridobijo ter pogoje, pod katerimi lahko dovoljenje za stalno prebivanje pridobijo tudi njihovi mladoletni otroci, ki od

---

⁴⁶ Ur. l. RS, št. 61/99, 54/00-odločba US, 64/01 in 36/03-odločba US-v nadaljevanju ZUSDDD

rojstva dejansko živijo v RS. Nadalje je določal, katerim državljanom drugih držav naslednic nekdanje SFRJ, ki so v Republiki Sloveniji že pridobili dovoljenje za stalno prebivanje, navedeno dovoljenje velja tudi za nazaj in od kdaj dalje.

116. Predlog ustavnega zakona je na treh sejah obravnavala Ustavna komisija Državnega zbora, v Državnem zboru pa ni bil obravnavan. S prenehanjem mandatne dobe Državnega zbora prejšnjega sklica leta 2008 je, skladno s Poslovnikom državnega zbora, prenehal postopek v zvezi z navedenim predlogom.

117. Ustavno sodišče Republike Slovenije je z že navedeno odločbo št. U-I-246/02-28 z dne 3.4.2003 v 8. točki izreka tudi odločilo, da se z dovoljenjem za stalno prebivanje, izdanim na podlagi ZUSDDD ali na podlagi Zakona o tujcih⁴⁷ ali Zakona o tujcih⁴⁸ ugotavlja stalno prebivanje državljanov drugih republik nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji od 26.2.1992 dalje, če so bili tega dne izbrisani iz registra stalnega prebivalstva in da jim mora Ministrstvo za notranje zadeve po uradni dolžnosti izdati dopolnilne odločbe o ugotovitvi njihovega stalnega prebivanja v Republiki Sloveniji od 26.2.1992 dalje.

118. Na podlagi navedene odločbe Ustavnega sodišča je Ministrstvo za notranje zadeve leta 2004 izdalo določeno število dopolnilnih odločb, vendar ne vsem upravičencem. Zaradi navedenega Ministrstvo za notranje zadeve od februarja 2009 nadaljuje z izdajanjem dopolnilnih odločb na podlagi 8. točke izreka odločbe Ustavnega sodišča št. U-I-246/02-28 z dne 3.4.2003.

119. Poleg tega se pripravlja tudi zakon, ki bo rešil še ostala odprta vprašanja glede oseb, katerim je v RS prenehala prijava stalnega prebivališča, ko so za njih začele veljati določbe Zakona o tujcih in odpravil v odločbi Ustavnega sodišča RS št. U-I-246/02-28 z dne 3.4.2003 ugotovljene neskladnosti ZUSDDD z Ustavo RS.

Izvajanje odločbe Ustavnega sodišča

120. Bistveno načelo, brez katerega na področju državljanstva tudi ni mogoče zagotoviti pravne varnosti, je kontinuiteta na področju preteklih zakonodaj o državljanstvu. To pomeni, da so del pozitivnega prava vsi zakoni, ki so v času obstoja SFRJ oziroma pred tem FLRJ, urejali pogoje pridobitve in izgube slovenskega republiškega državljanstva (ti zakoni so bili trije, sprejeti pa so bili leta 1950, 1965 in 1976). Ker pred 25. 6. 1991 republiško državljanstvo brez zveznega državljanstva ni moglo obstajati samostojno, temveč je obstajalo le istočasno z zveznim državljanstvom, so zato del slovenske pozitivne zakonodaje tudi vsi predpisi, ki so od leta 1945 urejali pridobitev in izgubo zveznega državljanstva (tudi ti zakoni so bili trije, sprejeti leta 1945, 1965 in 1976). Vsi zvezni zakoni so določali dvojnost republiškega in zveznega državljanstva, določali pa so tudi, da ima vsak državljan SFRJ državljanstvo le ene republike. Sprememba republiškega državljanstva na prošnjo je bila mogoča na podlagi vseh zakonov o državljanstvu posameznih republik, materialni pogoj pa je bilo prijavljeno stalno prebivališče na območju republike, kjer je prosilec živel. Pridobitev državljanstva druge republike na prošnjo je imela za posledico avtomatično izgubo prejšnjega republiškega državljanstva. Vsi zakoni o državljanstvu v bivši SFRJ, tako zvezni zakoni kot zakoni o republiškem državljanstvu vseh republik, so določali pogoje, ki so vsakomur zagotavljali državljanstvo določene republike, podzakonski akti k zveznim in republiškim zakonom pa so opredeljevali postopek evidentiranja državljanstva v uradne evidence (državljanске knjige, kasneje pa v rojstne matične knjige).

121. Z dnem osamosvojitve Republike Slovenije 25. 6. 1991 je začel veljati Zakon o državljanstvu Republike Slovenije, ki temelji na naslednjih načelih:
- načelo prostovoljnosti pridobitve in izgube državljanstva;

---

⁴⁷ Ur. l. RS, št. 1/91-I in 44/97

⁴⁸ Ur. l. RS, št. 61/99

- načelo učinkovitosti slovenskega državljanstva;
- načelo enakopravnosti zakonskih in nezakonskih otrok;
- načelo enakopravnosti moškega in ženske;
- načelo kontinuitete;
- načelo preprečevanja apatridnosti.

Slednji dve načeli sta bistveni tako za zagotavljanje pravne varnosti kot za preprečevanje apatridnosti, saj ima zakon vgrajene kavtele, ki kar v največji meri preprečujejo apatridnost.

122. Zaradi razpada SFRJ in sukcesije nihče od državljanov držav naslednic v Republiki Sloveniji ni postal apatrid, saj je Slovenija z Zakonom o državljanstvu Republike Slovenije uvedla z 39. členom princip kontinuitete prejšnjega republiškega državljanstva države naslednice. Navedeni člen, ki je za slovensko državo pomemben zlasti z vidika državotvornosti, je določil, da so državljani Republike Slovenije tiste osebe, ki so pred uveljavitvijo zakona imele slovensko državljanstvo in državljanstvo SFRJ po predpisih, ki so urejali državljanstvo do uveljavitve zakona. To so bile vse osebe, ki so pred 25. junijem 1991 imele državljanstvo Republike Slovenije in SFRJ po dotlej veljavnih predpisih. Določba temelji na načelu pravne kontinuitete vseh ureditev državljanstva, ki so v času držav predhodnic Republike Slovenije urejale državljanstvo, pri čemer je bila etnična pripadnost posameznika v razmerju do slovenskega državljanstva, ki ga je imel na podlagi zakona, pravno irelevantna. To pomeni, da so za slovenske državljane štete vse osebe, ne glede na njihovo narodnostno poreklo, če so slovensko državljanstvo pridobile pred osamosvojitvijo. Navedeni člen temelji na načelu krvnega porekla, ki ima v Sloveniji dolgo pravno tradicijo, saj je prevladovalo v vseh pravnih redih, ki so na tem območju urejali državljanstvo v preteklosti. Skozi to načelo je ZDRS uveljavil pristno vez, med tem, ko le izjemoma, glede pristne vezi, upošteva načelo teritorialnega izvora.

123. Za tiste stalne prebivalce z državljanstvom nekdanje SFRJ, ki ob osamosvojitvi niso bili slovenski državljani v skladu z 39. členom Zakona o državljanstvu Republike Slovenije, je Zakon o državljanstvu Republike Slovenije vseboval določbo 40. člena, s katero je bila urejena sukcesijska specifičnost možnosti pridobitve slovenskega državljanstva za državljane bivših republik nekdanje SFRJ. 40. člen Zakona o državljanstvu pridobitve slovenskega državljanstva ni pogojeval s prenehanjem izvirnega državljanstva, hkrati pa je tistim stalnim prebivalcem Republike Slovenije z državljanstvom ene od republik nekdanje SFRJ, ki ob osamosvojitvi niso imeli državljanstva Republike Slovenije, omogočil pridobitev slovenskega državljanstva pod izjemno olajšanimi naturalizacijskimi pogoji. Po tej določbi so lahko v šestmesečnem roku zaprosili za državljanstvo vsi stalni prebivalci Republike Slovenije z državljanstvom ene od republik nekdanje SFRJ, ki ob osamosvojitvi niso imeli državljanstva Republike Slovenije, pa so imeli v Republiki Sloveniji na dan 23. decembra 1990 prijavljeno stalno prebivališče in so v Sloveniji tudi dejansko živeli. Za mladoletne osebe je zakon določil, da so lahko pridobile državljanstvo na zahtevo staršev, če je vsaj eden od staršev pridobil slovensko državljanstvo. Zato tiste osebe, ki državljanstva v skladu s 40. členom niso pridobile, niso postale apatridi, ker so imele državljanstvo ene izmed republik bivše SFRJ. Navedeno velja tudi za otroke oseb, ki jim je prenehala prijava stalnega prebivališča, saj je bilo v vseh zakonih bivše SFRJ uvedeno načelo krvne zveze ali *ius sanguinis*, kar pomeni, da otroci sledijo v državljanstvu staršem. Tudi otroci, ki so bili rojeni v Sloveniji po letu 1992 in niso postali slovenski državljani, ker za to niso bili izpolnjeni pogoji po Zakonu o državljanstvu Republike Slovenije, niso postali apatridi, saj so v državljanstvu v skladu z načelom *ius sanguinis* sledili staršem, ki pa so imeli, v skladu z zgornjo obrazložitvijo, državljanstvo ene izmed bivših republik SFRJ v skladu z načelom kontinuitete. Zakon pa šteti tudi otroke za primer apatridnosti njihovih staršev, takšen otrok pridobi slovensko državljanstvo v primeru, da je rojen ali najden na območju Republike Slovenije, če ni mogoče ugotoviti državljanstva njegovih staršev oziroma so ti neznani. Tu gre za edini primer načela *ius soli* v slovenskem zakonu (pridobitev državljanstva z rojstvom na ozemlju države).

(b) ohranjanje identitete (8. člen)

124. Določba konvencije bila že obrazložena v prvem poročilu Republike Slovenije (CRC/C/8/Add.25).

(c) svoboda izražanja (13. člen)

125. Projekt Otroški parlamenti izvaja Zveza prijateljev mladine Slovenije že od leta 1990 in pomeni eno od oblik spodbujanja otrok k izražanju lastnih mnenj o vprašanih, ki jih po demokratičnem postopku izberejo sami. Otroški parlamenti so program vzgoje otrok in mladostnikov za demokracijo. Kot oblike demokratičnega dialoga se izvajajo v vseh šolah po Sloveniji. Nadgradijo se s parlamenti na občinski in regionalni ravni in se zaključijo na nacionalnem otroškem parlamentu. V programu sodelujejo otroci (učenci in dijaki iz večine osnovnih šol) ob podpori mentorjev in prostovoljcev. Temo za otroški parlament, izberejo otroci na državnem otroškem parlamentu.

(d) svoboda misli, vesti in veroizpovedi (14. člen)

126. Dne 03.03.2007 je začel veljati Zakon o verski svobodi⁴⁹. Določba 10. člena ZVS vsebuje normo, ki staršem daje pravico, da vzgajajo svoje otroke v skladu s svojim verskim prepričanjem, vendar morajo pri tem spoštovati njihovo telesno in duševno nedotakljivost. Navedena norma otrokom, mlajšim od 15 let omejuje svobodo veroizpovedi, ki je del svobode misli, vesti in veroizpovedi iz 14. člena Konvencije, vendar ima ta omejitev temelj v 4. točki 18. člena Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah, po katerem so se države pogodbenice zavezale spoštovati pravico staršev oziroma zakonitih skrbnikov, da svojim otrokom zagotovijo versko in moralno vzgojo, ki je v skladu z njihovim lastnim prepričanjem. Hkrati pa ima po drugem odstavku 10. člena ZVS otrok, ki je dopolnil 15 let pravico, da sam (brez staršev) sprejema odločitve, povezane z versko svobodo. Prejšnji področni zakon – Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti v Republiki Sloveniji⁵⁰ je v 14. členu določal, da je za obisk verskega pouka mladoletnika potrebno poleg njegove privolitve tudi soglasje staršev oziroma skrbnika.

127. Nov področni zakon (ZVS) je v korist otrok razširil uživanje verske svobode na vse odločitve, povezane z versko svobodo, določil, da je otrok samostojen pri sprejemanju odločitev, povezanih z versko svobodo in znižal starostno mejo za navedeno razširjeno uživanje verske svobode, pri katerem otrok sam sprejema vse odločitve povezane, z versko svobodo.

(e) zaščita zasebnosti (16. člen)

128. Določba konvencije je bila že obrazložena v prvem in drugem poročilu Republike Slovenije (CRC/C/8/Add.25 in CRC/C/70/Add.19).

129. Zaradi vstopa Republike Slovenije v Evropsko unijo in zahtev Direktive 95/46/EC Evropskega parlamenta in Sveta o zaščiti posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem gibanju takih podatkov z dne 24. oktobra 1995 je bil sprejet **Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1)**⁵¹, ki je stopil v veljavo dne 1.1.2005 in je predvideval, da bo dne 1.1.2006 začel delovati neodvisni državni nadzorni organ za nadzor nad varstvom osebnih podatkov. V vmesnem obdobju pa je bil sprejet Zakon o informacijskem pooblaščenju (ZinfP) na podlagi katerega je bil ustanovljen **nov samostojen in neodvisen državni organ, imenovan**

⁴⁹ Uradni list RS, št. 14/07; v nadaljevanju ZVS

⁵⁰ Ur. l. SRS, 15/76; v nadaljevanju: ZPPVS

⁵¹ Ur.l. RS, št. 86/2004, s spremembami: Ur.l. RS, št. 113/2005-ZInfP, 51/2007-ZUstS-A, 67/2007, 94/2007-UPB1

Informacijski pooblaščenec, ki je med drugim pristojen za inšpekcijski nadzor nad izvajanjem zakona in drugih predpisov, ki urejajo varstvo ali obdelavo osebnih podatkov oziroma iznos osebnih podatkov iz Republike Slovenije, ter opravljanje drugih nalog, ki jih določajo ti predpisi, torej predpisi, ki se nanašajo na varstvo osebnih podatkov.

(f) dostopnost do primernih informaciji (17. člen);

130. Slovenija ima zelo dobro razvit in razvejen sistem javnih knjižnic, ki ga ureja Zakon o knjižničarstvu⁵². Vse osnovne in srednje šole imajo svoje lastne knjižnice, poleg tega v Sloveniji deluje še 58 splošnih knjižnic z več kot 250 krajevnimi knjižnicami ter 12 bibliobusi z več kot 600 postajališči.

(g) prepoved mučenja in drugega krutega, nečloveškega ali ponižujočega ravnanja (37. člen)

131. Določba konvencije je bila že obrazložena v prvem in drugem poročilu. (CRC/C/8/Add.25 in CRC/C/70/Add.19).

132. V letu 2008 je bil sprejet nov *Kazenski zakonik*⁵³, ki je na podlagi priporočil Odbora ZN proti mučenju samostojno inkriminiral mučenje (člen 265/I.). Pri inkriminaciji se je zakonodajalec zgledoval po definiciji mučenja v 1. členu konvencije proti mučenju. Tako sedaj Kazenski zakonik poleg te inkriminacije vsebuje inkriminacijo mučenja še v okviru hudodelstev zoper človečnost (6. alineja 101. člena) in v okviru vojnih hudodelstev (prvi del 2. alineje I. odstavka 102. člena).

133. Novi Kazenski zakonik je definiral tudi novo kaznivo dejanje "*nasilje v družini*" (v prej veljavnem Kazenskem zakoniku se je nasilje v družini obravnavalo v sklopu kaznivega dejanja nasilništva). Zakonik posredno varuje tudi otroke s kaznivim dejanjem "zanemarjanje otroka in surovo ravnanje", saj je povišal zagrožene kazni za to dejanje.

---

⁵² Uradni list RS, št. 87/01

⁵³ KZ-1, Ur.l. RS, št.: 55/08, 66/08

V. DRUŽINSKO OKOLJE IN NADOMESTNA VZGOJA IN VARSTVO

(5. člen, 9. do 11. člen, prvi in drugi odstavek 18. člena; 19. do 21. člen, 25. člen, četrti odstavek 27. člena in 39. člen)

a) svetovanje staršem (5. člen);

134. Svetovanje staršem poteka v centrih za socialno delo, svetovalnih centrih za otroke in mladostnike, v zdravstvenih in izobraževalnih zavodih ter v nevladnih organizacijah.

Svetovalni razgovor

135. Zakonca se morata, preden vložita tožbo ali predlog za razvezo zakonske zveze, udeležiti svetovalnega razgovora pri centru za socialno delo. *Svetovalni razgovor obsega* svetovanje in pomoč pri urejanju življenja ob razpadu zakonske skupnosti, seznanitev s posledicami, ki nastanejo ob razpadu zakonske skupnosti za zakonca in za mladoletne otroke. Metode dela: delo z zakoncema na partnerski ravni, delo z roditeljema in z otroki na starševski ravni. Po opravljenem postopku center za socialno delo pošlje sodišču poročilo z mnenjem: o zaupanju mladoletnih otrok v nadaljnje varstvo in vzgojo, o preživnini in o osebnih stikih.

Družinska mediacija

136. Družinska mediacija je postopek, v katerem ena ali več nepristranskih tretjih oseb (družinski mediator) pomaga udeleženkam oziroma udeležencem, da se dogovorijo o spornih vprašanjih, ki izvirajo iz osebnih in premoženjskih ter družinskih razmerij. Za otroka je posebej pomembno (v primeru razvezi zakonske zveze), da se ga seznanijo z razvezo ter mu da možnost, da tudi sam pove svoje mnenje. Mediator pa mora ves čas postopka (mediacije) paziti na varstvo otrokovih koristi.

137. Družinska mediacija se lahko izvaja pred sodnim postopkom ali med njim. Ob koncu leta 2009 je začel veljati Zakon o alternativnem reševanju sodnih sporov⁵⁴, ki ureja reševanje sodnih postopkov v okviru postopkov alternativnega reševanja sporov, ki jih strankam zagotavljajo sodišča. Zakon se uporablja v sporih iz gospodarskih, delovnih, družinskih in drugih civilnopравnih razmerij v zvezi z zahtevki, s katerimi lahko stranke postopek razpolagajo in se glede njih lahko poravnajo, razen če je s posebnim zakonom za posamezne od teh sporov določeno drugače. Zakon opredeljuje alternativno reševanje sporov kot postopek, ki ne pomeni sojenja in v katerem ena ali več tretjih nevtrálnih oseb sodeluje pri reševanju spora s postopki mediacije, arbitraže, zgodnje nevtralne ocene ali drugimi podobnimi postopki. Določbe o družinski mediaciji vsebuje tudi Predlog Družinskega zakonika, ki je v zakonodajnem postopku.

138. Direktorát za družino pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve vsako leto sofinancira programe za podporo družini. Programi se izberejo na javnem razpisu, izvajalci pa so **večinoma nevladne organizacije**. V letu **2007** je direktorát za družino razpisal **programe za osebnostno rast otrok in mladostnikov ter programe šole za starše**. Leta **2008** so bili poleg teh dveh področij razpisani še programi mladinskih centrov, programi priprave na zakon in šole za starše. V letu **2009** so bili razpisani novi **programi za podporo družini**, ki vsebujejo **programe družinske mediacije** (celoletni programi, ki so na voljo uporabnikom neprekinjeno preko koledarskega ali šolskega leta, najmanj trikrat tedensko) in **programe družinskih centrov** (izboljšanje kakovosti družinskega življenja z vsebinami vzgoje za družino ter vsebinami za izboljšanje komunikacije v družini, šole za starše, programe za osebnostno rast otrok in mladostnikov in programe za ustvarjalno skupno preživljanje prostega časa).

---

⁵⁴ Uradni list RS, št. 97/09

(b) odgovornost staršev (prvi in drugi odstavek 18. člena)

139. Z uveljavitvijo Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih⁵⁵ je bil uveden tudi institut skupne vzgoje in varstva.

(c) ločitev otrok od staršev (9. člen);

Država pogodbenica, naj pospeši uzakonitev sprememb Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih in sprejme vse potrebne ukrepe za zaščito pravic otrok, da obdržijo stike z obema staršema.

140. Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR) iz leta 1976 je bil doslej trikrat obsežneje prenovljen: leta 1989, 2001 in 2004. Nekatere določbe ZZZDR so bile kasneje nadomeščene z določbami zakonov z drugih pravnih področij npr. Zakon o notariatu⁵⁶ Zakona o pravnem postopku⁵⁷ in Zakona o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo⁵⁸. Z uveljavitvijo Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih⁵⁹ so bile odpravljene oziroma spremenjene določbe ZZZDR, ki so bile zastarele oziroma, ki po diktaciji, nekatere pa tudi po vsebini, niso več ustrezale novim ustavnim in pravnim razmeram. To je bilo storjeno z novelo ZZZDR leta 2004, to je z uveljavitvijo Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih⁶⁰. S to novelo so bila urejena še druga vprašanja stikov in nekatera pomembna družinska razmerja in inštituti. Omeniti velja, da je po noveli imetnik pravice do stikov tudi (in predvsem) otrok; njegova konkretna korist je najvišje, odločilno merilo za vse odločitve o pravici do stikov. S stiki je povezana sprememba ureditve varstva in vzgoje otroka v skladu z otrokovo koristijo: upoštevanje mnenja otroka, uveljavljanje skupnega varstva in vzgoje.

141. Na podlagi Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih⁶¹ mora sodišče v postopku o razvezi na podlagi sporazuma zakoncev ugotoviti, ali je s sporazumom zakoncev poskrbljeno, za varstvo vzgojo in preživljanje skupnih otrok ter za stike med otrokom in staršem v skladu s koristjo otrok in pri tem upoštevati tudi otrokovo mnenje, če ga je ta izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral (v nadaljevanju: zaupnik otroka) in če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice (drugi odstavek 64. člena). Prav tako mora sodišče v razveznem postopku, ki se začne na predlog zakoncev, ugotoviti kako bodo otrokove koristi najboljše zagotovljene in pri tem upoštevati tudi otrokovo mnenje, če ga je otrok izrazil sam ali po svojem zaupniku (drugi odstavek 78. člena). Sodišče upošteva otrokovo mnenje tudi v postopku, v katerem odloča o tem, komu bo otrok zaupan v vzgojo in varstvo, pri čemer se lahko starša sporazumeta, da bosta oba obdržala vzgojo in varstvo, da bodo vsi otroci v varstvu in vzgoji pri enem, drugi pri drugem, od njiju (Tretji odstavek 105. člen). Otrokovo mnenje, ki ga otrok izrazi sam ali po zaupniku, sodišče upošteva, kadar odloča o stikih otroka s staršem, s katerim otrok ne živi, ali o stikih z drugimi osebami, s katerimi je družinsko povezan ali nanje osebno navezan (106. in 106. a. člen). Kadar starša ne živita skupaj in nimata oba varstva in vzgoje otroka, odločata o vprašanjih, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, sporazumno. Če se o tem ne moreta sama dogovoriti, o tem odloča sodišče, ki prav tako upošteva otrokovo mnenje, ki ga je ta izrazil sam ali po zaupniku (četrti odstavek 113. člena).

---

⁵⁵ Uradni list RS, št. 64/01

⁵⁶ Uradni list RS, št. 13/94, 48/94, 82/94, 41/95, 83/01,73/2004

⁵⁷ Uradni list RS, št.. 26/1999, 96/2002, 12/2003, 2/2004

⁵⁸ Uradni list RS, št. 70/2000

⁵⁹ Uradni list RS, št. 64/01

⁶⁰ Uradni list RS, št. 16/04

⁶¹ Uradni list RS, št. 16/2004

142. Na podlagi analize stanja in dotedanjih ugotovitev glede izvajanja 12. člena Konvencije o otrokovih pravicah se je na pobudo Varuha človekovih pravic ustanovila iniciativna delovna skupina za izvedbo pilotskega projekta »Zagovornik-glas otroka«, v katerem Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve sodeluje kot enakopravni partner na vseh ravneh: strokovni, finančni, promocijski in mednarodni ravni izmenjave dobrih praks, tako, da aktivno sodeluje v dejavnostih skupine za izvedbo projekta kot tudi v strokovnih podskupinah in s finančno podporo. V času predsedovanja Svetu EU je Republika Slovenija projekt predstavila kot dobro prakso izvajanja 12. člena Konvencije o otrokovih pravicah v okviru Sestanka medvladne skupine »L'Europe de l'Enfance«, ki je bil v Ljubljani 26. marca 2008, udeležili pa so se je predstavniki 21 držav članic Evropske unije in predstavnica Komisije EU.

143. Projekt je reakcija na dejansko stanje glede izvajanja Konvencije o otrokovih pravicah v tistem delu, ki se nanaša na pravico otroka, da pove svoje mnenje o dejavnostih in postopkih, ki ga zadevajo. Glede na to, da je otrok prepogosto v družinskih sporih »sredstvo«, preko katerega starša uveljavljata lastne interese, se je izkazala potreba po ustanovitvi instituta, ki bo otroku omogočil izraziti svoje mnenje v vseh zadevah, ki ga zadevajo preko zagovornika, ki bo neodvisen in ki bo otroku stal ob strani, ko bodo starši odpovedali v uresničevanju otrokove koristi in njegovih pravic.

Na ta način želimo:

- zagotoviti učinkovito izvajanje pravice otrok, da v vseh postopkih in dejavnostih, ki jih zadevajo, izrazijo svoje mnenje in dejansko upoštevanje njihovega mnenja;
- otrokom zagotoviti aktivno sodelovanje v procesih odločanja v postopkih in aktivnostih, ki jih neposredno zadevajo;
- zagotoviti pravico otrok, da so seznanjeni s pomenom ter posledicami glede postopkov in aktivnosti, ki jih neposredno zadevajo;
- z zagovornikom okrepiti njihov postopkovni položaj in procesne pravice v postopkih, ki jih zadevajo;
- z delovanjem zagovornika zagotoviti izvajanje in upoštevanje načela največje koristi otroka v vseh postopkih in aktivnosti, ki ga zadevajo.

(d) združevanje družin (10. člen);

144. Ta določba konvencije je bila že obrazložena v prvem in drugem poročilu Republike Slovenije (CRC/C/8/Add.25 in CRC/C/70/Add.19).

(e) preživljanje otrok (četrti odstavek 27. člena);

Država pogodbenic, naj sprejme nadaljnje ukrepe, s katerimi bo zagotovila učinkovitejše izvajanje zakonodaje o plačevanju preživnin, vključno z zagotovitvijo hitrejših sodnih postopkov in strogim izvrševanjem upravnih in sodnih nalogov.

145. O dolžnosti preživljanja otrok in višini preživnine **od 1. maja 2004 odločajo sodišča, bodisi na podlagi tožbe ali sporazuma o preživnini**. O preživnini otrok do staršev in preživnini med zakonci prav tako odloča sodišče, stranke pa lahko o preživnini sklenejo tudi sporazum v obliki izvršljivega notarskega zapisa.

146. Na dan 1.4.2009 je bilo v Republiki Sloveniji izplačanih 64.283 preživnin z povprečno višino preživnine 113,47 EUR .

Tabela 3. Število in višina preživnin glede na akt o določitvi preživnine:

AKT, S KATERIM JE DOLOČENA PREŽIVNINA	ŠTEVILO PREŽIVNIN	VIŠINA PREŽIVNIN (v EUR)		
		<i>Najvišja</i>	<i>Najnižja</i>	<i>Povpr.</i>
dogovor na centru za socialno delo	20.571	904,32	0,47	96,41
sodna poravnava	21.126	2.000,00	0,00	117,40
sodba o določitvi preživnine	21.439	1.358,59	0,01	127,46
Izvršljivi notarski zapis	1.147	900,00	5,00	85,87
SKUPAJ	64.283	POVPREČNA VIŠINA PREŽIVNINE		113,47

Vir: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

147. Ob spremembi kazenske zakonodaje leta 2004 se je spremenil tudi 203. člen Kazenskega zakonika⁶². 203. člen določa, da je že samo neplačevanje preživnine kaznivo dejanje (pred tem je bilo le izmikanje plačevanja preživnine), saj naj bi zavezanec za preživnino, ki svojih obveznosti ne bo poravnal, čeprav bi zmožel, kaznovan z zaporom do enega leta, za izmikanje plačevanja, lahko tudi do treh let.

148. V letu 2008 je bil sprejet in je začel veljati nov Kazenski zakonik Republike Slovenije⁶³, ki identično določbo o neplačevanju preživnine vsebuje v 194. členu. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je bilo zaradi neplačevanja preživnine v letu 2006 obsojenih 105 oseb po 203. členu Kazenskega zakonika RS in 105 v letu 2007.

149. Ministrstvo za pravosodje je za povečanje učinkovitosti sodstva in odpravo sodnih zaostankov na slovenskih sodiščih pripravilo projekt Lukenda, ki se je začel izvajati leta 2006, njegova zadnja različica pa je bila potrjena s sklepom Vlade RS z dne 28.11.2007. Strateška cilja projekta Lukenda sta povečanje učinkovitosti sodstva in odprava sodnih zaostankov na sodiščih do konca leta 2010. Projekt izvajajo vsi pravosodni organi, vanj pa so vključeni tudi vsi drugi organi, ki lahko na različne načine pripomorejo k reševanju sodnih zaostankov.

150. Med prizadevanji za večjo učinkovitost sodstva velja omeniti možnost ustanovitev družinskih oddelkov za odločanje o zadevah, ki so po določbah Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZZR) v pristojnosti okrožnih sodišč. Družinski oddelki naj bi z ustrezno specializacijo dali (še) večji poudarek hitrosti in kakovosti sodnega odločanja. S 1. januarjem 2009 pa imajo, zaradi sprememb sodnega reda, vsa okrožna sodišča možnost oblikovati družinske oddelke, ki bi bili namenjeni družinskim pravnim zadevam. Takšna oddelka že nekaj let delujeta v Ljubljani in Kranju, leta 2008 so ga ustanovili v Murski Soboti, in leta 2009 v Slovenj Gradcu. V letu 2010 so družinski oddelki organizirani še na Okrožnem sodišču v Mariboru in na Okrožnem sodišču v Krškem.

⁶² Ur.l. RS št. 95/2004 - uradno prečiščeno besedilo

⁶³ Uradni list RS, št. 55/08 in 66/08 - popr.

Nadomestilo preživnine

151. Za zagotavljanje uveljavljanja pravice do nadomestila preživnine otrokom, ki jim je s pravnomočno sodbo, začasno odredbo oziroma dogovorom pri centru za socialno delo določena preživnina, vendar je *preživninski zavezanci ne plačujejo* je zadolžen Javni jamstveni in preživninski sklad Republike Slovenije.

152. Na preživninskem skladu je bilo v letu 2007 vloženi 438 zahtev za 594 otrok. Odločenih je bilo 496 zahtev za 662 otrok. Pravica do nadomestila preživnine je bila priznana 575 otrokom. Konec leta 2007 je bilo 3.100 otrokom izplačano nadomestilo preživnine v povprečni višini 70,23 evra. Sklad je v letu 2007 izplačal nadomestila preživnine v skupni višini 2.630.612 evra.

153. Skladu je bilo v letu 2007 vrnjeno 1.100.105 evrov, to je 41,8 odstotkov vseh izplačil. V letu 2006 je bilo Skladu vrnjeno 747.256 evrov, to je 28,3 odstotka vseh izplačil. V letu 2007 se je tako višina vrnjenih sredstev povečala za kar 47,2 odstotka.

154. V preteklih letih so bili deleži izterjanih sredstev na Skladu v primerjavi z izplačanimi sredstvi v posameznem letu naslednji: 2005 – 24 %, 2006 – 28 %, 2007 – 42 %, 2008 – 48 %.

155. Dvig obsega izterjanih sredstev pripisujemo dejstvu, da je Sklad sam proces izterjave informacijsko podprl in se hkrati povezal z vsemi bazami podatkov, iz katerih črpa informacije o dolžnikovi morebitni zaposlitvi in o njegovem premoženju. To v nadaljevanju pomeni, da na izvršilnih predlogih navaja konkretna izvršilna sredstva, ki jih potem sodišče lahko uporabi in so postopki zato lahko krajši. Hkrati je Sklad v letu 2007 prešel v določenem delu na izterjavo v obdobju 1,5 leta in ne več v triletnem zastaralnem obdobju.

156. Ocenjujemo, da je splošna raven, do katere lahko kumulativno sežejo izterjana sredstva približno 30 odstotkov izplačanih sredstev v celotnem obdobju delovanja Sklada. Med dolžniki je namreč večina takih, ki so se jim v teku plačevanja preživninskih obveznosti razmere poslabšale (izgubili so službo, ustvarili novo družino) in niso zahtevali določitve nove višine preživnine pri sodišču, hkrati pa preživnine ne zmorejo več plačevati.

(f) otroci prikrajšani za družinsko okolje (20. člen);

Država pogodbenica naj zagotovi, da bo zakonodaja o rejništvu in posvojitvi v skladu s konvencijo in Haaško konvencijo iz l. 1993. Zakonodaja s področja posvojitev mora zagotavljati pravico otroka do tega, da izve za svoj rod in ima dostop do informacij o svojem izvoru. Nadalje Odbor priporoča, da država pogodbenica: a) vzpostavi sistem nacionalnega registra otrok za posvojitev in družin, usposobljenih za posvojitev, ki bo upošteval najboljše interese otroka; b) vzpostavi mehanizme za spremljanje položaja otrok v rejništvu in posvojenih otrok; in c) zagotovi, da bo postopke v zvezi z rejništvom in posvojitvijo upravljala usposobljena in učinkovita interdisciplinarna ekipa.

157. Otroci in mladoletniki, za katere starši ne skrbijo, ki nimajo staršev ali so brez družinske oskrbe, uživajo posebno varstvo države. Njihov položaj ureja Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih⁶⁴ ki ureja rejništvo, skrbništvo in posvojitve.

158. Pod skrbništvom, kot posebno obliko družbenega varstva otrok, je bilo konec leta 2007 249 otrok. V Sloveniji je bilo konec oktobra 2008 813 rejniških družin, v katerih je nameščenih 1153 otrok in mladostnikov. Slovenska zakonodaja pozna samo popolno posvojitve, s katero se

---

⁶⁴ Uradni list RS, št. 16/2004

posvojenec popolno izloči iz družine naravnih staršev ter preide v družino posvojitelja. V zadnjih desetih letih se število posvojitvev v Sloveniji giblje med 20 in 40 letno.

159. Z januarjem 2003 je začel veljati Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti⁶⁵, s katerim v Sloveniji sistemsko urejamo izvajanje te dejavnosti. Pri tem je potrebno posebej poudariti, da se s tem zakonom vsebinsko ne posega v institut rejništva kot oblike družinskopravnega varstva mladoletnikov, kajti to je urejeno v Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, ampak se le natančneje določa vloge in naloge vseh udeležencev v rejništvu – torej rejnic in rejnikov in njihovih družin, rejenk in rejencev in njihovih matičnih družin ter centrov za socialno delo. Osnovno vodilo pri pripravi zakona je bilo načelo največje koristi otroka, torej, da otroku, ki je nameščen v rejniško družino, zagotovimo čim bolj ustrezne pogoje za njegov čustveni in fizični razvoj oziroma da mu najdemo družino, v kateri bo pridobil pozitivno družinsko izkušnjo. Zakon ureja pogoje, ki jih mora izpolnjevati oseba, ki želi izvajati rejniško dejavnost, postopek pridobitve dovoljenja za izvajanje rejniške dejavnosti, pogoje in postopek za izvajanje rejniške dejavnosti kot edini poklic, določa normative za izvajanje rejniške dejavnosti, opredeljuje dolžnosti rejnikov in naloge centrov za socialno delo pri izvajanju rejniške dejavnosti, ureja financiranje rejniške dejavnosti ter nekatera druga vprašanja, vezana na izvajanje zakona. Sprejet pa je bil tudi Pravilnik o pogojih in postopkih za izvajanje zakona o izvajanju rejniške dejavnosti⁶⁶, ki med drugim določa tudi obvezno usposabljanje rejnikov.

160. *Izvajanje rejniške dejavnosti je tudi informacijsko podprto. Informacijski sistem zajema podatke o rejnikih in rejencih, preko sistema pa se izvajajo tudi vsa izplačila rejnin in prispevkov za socialno varnost za tiste rejnike, ki izvajajo rejniško dejavnost kot poklic. Informacijski sistem omogoča, da v vsakem trenutku vemo kolikšno je število rejniških družin v Republiki Sloveniji, kakšno je število trenutnih prostih mest pri rejniških družinah za celo državo, koliko je prostih mest pri poklicnih rejnicah in rejnikih, kakšna je izobrazbena raven rejnic in rejnikov, koliko je otrok v rejništvu, starostna struktura rejenk in rejencev, koliko časa so otroci v rejništvu, kakšne težave imajo, ipd.*

161. Po podatkih centrov za socialno delo je bilo v letu 2003 1.470 otrok, nameščenih v rejniške družine, v letu 2004 1.279, v letu 2005 1.278, v letu 2006 1.307 in v letu 2007 1.301 otrok. Po podatkih centrov za socialno delo število rejniških družin z leti narašča, in sicer v letu 2003 je bilo 894 rejniških družin, v letu 2005 pa 912.

162. *V Sloveniji so za spremljanje položaj otrok, ki so v rejniških družinah, odgovorni centri za socialno delo. Ti spremljajo otroka v rejniški družini po zakonu vsaj enkrat letno. Za vsakega rejenca individualna projektna skupina, v kateri sodelujejo socialni delavci, rejnik, biološka družina in rejenec, pripravi individualni načrt, ki mora biti zasnovan tako, da zagotavlja celostno obravnavo in spremljanje otroka.*

163. Posvojitvev je lahko ustrezna rešitev tudi za otroke, ki so v rejniških družinah, vendar pa ta v tem primeru ni pogosta. Po podatkih centrov za socialno delo je bilo posvojenih zelo malo otrok, ki so bili namešчени v rejniške družine (26 otrok od leta 2004 do 2008). Osnovni razlog je v tem, da biološki starši ne dajo privolitev.⁶⁷

164. *Po podatkih iz informacijskega sistema, ki je pripravljen za področje posvojitvev, je trenutno (konec novembra 2008) na centrih za socialno delo v Sloveniji skupno 333 vlog za posvojitvev - od tega so 204 prosilci oz. pari že ocenjeni kot možni oz. primerni posvojitelji, za ostalih 129 pa*

⁶⁵ Uradni list RS, št. 110/2002

⁶⁶ Uradni list RS, št. 54/2003

⁶⁷ Črnak-Meglič, Andreja, 2008: Nacionalno poročilo o mednarodnih posvojitvah: Slovenija. Ljubljana: IRSSV-Enota za analize in razvoj - Otroška opazovalnica.

končno mnenje še ni bilo podano. Pri posvojitvah gre vedno za edinstveno situacijo, pri čemer mora biti osnovno vodilo, da se otroku iščejo najbolj primerni nadomestni starši (glede na njegove potrebe, starost, druge okoliščine) in ne obratno, zato je »čakalna doba« lahko zelo različna.

165. Po podatkih matičnega registra je bilo število posvojenih otrok naslednje: v letu 2003 30, 2004 17, 2005 31 (vključno z mednarodnimi posvojitvami) in 2007 24 (vključno z mednarodnimi posvojitvami).

166. *Priprave bodočih posvojiteljev so zagotovo zelo pomembna sestavina strokovnega dela s posvojitelji. Centri se poslužujejo predvsem individualnih razgovorov z bodočimi posvojitelji, psihološke obravnave bodočih posvojiteljev, lastne skupinske priprave, ki jih organizira posamezni center, nekateri centri za socialno delo se pri delu na področju posvojitve povezujejo z drugimi centri, nekateri centri sodelujejo z društvom »Deteljica«.*

167. Dne 17.12.2009 je Vlada RS sprejela tudi Predlog Družinskega zakonika⁶⁸ (v nadaljevanju: Predlog DZak), ki je bil vložen v zakonodajni postopek. Predlog Družinskega zakonika, natančneje ureja »predpostopek za posvojitve«, kamor sodi tudi priprava kandidatov za posvojitev.

(g) posvojitve (21. člen);

168. Določba konvencije je bila že obrazložena v prvem in drugem poročilu Republike Slovenije (CRC/C/8/Add.25 in CRC/C/70/Add.19).

169. Slovenija je ratificirala **Konvencijo o varstvu in sodelovanju pri meddržavnih posvojitvah**⁶⁹ ki je začela veljati leta 2002. Po konvenciji je osrednji organ Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, strokovno delo pa opravlja 62 centrov za socialno delo.

170. Konec leta 2007 sta Republika Slovenija in Republika Makedonija tudi podpisali in ratificirali **Sporazum med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Makedonije o meddržavnih posvojitvah**⁷⁰. Sporazum je pripravljen na podlagi določil Haaške konvencije in določa temeljne pogoje na strani posvojitelja ter otroka oz. mladoletne osebe, postopek meddržavne posvojitve otroka (osebe, ki želijo posvojiti otroka iz druge države, vlogo za meddržavno posvojitve vložijo pri pristojnem organu države, v kateri prebivajo), osrednja (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije in Ministrstvo za delo in socialno politiko Republike Makedonije) ter pooblaščen organe (centri za socialno delo obeh držav) za izvajanje meddržavnih posvojitvev, ureditev izstopa iz matične države ter vstopa in prebivanja otroka oz. mladoletne osebe v državi sprejema ter ureditev zdravstvenega zavarovanja otroka v času predhodne namestitve. V Makedonijo je bilo od marca 2008 posredovanih 16 vlog za posvojitve otroka.

(h) nezakonito premeščanje in nevrčanje (11. člen);

171. Na podlagi Zakona o ratifikaciji Konvencije o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok je Centralni izvršilni organ po Konvenciji o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve

---

⁶⁸ Poročevalec Državnega zbora RS, št. 168/2009 - 23.12.2009

⁶⁹ (Zakon o ratifikaciji Konvencije o varstvu otrok in sodelovanju pri meddržavnih posvojitvah (MKVO) Ur.l. RS-MP, št. 14/1999)

⁷⁰ (Ur. l. RS-MP, št. 15/2007)

otrok⁷¹ Ministrstvo za notranje zadeve, za izvajanje Konvencije pa sta zadolženi še Ministrstvo za pravosodje in Ministrstvo za zdravje.

172. Centralni izvršilni organ je v letu 2008 obravnaval 6 primerov, od tega smo iz tujine prejeli tri zahteve za vrnitev otrok in v druge države posredovali tri zahteve za vrnitev nezakonito prestavljenih otrok. V letu 2007 nismo uvedli novih postopkov po Konvenciji o civilnopравnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok, medtem ko je bilo teh postopkov v letu 2006 pet (vsi zahtevki prejeti iz tujine) in v letu 2005 dva (enega prejeli in enega posredovali v drugo državo).

(i) zloraba, trpinčenje in zanemarjenje otrok (19. člen), vključno s telesnim in duševnim okrevanjem otroka ter družbeno reintegracijo (39. člen);

Država pogodbenica naj še bolj okrepi svoja prizadevanja za rešitev problema zlorabe otrok, med drugim z naslednjimi ukrepi:

a) s popolnim in učinkovitim izvajanjem sprememb iz Zakona o policiji in ustreznim stalnim dopolnilnim usposabljanjem policistov in sodnikov

b) s pospešitvijo priprave in sprejetja Zakona o preprečevanju nasilja v družini

c) okrepi naj preiskavo in pregon primerov slabega ravnanja in zagotovitvi, da zlorabljeni otrok ne bo šikaniran v sodnem postopku in da bo njegova zasebnost zavarovana

d) zagotovi naj izobraževanje za starše, učitelje, delavce organov pregona, socialne delavce, sodnike, zdravstvene delavce in same otroke o tem, kako prepoznavati in upravljati primere slabega ravnanja ter poroča o njih z interdisciplinarnim in večsektorskim pristopom

e) okrepi naj učinkovito koordinacijo dela interdisciplinarne ekipe, ki se ukvarja z zlorabo in zanemarjanjem otrok

f) okrepi naj organizacijo vzgojnoizobraževalnih javnih kampanj o negativnih posledicah slabega ravnanja z otroki

g) zagotovi naj možnosti za oskrbo in nego, ozdravljenje in ponovno vključevanje žrtev.

173. Slovenska policija dobi na leto približno tristo prijav oz. informacij o sumih, da so otroci žrtve spolnih zlorab. V približno 80 % vseh prijavljenih primerov policiji uspe dokazati obstoj kaznivega dejanja in podati kazensko ovadbo na pristojno državno tožilstvo. V ostalih primerih, ko ni osnove za kazensko ovadbo, policija kljub temu obvesti tožilca s poročilom, v katerem so navedena vsa dejstva. V teh primerih se tožilec sam odloči, da bodisi zahteva dopolnitve, bodisi sam pridobi dodatne informacije.

174. Informacije o sumu kaznivega dejanja spolne zlorabe policiji pogosto posredujejo centri za socialno delo ali druge institucije (npr. zdravstveni in šolski zavodi). Velikokrat pa takšne primere prijavijo tudi starši oz. eden od staršev, bližnji sorodniki ali posamezniki, ki niso v neposredni povezavi z otroki.

175. V več kot 80 % primerov otroci poznajo storilce kaznivih dejanj. Približno polovica teh je z otroki v sorodu, od tega gre v skoraj 50 % za enega od staršev, v ostalih primerih pa gre za sorodnike in družinske prijatelje ali sosede. V preostalih 20 % pa storilci otroke naknadno spoznajo, morda si celo aktivno prizadevajo urediti dostop do otroka, da bi lažje izvedli kaznivo dejanje.

Tabela 4. Številu otrok, oškodovanih zaradi kaznivimi dejanji:

⁷¹ Uradni list RS, št. 23/93, MP, št. 6/93

Leto	2003	2004	2005	2006	2007
Število	4205	3046	2593	2675	2642

Vir: Generalna policijska uprava.

Tabela 5. Število prijavljenih primerov

Leto	173. člen KZ-1	174. člen KZ-1	175. člen KZ-1	176 . člen KZ-1	XXI. poglavje KZ-1	192. člen KZ-1	Skupaj
2003	196	23	1	14	743	252	1233
2004	218	26	5	14	383	210	856
2005	188	32	9	36	477	242	984
2006	173	18	18	21	314	276	820
2007	203	25	4	32	767	257	1288

Vir: Generalna policijska uprava.

Opomba: Statistični podatki so prikazani po členih, veljavnih po sprejetju Kazenskega zakonika 1.11.2008. Vsebinsko se pokrivajo tudi s členi pred navedenim obdobjem⁷²

176. V zadnjih desetih letih se je število prijavljenih kaznivih dejanj povečalo. Predvsem je porast prijavljenih primerov po mnenju strokovnjakov posledica večje občutljivosti javnosti za ta pojav, boljše usposobljenosti strokovnjakov za prepoznavanje znakov zlorabe in odraz boljšega sodelovanja med policijo in socialnimi službami, šolami, vrtci ter zdravstvenimi ustanovami in posledično večjega zaupanja ljudi oziroma žrtev v institucije.

177. a) Uprava kriminalistične policije Generalne policijske uprave in Društvo državnih tožilcev Slovenije vsako leto organizirata dvodnevni medresorski posvet in usposabljanje za obravnavo nasilja nad otroki in mladoletniki. Namen posveta je pridobivanje dodatnih znanj za preiskovanje kaznivih dejanj v zvezi z otroki in mladoletniki na vseh nivojih, ki jih pokrivajo organi pregona, in izmenjava izkušenj ter utrjevanje dobre prakse med kriminalisti, tožilci, pooblaščenca otrok žrtev in sodniki, zadolženimi za obravnavo in pregon kaznivih dejanj na škodo otrok. V sodelovanju z drugimi institucijami in organizacijami je policija usposobila 40 razmnoževalcev (multiplikatorjev) za prenos znanj s področja prepoznave, preprečevanja in preiskovanja nasilja v družini. Ti so v letu 2006 pričeli izvajati usposabljanja vseh policistov po policijskih upravah. Do konca leta 2007 so vsi policisti uspešno opravili začetni program. Generalna policijska uprava načrtuje še izvedbo nadaljevalnih usposabljanj. Oba programa, tako za multiplikatorje kot za usposabljanje policistov, sta predpisana v aktu o obveznih usposabljanjih policije. Vsako leto se v policiji izvajajo tudi dodatni verificirani programi za usposabljanje na področjih mladletniške kriminalitete, dela z žrtvami, nasilja v družini, nasilja v šoli ter na področju preprečevanja in preiskovanja kaznivih dejanj zlorab otrok za namene otroške pornografije. Teh usposabljanj se udeležujejo policisti ter kriminalisti, ki se specializirano ukvarjajo z omenjenimi področji dela.

178. c)65. člen *Zakona o kazenskem postopku*⁷³ določa pooblaščenca, ki v teku kazenskega postopka skrbi za otrokove pravice, še posebej v zvezi z zaščito otrokove integritete med zaslišanjem pred sodiščem in uveljavljanjem premoženjskopravnega zahtevka. Pooblaščenca otroku postavi sodišče po uradni dolžnosti v primerih obravnave kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost, kaznivih dejanj zanemarjanja mladoletne osebe, in surovega ravnanja in v primeru kaznivega dejanja trgovine z ljudmi.

⁷² 173. člen KZ-1 (spolni napad na osebo, mlajšo od petnajst let), 174. člen KZ-1 (kršitev spolne nedotakljivosti z zlorabo položaja), 175. člen KZ-1 (zloraba prostitucije), 176. člen KZ-1 (kazniva dejanja zoper zakonsko zvezo, družino in otroke) XXI. poglavje KZ-1 (kazniva dejanja zoper zakonsko zvezo, družino in otroke), 192. člen KZ-1 (zanemarjanje otroka in surovo ravnanje)

⁷³ Zakon o kazenskem postopku (uradno prečiščeno besedilo, Uradni list RS št. 32/2007 - uradno prečiščeno besedilo, 102/2007-ZSKZDČEU, 23/2008-ZBPP-B, 68/2008)

179. 1. novembra 2008 je začel veljati nov *Kazenski zakonik*⁷⁴, ki prinaša številne novosti. Tako je v 84. členu predvidena posebna evidenca oseb, obsojenih zaradi spolne zlorabe otrok oz. mladoletnikov. Na upravičeno, z zakonom določeno zahtevo lahko te podatke pridobijo ustanove ali društva, ki so jim otroci ali mladoletniki zaupani, tudi v primerih izbrisanih obsodb. KZ-1 v 90. členu določa pogoje za zastaranje kazenskega pregona. Rok za zastaranje kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost in kaznivih dejanj zoper zakonsko zvezo, družino in mladino, ki so bila storjena proti mladoletni osebi, začne teči od polnoletnosti žrtve. Med pomembne novosti novega kazenskega zakonika lahko štejemo tudi novo kaznivo dejanje Nasilje v družini po členu 191. ki je uvrščeno v poglavje Kazniva dejanja zoper zakonsko zvezo, družino in otroke (po prej veljavnem Kazenskem zakoniku, se je nasilje v družini preganjalo v sklopu kaznivega dejanja nasilništva, ki je bilo določeno v poglavju "Kazniva dejanja zoper javni red in mir). Zagrožena zaporna kazen za to kaznivo dejanje je do petih let, oziroma do treh let, če se izvaja družinsko nasilje v skupnosti, v kateri je storilec živel, pa je ta skupnost že razpadla. Kaznivemu dejanju po 190. členu KZ-1 (odvzema mladoletne osebe) je dodana kvalificirana oblika storitve kaznivega dejanja v primeru, da dejanje povzroči poslabšanje duševnega ali telesnega zdravja otroka ali ogrozi njegov razvoj, za kar je zagrožena kazen zopora do pet let. KZ-1 v 287. členu določa kaznivo dejanje kršitev tajnosti postopka. Sankcionirana je objava osebnih podatkov otroka, ki je udeleženec v kakršnemkoli postopku, ali objava informacij, na podlagi katerih bi bilo mogoče prepoznati otrokovo identiteto.

180. d.) Za informiranje in izobraževanje otrok, učiteljev in staršev policija izvaja dva preventivna programa, in sicer Ena-ena-tri ter Zberi pogum in povej. Programa se izvajata v okviru projekta Policija za otroke. Lutkovna predstava »113« je namenjena predšolskim otrokom in mlajšim šolarjem do 5. razreda devetletne osnovne šole. Predstava otrokom ponuja telefonsko številko 113, preko katere lahko otrok pokliče na pomoč policista. Preventivni program »Zberi pogum in povej« je namenjen informiranju otrok, svetovalnih delavcev in učiteljev v osnovnih šolah o nasilju med vrstniki. Program se izvaja v osnovnih in srednjih šolah, vodijo pa ga posebej usposobljeni policisti in kriminalisti skupaj z učitelji

181. e) V primeru nasilja in zlorabe lahko otrokom žrtvam nudijo pomoč lahko nudijo centri za socialno delo in regijske interventne službe Ogroženi otroci oziroma mladostniki ali žrtve nasilja lahko svoje težave zaupajo svetovalcem na šoli. **Pokličejo lahko tudi brezplačno anonimno modro številko za osnovnošolske otroke z izkušnjo nasilja (080 1552) – telefon Petra Klepca.** Na tej številki se vedno oglasi strokovni delavec kriznega centra za mlade, da lahko v kritičnih situacijah otroka tudi napoti v center.

182. V kratkem povzemamo doktrino dela strokovnega delavca na CSD, ko otrok razkrije spolno zlorabo, po kateri je zelo pomembno, da:

- si strokovni delavec, ki je pristojen za področje spolne zlorabe otrok, vzame dovolj časa za pogovor;
- je sporočilo otroku, da mu strokovni delavec verjame, da ni kriv za spolno zlorabo, da je zelo pogumen in da je naredil prav, ker je povedal;
- otroku se ne postavlja vprašanj v smislu »Zakaj se je to zgodilo ravno tebi?« in sugestivnih vprašanj;
- otroku se omogoči, da pove s svojimi besedami in le toliko, kolikor želi oziroma je pripravljen;
- strokovni delavec otroku pove, da ni edini, ki se mu je to zgodilo in da je za zlorabo odgovoren le storilec;
- strokovni delavec ne sme obljubiti otroku nekaj, česar ni mogoče storiti (npr. da ne bo nikomur povedal), saj je dolžan ukrepati skladno z veljavno zakonodajo in dejanje prijaviti policiji ali tožilstvu.

---

⁷⁴ Uradni list RS, št. 55/08 in 66/08 – popr.

Nasilje v šolah

Država pogodbenica naj sprejme vse ukrepe za zagotovitev take discipline v šolah, da bo spoštovano človeško dostojanstvo otroka. Državo pogodbenico tudi poziva, da zagotovi, da bo komisija, ki jo je minister za šolstvo imenoval z namenom, da analizira problematiko nasilja v slovenski šoli, deležna ustrezne podpore. Nadalje Odbor priporoča, da država pogodbenica okrepi ukrepe za reševanje splošnega problema nasilja med mladostniki, med drugim z vzgojno-izobraževalnimi kampanjami in kampanjami za dvig ozaveščenosti.

183. Komisija za analizo problematike nasilja v šolah pri Ministrstvu za šolstvo in šport je leta 2004 izdelala »Smernice za analizo preprečevanja in obravnavo/obvladovanje nasilja v šolskem prostoru«. V okviru smernic so bili predstavljeni tudi primeri dobre prakse v Republiki Sloveniji. Te dejavnosti potekajo že vrsto let in vključujejo večje število šol ter lahko predstavljajo primerno podlago za izvajanje različnih aktivnosti za preprečevanje nasilja v šolah.

184. Poleg tega so bili leta 2008 objavljeni javni razpisi Evropskega socialnega sklada (ESS) za razvijanje raziskovalnih modelov, prepoznavanja in preprečevanja nasilja v šolah (model naj bi bil evalviran do konca 2010) za projekte, ki jih izvajajo mreže vzgojno-izobraževalnih zavodov (VIZ), in za usposabljanje strokovnih delavcev na temo prepoznavanja in preprečevanja nasilja. V letu 2010 in 2011 bodo izvedena tudi izobraževanja za strokovne delavce v VIZ na temo prepoznavanje in preprečevanja nasilja v družini.

185. MŠŠ je leta 2008 začel pripravljati tudi predlog Pravilnika za vzgojno-izobraževalne zavode pri obravnavi nasilja v družini v skladu z Zakonom o preprečevanju nasilja v družini. Pravilnik bo namenjen strokovnim delavcem in delavkam v VIZ. Določal bo postopek ravnanja na VIZ v primeru nasilja nad otrokom (zaznava in prijava nasilja, delo na VIZ po prijavi, članstvo strokovne delavke ali delavca v multidisciplinarnem timu na Centru za socialno delo itd.). Za izvajanje pravilnika je odgovoren ravnatelj oziroma ravnateljica. V skladu z Zakonom o preprečevanju nasilja v družini in po predlogu pravilnika naj bi se za delo z otrokom v primeru nasilja v družini usposobili vsi strokovni delavci in delavke.

Telesne kazni

Država pogodbenica naj okrepi svoja prizadevanja za reševanje problematike slabega ravnanja z otroki v družini, vključno z ozaveščanjem prek javnih kampanj o nadomestnih nenasilnih oblikah discipline. Odbor tudi poziva državo pogodbenico, da prouči vključitev izrecne prepovedi telesne kazni za otroke v družini bodisi v osnutek sprememb Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, bodisi v posebni Zakon o preprečevanju nasilja v družini, ki je zdaj v pripravi.

186. Slovenija v svojem pravnem redu v prepoved fizičnega nasilja vključuje tudi telesno kaznovanje otrok, vendar ne eksplicitno. Telesno kaznovanje otrok ni vključeno v Zakon o preprečevanju nasilja v družini, ker je telesno kaznovanje otrok problem vzgoje in ne anomalija oz. odklonskost (deviacija) v medosebnih odnosih, kot je nasilje v družini. Na podlagi tega izhodišča je bila določba o prepovedi telesnega kaznovanja otrok vključena v predlog Družinskega zakonika.

187. **Pomembna novost na področju slabega ravnanja z otroki je bilo sprejetje Zakona o preprečevanju nasilja v družini**⁷⁵. Zakon razlikuje fizično, spolno, psihično in ekonomsko nasilje ter zanemarjanje dolžne skrbi za družinskega člana. Posebno varstvo pred nasiljem uživajo otroci, starejše osebe in invalidi. Če je žrtev nasilja v družini polnoletna oseba, so organi in organizacije, ki pri svojem delu izvedo za okoliščine, dolžni o tem obvestiti center za socialno

⁷⁵ ZPND - (Ur.l. RS št. 16/2008

delo, razen če žrtev temu izrecno nasprotuje in ne gre za sum storitve kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti. V primeru, da je žrtev otrok, pa mora **vsakdo** o tem takoj obvestiti center za socialno delo, policijo ali državno tožilstvo. Novost zakona je, da si lahko žrtev izbere **spremljevalca**, ki jo spremlja v vseh postopkih, povezanih z nasiljem v družini, ji pomaga pri iskanju rešitev in ji nudi psihično oporo. Žrtev nasilja ima tudi pravico do **zagovornika**, ki ščiti njene koristi v postopkih. Center za socialno delo v multidisciplinarni ekipi v sodelovanju z drugimi organi in organizacijami izdelava skupaj z žrtvijo **načrt pomoči**. Zakon določa tudi **brezplačno pravno pomoč** žrtvi nasilja v družini v sodnih postopkih. **Prepovedi zaradi nasilnih dejanj**, ki jih povzročitelju nasilja v družini izreče sodišče na predlog žrtve, so: vstop v stanovanje, v katerem žrtev živi; zadrževanje v bližini žrtvinega stanovanja; zadrževanje in približevanje krajem, kjer se žrtev redno nahaja; navezovanje stikov z žrtvijo, vključno s sredstvi za komuniciranje na daljavo; vzpostavljanje vsakršnih srečanj z žrtvijo. Tako ni več žrtev tista, ki se mora umakniti iz stanovanja in oditi, ampak se mora umakniti povzročitelj nasilja. Sodišče lahko na predlog žrtve naloži povzročitelju, da mora stanovanje v skupni uporabi prepustiti v izključno uporabo žrtvi. Ob razvezi zakonske zveze lahko zakonec (žrtev) zahteva, da mu drugi zakonec (povzročitelj nasilja nad zakoncem ali njegovimi otroki) prepusti v izključno rabo stanovanje, v katerem sta skupaj živela. Zaradi varstva otrok sodišče dodeli stanovanje tistemu zakoncu, pri katerem živijo otroci. Vse prepovedi oz. ukrepi trajajo do šest mesecev, žrtev pa lahko predlaga podaljšanje še za šest mesecev. Skladno z zakonom morajo vsi pristojni organi (policija, šolstvo, zdravstvo in sociala) sprejeti svoje področne pravilnike za ravnanje v primeru nasilja v družini. Dne 20.04.2009 je začel veljati tudi Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih ekip in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini.

188. Državni zbor RS je 27.05.2009 sprejel **Resolucijo o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini za obdobje 2009-2014**⁷⁶. Resolucija je strateški dokument, ki določa cilje, ukrepe in ključne nosilce politik za preprečevanje in zmanjševanje nasilja v družini v Sloveniji do leta 2014. Konkretna naloga in dejavnosti za doseganje ciljev in izvajanje posameznih ukrepov bodo opredeljene v dvoletnih akcijskih načrtih, ki bodo natančno določali časovne roke in izvedbene načine.

189. Z namenom preprečevanja nasilja, zagotavljanja učinkovitejše pomoči v primerih nasilja nad otroki in uspešnega ozaveščanja o tej problematiki je bil v partnerstvu med Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve in Ministrstvom za šolstvo izveden projekt z naslovom »Odrasli smo tu, da ti pomagamo« za vso osnovnošolsko populacijo v Sloveniji.

190. V okviru projekta so vsi osnovnošolci prejeli informativne zloženke s ključnimi informacijami o tem, katere oblike nasilja obstajajo, v njih so navedeni kontakti za svetovanje in pomoč ter ključno sporočilo, da naj se v primeru nasilja obrnejo na odraslo osebo, ki ji zaupajo, in jim bo pomagala iz nasilne situacije. Poleg tega je bila ena razredna ura posvečena izključno osvetlitvi problematike nasilja, vzrokov in posledic nasilnih odnosov in oblikam pomoči. Na ta način so učenci dobili informacije o njihovih osnovnih pravicah in o spoštovanju pravic drugih, znanja, kako prepoznati nasilje in kako ravnati, če doživljajo, opazujejo ali izvajajo nasilje ter informacije, na koga se obrniti po pomoč v primeru nasilja, bodisi, da se dogaja v šoli, na igrišču ali doma.

191. Pomembno je, da otrokom in mladostnikom država zagotovi različne, njim poznane in dostopne možnosti, da o svojih težavah, stiskah obvestijo odrasle, ki jim lahko in smo jim morajo pomagati. Zato je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve sprejelo odločitev, da odpre in financira **brezplačno anonimno modro številko**

---

⁷⁶ Uradni list RS, št. 41/2009

192. **(080 1552) – Telefon Petra Klepca, številka na katero lahko otroci in mladostniki pokličejo v primeru nasilja.** S to možnostjo so bili otroci seznanjeni tudi preko omenjenih zloženek in izvedbe razredne ure. Poleg lahke dostopnosti takšna oblika pomoči omogoča otroku ali mladostniku, da ostane anonimen, kar povečuje občutek varnosti. Kljub temu, da ne gre za osebni stik, se vzpostavi neposreden dialog z usposobljenim strokovnjakom, ki usmerja pogovor in spodbuja otroka ali mladostnika k iskanju možnih rešitev. Pri tem ima otrok ali mladostnik možnost soodločanja pri načrtovanju pomoči, kar pomembno prispeva k njegovi aktivni vlogi pri reševanju nastale situacije.

193. Glede na to, da so Krizni centri za mlade namenjeni otrokom in mladostnikom, ki se zaradi različnih razlogov, zlasti nevzdržnih razmer v družini, pogosto povezanih z nasiljem in zlorabami, znajdejo v stiski in so otrokom in mladostnikom dostopni 24 ur dnevno, je telefonski klic urejen s preusmerjanjem z omenjene brezplačne modre številke na najbližjega od sedmih Kriznih centrov za mlade. Prednost vključevanja Kriznih centrov za mlade v takšno obliko pomoči je tudi v tem, da imajo možnost nuditi otrokom in mladostnikom poleg strokovne podpore in svetovanja tudi takojšnjo varno namestitev, kadar je to potrebno.

194. Republika Slovenija podpira kampanjo Sveta Evrope zoper telesno kaznovanje otrok. Na tiskovni konferenci, ki je bila 17.06.2008, so otvoritveno slovesnost kampanje pospremili tudi predstavniki nosilnih ministrstev (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za zdravje) in se zavezali, da bodo v področno zakonodajo vključili tudi prepoved telesnega kaznovanja otrok. Partnerstvo vlade in civilne družbe je izrednega pomena za doseganje cilja višje kakovosti življenja otrok in uresničevanje otrokovih pravic, zato si slovenska vlada prizadeva za tvorno sodelovanje tudi z nevladnim sektorjem.

195. V skladu z navedenim je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve sofinanciralo publikacijo »Zagotovimo našim otrokom mladost brez telesnega kaznovanja«, ki jo je izdala Zveza prijateljev mladine Slovenije. V okviru slednje se je leta 2004 oblikoval Forum zoper telesno kaznovanje otroka v družini. Osnovni namen dejavnosti te nove organizacijske oblike civilne družbe je osveščanje javnosti, tudi strokovnih delavcev, da je telesno kaznovanje otroka neprimeren vzgojni ukrep.

(j) spremljanje ukrepov (25. člen)

196. Centri za socialno delo morajo po Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, Zakonu o socialnem varstvu in Zakonu o izvajanju rejniške dejavnosti spremljati izvajanje ukrepov rejništva, skrbništva in oddaje v zavod. Nadzor nad delom vseh izvajalcev programov storitev in drugih dejavnosti na področju socialnega varstva, na osnovi Pravilnika o izvajanju inšpekcijskega nadzora na področju socialnega varstva⁷⁷ od 31. julija 2004 dalje v Sloveniji organizira in opravlja Socialna inšpekcija.

---

⁷⁷ Uradni list RS, št. 74/2004

VI. OSNOVNO ZDRAVJE IN BLAGINJA

(6. člen, tretji odstavek 18. člena, 23. člen, 24. člen in 26. člen, ter prvi do tretji odstavek 27. člena)

(a) Otroci s posebnimi potrebami (23. člen);

Glede na Standardna pravila o enakih možnostih za invalide (resolucija Generalne skupščine 48/96) in priporočila Odbora, sprejeta na dan splošne razprave o »Pravicah invalidnih otrok« (CRC/C/96, odst. 310–339), Odbor spodbuja državo pogodbenico, da zagotovi hitro sprejetje izvedbenih ukrepov v zvezi z Zakonom o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami in da reši vprašanje nizkega vpisa v šolo invalidnih deklic.

197. Koncept vključevanja (inkluzije) je bil v Sloveniji uzakonjen leta 2000. Sprejeti koncept vključuje pripravo vzgojno-izobraževalnih programov, ki so prilagojeni potrebam učencev s posebnimi potrebami, ter zagotavljanje ustrezne vrste pomoči tem učencem. Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami⁷⁸ predvideva tudi, da se za vsakega učenca s posebnimi potrebami oblikuje individualiziran program. Pri sestavi programa sodelujejo strokovni delavci, učenci in starši. Učence s posebnimi potrebami v različne vrste programov usmerjajo neodvisne strokovne komisije pri Zavodu RS za šolstvo, sestavljene iz strokovnjakov različnih strok, ki dajo relevantno mnenje o otrokovih zmožnostih. Usmerjanje ne temelji na motnji, primanjkljaju ali oviri otroka, temveč na ocenjeni zmožnosti za učenje, glede na program in vrsto pomoči, ki učencu v okviru posameznega programa pripada. Učence s posebnimi potrebami se glede na njihove ovire, motnje ali primanjkljaje usmerja v različne programe (program devetletne osnovne šole, program devetletne osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo, program devetletne osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom in program devetletne osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom). Na osnovi odločbe o usmeritvi imajo učenci s posebnimi potrebami zagotovljeno dodatno strokovno pomoč za premagovanje primanjkljajev, ovir oziroma motenj in učno pomoč, ki je namenjena lažjemu usvajanju učnih snovi. Težje in težko gibalno ovirani učenci in dijaki imajo lahko v času vzgojno-izobraževalnega procesa tudi spremljevalca. Dijaki glede na svoje ovire, motnje ali primanjkljaje izbirajo med različnimi vrstami programov, pri tem pa imajo pravico do dodatne strokovne pomoči. Vprašanju vpisa deklic v šole s prilagojenimi programi bomo v bodoče posvetili večjo pozornost.

198. Po podatkih Ministrstva za šolstvo in šport je bilo v šolskem letu 2007/08 v redne osnovne šole od skupaj 163.305 učencev vključenih 8.600 učencev s posebnimi potrebami. Obseg otrok, ki uživajo pravice v skladu z Zakonom o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, dokazuje, da se proces vključevanja (inkluzije) otrok z motnjami v duševnem razvoju ni zaustavil. Še več, v zadnjih letih je Zavod RS za šolstvo izvajal dva pomembna projekta na tem področju. Eden med njimi je bil namenjen prav vključevanje (inkluziji) otrok z motnjami v duševnem razvoju oziroma izobraževanju otrok, ki so usmerjeni v program z nižjim izobraževalnim standardom v večinskem osnovnošolskem programu.

Konvencija o pravicah invalidov in Izbirni protokol h Konvenciji o pravicah invalidov

199. Državni zbor Republike Slovenije je 2. aprila 2008 sprejel Zakon o ratifikaciji Konvencije o pravicah invalidov in Izbirnega protokola h Konvenciji o pravicah invalidov⁷⁹. Slovenija se je o ključnih vsebinah posvetovala z invalidi in njihovimi reprezentativnimi organizacijami. Vlada

⁷⁸ Ur. l. RS, št. 54/2000, 3/2007

⁷⁹ Uradni list RS, št. 37/08, MP, št. 10/08

Republike Slovenije je v zadnjih treh letih sprejela oziroma dopolnila temeljne predpise, ki preprečujejo diskriminacijo tudi na podlagi invalidnosti – kot na primer:

- Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja,
- Zakon o delovnih razmerjih,
- Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov,
- Zakon o socialnem varstvu in
- Zakon o preprečevanju nasilja v družini.

200. Vlada je sprejela tudi vrsto programov oziroma resolucij, ki temeljijo na spoštovanju človekovih pravic in zagotavljanju enakih možnosti tudi za invalide. To sta Akcijski program za invalide 2007–2013 in Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006–2010.

b) zdravje in zdravstvene storitve (24. člen)

201. Državni zbor Republike Slovenije je dne 26.6.2008 sprejel *Resolucijo o nacionalnem planu zdravstvenega varstva 2008-2013* »Zadovoljni uporabniki in izvajalci zdravstvenih storitev"⁸⁰, ki v zvezi z varovanjem zdravja otrok in mladostnikov ugotavlja, da imamo v Sloveniji zelo nizko stopnjo umrljivosti dojenčkov v primerjavi z drugimi državami, vendar še ostajajo zdravstvenih problemi v obdobju otroštva in mladostništva. Problem ostajajo poškodbe, ki so glavni vzrok umrljivosti. Naraščajo bolezni, kot so alergije, astma in diabetes, veliko problemov je na področju duševnega zdravja, kar bo v prihodnje ključno vplivalo na zdravje odraslih. Med šolarji in mladostniki je v primerjavi z drugimi starostnimi skupinami malo resnih bolezenskih stanj, vendar je pojav različnih simptomov kar pogost. Velikokrat se kažejo simptomi izpostavljenosti stresu. V tem življenjskem obdobju se oblikuje življenjski slog od prehranskih navad, kajenja tobaka, pitja alkohola, telesne dejavnosti do spolnega vedenja. Raziskave kažejo na podaljševanje časa, ki ga otroci in mladostniki preživijo pred televizijskimi ekrani in računalniki. Na šolah se srečujejo s problemi medvrstniškega nasilja. Otroci z učnimi težavami in s tem povezanim šolskim neuspehom so med vrstniki marginalizirani. Stanje v Sloveniji kaže, da je potrebno zmanjšati tveganje za nastanek nezdravega življenjskega sloga in s tem tveganje za nastanek bolezni.

202. Resolucija 2008-2013 nadalje opredeljuje kriterije za določanje mreže na primarni ravni, tudi otrok in družine:

1. Za dejavnost družinske medicine - 1800 prebivalcev na en zdravniški tim je sedanje povprečno število, ki je potrebno za osnovno preskrbljenost prebivalstva z zdravstvenimi storitvami;
2. Za dejavnost zdravstvenega varstva otrok in mladostnikov – 850 otrok na pediatra v primerih, ko je organizirano zdravstveno varstvo otrok 0-6 let starosti, 1400 otrok na pediatra (ali šolskega zdravnika) v primerih organiziranosti zdravstvenega varstva otrok 0-19 let (nekdanji bivalentni dispanzer) in 1700 otrok na pediatra (ali šolskega zdravnika) v primerih organiziranosti zdravstvenega varstva za šolske otroke in mladostnike 6-19 let starosti;
3. Za dejavnost zdravstvenega varstva žensk – 6500 žensk od 13 leta dalje na ginekologa v dejavnosti, ne glede na lokacijo izvajanja dejavnosti (upoštevajo trenutno število opredeljenih žensk na tim in 23,5% neopredeljenih žensk); za pokrivanje še neopredeljenih žensk bi za zagotovitev enake dostopnosti, kot jo imajo opredeljene danes, potrebovali še 31 dodatnih ginekologov za zdravstveno varstvo žensk;
4. Za dejavnost zobozdravstva – 1300 otrok in mladostnikov na doktorja dentalne medicine v dejavnosti otroškega in mladinskega zobozdravstva;

Organizacija zdravstvenega varstva otrok in mladostnikov

⁸⁰ Ur. l RS, št. 72/08, v nadaljevanju Resolucija 2008-2013

203. V Sloveniji izvajajo *zdravstveno varstvo otrok in mladostnikov na primarni ravni* (dostopna brez napotnice) zdravniki specialisti pediatrije in specialisti šolske medicine ter v nekaterih primerih zdravniki splošne medicine, v sodelovanju z medicinskimi sestrami, zdravstvenimi tehnikami in drugim osebjem. Posamezen zdravstveni tim izvaja kurativne in preventivne aktivnosti, ki vključujejo redne sistematske preglede, cepljenja, zdravstveno vzgojo in promocijo zdravja.

204. V obdobju od leta 2003 do 2007 je v zdravstvenem varstvu predšolskih otrok (starost 0-6 let) v povprečju delalo 171 zdravnikov, 93 medicinskih sester in 162 zdravstvenih tehnikov (izračunano iz delovnih ur). Število osebja v tem obdobju je bilo stabilno, pri zdravnikih smo opazovali rahlo upadanje v zadnjih dveh letih, ki gre predvsem na račun večjega upokojevanja. Kljub temu je preskrbljenost prebivalcev z zdravstvenim osebjem dobra, en zdravnik v povprečju oskrbuje manj kot 800 otrok te starosti. Za zdravstveno varstvo predšolskih otrok je značilen visok delež specialistov pediatrije, ki presega 85 % vseh zdravnikov.

205. V zdravstvenem varstvu otrok in mladostnikov (starost 7-19 let) je v tem obdobju v povprečju delalo 172 zdravnikov, 88 medicinskih sester in 169 zdravstvenih tehnikov (izračunano iz delovnih ur). Tudi v tem varstvu smo v zadnjih dveh letih opazovali zmanjševanje števila zdravstvenih delavcev. Ta sprememba pa ni bistveno vplivala na preskrbljenost prebivalcev z zdravstvenim osebjem, ker se zaradi demografskih razmer zmanjšuje tudi število otrok in mladostnikov v tej starostni skupini. Zdravnik v zdravstvenem varstvu otrok in mladostnikov tako še vedno oskrbuje manj kot 1700 oseb.

Preventivni program zdravstvenega varstva otrok

206. Pomembni kazalnik dostopnosti do zdravstvenega varstva je tudi izvedba **preventivnega programa**, predpisanega za posamezno starost otrok. Predpisuje jo *Pravilnik za izvajanje preventivnega zdravstvenega varstva na primarni ravni*⁸¹.

207. V letu 2005 je bila sprejeta novela *Pravilnika za izvajanje preventivnega zdravstvenega varstva na primarni ravni*, ki obravnava preventivno zdravstveno varstvo novorojenčkov v porodnišnicah. Pri novorojenčku se v času bivanja opravi sistematični pregled v 24 urah po rojstvu, pregled ob odpustu ter presejanje za nekatere metabolne bolezni, ultrazvočni pregled kolkov, pregled sluha, izvajajo se aktivnosti za spodbujanje dojenja in zdravstvenovzgojne aktivnosti.

Tabela 6: **Preventivni obiski otrok in mladine v starosti 0 do 19 let v primarnem zdravstvenem varstvu, Slovenija 2004-2006**

Starostni razredi	2004	2005	2006	SKUPAJ
0 do 6	234050	250226	229511	713787
št./1000	1870	1993	1815	1892
7 do 19	194288	194142	167830	556260
št./1000	668	686	607	654

Vir podatkov: Poročilo primarne ravni zunajbolnišnične zdravstvene statistike (ZUBSTAT), IVZ

208. Razvojno in vedenjsko moteni otroci imajo preventivne zdravstvene preglede v identičnem obsegu, prilagojene njihovi prizadetosti, vsako leto. V vmesnem času se po potrebi pri takem otroku opravijo tako imenovani namenski pregledi po sistematiki, ki so prilagojeni otrokovi problematiki.

⁸¹ Ur. l. RS 19/1998, 31/2005

209. Vsi otroci v tem obdobju imajo tudi redne letne preventivne sistematične preglede pri zobozdravniku ter zdravstveno vzgojo na tem področju. Preventivne storitve v obdobju 2004 do 2006 kažejo celo porast le teh. Če bi pa primerjali malo daljše obdobje, na primer leto 2000, ko je bilo 3147,7 preventivnih storitev na 1000 prebivalcev starih od 0 do 19 let in leto 2007, ko jih imamo 2497,8 pa je opazen znaten upad le teh (20 %).

210. Tudi stopnja **precepljenosti** v Sloveniji je že vrsto let visoka. V letu 2007 smo pri predšolskih otrocih dosegli 95,3% precepljenost otrok proti oslovskemu kašlju, davici in tetanusu 95,3% precepljenost otrok in 95,9% precepljenost otrok proti ošpicam/mumpsu in rdečkam.

Tabela 7: Delež (%) predšolskih in šolskih otrok, polno cepljenih proti določenim nalezljivim boleznim v Sloveniji (2004-2007)

Bolezen/leto	2004	2005	2006	2007
DAVICA predšolski otroci	95,3	95,3	95,3	95,3
OSLOVSKI KAŠELJ predšolski otroci	95,3	95,3	95,3	95,3
TETANUS predšolski otroci	95,3	95,3	95,3	95,3
OTROŠKA PARALIZA predšolski otroci	95,3	95,3	95,3	95,3
OŠPICE,/MUMPS/RDEČKE predšolski otroci	94,1	94,3	96,1	95,9
šolski otroci	97,3	97,5	99,1	98,4
DAVICA/TETANUS šolski otroci	ni pod.	98,4	99,1	98,7
TETANUS Srednješolci	ni pod.	ni pod.	96,5	93,4
TUBERKULOZA	96,2	19,4*	8,0	6,1

*od leta 2005 le še cepljenje rizičnih skupin proti tuberkulozi

Vir: Inštitut za varovanje zdravja

211. Del civilne družbe ima zaradi različnih razlogov odklonilni odnos do obveznega cepljenja in meni, da so z zakonsko obveznostjo cepljenja otrokom kršene osnovne človekove pravice.

Zdravstveno stanje otrok in mladostnikov

212. Ambulantno specialistično zdravstveno varstvo na sekundarni in terciarni ravni je dostopno samo z napotnico izbranega osebnega zdravnika otroka in mladostnika, bolnišnično zdravstveno varstvo pa poteka v vseh splošnih bolnišnicah in porodnišnicah po Sloveniji.

213. V Republiki Sloveniji je bilo v letu 2006 115 dispanzerjev, namenjenih predšolskim in šolskim otrokom in 16 dispanzerjev za ogrožene otroke (t. i. razvojne ambulante).

Tabela 8: Kurativni obiski otrok in mladine v starosti 0 do 19 let v primarnem zdravstvenem varstvu, Slovenija 2004-2006

Starostni razredi	2004	2005	2006	SKUPAJ
0 do 6	786368	804647	689541	1681233

št./1000	6281	6408	5453	6046
7 do 19	894865	884168	732184	2511217
št./1000	4042	4135	3527	3904

Vir podatkov: Poročilo primarne ravni zunajbolnišnične zdravstvene statistike (ZUBSTAT),

214. V obdobju 2004 do 2007 smo uspeli skoraj v vseh bolnišnicah v Sloveniji zagotoviti, da so otroci ne glede na bolezen bolnišnično zdravljeni na otroškem oddelku oz., da njihovo zdravstveno stanje ves čas spremlja pediater, ki je tam redno zaposlen.

Tabela 9: Stopnja bolnišničnega zdravljenja otrok (0-19 let), Slovenija, 2004-2006

Leto	2004		2005		2006	
	0 do 6 let	7 do 19 let	0 do 6 let	7 do 19 let	0 do 6 let	7 do 19 let
Število mladih	125180	290670	125556	282827	126443	276585
Stopnja na 1000	331,98	74,95	332,74	73,02	345,82	75,54

Vir: Inštitut za varovanje zdravja RS

Umljivost otrok in mladostnikov

215. Umljivost otrok starih do 18. let v letih 2004 – 2007 je prikazana v tabeli 1.

Tabela 10. Število umrlih in stopnja umrljivosti otrok mlajših od 18 let (na 1000 otrok v starostni skupini) po starostnih skupinah, Slovenija 2004 – 2007

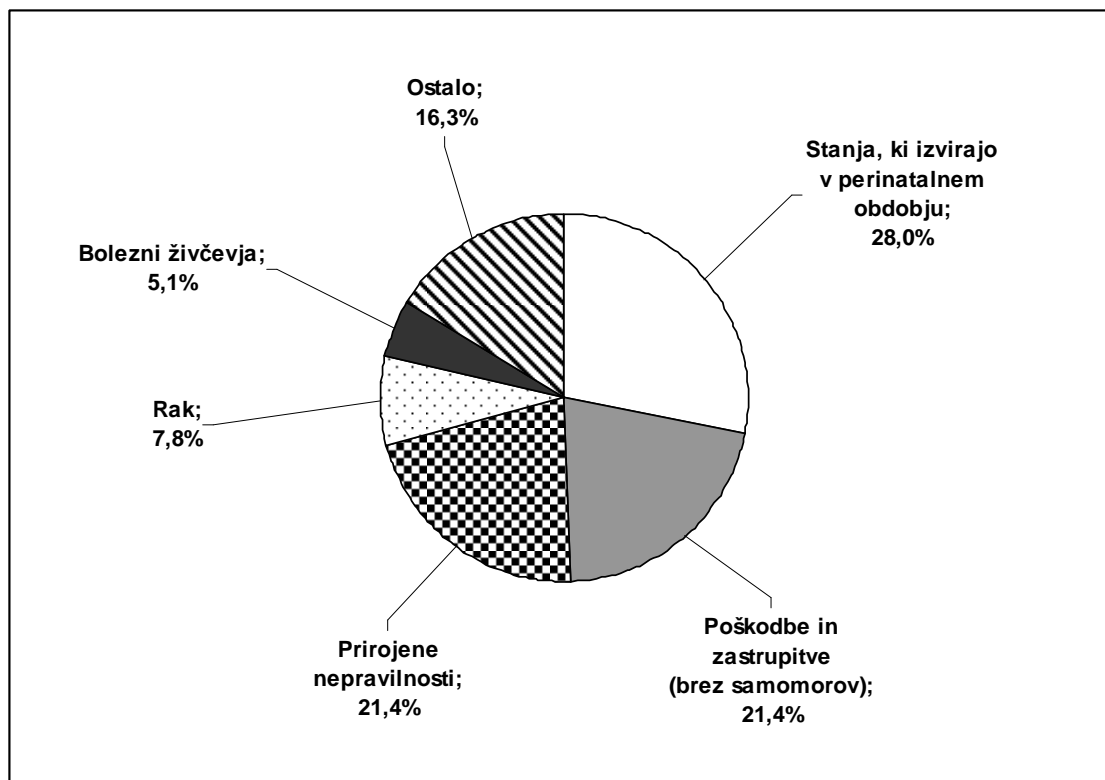
Starostne skupine	2004		2005		2006		2007		2004 -2007	
	Št. umrlih	Stopnja	Št. umrlih	Stopnja	Št. umrlih	Stopnja	Št. umrlih	Stopnja	Št. umrlih	Stopnja
Manj kot 1 leto	66	3,75	75	4,15	64	3,47	55	2,81	260	3,53
1 do 4	17	0,24	21	0,29	10	0,14	18	0,25	66	0,23
5 do 9	11	0,12	9	0,10	10	0,11	10	0,11	40	0,11
10 do 14	19	0,18	15	0,15	12	0,12	14	0,14	60	0,15
15 do 17	20	0,27	25	0,34	20	0,29	23	0,35	88	0,31
Skupaj	133	0,37	145	0,41	116	0,33	120	0,35	514	0,36

Vir: Inštitut za varovanje zdravja RS.

216. Približno polovica otrok, ki umrejo do svojega 18 leta, umre v prvem letu življenja. Umljivost dojenčkov se je v zadnjem desetletju v Sloveniji pomembno znižala. Leta 2007 smo zabeležili le 2,8 umrlih dojenčkov na 1000 živorojenih otrok, kar Slovenijo uvršča med najuspešnejše države v EU. V letu 2008 je bila, po preliminarnih podatkih, umrljivost dojenčkov še nekoliko nižja. Najpomembnejši vzroki umrljivosti dojenčkov so stanja, ki izvirajo v perinatalnem obdobju, predvsem zapleti nedonošenosti ter prirojene nepravilnosti.

217. Stanja, ki izvirajo v perinatalnem obdobju, so bila v obdobju 2004-2007 tudi v celotni skupini otrok do 18. leta starosti najpogostejši vzrok smrti, sledile so jim poškodbe in zastrupitve ter prirojene nepravilnosti. Strukturo vzrokov smrti otrok mlajših od 18 let prikazuje slika 1.

Slika 3. Struktura vzrokov smrti otrok mlajših od 18 let, Slovenija 2004-2007

Vir: Inštitut za varovanje zdravja RS.

218. Poškodbe in zastrupitve so v Sloveniji glavni vzrok umrljivosti otrok starejših od enega leta. V obdobju 2004-2007 je zaradi poškodb in zastrupitev umrlo skupno 129 otrok in mladostnikov do 18 leta starosti (80 dečkov, 49 deklic), od tega večina (107) zaradi nenamernih poškodb, 19 jih je umrlo zaradi samomora, 3 pa zaradi nasilja. Letno je zaradi poškodb in zastrupitev umrlo povprečno 6 otrok, starih 0-4 leta, 4,5 otrok, starih 5-9 let, 7 otrok, starih 10-14 let in 14,5 mladostnikov, starih 15-17 let.

219. Med zunanji vzroki smrtnih poškodb otrok, starih 0-6 let, prevladujejo prometne nezgode, utopitve, zadušitve in padci. Otroci, stari 7-14 let, so umrli največkrat zaradi transportnih nezgod, samomora, napada, padcev in utopitev. Pri mladostnikih pa so med vzroki za poškodbe največkrat zabeležene transportne nezgode, samomor, napad, padci in zastrupitve.

220. V skupini bolezni, kamor sodijo HIV/AIDS, malarija, tuberkuloza, otroška paraliza, hepatitis in akutna vnetja zgornjih in spodnjih dihal, je v Sloveniji v letih 2004-2007 umrlo 5 otrok, vsi zaradi bolezni dihal. Ena deklica je umrla zaradi akutnega vnetja mandeljnov, trije dečki zaradi pljučnic in en dojenček, deček, zaradi akutnega bronhitisa, ki ga povzroča *Mycoplasma pneumoniae*.

Število otrok okuženih, s HIV/AIDS v Sloveniji

221. V zadnjih 10 letih (1998-2007) so bili v Sloveniji prijavljeni 4 primeri na novo diagnosticirane okužbe s HIV pri otrocih in mladostnikih in sicer 3 primeri v starosti manj od 15 let in 1 primer v starosti 15-19 let.

Prometne nezgode

222. Prometne nezgode so glavni vzrok za **smrtne poškodbe** otrok in mladostnikov v Sloveniji. V teh nezgodah umre letno povprečno 19 otrok in mladostnikov. Otroci, stari 0-6 let, se smrtno poškodujejo udeleženi v prometu predvsem kot pešci in potniki v avtomobilu. Umrli otroci, stari 7-14 let, so prav tako udeleženi v nezgodah predvsem kot pešci in potniki v avtomobilu, pa tudi kot kolesarji in motoristi. Mladostniki se poškodujejo v prometu predvsem kot osebe v avtomobilu, motoristi in pešci. **(Umrli in stopnja umrljivosti (na 100.000) otrok in mladostnikov (0-17 let) zaradi poškodb, Slovenija, 2004-2006glej tabelo v Aneksu).**

223. Poleg tega je zaradi poškodb in zastrupitev vsako leto **hospitaliziranih** povprečno 4110 otrok in mladostnikov (925 otrok, starih 0-4 leta, 909 otrok, starih 5-9 let, 1153 otrok, starih 10-14 let in 1124 mladostnikov). Poškodbe in zastrupitve so med prvimi štirimi vzroki za sprejem otrok, starejših od 1 leta ter mladostnikov, v bolnišnico. Med zunanjimi vzroki poškodb, ki zahtevajo zdravljenje v bolnišnici, pri otrocih, starih 0-6 let, prevladujejo padci, sledijo transportne nezgode, zastrupitve in izpostavljenost vročim tekočinam in predmetom. Otroci, stari 7-14 let, so sprejeti v bolnišnico prav tako največkrat zaradi padcev, sledijo prometne nezgode, nenamerni udarci ob/z drugo osebo, športno opremo ali drugimi predmeti. Mladostniki pa so za razliko od otrok največkrat hospitalizirani zaradi prometnih nezgod, sledijo padci, namerne samopoškodbe in nenamerni udarci ob/z drugo osebo.

224. Prometne nezgode so drugi vzrok za **sprejem v bolnišnico** zaradi poškodb, letno pa je hospitaliziranih povprečno 720 otrok in mladostnikov. Otroci, stari 0-6 let se težko poškodujejo v prometu predvsem kot kolesarji, pa tudi kot pešci in potniki v avtomobilu. Med poškodovanimi hospitaliziranimi otroki v starosti 7-14 let je prav tako največ kolesarjev, sledijo pešci in potniki v avtomobilu. Mladostniki pa so najpogosteje zdravljeni v bolnišnici zaradi poškodb, ko so v prometu udeleženi kot osebe v avtomobilu, motoristi in kolesarji. Stopnja hospitalizacije zaradi transportnih nezgod s starostjo narašča. Pri mladostnikih, ki se poškodujejo kot osebe v avtomobilu, motoristi ali pešci je stopnja hospitalizacije bistveno višja kot pri otrocih v starosti 10-14 let, stopnja hospitalizacije mladostnikov kolesarjev pa ostaja enaka kot pri šolskih otrocih. Razlike med spoloma se začnejo kazati po 10. letu starosti, ko je stopnja hospitalizacije pri fantih, starih 10-14 let in pri mladostnikih dvakrat večja kot pri dekletih iste starosti.

Ukrepi za zmanjševanje števila poškodb v prometnih nezgodah

225. Leta 2006 je bila sprejeta *Resolucija o nacionalnem programu varnosti cestnega prometa za obdobje 2007-2011 "Skupaj za večjo varnost"*⁸² in *Zakon o varnosti cestnega prometa*⁸³. Glavni cilj resolucije je prepolovitev števila žrtev v prometu glede na leto 2001. Nacionalni program vsebuje analizo stanja za obdobje 2001-2005, ko je bil cilj dosežen 81%-no, določa prioriteta področja, ukrepe na posameznih področjih in izvajalce, predvideva pa tudi pripravo obdobnih akcijskih načrtov. Za doseg ciljev nacionalnega programa so predvideni ukrepi na štirih glavnih področjih: človekovo ravnanje, prometno okolju, varnost vozil in institucionalno delovanje.

226. Na področju spreminjanja človekovega ravnanja v prometu so navedeni posamezni ukrepi za povečanje uporabe varnostnih pasov in otroških varnostnih sedežev, znižanje hitrosti vožnje, preprečevanje zlorabe alkohola, prepovedanih drog in drugih psihoaktivnih snovi v prometu, zagotavljanje varnosti pešcev, kolesarjev in voznikov dvokoles, zagotavljanje varnosti mladih voznikov. Na področju zagotavljanja varne cestne infrastrukture in varnosti vozil so predvideni ukrepi za odpravljanje nevarnih točk in odsekov na cestah, ukrepi za izboljšanje varnosti cest (varovalne ograje, cestišče, signalizacija, križišča), ukrepi za zagotavljanje prometne varnosti v naseljih (križišča, kolesarske poti, varne šolske poti, avtobusna postajališča, umirjanje prometa, obvozne ceste), vzpostavitev sistema za varnostno presojno in preglede cest ter njihovega okolja,

⁸² Ur.l. RS št. 83/2004, 35/2005 UPB I, 67/2005

⁸³ uradno prečiščeno besedilo ZVCP-I-UPB5, Ur.l. RS št. 56/2008

zagotavljanje varnosti na nivojskem križanju cest z železniško progo, spodbujanje uvajanja novih tehnologij za pasivno zaščito v vozilu in večje varnosti tovornih vozil. Na institucionalnem področju pa je predvideno posodabljanje zakonodaje in njeno izvajanje, razvoj informacijskega sistema, inšpekcijski nadzor, raziskovalna dejavnost in posodobitev sistema prve pomoči in nujne medicinske pomoči.

227. V letu 2006 je bil sprejet *Akcijski načrt za zagotavljanje varnosti cestnega prometa* za leto 2007, v katerem so navedene planirane aktivnosti, ukrepi in programi ter določeni njihovi izvajalci (ministrstva, strokovne institucije, nevladne organizacije) za zagotavljanje varnosti v cestnem prometu. Zakon o osnovnih šolah tudi določa, da je za prvošolce organiziran prevoz ter da je organiziran prevoz za vse otroke, ki so oddaljeni več kot 4 km od šole oz. imajo nevarno šolsko pot. Prometna vzgoja je vključena na ravni učnega načrta v vrtce in osnovne šole, kolesarski izpit - celoten program je predpisan s strani Strokovnega sveta Ministrstva za šolstvo, s pravilnikom so predpisani vsi prevozi ter pogoji vozil za prevoze skupine otrok.

Ukrepi za zmanjševanje števila poškodb doma in v prostem času

228. Leta 2005 je bil s strani vlade sprejet Nacionalni program za otroke in mladino 2006-2016, ki kot eno od prednostnih področij obravnava preprečevanje poškodb in zastrupitev pri otrocih.

229. Leta 2007 je bil sprejet *Zakon o varstvu pred utopitvami*⁸⁴, ki skupaj z drugimi podzakonskimi akti določa varnostne ukrepe na področju varstva pred utopitvami na kopališčih, varnost prometa ob vodi in na vodi, ukrepe za varno potapljanje, ukrepe za varnost pri delu, kjer obstaja nevarnost utopitve, usposabljanje prebivalcev. Pravilnik o tehničnih ukrepih in zahtevah za varno obratovanje kopališč in varstvo pred utopitvami na kopališčih⁸⁵ določa obvezno ograjevanje javnih kopališč.

230. Tečajji plavanja za otroke so del učnega načrta v vrtcih (tečaj plavanja za otroke, stare 4-5 let) in osnovnih šolah (20 urni tečaj plavanja v drugem ali tretjem razredu). Učenje plavanja financira Ministrstvo za šolstvo in šport.

231. *Zakon o eksplozivih in pirotehničnih izdelkih*⁸⁶ časovno omejuje prodajo pirotehničnih izdelkov (19.12.-31.12.) in nakup ter uporabo pirotehničnih izdelkov otrokom, mlajšim od 14 let.

232. Varnost igrač določata *Zakon o splošni varnosti proizvodov*⁸⁷ in *Pravilnik o varnosti igrač*⁸⁸. Zakon preprečuje, da bi prišle na trg ali v uporabo igrače, ki so nevarne ali varnostno pomanjkljive, in s tem omogoča višjo stopnjo zaščite zdravja in varnosti otrok.

Ukrepi za zmanjševanje števila poškodb v vrtcu in šoli

233. Od leta 2000 velja Pravilnik o normativih in minimalnih tehničnih pogojih za prostor in opremo vrtca, ki določa, kako morajo biti grajeni in opremljeni bivalni prostori vrtca in igrišča, da je bivanje za otroke varno ter nadzor nad izvajanjem.

234. Ministrstvo za šolstvo v sodelovanju s strokovnjaki pripravlja priporočilo za ukrepanje v vrtcu v primeru nujnih stanj, ki bodo določala usposabljanje pedagoškega kadra za prvo pomoč in druge pogoje ter opremo za ukrepanje v primeru poškodb, zastrupitev in drugih nujnih stanj.

Podhranjenost/prehranjenost

⁸⁴ Ur. l. RS, št. 42/2007- uradno prečiščeno besedilo

⁸⁵ Ur.l. RS, št. 88/2003, 56/2006, 84/2007

⁸⁶ Ur.l. RS št. 35/2008

⁸⁷ Ur.l. RS št. 101/2003

⁸⁸ Ur.l. RS št. 62/2003, 35/2004, 47/2007

235. Raziskava o prisotnosti prekomerne telesne teže in debelosti pri otrocih v starosti 5 let (n=4685) ter mladostnicah in mladostnikih v starosti 15 in 16 let (n=2474), ki jo je izvajala Pediatrična klinika v Ljubljani (Avbelj in sod., 2005) med leti 2003 in 2005 je pokazala, da imamo v Sloveniji prekomerno prehranjenih kar 18% dečkov in 21% deklic v starosti do 5 let, ter 9% dečkov in 8% deklic iste starosti, ki so debeli. Ista raziskava je pokazala, da je v Sloveniji kar 17 % mladostnikov in 15 % mladostnic v starosti petnajst do šestnajst let, ki so prekomerno hranjeni ter 6 % mladostnikov in 4 % mladostnic, ki so debeli.

236. Pri prehranjevalnih navadah mladostnikov je potrebno omeniti tudi motnje hranjenja, ki so vezane na problematiko prehranjevanja predhodno zdravih mladostnikov (predvsem deklet in mladih žensk), ki imajo v družbi, preobremenjenimi z lepimi, vitkimi in vsestransko uspešnimi in sposobnimi liki žensk težave pri ustvarjanju samopodobe in lastne vrednosti.

237. Osnovni steber telesne (gibalne) dejavnosti za krepitev zdravja je telesna dejavnost v šolskem okolju ali v šolskem okolju zunaj pouka in telesna (gibalna) dejavnost za povečanje aktivnega prometnega gibanja za zdravje. Z namenom pospeševanja telesne aktivnosti je bila v Sloveniji na vladi RS v letu 2007 sprejeta Strategija Vlade RS na področju telesne (gibalne) dejavnosti za krepitev zdravja od 2007 do 2012.

238. Leta 2005 so bile sprejete **Smernice zdravega prehranjevanja v vzgojno izobraževalnih ustanovah** (od prvega leta starosti naprej). Priporočila so usklajena z Referenčnimi vrednostmi za vnos hranil Ministrstva za zdravje. Poudarek priporočil je osredotočen predvsem na načrtovanje zdrave prehrane v vzgojno-izobraževalnih ustanovah v Sloveniji in lahko služi kot pomoč pri načrtovanju vrtčevskih in šolskih jedilnikov, ob ustreznih kadrovskih in tehničnih pogojih v kuhinjah vrtcev in šol. Na podlagi *Smernic zdravega prehranjevanja v vzgojno-izobraževalnih ustanovah* in s pomočjo računalniškega programa za načrtovanje prehrane je bil v letu 2008 sprejet *Praktikum z jedilniki za vzgojno-izobraževalne ustanove*. Namenjen je šolam in vrtcem oziroma kuharskemu osebju, ki pripravlja dnevne obroke za otroke. Z namenom zagotavljanja višje kakovosti pri nabavi hrane je bil v letu 2008 sprejet *Priročnik z merili kakovosti za javno naročanje hrane v vzgojno-izobraževalnih ustanovah*, ki določa kriterije za nabavo živil v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. V letu 2008 so bila oblikovana in sprejeta *Priporočila za prehransko obravnavo bolnikov v bolnišnicah* s predlogi jedilnikov za prehransko podporo bolnikov v bolnišnicah. Priporočila povzemajo evropska priporočila za klinično prehrano in vključujejo tudi posebno poglavje pediatrije. Poudarek priporočil je osredotočen predvsem na reševanje problematike podhranjenosti v času rehabilitacije ter ustrezne prehranske podpore otrok in mladostnikov.

Čista pitna voda

239. Slovenija ureja to področje s *Pravilnikom o pitni vodi*⁸⁹. Nadzor pitne vode se izvaja po Pravilniku o pitni vodi in Programu monitoringa pitne vode. Vzorci se odvezajo za redna in občasna preskušanja na mestu uporabe (pipa uporabnika). Vključena so oskrbovalna območja, ki oskrbujejo 50 in več prebivalcev. Redna preskušanja nam dajejo predvsem informacijo o mikrobiološki onesnaženosti pitne vode, občasna obsegajo tudi kemijske parametre, za katere so mejne vrednosti določene na osnovi tveganja za zdravje (pesticidi, nitrati, težke kovine idr.).

240. V nadzorovanju je bilo leta 2007 vključenih 974 oskrbovalnih območij, ki so oskrbovala skupaj 1.844.874 prebivalcev Slovenije, kar pomeni okoli 91% prebivalcev.

241. Rezultati rednih preskusov vzorcev pitne vode v letu 2007 (3.002 vzorcev) so pokazali, da je bilo 25 % vzorcev neskladnih zaradi mikrobioloških parametrov, zaradi prisotnosti E.coli (fekalno onesnaženje) pa 11 % vzorcev. V najnižjem velikostnem razredu (50-500 prebivalcev) je

---

⁸⁹ Ur.l. št. 19/2004, 35/2004, 26/2006, 92/2006

bilo neskladnih 54 % vzorcev, zaradi E.coli pa 31 % vzorcev. Odstotni delež neskladnih vzorcev močno pada z velikostjo razreda oskrbovalnih območij.

242. Rezultati občasnih preskusov vzorcev pitne vode (461 vzorcev) so pokazali, da je bilo zaradi kemijskih parametrov neskladnih 7 % vzorcev, in sicer v velikostnih razredih do 50.000 prebivalcev. Na večjih sistemih ni bilo kemijsko neskladnih vzorcev. Z največ neskladnimi kemijskimi parametri in vzorci izstopa kmetijsko območje SV Slovenije (pesticidi, nitrati).

243. Otroci, ki se oskrbujejo s pitno vodo na oskrbovalnih območjih s 50–1.000 prebivalci, so zlasti izpostavljeni mikrobiološkemu tveganju zaradi okužb, zlasti prebavil, kemijskemu onesnaženju pa tisti, ki se oskrbujejo s pitno vodo na oskrbovalnih območjih s 50 – 20.000 prebivalci, to so predvsem področja v SV in JV Sloveniji, z intenzivnim kmetijstvom.

Onesnaženost okolja

244. Na četrti (zadnji) Evropski ministrski konferenci Svetovne zdravstvene organizacije o okolju in zdravju v Budimpešti leta 2004, je bila sprejeta Deklaracija o okolju in zdravju ter odločitev o pripravi Akcijskega plana za okolje in zdravje s poudarkom na zaščiti zdravja otrok (CEHAPE – Children's Environment and Health Action Plan for Europe). Za uresničitev ustrezne, za vse sprejemljive širše politike je nujno potrebno sodelovanje vseh sektorjev (okolje, promet, šolstvo, kmetijstvo...). Države so se zavezale, da pripravijo nacionalne akcijske plane za okolje in zdravje otrok. **Republika Slovenija je pripravila osnutek Akcijskega plana za okolje in zdravje otrok, katerega namen je zmanjšanje bremena bolezni, ki nastane zaradi poglavitnih dejavnikov tveganja iz okolja, ki je v medresorskem usklajevanju.**

245. Okoli eno tretjino vseh akutnih bronhitisov v državi na leto pri otrocih lahko pripišemo izpostavljenosti onesnaženemu zraku v urbanem okolju.

246. Minister, pristojen za zdravje, je tudi imenoval delovno skupino za pripravo *Akcijskega načrta za kemijsko varnost otrok pred nevarnimi kemičnimi snovmi v okolju*. Pripravljena je Strategija kemijske varnosti otrok v Republiki Sloveniji in - na podlagi ocene stanja - *Akcijski načrt za kemijsko varnost otrok v Republiki Sloveniji*.

Zdravstveno varstvo žensk

Država pogodbenica naj vso pozornost prednostno nameni ugotavljanju in reševanju vzrokov za šibko zdravje nekaterih otrok, predvsem romskih, in reševanju vzrokov za visoko umrljivost pri materah.
--

247. Republika Slovenija zagotavlja pravico do celostnega preventivnega zdravstvenega varstva za ženske v zvezi z reproduktivnim zdravjem, nosečnostjo in porodom. Cilj teh preventivnih programov je zmanjšati ogroženost zaradi bolezni, ki so povezane z reprodukcijo, nenačrtovanimi in neželenimi nosečnostmi, zgodnje odkrivanje rakavih bolezni, uveljavljanje reproduktivnih pravic in promocija reproduktivnega zdravja. Izvajajo se naslednji programi:

- pregledi in nasveti za načrtovanje družine, za rabo kontracepcije, proti spolno prenosljivim okužbam in posledični neplodnosti. Predpisana kontracepcijska sredstva so plačana iz sredstev obveznega zdravstvenega zavarovanja.
- preventivni pregledi v nosečnosti, skupaj 10 sistematičnih pregledov, vsaj dve ultrazvočni preiskavi, individualno svetovanje ter laboratorijske preiskave (tudi preiskave na sifilis, toksoplazmozo, hepatitis B). Preglede opravi tim ginekologa v zdravstvenem domu.
- za nosečnice stare med 35 in 37 let se opravi presejalni test za Downov sindrom, za nosečnice, stare nad 37 let pa tudi amniocenteza;
- pregledi in svetovanja po porodu, po spontani in dovoljeni prekinitvi nosečnosti ter po zunajmaternični nosečnosti;
- pregledi in svetovanje v zvezi z menopavzo;

- preventivne aktivnosti za varovanje zdravja v patronažni dejavnosti (preventivni obiski patronažne sestre pri nosečnici, otročnici in novorojenčku na domu);
- program zgodnjega odkrivanja predrakavih in rakavih sprememb materničnega vratu (program ZORA).

248. V obdobju 2004-2007 je izvajalo primarno reproduktivno zdravstveno varstvo žensk v povprečju 135 ginekoloških timov v Zdravstvenih domovih, zasebnih ambulantah ter pri ginekološko porodniških oddelkih bolnišnic. Tako je ginekološki tim v povprečju skrbel za nekaj manj kot 6500 žensk starejših od 15 let.

249. V povprečju je v obdobju 2004-2007 vsaka nosečnica opravila v času nosečnosti 9,8 pregledov, kar je približno dva več kot pred 10 leti. Povsem brez pregleda v času nosečnosti je bilo v omenjenem obdobju le 0,3-0,5% porodnic. Šolo za starše je obiskovalo 2/3 nosečnic, ženske, ki so bile noseče prvič, so jo obiskovale v več kot 80%. Velika večina nosečnic (99,8-99,9%) je rodila v eni izmed 14 porodnišnic.

250. Delež otrok rojenih z nizko porodno težo (pod 2500g) je znašal v obdobju 2004-2007 med 6,1 in 6,7% in je nekoliko višji kot pred 10 leti, kar je predvsem posledica večjega deleža večplodnih nosečnic. Mrtvorojenost se je v omenjenem obdobju gibala med 4,3 in 6,1 na 1000 rojstev in je še vedno relativno visoka, vendar pa je pri tem potrebno upoštevati, da pomemben delež med mrtvorojenimi otroci predstavljajo kasni splavi oziroma feticidi zaradi ugotovljenih hudih prirojenih anomalij otroka. Zgodnja neonatalna umrljivost je v Sloveniji v zadnjih letih še upadala in je leta 2007 dosegla najnižjo vrednost doslej in sicer 1,4 na 1000 živorojenih otrok.

Slika 11. Število mrtvorojenih in umrlih dojenčkov ter stopnja mrtvorojenosti, zgodnje neonatalne umrljivosti, perinatalne umrljivosti in umrljivosti dojenčkov, Slovenija 1998-2007

LETO	Število mrtvorojenih	Mrtvorojenost	Umrli 0-6 dni	Zgodnja neonatalna umrljivost	Mrtvoroj. in umrli 0-6 dni	Perinatalna umrljivost	Umrli dojenčki	Umrlijivost Dojenčkov
1998	116	6,5	52	2,9	168	9,4	93	5,2
1999	87	5,0	42	2,4	129	7,4	79	4,5
2000	68	3,7	59	3,3	127	7,0	89	4,9
2001	85	4,9	40	2,3	125	7,1	74	4,2
2002	93	5,3	42	2,4	135	7,7	67	3,8
2003	94	5,5	41	2,4	135	7,9	69	4,0
2004	98	5,5	35	2,0	133	7,4	66	3,7
2005	111	6,1	46	2,5	157	8,6	75	4,1
2006	82	4,3	35	1,8	117	6,1	64	3,4
2007	101	5,1	27	1,4	128	6,4	55	2,8

Vir: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije, Perinatalni informacijski sistem RS ter Zdravniško poročilo o smrti in vzroku smrti

Opomba: Vključeni so vsi primeri ne glede na porodno težo.

Maternalna umrljivost

251. Na področju maternalne umrljivosti v Sloveniji deluje Delovna skupina za obravnavo podatkov o maternalnih smrtih, ki se redno sestaja. Primeri maternalnih smrti se aktivno odkrivajo in analizirajo, po triletnih obdobjih pa je pripravljeno skupno poročilo s predlaganimi strokovnimi kliničnimi in javnozdravstvenimi ukrepi za zniževanje maternalne umrljivosti.

Poročilo je posredovano Ministrstvu za zdravje ter predstavljeno na RSK za ginekologijo in perinatologijo ter RSK za javno zdravje.

252. Primere maternalnih smrti aktivno odkrivamo z uporabo dveh metod in sicer s preverjanjem obrazcev »Zdravniško potrdilo o smrti in poročilo o vzroku smrti« za vse ženske v rodni dobi ter z računalniškim povezovanjem zdravstvenih informacijski zbirk podatkov.

Za vse izbrane primere (po obeh metodah) se v nadaljevanju zaprosi za dodatne informacije, običajno najprej za obdukcijski zapisnik. Za tiste, pri katerih se izkaže, da so povezani z nosečnostjo, porodom in poporodnim obdobjem, pa skupina nato zaprosi vse lečeče zdravnike za kopije medicinske dokumentacije. Na podlagi zbrane dokumentacije skupina po enotnem protokolu obravnava vsak primer in zanj pripravi interno poročilo.

253. V letu 2008 je bilo zaključeno poročilo o maternalni umrljivosti v obdobju 2003 – 2005. Stopnja maternalne umrljivosti v tem obdobju je znašala 9,4/100.000 živorojenih otrok. V absolutnih številkah smo zabeležili 5 primerov zgodnjih maternalnih smrti in sicer zaradi eklampsije, možganske krvavitve in pljučne embolije v nosečnosti, amnijske embolije ob porodu ter samomora. V istem obdobju smo zabeležili tudi 3 primere kasnih maternalnih smrti in sicer dve zaradi maligne bolezni ter eno zaradi samomora.

Mladostniške nosečnosti

254. Število mladostniških nosečnosti je v Sloveniji relativno nizko. V obdobju 2004-2007 je bilo letno zabeleženih povprečno 5,3 poroda na 1000 mladostnic mlajših od 20 let. Dekleta mlajša od 20 let so tako predstavljala manj kot 2% vseh porodnic, dekleta mlajša od 18 let pa manj kot pol odstotka vseh porodnic.

255. Dovoljena splavnost se pri mladostnicah še vedno znižuje. V obdobju 2004-2007 smo zabeležili povprečno 7,6 dovoljenega splava na 1000 mladostnic mlajših od 20 let, oziroma 5 dovoljenih splavov na 1000 mladostnic mlajših od 18 let. Podrobnejši podatki o letnem številu porodov in dovoljenih splavov mladostnic so navedeni v tabelah 1 in 2.

Tabela 12. Število porodov mladostnic po starosti in stopnje na 1000 mladostnic, Slovenija 2004-2007

Leto	2004		2005		2006		2007	
	število primerov	stopnja na 1000	število primerov	stopnja na 1000	število primerov	stopnja na 1000	število primerov	stopnja na 1000
do 15 let*	7	0,6	11	1,0	7	0,6	9	0,9
16 let	19	1,5	18	1,5	25	2,3	16	1,4
17 let	41	3,3	55	4,4	34	2,9	39	3,5
18 let	85	7,0	87	6,9	70	5,6	65	5,6
19 let	174	13,3	190	15,6	141	11,2	171	13,5
do 17 let**	67	1,8	84	2,4	66	2,0	64	2,0
18-19 let	259	10,3	277	11,2	211	8,4	236	9,7
Skupaj do 19 let***	326	5,3	361	6,0	277	4,7	300	5,3

*stopnja je razmerje števila vseh primerov pri mladostnicah starih do vključno 15 let na 1000 mladostnic starih 15 let

**stopnja je razmerje števila vseh primerov pri mladostnicah starih do vključno 17 let na 1000 mladostnic starih 15-17 let

***stopnja je razmerje števila vseh primerov pri mladostnicah starih do vključno 19 let na 1000 mladostnic starih 15-19 let

Tabela 13: Število dovoljenih splavov mladostnic po starosti in stopnje na 1000 mladostnic, Slovenija 2004-2007

Leto	2004		2005		2006		2007	
	število primerov	stopnja na 1000	število primerov	stopnja na 1000	število primerov	stopnja na 1000	število primerov	stopnja na 1000
Do vključno 15 let*	31	2,7	27	2,5	23	2,1	28	2,8
16 let	66	5,3	54	4,6	49	4,4	46	4,1
17 let	101	8,1	98	7,8	88	7,5	83	7,5
18 let	128	10,6	133	10,6	125	9,9	130	11,1
19 let	180	13,7	148	12,1	150	11,9	131	10,3
Do vključno 17 let**	198	5,4	179	5,1	160	4,7	157	4,9
18-19 let	308	12,2	281	11,3	275	10,9	261	10,7
Skupaj do 19 let***	506	8,2	460	7,7	435	7,4	418	7,4

*stopnja je razmerje števila vseh primerov pri mladostnicah starih do vključno 15 let na 1000 mladostnic starih 15 let

**stopnja je razmerje števila vseh primerov pri mladostnicah starih do vključno 17 let na 1000 mladostnic starih 15-17 let

***stopnja je razmerje števila vseh primerov pri mladostnicah starih do vključno 19 let na 1000 m

Dojenje

256. V Sloveniji je 11 porodnišnic od 14 pridobilo naziv »Novorojenčku prijazna porodnišnica«. Podatki iz Perinatalnega informacijskega sistema RS pa kažejo, da je v obdobju 2004-2007 v Sloveniji ob odpustu iz porodnišnice v povprečju dojenih ali delno dojenih več kot 97 % otrok.

257. V letu 2006 je bil preveden Mednarodni kodeks o trženju nadomestkov materinega mleka in ustrezne resolucije WHO.

Zdravje romskih otrok

258. Rezultati raziskave »Dejavniki tveganja za nenalezljive bolezni pri odraslih prebivalcih romske skupnosti«⁹⁰ (Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota; 2007) so potrdili predvidevanja o nekaterih značilnostih romske skupnosti: da nizka izobrazbena struktura, visoka stopnja nezaposlenosti, slabo socialno-ekonomsko stanje, premajhna udeležba v preventivnih programih ter prisotnost kroničnih bolezni prispevajo k neenakostim v zdravju Romov. Raziskava predstavlja osnovo za pripravo programov in projektov za krepitev zdravja oz. zmanjševanje neenakosti v zdravju.

259. Za odpravljanje znotraj regijskih neenakosti v zdravju je bila v Pomurju, to je v regiji, kjer prebiva največ Romov, pripravljena in sprejeta »Strategija za krepitev zdravja in akcijski načrt za zmanjševanje neenakosti v zdravju v pomurski regiji«. Splošni cilj tega strateškega načrta je izboljšati zdravstveno stanje regionalnega prebivalstva in tako zmanjšati razlike v zdravju med regijami, po drugi strani pa načrt obravnava tudi neenakost v zdravju znotraj regije. S pomočjo programa za krepitev zdravja, ki je usmerjen predvsem na posameznika in ranljive skupine prebivalstva, si prizadeva vplivati na neenakost v zdravju. Strategija temelji na analizi trenutnega stanja in na prednostnih nalogah regije in je uvrščena v Regionalni razvojni program 2007 - 2013.⁹¹

⁹⁰ Raziskava »Dejavniki tveganja za nenalezljive bolezni pri odraslih prebivalcih romske skupnosti (Pomurje) je prva slovenska raziskava z zdravjem povezanega življenjskega sloga kadilskih, prehranskih in gibalnih navad, navad glede pitja alkoholnih pijač, obnašanja, povezanega z varnostjo v cestnem prometu itd. v romski populaciji. Uporabljen je bil vprašalnik, ki ga uporablja Svetovna zdravstvena organizacija v okviru svojega programa za boj proti nenalezljivim boleznim CINDI (Countrywide Integrated Noncommunicable Disease Intervention), s pomočjo katerega se opravljajo tudi nacionalne raziskave v Republiki Sloveniji.

⁹¹ <http://www.zzv-ms.si>.

260. Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota že izvaja program »Zmanjševanje neenakosti v zdravju«, ki se nanaša na te cilje. Ena izmed prioritetenih ranljivih skupin v strategiji so tudi Romi. Tako že od leta 2006 vključuje v nacionalni program zdravstvenega varstva problematiko zdravja Romov, ima zaposlenega Roma kot sodelavca v javno-zdravstvenem timu in tesno sodeluje z Zvezo Romov Slovenije, po sprejetju Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji pa s Svetom romske skupnosti Republike Slovenije. V teku je razvoj »kulturološko« primernih programov krepitev zdravja, ki jih bo možno po pilotni izvedbi vključiti v druge romske skupnosti (na nacionalni ravni).

261. Že drugo leto potekajo aktivnosti za krepitev zdravja žensk, ki vključujejo reproduktivno zdravje in zdrav življenjski slog. V sodelovanju s čezmejnimi partnerji se izvaja projekt, ki vključuje spodbujanje telesne aktivnosti (romska olimpijada). Veliko aktivnosti poteka na področju ozaveščanja preko medijev (npr. romske oddaje). V okviru uresničevanja strateških ciljev »Strategije za krepitev zdravja in akcijskega načrta za zmanjševanje neenakosti v zdravju v pomurski regiji« je načrtovan tudi dvig zmožnosti romske skupnosti na področju krepitev zdravja, s poudarkom na ciljni skupini deklic in žensk.

262. Pri pripravi Nacionalnega programa ukrepov za Rome Vlade Republike Slovenije, je Ministrstvo za zdravje med ukrepe za izboljšanje zdravstvenega varstva Romov in odpravljanje neenakosti v zdravju v romski skupnosti uvrstilo izvedbo konferenc in strokovnih posvetov o zdravju Romov. Tako je ministrstvo jeseni 2008 v sodelovanju s strokovnjaki javnega zdravja in predstavniki romske skupnosti organiziralo prvo nacionalno konferenco o zdravju Romov z naslovom »Zmanjševanje neenakosti v zdravju romske populacije«, v letu 2009 pa drugo nacionalno konferenco z naslovom "Zdravje romskih žensk". Konference in strokovni posveti o zdravju Romov bodo organizirani vsako leto, izmenično v regijah kjer živi največ Romov.

Uporaba tobaka

Država pogodbenica naj sprejme nadaljnje ukrepe za preprečevanje zlorabe tobaka in alkohola pri mladih ter za njihovo zdravljenje.

263. Po podatkih najnovejših raziskav, ki so bile v Sloveniji izvedene po letu 2002, število kadilcev med odraslimi prebivalci (v starosti 18 let in več) in mladostniki v zadnjih letih upada. Primerjava podatkov *HBSC 2002 in HBSC 2006*⁹² kažejo na statistično pomembno zmanjšanje uporabe tobaka pri mladostnikih. Tako beležimo statistično manj iniciacij oz. prvih poskusov kajenja, manjši odstotek rednih kadilcev kot tudi višjo povprečno starost ob prvi pokajeni cigareti.

264. Upad števila kadilcev pri odraslih prebivalcih Slovenije in mladostnikih, lahko pripišemo več različnim dejavnikom: v prvi vrsti je do upada števila kadilcev prišlo po letu 1996 ob uveljavitvi *Zakona o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov*⁹³, ki vsebuje različne ukrepe za zmanjševanje uporabe tobačnih izdelkov. V letu 2007 so bile sprejete spremembe *Zakona o omejevanju porabe tobačnih izdelkov*⁹⁴, ki uvajajo prepoved kajenja v vseh zaprtih, javnih in delovnih prostorih in prepoved prodaje tobačnih izdelkov mlajšim od 15 let. Poleg tega zakon na embalažo vsakega tobačnega izdelka uvaja napis: »Kajenje ubija, opustite kajenje tel. 080-2777. Od leta 2005 velja tudi popolna prepoved oglaševanja tobačnih izdelkov.

---

⁹² Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju: HBSC Slovenija 2006 (avtorice besedila Helena Jeriček..et al; urednice Helena Jeriček, Darja Lavtar, Tatjana Pokrajac, Ljubljana, Inštitut za varovanje zdravja RS, 2007.

⁹³ Ur.l. RS, št. 57/1996

⁹⁴ Uradni list RS, št. 93/2007

Pitje alkohola⁹⁵

265. Registrirana poraba čistega alkohola se v Sloveniji v zadnjih letih počasi vendar zanesljivo zmanjšuje. V Sloveniji je v letu 2005 znašala 8,8 litra/prebivalca, medtem ko je povprečje v EU 10,3 litra/prebivalca. Največ alkohola Slovenci zaužijemo z vinom (skoraj polovico), zaskrbljujoč pa je porast deleža alkohola, zaužitega z žganimi pijačami.

266. Slovenski mladostniki so v letu 2006 prvi kozarec alkoholne pijače v povprečju spili pri 13,3 let (v letu 2002 13,1 let), prvič pa so bili v povprečju opiti pri 14 letih (prej 13,9). Raziskava HBSC 2006⁹⁶ ugotavlja, da je bilo vsaj enkrat v življenju opitih nekaj manj kot tretjina anketirancev. Kljub vsemu pa je bilo več kot dvakrat opitih približno 43 % 15-letnih fantov kot tudi skoraj 27 % deklet v isti starosti. Odstotki so sicer visoki in zaskrbljujoči, kljub vsemu pa se je v primerjavi s podatki iz leta 2002 delež mladostnikov, ki so bili v življenju opiti dve- in večkrat, statistično pomembno zmanjšal, razlika pa je posebej očitna pri 15-letnikih. V navedenih podatkih se morda že delno kažejo učinki *Zakona o omejevanju rabe alkohola*⁹⁷ iz leta 2003, ki med drugim prepoveduje prodajo in ponudbo mlajšim od 18 let ter časovno omejuje prodajo alkoholnih pijač. Naslednji pozitivni učinek, ki ga morda lahko delno tudi pripišemo zakonodajnim ukrepom (predvsem omejitvi prodaje mladoletnim), je pomembno zvišanje starosti mladostnikov tako ob prvem pitju alkohola kot tudi ob prvi opitosti.

267. Aktivne so tudi mednarodne ustanove. Svetovna zdravstvena organizacija npr. je v zadnjih letih pripravila številne dokumente na področju alkoholne politike (Alkoholni akcijski načrti, Evropska listina o alkoholu 1995, Deklaracija o alkoholu in mladih 2001, Okvirna alkoholna politika za Evropsko regijo 2005 itn.), podobno tudi Evropska unija (npr. Priporočilo Sveta EU 2001/458/EC se nanaša prav na pitje alkohola med mladostniki in otroki). Evropska komisija je v lanskem letu predstavila *Strategijo EU za podporo državam članicam pri zmanjševanju škode zaradi uživanja alkohola* (2006/625/EC), s katero je določila pet prednostnih področij: zaščita mladostnikov, otrok in nerojenih otrok; zmanjševanje poškodb in smrti v prometnih nesrečah, ki nastanejo kot posledica uporabe alkohola; preprečevanje škode, ki je povezana z uporabo alkohola pri odraslih; informiranje, izobraževanje in ozaveščanje o vplivu tvegane uporabe alkohola ter tveganih oblik uporabe alkohola ter razvijanje in ohranjanje skupne evropske baze podatkov, podprte z dokazi.

268. V splošnem velja, da je večina slovenskih mladostnikov v času ankete HBSC 2006 pila alkoholne pijače, vendar prevladuje pitje alkohola ob redkih priložnostih. Tudi evropski trendi kažejo podobno sliko: pitje alkohola je pogosto del mladostniškega eksperimentiranja, ko se mladostnik ob pitju alkohola ne zaveda učinkovanja alkohola na lastno počutje in vedenje. Slovenski mladostniki, podobno kot že leta 2002, kot najbolj priljubljeno alkoholno pijačo označujejo pivo, po čemer se ne razlikujejo posebej od preostalih mladostnikov v Evropi. V letu 2006 so se, kot razmeroma priljubljene izkazale tudi mešane gazirane alkoholne pijače, s katerimi je proizvodnja alkoholne industrije zaradi privlačnih barv, sladkega in nežnega okusa želela privabiti prav mladostnike – v nekaterih evropskih državah v ta namen uvajajo posebne ukrepe, ki zajemajo prav prodajo mešanih gaziranih alkoholnih pijač (npr. posebni davki). V Sloveniji trenutno še nimamo tovrstnih ukrepov.

---

⁹⁵ Vir: Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju: HBSC Slovenija 2006 (avtorice besedila Helena Jeriček..et al; urednice Helena Jeriček, Darja Lavtar, Tatjana Pokrajac, Ljubljana, Inštitut za varovanje zdravja RS, 2007.

⁹⁶ Vir: Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju: HBSC Slovenija 2006 (avtorice besedila Helena Jeriček..et al; urednice Helena Jeriček, Darja Lavtar, Tatjana Pokrajac, Ljubljana, Inštitut za varovanje zdravja RS, 2007.

⁹⁷ Ur.l. RS, št. 15/2003

Duševno zdravje

Država pogodbenica naj okrepi svoja prizadevanja in programe za preprečevanje samomora med mladini. Odbor priporoča, da država pogodbenica zagotovi psihosocialno svetovanje za otroke z duševnimi motnjami in za tiste, ki so izpostavljeni različnim oblikam zlorabe, da se izboljša zgodnje odkrivanje in preprečevanje samomorov.

269. V Sloveniji je samomor drugi glavni vzrok za **smrtne poškodbe** otrok, starih 10-14 let. Zaradi samomora umre vsako leto povprečno 5 otrok in mladostnikov. Mladostniki umrejo zaradi samomora pogosteje kot otroci, stari 10-14 let. Opazne so razlike med spoloma, saj fantje umrejo trikrat pogosteje kot dekleta. Poleg tega je zaradi namernih samopoškodb letno **hospitaliziranih** povprečno 72 otrok in mladostnikov. Med hospitaliziranimi otroki in mladostniki zaradi samopoškodb je zabeleženih največ zastrupitev s sedativno hipnotičnimi zdravili, z alkoholom in analgetiki. Mladostniki so dvakrat pogosteje hospitalizirani zaradi samopoškodb kot otroci, stari 10-14 let. Za razliko od umrljivosti imajo dekleta trikrat višjo stopnjo hospitalizacije kot fantje. Dekleta se v primerjavi s fanti pogosteje samozastrupijo z različnimi zdravili, fantje pa z alkoholom in narkotiki. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije leta 2006 beležimo 10 samomorov v starostni kategoriji od 15 do 19 let, leta 2007 pa v isti starostni kategoriji 6 samomorov.

270. Za reševanje te pereče problematike je bil v letu 2008 sprejet *Zakon o duševnem zdravju*⁹⁸, v letu 2009 pa se pripravlja poseben *Nacionalni program varovanja duševnega zdravja*, v katerem bo posebna pozornost namenjena aktivnostim v zvezi s preprečevanjem samomora. Otroci in mladostniki bodo v nacionalnem programu obravnavani kot posebna skupina prebivalcev, katerim bo namenjena večja pozornost in njim prilagojen program.

Preventiva

271. Poleg mreže javnih služb in drugih organizacij na tem področju se je Slovenija z 12 pilotskimi šolami leta 1993 priključila Evropski mreži zdravih šol. Projekt podpirata Ministrstvo za zdravje in Ministrstvo za šolstvo in šport. Inštitut za varovanje zdravja RS pa je nacionalni podporni center Zdravih šol. V letu 2008 smo mrežo razširili že tretjič. Zdaj je vključenih že 268 ustanov (212 osnovnih šol, 47 srednjih šol, 7 dijaških domov, 2 zavoda - Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana ter Zavod za usposabljanje invalidne mladine Kamnik). V slovensko mrežo je tako vključenih 43 % vseh slovenskih šol.

Program Zdrave šole ima tri značilnosti:

- pouk o zdravju, ki je vključen v ostale predmete (zdravje je medpredmetno področje)
- prikriti učni načrt (življenje na šoli podpira, omogoča, spodbuja zdravje - pravila, klima, medsebojni odnosi, organizacija prehrane, interesnih in drugih dejavnosti, projektov)
- sodelovanje s starši, zdravstveno in drugimi specializiranimi službami, skupnostjo.

272. V okviru Slovenske mreže zdravih šol je bilo pripravljena vrsta izobraževanj za pedagoške delavce, nacionalnih posvetov in strokovnih srečanj. Vsako leto šole poročajo o napredku v okviru svojega dela (samoocenjevanje dejavnosti). Rezultati ocenjevanja uspešnosti projekta na posameznih šolah iz leta 2007, so pokazali, da je projekt uspešen, če ima podporo vodstva, večine sodelavcev, staršev in učencev/dijakov. Uspešni projekti so tisti, ki so naravnani predvsem na področje medsebojnih odnosov, timskega dela, prehrane, gibanja in druga področja. Glavno sporočilo pa je, da je potrebno vsebine promocije zdravja vključiti v redni program (kot medpredmetno povezovanje) in v vzgojni načrt vsake šole.

⁹⁸ Ur.l. RS št. 77/08

Vzgoja za zdravje

273. V letu 2006 je bil na Inštitutu za varovanje zdravja RS pripravljen predlog akcijskega načrta Vzgoje za zdravje za otroke in mladostnike, kjer so opredeljene dejavnosti, vsebine in metode dela za vzgajanje za zdravje za ciljno skupino od 0 do 19 leta starosti, tako v okviru zdravstvenega in šolskega okolja (izvajalci zdravstveni in pedagoški delavci). Predlog se naslanja na Navodila za izvajanje preventivnih pregledov na primarni ravni, izkušnje izvajalcev, epidemiološke podatke ter podatke obdobjnih raziskav s področja vedenja otrok v povezavi z zdravjem. V ta namen so bile v letu 2007 pripravljene posodobljene vsebine vzgoje za zdravje za otroke in mladostnike ob rednih sistematskih pregledih. Pri predšolskih otrocih in starših so to vsebine motoričnega in čustvenega razvoja, preprečevanje poškodb, dojenje in prehrana družine ter druge vsebine. Pri šolskih otrocih pa se vsebine nanašajo na zdrav življenjski slog, zdrave navade, prosti čas, prehranjevanje, gibanje in telesno težo ter vsebine odraščanja in spolnosti. Vsebine in metode dela so prilagojene starosti ciljne populacije. Za izvajalce smo pripravili brezplačna izobraževanja, priročnike ter gradiva za otroke oz. njihove starše. V zaključni fazi pa so tudi prenovljene vsebine za izvajanje vzgoje za bodoče starše (zgodnja nosečnost in priprava na porod).

Sofinanciranje projektov/programov varovanja in krepitve zdravja

274. Ministrstvo za zdravje izvaja letne oziroma dvoletne javne razpise za sofinanciranje programov varovanja in krepitve zdravja. Izvajanje javnih razpisov je namenjeno predvsem sofinanciranju nevladnih organizacij, ki s svojimi programi spodbujajo in krepijo zdravje prebivalcev Slovenije. V zadnjih letih je ministrstvo posebno prednost namenilo prav otrokom in mladostnikom v okviru naslednjih področij: prehrana, telesna dejavnost in debelost; preprečevanje rabe tobaka; omejevanje zlorabe alkohola in nedovoljenih drog; HIV/AIDS programi; duševno zdravje, zdrava in varna spolnost; okolje in zdravje; zmanjševanje razlik v zdravju; poškodbe in reproduktivno zdravje. V obdobju od leta 2003 do leta 2008 je ministrstvo za programe namenilo 2.373.749 EUR.

(d) življenjski standard (prvi in tretji odstavek 27. člena).

Država pogodbenica naj nadaljuje in še bolj okrepi ukrepe za boj proti revščini, vključno s posebnimi ukrepi, naravnanimi na samohranilske družine.

275. V Sloveniji poznamo številne tudi mednarodno primerljive, kazalnike revščine (leakenski kazalniki). Na podlagi teh se Slovenija uvršča med države z najnižjimi vrednostmi tega pojava v EU. V Sloveniji je stopnja tveganja revščine celotne populacije v letu 2005 znašala 11,7 % , leta 2007 pa 11,5 %⁹⁹. V letu 2005 je tako pod pragom revščine, živelo okoli 234.000 ljudi. Stopnja tveganja revščine otrok v starosti 0-17 let je v letu 2005 znašala 11,5 % in v letu 2007 11,3 % (kar je za 0,4 % odstotne točke manj kot v letu 2005). Pod pragom tveganja revščine je tako leta 2005 živelo 19.979 otrok. S takšnim deležem otrok, ki žive pod mejo revščine, se Slovenija uvršča med skupino petih držav EU (Danska, Finska, Švedska, Ciper, Slovenija), v katerih je stopnja tveganja revščine otrok v državi manjša od povprečne stopnje tveganja revščine otrok v državah EU in hkrati enaka ali pa manjša od stopnje tveganja revščine celotne populacije. Prag tveganja revščine za odraslo osebo izražen, v dohodku je v letu 2005 znašal 466 EUR na mesec in leta 2007 495 EUR na mesec. Prag tveganja revščine gospodinjstva dveh odraslih in dveh otrok je leta 2005 znašal 978 EUR in leta 2007 1.040 EUR. Štiričlanska družina z dvema odraslima in dvema otrokoma je morala imeti v letu 2005 vsaj 978 EUR skupnega dohodka na mesec, da je bila nad pragom revščine.

---

⁹⁹ Vir: Analiza revščine in socialne izključenosti družin z otroki, Obraz revščine - Otroška opazovalnica doc. dr. Andreja Črnak Meglič, univ.dipl.soc. Ruzica Boškovič, univ.dipl.soc., Ljubljana, 25.7.2008)

276. Eden najpomembnejših faktorjev, ki vplivajo na socialno ekonomski položaj otrok, je velikost in struktura gospodinjstva. Podatki za leto 2005 pridobljeni z anketo SILC (Statistični urad Republike Slovenije), kažejo, da je bila stopnja tveganja revščine gospodinjstev z otroki (9,3 %) kar za petino nižja (za 2,4 odstotne točke) kot stopnja tveganja revščine celotne populacije (11,7 %). Vendar pa obstajajo velike razlike med posameznimi tipi gospodinjstev z otroki. V Sloveniji v velikih družinah živi 17 % otrok, v enostarševskih pa 7 %. Stopnja tveganja revščine velikih družin (gospodinjstva dveh odraslih z vsaj tremi otroci) je za več kot polovico (6 odstotnih točk), stopnja tveganja revščine enostarševskih gospodinjstev z otroki pa je več kot enkrat večja (12,8 odstotnih točk) od stopnje tveganja revščine vseh družin z otroki. V Sloveniji pod pragom revščine torej živi kar petina otrok, ki žive v enostarševskih družinah.

277. Pri navajanju podatkov o stopnji tveganja revščine v enostarševskih družinah velja poudariti, da ta ostaja ključen problem, saj podatki kažejo, da se je stopnja tveganja revščine le-teh v obdobju od 1997-2004 povečala kar za 4,9 odstotne točke (od 18,5 % v letu 1997 na 23,4 % v letu 2004). Njihova stopnja tveganja revščine pa se je zaskrbljujoče še povečala predvsem po letu 2005, in sicer v primerjavi z letom 2007 za kar 7,2 odstotne točke (od 21,4 % v letu 2005 na 28,6 % v letu 2007)¹⁰⁰.

278. Mednarodna raziskava »Child poverty and child wellbeing in the EU«, ki je analizirala revščino in položaj otrok v vseh državah EU, je potrdila, da je revščina otrok rezultat posledica medsebojnega delovanja več dejavnikov kompleksne interakcije faktorjev, ki vplivajo na položaj staršev na trgu dela ter vpliva socialnih transferjev na zmanjšanje stopnje revščine. Ob upoštevanju vseh ključnih kazalcev in determinant, ki vplivajo na revščino otrok, se Slovenija uvršča med najuspešnejše države, sodi v najuspešnejšo skupino, skupino A, ki poleg skandinavskih držav vključuje tudi Avstrijo, Ciper in Nizozemsko.

279. Slovenija na zmanjševanje revščine vpliva z različnimi zakonskimi in programskimi ukrepi, ki dokaj uspešno zmanjšujejo stopnjo tveganja revščine (pri enostarševskih družinah se v skladu z Zakonom o starševskem varstvu in družinskih prejemkih otroški dodatek poveča za 10%, po Zakonu o socialnem varstvu pa se denarna socialna pomoč poveča za 30). Drugi ukrepi za preprečevanje revščine so: na stanovanjskem področju - subvencija najemnin; na področju vzgoje in izobraževanja - subvencija vrtca, prehrane, prevoza, učbeniški skladi in štipendije; na področju zaposlovanja - programi aktivne politike zaposlovanja, poskusni programi pobude EQUAL za zaposlovanje ranljivih skupin oseb (invalidi, migranti, Romi); na področju pravosodja - inštitut brezplačne pravne pomoči; na področju davkov - olajšave pri dohodnini in določenih davkih in na področju zdravstva - oprostitev plačila obveznega zdravstvenega zavarovanja materialno šibkih.

280. Zaradi omilitve neugodnih inflacijskih gibanj je Vlada Republike Slovenije v letu 2008 pripravila nekaj ukrepov, med njimi: *spremembe in dopolnitve Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (ZSDP)*¹⁰¹. Sprememba 65. člena ZSDP-ja se nanaša na povišanje nominalnih zneskov otroških dodatkov v višini 8,4 %, poleg obstoječe redne letne valorizacije za 3,6 %.

281. Na področju predšolske vzgoje v vrtcih je bil leta 2008 spremenjen in dopolnjen tudi *Zakon o vrtcih*¹⁰², ki prinaša dolgoročno strategijo na področju plačil staršev za vrtce in razbremenitev staršev s plačili za vrtec.

---

¹⁰⁰ Vir: SURS-SILC

¹⁰¹ (Ur.l. RS 10/2008)

¹⁰² Ur.l. RS, št. 12/1996, Ur.l. RS, št. 44/2000, 78/2003, 113/2003-UPB1, 72/2005, 100/2005-UPB2, 25/2008

282. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je v letošnjem letu naročilo študijo o preverjanju višine ustreznosti **t.i. minimalnega dohodka**, ki se kot kriterij za pridobitev pravic uporablja v različnih zakonih oziroma pri uveljavljanju različnih transferjev. Na podlagi študije bo ministrstvo pristopilo k **spremembi nekaterih zakonov oziroma censusov**. Študija bo tudi osnova za izračun denarne socialne pomoči po Zakonu o socialnem varstvu.

283. V letu 2009 pa je bil za ublažitev posledic gospodarske krize sprejet tudi *Zakona o delnem subvencioniranju polnega delovnega časa*¹⁰³ (zakon o zagotavljanju subvencije delodajalcu za zaposlene, ki so napoteni na čakanje na delo), s katerim bodo presežni delavci, ki bi jih moral delodajalec sicer zaradi pomanjkanja naročil odpustiti, ostajajo v delovnem razmerju, vendar na čakanju.

284. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je tudi okrepilo programe aktivne politike zaposlovanja, za katere je letos (2009) na voljo 315 milijonov evrov. MDDSZ namerava tudi preoblikovati in razširiti programe javnih del, tako da bi v večji meri posegali na področje spodbujanje razvoja nekaterih javnih storitev, vanje pa bi se vključilo več težje zaposljivih kategorij prebivalstva. Ob koncu leta naj bi bilo v javna dela vključenih 10.000 oseb.

285. Na področju zaposlovanja je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve v začetku leta 2009 prenovilo Katalog ukrepov aktivne politike zaposlovanja, ki bo v pomoč tistim brezposelnim, ki bodo v krizi iskali nove priložnosti; uvedlo sofinanciranje usposabljanja in izobraževanje zaposlenih in brezposelnih ter mladih (absolventov), ki šele vstopajo na trg dela; pristopilo k prezaposlovanju delavcev na perspektivna delovna mesta ter samozaposlovanju in zagotovilo podporo razvojnim projektom, kot je npr. *socialno podjetništvo*.

286. Poleg državnih ukrepov, ki temeljijo na rednih sistemskih rešitvah, se materialne stiske ljudi blažijo tudi z vključevanjem v projekte na ravni EU. Tako je bilo v letu 2006 v okviru projekta razdeljevanja hrane iz intervencijskih zalog EU v Sloveniji prvič razdeljenih 640 ton hrane in prek 2 milijona litrov mleka za skoraj 100.000 oseb. Sodelovanje pri projektu se je nadaljevalo tudi v letih 2007 in 2008.

287. K zmanjšanju revščine prispevajo tudi lokalne skupnosti oziroma občine. Na območju Mesta Ljubljane se socialno šibkejšim občanom in občankam, zagotavlja iz mestnega proračuna enkrat letno dodatna denarna pomoč (*Odlok Mesta Ljubljane*). Denarna pomoč iz mestnega proračuna se dodeli tudi za: delno kritje stroškov ob začetku novega šolskega leta za otroke v osnovni in srednji šoli, za šolo v naravi, letovanje/ zimovanje osnovnošolcem, kosila za otroke v osnovni in srednji šoli, kjer je organizirana prehrana, za pomoč ob rojstvu otroka.

288. Opozorjanju, ozaveščanju in pripravi prioritet za preprečevanje revščine in socialne izključenosti se veliko pozornosti namenja tudi s pripravo poročil o nacionalnih strategijah socialne zaščite in socialnega vključevanja, ki potekajo znotraj Odprte metode koordinacije na ravni EU (Odbor za socialno zaščito). Ključni izzivi na področju socialne zaščite za obdobje 2008-2010 v Sloveniji¹⁰⁴ so: večja socialna vključenost posameznikov in povezanost (kohezija) družbe, izboljšanje dostopnosti in kvaliteta socialnih storitev splošnega pomena ter izboljšanje učinkovitost in ustreznost socialnih transferjev z modernizacijo sistemov in institucij socialne zaščite.

Revščina med Romi

289. Tveganju revščine so bolj izpostavljeni tudi Romi. Med Romi v Sloveniji so zaradi zgodovinske usode in različnih drugih okoliščin velike razlike, ki temeljijo na tradiciji,

---

¹⁰³ Uradni list RS, št. 5/2009

¹⁰⁴ Nacionalna strategija socialne zaščite in socialnega vključevanja za obdobje 2008-2010 (sprejela Vlada RS 4. 9. 2008)

specifičnem, od večinskega drugačnem načinu življenja, pa tudi stopnji socializacije in vključenosti (integriteti) v okolje. Ocenjuje se, da so razmere med Romi v severovzhodnem delu Slovenije bistveno boljše kot pri Romih v južnem delu Slovenije. Zaznati je, da je sprejemanje pripadnikov romske skupnosti s strani večinskega prebivalstva veliko večje v Prekmurju, kjer je več desetletno konstruktivno iskanje rešitev obrodilo velike sadove, družbene okoliščine so bili v tem delu Slovenije veliko bolj ugodni in ni prihajalo do tako velikih nasprotij ter nestrpnosti kot na področju Dolenjske in Bele Krajine.

290. V Sloveniji je bil leta 2007 sprejet Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji/ZRomS-I¹⁰⁵, ki med drugim tudi določa, da vlada v sodelovanju s samoupravnimi lokalnimi skupnostmi in Svetom romske skupnosti Republike Slovenije za usklajeno uresničevanje posebnih pravic pripadnikov romske skupnosti sprejme program ukrepov. Vlada je jeseni 2007 ustanovila delovno skupino za pripravo omenjenega programa ukrepov. Člani delovne skupine so predstavniki pristojnih ministrstev, ki pokrivajo različna področja, sveta in lokalnih skupnosti (občin). Program ukrepov bo zasnovan tako, da bo v največji možni meri določil oz. predvidel uveljavitvene roke oz. roke za izvedbo posameznega ukrepa, prav tako pa bo vsak ukrep tudi finančno ovrednoten. Naloge in obveznosti, določene v vladnem programu ukrepov, bodo izvajala pristojna ministrstva, drugi državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti, ki bodo v ta namen sprejeli podrobne področne programe in ukrepe ter v svojih finančnih načrtih zagotovili za to potrebna sredstva. Vlada RS je marca 2009 ustanovila in imenovala Komisijo Vlade RS za zaščito romske skupnosti, ki je skladno z ZRomS-1 sestavljena iz 16 članov (8 predstavnikov državnih organov, 4 predstavniki Sveta romske skupnosti Republike Slovenije in 4 predstavniki samoupravnih lokalnih skupnosti, v katerih se voli predstavnika romske skupnosti v mestni oz. občinski svet). Predsednik komisije je minister za šolstvo in šport, administrativne zadeve za komisijo pa vodi Urad Vlade RS za narodnosti. Pristojni državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti bodo najmanj enkrat letno temu delovnemu telesu morali poročati o uresničevanju vladnega programa ukrepov.

291. Na področju boja proti revščini in socialni izključenosti je potrebno opozoriti na prizadevanja države za izboljšanje položaja pripadnikov romske skupnosti ter s tem številne programe in področne ukrepe, oblikovane v ta namen:

Bivanjske razmere

292. Na Ministrstvu za okolje in prostor je bila dne 1. 12. 2006 imenovana strokovna skupina za reševanje prostorske problematike romskih naselij z namenom izvajanja svetovalnih in strateških aktivnosti za zagotavljanje prostorskih in bivalnih pogojev romske skupnosti v romskih naseljih. Skupina je pripravila obsežen elaborat *Prostorski problemi romskih naselij v Sloveniji*, v katerem je opredelila obstoječe probleme romskih naselij v Sloveniji ter za njihove rešitve predlagala konkretne ukrepe v obliki operacionalizacije izbranega scenarija urejanja romskih naselij.

293. Na področju urejanja osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih potekajo že vrsto let razpisi, sprva pod okriljem Ministrstva za gospodarstvo, zdaj pa v okviru Službe Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko, jeseni 2007 pa je prvič objavilo razpis tudi Ministrstvo za okolje in prostor, in sicer za sofinanciranje izdelave občinskih podrobnih načrtov za urejanje romskih naselij, s katerim se je pilotno sofinanciralo dve občini. Trenutno potekajo dogovori, da bi se takšen razpis ponovil, oziroma, da bi ministrstvo tudi v prihodnje nudilo finančno pomoč pri izdelavi teh aktov.

294. V obdobju med leti 2002 in 2004 je Ministrstvo za gospodarstvo oblikovalo razpise, preko katerih so se občinam razdelila nepovratna sredstva za urejanje romskih naselij. Razpis za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih je leta 2004

---

¹⁰⁵ Uradni list RS, št. 33/07

pripravil tudi Javni sklad RS za regionalni razvoj in ohranjanje poseljenosti slovenskega podeželja. Pomemben korak je bil narejen, ko je meseca julija 2005 vlada sprejela »Izvedbeni program pomoči občinam pri urejanju najnujnejše komunalne infrastrukture v romskih naseljih«. Sredstva v te namene so se občinam zagotovila tudi v letu 2006, leta 2007 pa je Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko (v nadaljevanju: SVLR) z razpisom za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih občinam namenila finančna sredstva za obdobje od leta 2007 do 2009. Podoben razpis je SVLR objavila tudi konec februarja 2008 (Uradni list RS, št. 21/08 in 25/08), z njim pa so se bodo občinam, namenila finančna sredstva za obdobje od 2008 do 2010.

Izobraževanje

295. Za vzgojo in izobraževanje Romov gl. IV. poglavje, 2. člen (prepoved diskriminacije).

Zaposlovanje

296. Romi predstavljajo posebej ranljivo skupino na trgu dela. Država skuša z ukrepi aktivne politike zaposlovanja zmanjšati njihovo brezposelnost, izboljšati izobrazbeno strukturo med Romi ter povečati zaposlenost. Tako sta bila v zadnjem obdobju sprejeta *Programa aktivne politike zaposlovanja za leti 2005 in 2006*, vlada pa je leta 2006 sprejela *Program ukrepov Aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2007 – 2013* in načrt izvedbe programa ukrepov Aktivne politike zaposlovanja za leti 2007 in 2008. Pomurje in Dolenjska sodita med področja, kjer prebiva največ Romov. Zavod za zaposlovanje Murska Sobota skuša od leta 2004 posebej spodbujati mlajše Rome za dokončanje osnovne šole in za pridobitve poklica, vključujejo pa jih tudi v javna dela in druge oblike usposabljanj. Že več let jih zaposlujejo kot sezonske delavce v kmetijstvu, v okviru programa Equal pa se pričakuje zaposlitev romskih mentorjev na osnovnih šolah.¹⁰⁶

297. Posebna skrb se Romom, kot ranljivi skupini prebivalstva, namenja tudi v *Resoluciji o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006 – 2010*¹⁰⁷ Poleg tega Ministrstvo za delo, družine in socialne zadeve pripravlja razpise za sofinanciranje programov na področju socialnega varstva in na področju podpore družini. Sofinanciralo je tudi dve razvojni partnerstvi v okviru Pobude Skupnosti EQUAL, katerih aktivnosti so bile namenjene pripadnikom romske skupnosti v Sloveniji. Vlada je leta 2006 sprejela tudi *Program javnih del za leti 2007 in 2008*. Ciljna skupina brezposelnih oseb, ki se bo vključevala v programe javnih del, so dolgotrajno brezposelne osebe, med katerimi so pogosto tudi Romi, ki so kot skupina s posebnimi ovirami pri zaposlovanju tudi opredeljeni v tem programu. Program je namenjen aktiviranju brezposelnih oseb, njihovi socialni vključenosti, ohranitvi ali razvoju delovnih sposobnosti ter spodbujanju razvoja novih delovnih mest.

Zdravstveno varstvo

298. Dostopnost do zdravstvenega varstva, tako kurativnega, kot preventivnega, so enake za vse državljane in državljanke Republike Slovenije. Tako je tudi romskim deklicam zagotovljen enak obseg pravic do zdravstvenega varstva. Ministrstvo za zdravje financira raziskavo v okviru programa »Konkurečnost Slovenije 2006-2013« z naslovom »Ocena rabe zdravstvenih storitev v populaciji romskih žensk in otrok v Sloveniji – prispevek k zmanjšanju neenakosti v zdravju«. Rezultati raziskave bodo predstavljali osnovo za pripravo primernih programov varovanja in krepitev zdravja in ukrepov za zmanjšanje neenakosti v zdravju. V pripravo in samo izvedbo projekta so vključeni predstavniki Romov, kar bo kasneje olajšalo uporabo izsledkov.

---

¹⁰⁶ (<http://www.ess.gov.si/slo/Predstavitev/LetnaPorocila/lp06/LP2006NM.pdf>).

¹⁰⁷ Uradni list RS, št. 39/2006

Kultura in informativna dejavnost

299. Na področju kulturne dejavnosti je potrebno izpostaviti *Resolucijo o nacionalnem programu za kulturo 2004 – 2007*¹⁰⁸, v kateri je posebno poglavje posvečeno ciljem in ukrepom na področju kulture za romsko skupnost. *Resolucija o nacionalnem programu za kulturo za obdobje 2008 – 2011*¹⁰⁹ kot kulturno prioriteto ohranja spodbujanje kulturnega razvoja romske skupnosti. Ministrstvo za kulturo sicer že od leta 1993 ustvarja pogoje za kulturno dejavnost romske skupnosti ter pri tem izhaja iz izraženih potreb pripadnikov romske skupnosti in zagotavlja pogoje za njihovo participacijo pri ukrepih, ki so jim namenjeni.

300. Pozitiven premik na področju informativne dejavnosti romske skupnosti je opazen pri pripravi *radijskih in televizijskih oddaj za Rome*. Te se sicer že več let pripravljajo na lokalnih radijskih in televizijskih postajah, sedaj pa se pripravljajo in predvajajo tudi v okviru programa *nacionalne RTV Slovenija*: od decembra 2007 se na nacionalnem radiu predvaja tedenska romska oddaja »Naše poti – Amare droma«, od 23. 3. 2008 pa na prvem programu nacionalne televizije na vsakih 14 dni poteka 15-minutna oddaja z naslovom »So vakeres? – Kaj govoriš?«, ki jo pripravljajo Romi sami.

301. Pod okriljem Zveze Romov Slovenije od leta 2003 deluje *Romski informacijski center – ROMIC*, ki je uspešno kandidiral na zadnjem razpisu APEK¹¹⁰ ter pridobil lokalno radijsko frekvenco za območje Murske Sobote z okolico (97,6 MHz).

Ozaveščanje in boj proti diskriminaciji

302. Vlada Republike Slovenije je v skladu z Zakonom o romski skupnosti v Republiki Sloveniji dolžna sprejeti nacionalni program ukrepov za Rome. Dokument pripravljata delovna skupina, ki jo je v ta namen imenovala vlada, v fazi priprave pa so prizadevanja potekala tudi v smeri vključitve določenih ukrepov, ki bi pripomogli k večji ozaveščenosti večinskega prebivalstva glede obstoja, kulture, šeg in navad pripadnikov romske skupnosti ter ozaveščenosti pripadnikov manjšine o pravicah in dolžnostih, ki jim pripadajo kot državljanom Republike Slovenije. V okviru programa ukrepov bi se pristopilo k različnim aktivnostim, od usposabljanj in izobraževanj za javne uslužbenke in zaposlene v pravosodnih organih ter tudi za romske svetnike, do aktivnosti za odpravljanje predsodkov in stereotipov (npr. raziskovalne naloge, študije, konference, posveti, okrogle mize, soočenja, itd.).

303. Republika Slovenija se je v letu 2008 odločila uradno pristopiti k izvedbi ene najpomembnejših ozaveščevalnih kampanj v okviru skupnega programa Sveta Evrope in Evropske komisije na področju odpravljanja predsodkov glede Romov – kampanje »*DOSTA! Osvobodimo se predsodkov, spoznajmo Rome!*«. Tako je Slovenija, kot prva država članica Evropske unije, jeseni 2008 tudi uradno pristopila h kampanji z navezavo stikov s Svetom Evrope in generalnim sekretarjem omenjene organizacije - Terryem Davisom. Namen kampanje je vzpostaviti boljše razumevanje in poznavanje romske kulture in identitete; prispevati k oblikovanju bolj učinkovitih komunikacijskih kanalov, preko katerih se javnost ozavešča in seznanja s položajem Romov; prispeva k promociji strpnosti, medkulturnosti in sožitja. Republika Slovenija je s kampanjo uradno začela 17.11.2008 (slavnostni govornik je bil dr. Pavel Gantar, predsednik Državnega zbora RS, ki je kampanjo podprl). Kampanjo v Republiki Sloveniji izvaja Urad za narodnosti v sodelovanju z Informacijskim uradom Sveta Evrope v

---

¹⁰⁸ Ur.l. RS, št. 28/2004

¹⁰⁹ Ur. l. RS, št. 35/2008

¹¹⁰ (sklep o uvedbi javnega razpisa za pridobitev radijske frekvence za opravljanje radiodifuzije je bil objavljen v Ur. l. RS, št. 118/2007)

Republiki Sloveniji. Vanjo je aktivno vključena romska skupnost, ki je pripravila nosilno pesem kampanje. Izvedba kampanje bo okvirno trajala 2 leti.

VII. IZOBRAŽEVANJE, REKREACIJA IN KULTURA

(28. člen, 29. člen in 31. člen)

(a) izobraževanje (28. člen)

Vključenost otrok v programe predšolske vzgoje

304. Vključenost otrok v programe predšolske vzgoje se povečuje. Število otrok, vključenih v vrtce, je v šolskem letu 2008/09 glede na preteklo leto večje za 7,5 %. V predšolsko vzgojo in izobraževanje v vrtcih in vzgojno-varstvenih družinah je vključenih skoraj 66.000 otrok, to je 70% vseh otrok ustreznih starosti. Od septembra 2008 se uvajajo novi ukrepi, ki bodo razbremenili starše s plačili za vrtec: vrtci postajajo brezplačni za drugega in nadaljnje otroke iz iste družine, ki so hkrati vključeni v vrtec, postopno se uvaja za vse starše 50 % znižanje plačil za vrtec (2014) za otroke od 3. leta starosti dalje.

Vključenost otrok v osnovne in srednje šole

305. Število učencev v osnovnih šolah je v letu 2007/08 doseglo 163.208 in se je v primerjavi z letom 2006/07 za malenkost zmanjšalo. V obdobju 2000/01-2007/08 se je zaradi upadanja števila rojstev zmanjšalo število osnovnih šol z 816 na 792. Zaradi upadanja velikosti števila generacij za vpis v srednje šole se število mladih v srednjih šolah zmanjšuje. V šolskem letu 2007/08 je bilo v srednje izobraževanje vključenih 91.623 mladih, kar je za 4,9% manj kot v letu 2006/07. Vendar ima Slovenija med evropskimi državami najvišjo stopnjo vključenosti mladih, starih od 15-19 let, v srednje izobraževanje.

Osip dijakov v srednji šoli

Država pogodbenica naj sprejme ukrepe za reševanje visokega osipa dijakov v srednji šoli.

306. Gibanje (ne)vključenosti v izobraževanje lahko spremljamo tudi s kazalcem zgodnje opustitve izobraževanja. Ta predstavlja delež mladih, starih od 18 do 24 let, ki niso vključeni v izobraževanje ali usposabljanje in imajo dokončano največ osnovno šolo (ISCED 2 ali manj). Ta podatek od leta 2001 dalje za Slovenijo objavlja Eurostat. Tako navaja, da je leta 2001 ta delež znašal 7,5 %, nato pa je padel pod 5 % in se v letu 2005 ustavil pri 4,3 %. V letu 2006 se je delež zopet nekoliko dvignil, in sicer na 5,2 %. Podatek za Slovenijo je pozitiven tudi v primerjavi z državami EU, saj je v evro območju ta delež v letu 2006 znašal 17,8 %, v vseh 27 članicah pa 15,3 %¹¹¹.

307. Delež osipnikov med srednješolci je v Sloveniji manjši kot v drugih državah članicah EU. Od leta 1995 se delež srednješolcev, ki uspešno izdelajo letnik, ne spreminja bistveno (90 %). Tako je v letu 2005 letnik uspešno izdelalo 91,7 % dijakov, leta 2006 pa 92,6 %. Največji delež ponavljavcev je tudi v šolskem letu 2005/06 med dijaki srednjih poklicnih programov (4,8 %), srednjih strokovnih programov (4,3 %), najmanj pa v gimnazijah (1,9 %). V letu 2006 je letnik izdelalo 72,7 % ponavljavcev¹¹².

308. Leta 2006 je bila izvedena obsežna raziskava o vzrokih izstopa dijakov iz rednega šolanja v srednji šoli. Iz raziskave sledi, da v srednji šoli iz rednega šolanja izstopi več fantov kot deklet.

¹¹¹ Eurostat, 2008: Europe in figures – Eurostat Yearbook

¹¹² Vir: National Report of Slovenia on the implementation of the education and training 2010 work programme, april 2007.

Najbolj ranljiva je populacija v srednjih poklicnih in strokovnih programih. Večina dijakov se je izpisala prvič, okoli 20 % pa drugič, saj so se že predhodno prepisali iz nekega drugega programa ali šole. Na odločitev o izpisu najpogosteje vpliva šolski neuspeh oz. nezadostna ocena pri enem ali več predmetih. Eden pomembnejših vzrokov neuspeha in osipa je izostajanje od pouka, prav tako tudi premajhna količina učenja. Kar tretjina dijakov, ki so izstopili v šolskem letu (2005/06), poudarja, da jim nihče ni povedal oziroma pokazal, kako naj se učijo. Okoli petina dijakov meni, da jim tehnik učenja posameznih predmetov ni predstavil nihče. Dijaki z učnimi in drugimi težavami se največkrat obrnejo na prijatelje, inštruktorje, sošolce, manj na učitelje predmeta, pri katerem imajo težave. Ministrstvo za šolstvo in šport je zato začelo sistematično spodbujati svetovalno in mentorsko vlogo učiteljev. Več kot tretjina dijakov ob izstopu nima jasnega poklicnega oz. izobraževalnega cilja.¹¹³

309. V prihodnje bo treba več pozornosti posvetiti vprašanju smiselnosti ponavljanja ter aktivnostim za preprečevanje šolske neuspešnosti (nekateri modeli in strategije so bili v preteklih letih že izdelani). S pomočjo ESS so se do leta 2007 že financirali nekateri projekti za zmanjšanje osipa v šolah. Tako sta npr. potekala projekt PUPO (preventivni ukrepi za preprečevanje osipa), v katerem je sodelovalo 20 poklicnih šol, in projekt ISM (informiranje in svetovanje za mlade), ki je vzpostavil svetovalno mrežo, namenjeno mladim, ki so izstopili iz šolskega sistema. Šole pripravijo program (kurikulum) glede na vpisano populacijo in potrebe posameznikov. Za dijake, ki ne dosegajo minimalnih standardov, pripravijo individualizirane načrte in zagotovijo dodatno učno pomoč. Tisti, ki ne morejo uspešno zaključiti izobraževanja, lahko dobijo certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji, ki jim omogoča vstop na trg dela.

(b) cilji izobraževanja (29. člen)

310. Razvoj vzgoje in izobraževanja bo v prihodnjem desetletju temeljil na naslednjih ciljih/izhodiščih:

Na področju predšolske vzgoje bo razvoj temeljil na:

- zagotavljanju možnosti za večjo vključenost predšolskih otrok, in sicer 40 % otrok prvega starostnega obdobja ter 90-odstotna vključenost otrok drugega starostnega obdobja;
- zagotavljanju pomoči staršem pri plačevanju vrtcev (država bo zagotovila plačilo za drugega in vse naslednje otroke v družini, ki so hkrati vključeni v vrtec);
- razvoju različnih oblik predšolske vzgoje;
- zagotavljanju pravice staršev do izbire različnih oblik predšolske vzgoje;
- ugotavljanju in zagotavljanju kakovosti predšolske vzgoje.

Razvoj osnovne šole bo usmerjen v:

- razvoj fleksibilnejših oblik organizacije vzgojno-izobraževalnega dela;
- ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti učenja in poučevanja;
- dvig ravni dosežkov učencev še posebej na področju ključnih kompetenc;
- izvajanje učinkovitejšega vključevanja vseh družbenih skupin v izobraževanje;
- izvajanje vzgojne vloge šole (z vzgojnim načrtom šole) ter
- vključevanje staršev v pripravo vzgojnega načrta šole.

Na področju srednješolskega izobraževanja so cilji:

- ugotavljanje in zagotavljanje visoke kakovosti učenja in poučevanja;
- razvoj modela ovrednotenja učenčevih dosežkov;
- razvoj različnih didaktičnih strategij poučevanja,
- usposabljanje učencev za nadaljnje izobraževanje in vključevanje v različne oblike vseživljenjskega učenja;

---

¹¹³ Vir: National Report of Slovenia on the implementation of the education and training 2010 work programme, april 2007.

- razvijanje različnih organizacijskih oblik in možnosti izobraževanja;
- razvijanje modularno in odprto strukturiranih ter kreditno ovrednotenih izobraževalnih programov, ki naj omogočijo hitro odzivanje na nove potrebe trga dela in izbirnost, odraslim pa omogočijo pridobivanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij in izobrazbe po delih;
- zmanjšanje učne neuspešnosti in še posebej osipa v poklicnem in strokovnem izobraževanju;
- razvijanje sistemov priznavanja neformalno in priložnostno pridobljenega znanja in povezovanja šolskega in certifikatnega sistema v luči vseživljenjskega učenja in nacionalnega ogrodja kvalifikacij;
- okrepitev povezave med raziskovanjem, učno prakso in šolsko politiko.

311. Zgoraj navedeni cilji so zajeti v spremembah in dopolnitvah temeljnih zakonov s področja vzgoje in izobraževanja: Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja¹¹⁴, Zakon o osnovni šoli¹¹⁵, Zakon o vrtcih¹¹⁶, Zakon o gimnazijah¹¹⁷, Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju¹¹⁸, Zakon o višjem strokovnem izobraževanju¹¹⁹, Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah¹²⁰.

312. V Zakonu o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja¹²¹ so bili med drugim dopolnjeni oz. dodani naslednji cilji:

- zagotavljanje optimalnega razvoja posameznika ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, rasno, etnično in narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo oziroma invalidnost,
- zagotavljanje kakovostne izobrazbe,
- razvijanje zavesti o državni pripadnosti in nacionalni identiteti in vedenja o zgodovini Slovenije in njeni kulturi,
- vzgajanje in izobraževanje za trajnostni razvoj in za dejavno vključevanje v demokratično družbo, kar vključuje tudi globlje poznavanje in odgovoren odnos do sebe, svojega zdravja, do drugih ljudi, do svoje in drugih kultur, do naravnega in družbenega okolja, do prihodnjih generacij.

313. Spremembe in dopolnitve Zakona o osnovni šoli¹²² skupaj s starimi cilji o vzgajanju za spoštovanje in sodelovanje, za sprejemanje drugačnosti in medsebojno strpnost, za spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin prinašajo še poudarek na vzgajanju in izobraževanju za trajnostni razvoj in za dejavno vključevanje v demokratično družbo, kar vključuje globlje poznavanje in odgovoren odnos do sebe, svojega zdravja, do drugih ljudi, svoje in drugih kultur, naravnega in družbenega okolja, prihodnjih generacij, ter na razvijanju sposobnosti sporazumevanja v tujih jezikih.

314. Programski dokumenti, ki med drugim posredno ali neposredno vključujejo otrokove pravice, so: Koncept vključevanja zdravja v šolski kurikulum (2004), Resolucija o nacionalnem programu na področju drog (2004), Smernice za analizo, preprečevanje in

¹¹⁴ Ur. l. RS, št. 16/2007-UPB5, 36/2008

¹¹⁵ Ur. l. RS, št. 81/2006-UPB3, 102/2007

¹¹⁶ Ur. l. RS, št. 100/2005-UPB2, 25/2008

¹¹⁷ Ur. l. RS, št. 1/2007-UPB1

¹¹⁸ Ur. l. RS, št. 79/2006

¹¹⁹ Ur. l. RS, št. 86/2004)

¹²⁰ Ur. l. RS, št. 1/2007-UPB2

¹²¹ Ur. l. RS, št. 36/2008

¹²² Ur. l. RS, št. 102/2007

obravnavo/obvladovanje nasilja v šolskem prostoru (2004), Strategija za vzgojo in izobraževanje Romov v RS (2004), Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2005-2013 (2005), Resolucija o nacionalnem programu prehranske politike 2005 – 2010 (2005) Strategija za razvoj pismenosti (2006), Koncept dela z otroki z učnimi težavami (2007), Nacionalna strategija o vseživljenjski učenju (2007), Smernice vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj od predšolske vzgoje do douniverzitetnega izobraževanja (2007), Strategija Vlade RS na področju telesne (gibalne) dejavnosti za krepitev zdravja od 2007 do 2012 (2007) Strategija za vključevanje otrok, učencev in dijakov migrantov v vzgojno-izobraževalni sistem RS (2007).

Pomembni premiki v vzgojno-izobraževalnem sistemu v obdobju 2005–2007

315. Na področju organizacije in financiranja vzgoje in izobraževanja se poskusno uvajajo spremembe, ki temeljijo na spremenjenem pojmovanju znanja, vrednotenju vseh učencevih dosežkov (ne samo pri šolskih predmetih), vpeljevanju kreditnega sistema (lažje prehajanje med različnimi deli formalnega sistema) in fleksibilnejši organizaciji pouka (nič več na nacionalni ravni določene organizacije pouka po razredih ali letnikih).

Dostopnost in enake možnosti

316. Ukrepi Resolucije o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2005-2013¹²³, ki zadevajo vzgojo in izobraževanje, so naravnani tako, da naj bi pripeljali do sistematične vključitve enakosti spolov v vse ravni vzgojno-izobraževalnega sistema, torej tako v kurikule in učna gradiva kot v študijske programe pedagoških smeri in v nadaljnje izobraževanje in usposabljanje strokovnih delavk in delavcev v vzgoji in izobraževanju.

317. Najpomembnejši ukrepi Strategije vključevanja otrok, učencev in dijakov migrantov v sistem vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji so: prilagoditve izvajanja kurikula za hitrejše in kakovostno vključevanje v proces vzgoje in izobraževanja; priprava strategij za delo s starši migranti in njihovo vključevanje v šolsko življenje; spodbujanje medkulturnega učenja in pozitivne naravnosti do razumevanja in sprejemanja različnosti; umestitev slovenščine kot drugega jezika; kakovostno poučevanje jezikov otrok migrantov; kakovostno izobraževanje in usposabljanje strokovnih delavcev.

318. Vzgoja in izobraževanje Romov gl. IV. Poglavje, 2. člen (prepoved diskriminacije)

Uvajanje koncepta učnih dosežkov

319. Naloge nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli so zasnovane tako, da je mogoča analiza dosežkov glede na cilje kurikula in po ravni razvrstitve (taksonomske ravni). Učni izidi v poklicnem in strokovnem izobraževanju so določeni v smislu pridobitve poklicnih kompetenc ter nadgradnje ključnih kompetenc in splošnih znanj.

Sistemi ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti

320. V Sloveniji smo uvedli mehanizme ugotavljanja kakovosti na nacionalni ravni, in sicer z vključitvijo v mednarodne raziskave (izvajajo se mednarodne študije, kot so PISA, TIMSS, PIRLS), z nacionalnimi preverjanji znanja (ob zaključku osnovne šole ter splošna in poklicna matura) ter nacionalnimi kazalniki kakovosti. Hkrati so bili razviti in uvedeni različni mehanizmi samoevalvacije in notranji mehanizmi zagotavljanja kakovosti.

Sodelovanje z okoljem

321. Sodelovanje šole z okoljem, poteka prek raznih projektov.. Novi (kurikuli) poklicnega in strokovnega izobraževanja so v 20 % odprti in spodbujajo šole k intenzivnemu sodelovanju npr. z lokalnimi podjetji.

---

¹²³ Ur.l. RS, št. 100/2005

Krepitev predšolske vzgoje

322. Eden pomembnih ciljev je večja vključenost otrok v različne oblike predšolske vzgoje in pravičnejša določitev plačil staršev.

Posodabljanje kurikulumov in sistemov ocenjevanja

323. Poskusno se izvaja vpeljevanje fleksibilnega predmetnika v OŠ, prenovljeni so učni načrti predmetov v OŠ in gimnazijah, ki vključujejo koncept ključnih kompetenc, ter programi poklicnega in strokovnega izobraževanja, ki so modularno strukturirani, kompetenčno zasnovani in kreditno ovrednoteni.

(c) Kultura in kulturne aktivnosti (31. člen).

324. V Nacionalnem programu za kulturo 2004-2007, je bila Kulturna vzgoja kot ustvarjalna vzgoja in kot vzgoja za ustvarjalnost navedena kot ena od nacionalnih prioritet kulturne politike. V opisu te prioritete je jasno zapisano tudi: *“...Ena ključnih prioritet številnih evropskih kulturnih politik je spodbujanje programov in projektov, ki povezujejo kulturno, izobraževalno in znanstveno sfero ter področje medijev in ki spodbujajo učečo se populacijo vseh starostnih stopenj tako k spoznavanju kulture kot tudi k samemu ustvarjanju s ciljem. S tem se zvišuje kulturno pismenost, kar je tudi eden izmed ciljev Konvencije o otrokovih pravicah...”*

325. Ker je kulturna vzgoja pomembna na področju razvoja nacionalne kulture, hkrati pa tudi pomembno področje vzgoje in izobraževanja, je Ministrstvo za kulturo v obdobju 2004-2007 pri tem tesno sodelovalo z Ministrstvom za šolstvo in šport. S skupnimi ukrepi sledimo tudi smernicam, začrtanim na unescovi svetovni konferenci o Umetnosti v izobraževanju (Lizbona, 2006), kjer so v dokumentu Road Map for Arts Education otrokove pravice do izobraževanja in udejstvovanja na področju kulture (kulturno-umetnostna vzgoja).

326. V obdobju 2004 do danes je Ministrstvo za kulturo na vseh področjih umetnosti, kulturne dediščine in medijev sofinanciralo vrsto kulturnih programov in projektov namenjenih otrokom in mladini. Dodeljena finančna sredstva prispevajo k večji dostopnosti kakovostnih kulturnih dobrin. Podpiramo številne programe in projekte na nacionalnem, regionalnem in lokalnem področju, mnogi med njimi so dostopni brezplačno oz. so zaradi dodeljene finančne podpore lažje dostopni otrokom in mladim oz. vrtcem, osnovnim in srednjim šolam ter družinam.

327. Medresorsko sodelovanje je v obdobju od 2004 do danes posebej uspešno pri ozaveščanju strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju kakor tudi strokovnih delavcev v kulturnih ustanovah in umetnikov o pomembnosti kulturne vzgoje za otroke in mladino. Pri predstavitvah pomena kulturne vzgoje za razvoj otrok in mladine ševeda v izhodiščih vedno izpostavljam tudi temeljne otrokove pravice na tem področju. Številne predstavitve, simpoziji, strokovna izpopolnjevanja za strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju na tem področju, ki smo jih izvedli skupaj z Ministrstvom za šolstvo in šport in Zavodom za šolstvo, se danes odražajo v uspešnih projektih na nacionalnem, regionalnem in lokalnem nivoju. Tako tudi poročila za posamezna področja kulture v letu 2007 kažejo na večje število programov in projektov namenjenih otrokom in mladini, povečal pa se je tudi njihov učinek.

328. Ministrstvo za kulturo je, tako kot doslej, tudi v letu 2008 vključevalo kulturno vzgojo na vseh področjih v postopke financiranja bodisi kot enega od prednostnih kriterijev za ocenjevanje prispelih programskih oz. projektnih predlogov, ali pa je temu namenilo posebno podpodročje (denimo na področju knjige je oblikovano podpodročje bralna kultura). Na vseh področjih kulture beležimo stalen porast ponudbe za mlade in posledično tudi porast obiskanosti oz. vključenosti otrok in mladine. Povečuje se število pedagoških in popularizacijskih programov, zlasti v obliki različnih delavnic, vezanih na posamezne projekte, na vseh področjih umetnosti, kulturne dediščine in medijev.

329. V prihodnje bomo večjo pozornost namenili tudi natančnejšemu in sistematičnemu zbiranju podatkov (statistiki), ki nam bodo omogočili primerjalne analize razvoja tega področja – doslej namreč statistike teh projektov, namenjenih otrokom in mladini, nismo obravnavali ločeno.

V novem Nacionalnem programu za kulturo 2008 -2011¹²⁴ je med temeljnimi načeli kulturne politike tudi načelo »**pravica do kulture**«, v katerem, je poudarjeno naslednje: » ...To je neodtujljiva pravica vseh državljanov, izhajajoča iz 59. člena Ustave RS, pa tudi iz 27. člena Splošne deklaracije o človekovih pravicah. Nacionalna kulturna politika mora to pravico udejanjati – pri čemer pa sega širše in je državno jamstvo posamezniku, da se lahko svobodno in neovirano ukvarja s kulturno ustvarjalnostjo in da ima tudi svoboden dostop do njene ponudbe oziroma do informiranja, posredovanja. Ta pravica, ob povedanem, zajema tudi pravico do lastne identitete, do lastnega jezika in izobraževanja, pa tudi do kulturne dediščine: posameznik, ki se identificira z dediščino prostora, v katerem živi, to dediščino lahko prepozna in razume kot del svoje identitete na ravni ožje skupnosti, naroda ipd. Posebna pozornost države mora biti skladno z ustavo posvečena udejanjanju kulturnih pravic narodnih skupnosti, romske etnične skupnosti, pripadnikov različnih manjšinskih etničnih skupin in priseljencev ter otrok. Pravica do kulture mora biti priznana tudi različnim in obrobnim skupinam, ki jim je država skladno z zakonodajo dolžna omogočiti kulturno udejstvovanje in povezovanje, po potrebi tudi v njihovem jeziku ..«.

330. V novem Nacionalnem programu za kulturo 2008-2011¹²⁵, je med temeljnimi načeli kulturne politike za uresničevanje Konvencije o otrokovih pravicah, zlasti njenega 31. člena, pomembno načelo »razvijanje kulturne zavesti in izražanja pri otrocih in mladini«, ki poudarja sistematično skrb za kulturno vzgojo otrok in mladine. Ministrstvo za kulturo in Ministrstvo za šolstvo sta v poglavju Prednostne naloge in cilji-ukrepi – kazalniki skupaj natančneje opredelila načrtovane ukrepe na tem področju:

1. *cilj: Sistematično skrbeti za programsko ponudbo kulturnih ustanov za otroke in mladino na vseh področjih kulture, za dostopnost in popularizacijo kulture med mladimi;*
Pričakovani učinki: Boljša dostopnost kulturnovzgojnih programov za otroke in mladino.
2. *cilj: Kulturna vzgoja kot kroskurikularna vsebina in razsežnost*
Pričakovani učinki: Večje vključevanje kulturnih vsebin in pristopov v vzgojno-izobraževalnem procesu, popularizacija kulture, izboljšanje odnosa otrok in mladine do kulturnih vsebin in razvijanje ustvarjalnosti kot ene temeljnih vzgojno-izobraževalnih kompetenc.
3. *cilj Sistematična skrb za dodatno strokovno izpopolnjevanje strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju v kulturni vzgoji ter za dodatno usposabljanje strokovnjakov in ustvarjalcev v kulturnih ustanovah, ki pripravljajo projekte in programe za otroke in mlade v vrtcih in šolah ali za njih.*
Pričakovani učinki: Dodatno usposabljanje bo omogočilo nove pristope na področje kulturne vzgoje in razvoj kulturnih zmožnosti pri otrocih in mladini.
4. *cilj: Priprava akcijskega načrta sodelovanja in vzpostavitve mreže sodelujočih, partnerskih, vzgojno-izobraževalnih in kulturnih ustanov na področju kulturne vzgoje*
Pričakovani učinek: Bolj načrtno in boljše sodelovanje med vzgojno-izobraževalnimi in kulturnimi ustanovami.

---

¹²⁴ Resolucija o Nacionalnem programu za kulturo 2008 - 2011 /ReNPK0811/ (Uradni list RS, št. 35/2008)

¹²⁵ Resolucija o Nacionalnem programu za kulturo 2008 - 2011 /ReNPK0811/ (Uradni list RS, št. 35/2008)

5. cilj: V okviru nacionalnega kulturnega portala posebej zagotoviti dostopnost informacij o kakovostnih kulturnih dobrinah (ponudbi) za otroke in mladino.
Pričakovani učinek: Večja dostopnost informacij o možnostih kulturnega udejstvovanja.

331. Tudi Sektor za kulturne pravice manjšin in razvoj kulturne raznolikosti na Ministrstvu za kulturo (v nadaljevanju: Sektor) pri opravljanju svojega dela posveča posebno skrb otrokom. Sektor v skladu svojimi pristojnostmi udejanja 56. člen Ustave RS predvsem na področju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki jih uživajo tudi otroci v skladu svojo starostjo in zrelostjo. Za uresničevanje človekovih pravic je v Ministrstvu za kulturo na podlagi sklepa ministra oblikovana delovna skupina za človekove pravice. Člani delovne skupine, katero sestavljajo predstavniki vseh NOE, so zadolženi, da v svojih organizacijskih enotah preko komunikacij, tudi neformalnih, prispevajo k pogovoru o človekovih pravicah in k prizadevanju za njihovo udejanjanje v praksi, prav tako obveščajo svoje vodje o pripombah in pobudah varuhinje človekovih pravic. Člani delovne skupine so se odločili, da bodo med drugimi mednarodnimi dokumenti, posebno pozornost posvetili Konvenciji o otrokovih pravicah. Sektor je pri pripravi novega *Nacionalnega programa za kulturo 2008-2011*¹²⁶ posebej opredelil skrb za ranljive skupine, v katero spadajo tudi otroci, kajti kulturna zavest in ozaveščenost ljudi o njihovih kulturnih pravicah je eden od pogojev za vključenost v odprto družbo, ki temelji na avtonomiji in svobodi posameznika. Sektor pri javnem pozivu za izbor kulturnih projektov na področju različnih drugih manjšinskih etničnih skupnosti in priseljencev ter pri javnem pozivu za izbor kulturnih projektov na področju romske skupnosti posebno pozornost posveča otrokom.

332. V obdobju 2004 do 2008 je bilo odobrenih 15.273,98 EUR ali 1,75% ter 16.167,15 EUR ali 1,25% sredstev za kulturne programe italijanske in madžarske narodne skupnosti, vezanih na uresničevanje Konvencije o otrokovih pravicah. Za romske skupnosti je bilo v obdobju 2005-2008 odobrenih skupaj 95.715,33 EUR ali 27,39% sredstev za kulturne programe vezane na uresničevanje Konvencije o otrokovih pravicah. Za druge manjšinske etnične skupnosti in priseljence je bilo v obdobju 2006 do 2008 odobrenih 69.492,86 EUR ali 10,21% za kulturne programe vezane na uresničevanje Konvencije o otrokovih pravicah. (v prilogi je seznam odobrenih kulturnih projektov italijanske narodne skupnosti za leta 2006, 2007 in 2008 in madžarske narodne skupnosti za leto 2008 ter romske skupnosti za leto 2005, 2006, 2007 in 2008 ter seznam odobrenih kulturnih projektov drugih manjšinskih etničnih skupnosti in priseljencev za leto 2006, 2007 in 2008).

---

¹²⁶ Resolucija o Nacionalnem programu za kulturo 2008 - 2011 /ReNPK0811/ (Uradni list RS, št. 35/2008)

VIII. POSEBNI VARSTVENI UKREPI

(22. člen, 30. člen, 32. do 36. člen, 37. člen, 38. člen, 39. člen in 40. člen)

a) Otroci v izrednih razmerah

(i) otroci begunci (22. člen)

Država pogodbenica naj sprejeme nadaljnje ukrepe, da bo otrokom prosilcev za azil in begunskim otrokom omogočen dostop do storitev, vključno z zdravstvenimi storitvami.

Začasna zaščita

333. Področje začasne zaščite je urejeno v Zakonu o začasni zaščiti razseljenih oseb¹²⁷. Ta zakon je sistemsko uredil področje začasne zaščite v primeru množičnih prihodov oseb zaradi vojne ali množičnih kršitev človekovih pravic v njihovi državi. Obseg zdravstvenega varstva, socialnega varstva in šolanje na osnovni in srednji šoli je za otroke, ki imajo status začasnega begunca, v celoti enak otrokom, ki so slovenski državljani. Ker od sprejetja zakona leta 2005 ni bilo kriznih žarišč v neposredni bližini Republike Slovenije, zakon, na srečo še ni deloval.

Mednarodna zaščita

334. Področje mednarodne zaščite ureja Zakon o mednarodni zaščiti¹²⁸ in podzakonskem aktu Pravilniku o pravicah prosilcev za mednarodno zaščito¹²⁹.

335. Zakon o mednarodni zaščiti posebej opredeljuje ranljive družbene skupine in jim zagotavlja posebno nego in skrb. Ranljive osebe s posebnimi potrebami so še zlasti otroci, mladoletniki brez spremstva, invalidne osebe, starejše, nosečnice, roditelji samohranilci z otroki in žrtvam posilstva, mučenja ali drugih oblik psihičnega, fizičnega in spolnega nasilja.

336. V skladu z Zakonom o mednarodni zaščiti in Uredbo o načinih in pogojih za zagotavljanje pravic osebam z mednarodno zaščito¹³⁰, so osebe z mednarodno zaščito pri uveljavljanju pravic iz socialnega varstva izenačene z državljani Republike Slovenije, prav tako so upravičene do zdravstvenega varstva pod enakimi pogoji, kot državljani Republike Slovenije.

337. Mladoletne osebe so na področju osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja izenačene z državljani Republike Slovenije. Sredstva za izobraževanje in usposabljanje oseb z mednarodno zaščito zagotavlja ministrstvo, pristojno za šolstvo, v skladu s predpisi, ki urejajo to področje. Ministrstvo, pristojno za šolstvo, zagotavlja osebam z mednarodno zaščito tudi učbenike iz učbeniškega sklada. Osebam z mednarodno zaščito brez lastnih dohodkov oziroma drugače zagotovljenega preživljanja druge stroške v zvezi z izobraževanjem krije Ministrstvo za notranje zadeve. Tako jim krije tudi stroške šolskih aktivnosti, kot so npr. športni, kulturni, naravoslovni dnevi, dijakom srednjih strokovnih in poklicnih šol pa tudi šolske pripomočke kot so npr. delovne obleke.

338. Zakon prav tako določa, da je potrebno mladoletniku brez spremstva, ki je pridobil mednarodno zaščito, zagotoviti nastanitev pri odraslih sorodnikih, rejniški družini, v posebnih centrih za nastanitev mladoletnikov ali mu zagotoviti drugo za mladoletnike primerno nastanitev.

---

¹²⁷ Ur.l. RS, 65/2005

¹²⁸ Ur. l. RS št. 111/07 in 111/08-odločba Ustavnega sodišča

¹²⁹ Ur. l. RS št. 67/08

¹³⁰ Ur.l. RS, št. 67/2008

339. Uredba o načinih in pogojih za zagotavljanje pravic osebam z mednarodno zaščito¹³¹ še posebej izpostavlja, da je potrebno pri nastanitvi ranljivih oseb s posebnimi potrebami, ki imajo priznano mednarodno zaščito, zlasti otrok, mladoletnikov brez spremstva, invalidnih oseb, starejših, nosečnic, roditeljev samohranilcev z otroki in žrtev posilstva, mučenja ali drugih oblik psihičnega, fizičnega in spolnega nasilja, upoštevati njihove specifične potrebe ter jim prilagoditi bivalne razmere.

340. Pri uresničevanju obsega pravic otrok pa so pomembne še naslednje podporne storitve:

- a) Otroci in mladoletniki brez spremstva – prosilci za mednarodno zaščito so na osnovi ugotovitve pristojnega zdravstvenega ali socialnega delavca upravičene do dodatnih in prirejenih obrokov.
- b) Zakonsko določen obseg zdravstvenega varstva otrok in mladoletnikov brez spremstva – prosilcev za mednarodno zaščito se izvaja preko javne zdravstvene mreže. Pomembno je poudariti, da imajo otroci razširjen obseg zdravstvenih pravic, kamor sodijo tudi vsa cepljenja, sistematski pregledi za vpis v šole in drugo.
- c) Vsi otroci in mladoletniki brez spremstva – prosilci za mednarodno zaščito imajo pravico do osnovnošolskega izobraževanja. Otrokom se zagotovi individualna in skupinska učna pomoč, zagotovijo se vsi delovni zvezki oz. vsi učni pripomočki za izvedbo izobraževanja (zvezki, copati, barvice, pisala...). Krijejo se tudi stroški ekskurzije, kulturne, naravoslovne, športne, tehnične in gospodinjske dneve. Prav tako imajo otroci pravico do subvencionirane šolske prehrane.
- d) Otroci in mladoletniki brez spremstva – prosilci za mednarodno zaščito imajo pravico tudi do srednješolskega izobraževanja pod pogoji, ki veljajo za državljane Republike Slovenije. Prav tako jim je zagotovljena brezplačna uporaba učbenikov iz učbeniškega sklada.
- e) Vsi otroci in mladoletniki brez spremstva – prosilci za mednarodno zaščito imajo dostop do humanitarnih in nevladnih organizacij v Republiki Sloveniji, ki obsega zlasti nudenje materialne, kulturne, psihosocialne pomoči, socialne pomoči, organiziranje varstva za otroke, izobraževanje otrok in mladostnikov.
- f) Uresničevanje pravic otrok in mladoletnikov brez spremstva – prosilcev za mednarodno zaščito dopolnjujemo tudi s projekti, ki jih izvajajo nevladne organizacije. Dejavnosti so zasnovane v skladu s starostjo in potrebami otrok in mladostnikov.
- g) V Azilnem domu poteka tudi projekt PATS (Project Against human Trafficking and Sex and gender based violence). Program je namenjen neposredno potencialnim žrtvam trgovine z ljudmi. Vsi mladoletniki brez spremstva so obveščeni o trgovini z ljudmi, spolnemu nasilju in AIDS-HIV bolezni.
- h) Leta 2008 je bil podpisan dokument, ki posebej opredeljuje izvajanje zaščite otrok in mladoletnikov brez spremstva – prosilcev za mednarodno zaščito v primerih spolnega nasilja in nasilja po spolu. Podpis je bil tripartitni (UNHCR, NVO in vladna sektorja).

Otroci brez spremstva staršev

Država pogodbenica naj zagotovi učinkovito izvajanje Zakon o azilu iz l. 1999 in spremembe iz l. 2002 k Zakonu o tujcih. Sprejemni centri naj imajo posebne oddelke za otroke ter zagotovijo ustrezno pomočjo, otrokom brez spremstva staršev.

341. Uvodoma naj poudarimo, da se pri obravnavi mladoletnikov brez spremstva v skladu s Konvencijo o otrokovih pravicah vedno in brez izjeme upošteva načelo otrokove največje koristi.

---

¹³¹ Ur. l. RS, št. 67/2008

Januarja 2008 je pričel veljati Zakon o mednarodni zaščiti¹³², ki mladoletne osebe brez spremstva uvršča med ranljive kategorije oseb, za katere se zagotavlja posebna nega in skrb. V postopkih, v katerih se presojujejo razlogi mladoletne osebe brez spremstva za priznanje mednarodne zaščite, se po zakonu upoštevajo največje otrokove koristi, zagotavlja se prednostna obravnava takih prošenj in čimprejšnje ugotavljanje otrokove identitete. Mladoletni osebi brez spremstva se že pri vložitvi prošnje postavi zakoniti zastopnik, ki mladoletnika zastopa ves čas postopka oziroma do dopolnjene polnoletnosti. Prav tako je mladoletni osebi brez spremstva omogočeno tudi dodatno ustno pojasnjevanje njegovih pravic in dolžnosti, ki se prilagodi njeni starosti in stopnji duševnega razvoja.

342. Za mladoletne osebe brez spremstva je v Azilnem domu, ki deluje od leta 2004, zagotovljen poseben oddelek, prav tako je ločen tudi oddelek za družine. Vsem otrokom, ne le tistim, ki so brez spremstva, je v Republiki Sloveniji zagotovljeno osnovnošolsko izobraževanje, prav tako pa tudi dostop do izobraževanja v poklicnih in srednjih šolah, in sicer pod pogoji, ki veljajo za državljane Republike Slovenije.

343. V obdobju od 2004 do konca 2008 je v RS za mednarodno zaščito zaprosilo 306 mladoletnikov brez spremstva, kar predstavlja 7,3% od vseh prošenj vloženi v tem obdobju. 265 (86%) mladoletnikov brez spremstva je RS zapustilo in jim je bil izdan sklep o ustavitvi postopka. Pri mladoletnikih brez spremstva, ki v RS zaprosijo za mednarodno zaščito gre pretežno za populacijo v starosti 17 in 18 let. Če gre za osebe, ki so brez dokumentov, pristojni organ v dvomu vedno upošteva navedbe osebe glede starosti in jih obravnava z vso potrebno skrbnostjo. Glede na populacijo starejših mladoletnikov, jih večina med postopkom postane polnoletnih.

Zdravstveno varstvo

344. V praksi so mladoletniki brez spremstva, tako kot tudi vsi otroci s spremstvom, kar se zdravstvenega varstva tiče, povsem izenačeni s slovenskimi državljani. Na podlagi zakonodaje in tudi dejanske prakse, se mladoletnike brez spremstva (tudi otroke s spremstvom staršev) uvršča v skupino ranljivih oseb s posebnimi potrebami in se jim zaradi specifičnega položaja prilagodi materialne pogoje sprejema, zdravstveno in psihološko svetovanje ter nega. Zato imajo mladoletniki brez spremstva zagotovljen tudi dodatni obseg zdravstvenih storitev.

345. Pravico do zdravstvenega varstva prosilci uveljavljajo z veljavno izkaznico prosilca za mednarodno zaščito, v izjemnih primerih tudi na podlagi potrdila o vloženi prošnji, ki ga izda pristojni organ. Tudi osebe s priznano mednarodno zaščito imajo zagotovljen dodaten obseg zdravstvenih storitev. Stroške krije ministrstvo pristojno za notranje zadeve.

Osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje

346. Mladoletni prosilci za mednarodno zaščito so na področju osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja izenačeni z državljani Republike Slovenije. Sredstva za zagotavljanje pravice do osnovnošolskega izobraževanja zagotavlja ministrstvo, pristojno za šolstvo. Dodatna materialna sredstva za kritje stroškov za nabavo učnih pripomočkov in del drugih stroškov za izvedbo izobraževanja (delovni zvezki, copati, barvice, risalni pribor, naravoslovni, športni dnevi), zagotavlja ministrstvo pristojno za notranje zadeve. Šoloobveznim otrokom v azilnem domu trenutno učno pomoč nudijo socialni delavci ter prostovoljci Slovenske filantropije, ki v Azilni dom prihajajo najmanj trikrat tedensko. Enako velja tudi za mladoletnike brez spremstva, ki jim je bila priznana mednarodna zaščita. Poudarimo naj, da stroške nostrifikacije dokazil o izobrazbi v tujini krije ministrstvo pristojno za notranje zadeve, kar dodatno pripomore k hitremu vključevanju v nadaljnji učni proces mladoletnika.

---

¹³² Ur.l. RS, št. 111/07 in 111/08-odločba Ustavnega sodišča

Skrbništvo

347. Zakon o mednarodni zaščiti določa, da je potrebno mladoletniku brez spremstva pred pričetkom postopka postaviti zakonitega zastopnika. Postopek določitve zakonitega zastopnika vodi krajevno pristojen center za socialno delo, ki za zastopnika imenuje sorodnika ali spremljevalca mladoletnika ali predstavnika organizacije, ki je specializirana za delo z otroki in mladostniki. V praksi je v večini primerov za skrbnika postavljena Slovenska filantropija. Ravno tako Zakon o mednarodni zaščiti določa, da pristojni center za socialno delo postavi zakonitega zastopnika mladoletniku brez spremstva, ki je pridobil mednarodno zaščito. Mladoletniku je potrebno zagotoviti primerno nastanitev (odrasli sorodniki, rejniška družina, v centrih za nastanitev mladoletnikov). Ker gre za populacijo mladoletnikov brez spremstva, ki niso državljani RS, bo potrebno v prihodnje, skupaj z vsemi pristojnimi resorji, natančneje in celoviteje urediti sistem skrbništva za mladoletnike brez spremstva, ki so v postopku mednarodne zaščite in za tiste, ki jim je bila mednarodna zaščita priznana, v smislu izvajanja skrbništva, kot ga določa zakonodaja s področja družinskih razmerij in zastopanja v postopkih mednarodne zaščite.

- (ii) Otroci v oboroženih spopadih (38. člen), vključno z njihovim telesnim in psihološkim okrevanjem (39. člen)

348. V zvezi z vključevanjem otrok v oborožene sile je Republika Slovenija že v Uvodnem poročilu Republike Slovenije po Izbirnem protokolu h Konvenciji o otrokovih pravicah glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih, in h katerem ni predložila nobenega pridržka, izpostavila, da spoštuje minimalno starost, to je 18 let, za vstop v nacionalne oborožene sile in to tako z vidika izvrševanja vojaške dolžnosti, kot tudi poklicnega dela v vojski. Z vidika izvrševanja vojaške dolžnosti je v Republiki Sloveniji, skladno s spremenjenim konceptom popolnjenja Slovenske vojske (postopen prehod na poklicno vojsko), že v oktobru leta 2003 prišlo do opustitve izvajanja posameznih sestavin vojaške dolžnosti v miru¹³³. V tem okviru so se tako prenehali izvajati zdravniški in drugi pregledi ter psihološke preiskave nabornikov, nabor ter napotitve na služenje vojaškega roka oziroma opravljanje nadomestne civilne službe, obvezno služenje v rezervni sestavi vojske pa se lahko izvaja še do 31.12.2010. Namesto omenjenih sestavin obveznega izvrševanja vojaške dolžnosti je bila državljanom dana možnost prostovoljnega služenja vojaškega roka ter pogodbenega (prostovoljnega) opravljanja vojaške službe v rezervni sestavi Slovenske vojske.

349. Tako v prvem, kot tudi v drugem primeru, podzakonska predpisa, ki urejata navedeni področji¹³⁴, izrecno določata, da so lahko na prostovoljno služenje vojaškega roka napoteni oziroma, da lahko v pogodbeni rezervni sestavi Slovenske vojske sodelujejo le moški in ženske od dopolnjenega 18. leta starosti dalje. Le v primeru ponovne uvedbe vojaške dolžnosti ob povečani nevarnosti napada na državo oziroma neposredno vojni nevarnosti ali ob razglasitvi vojnega ali izrednega stanja, o čemer bi moral posebej odločiti Državni zbor Republike Slovenije, bi na podlagi trenutno sicer mirujočih določb Zakona o vojaški dolžnosti¹³⁵, lahko prišlo do situacije, da bi se na služenje vojaškega roka lahko napotili tudi naborniki pred dopolnjenim 18. letom starosti, vendar le v primeru, če bi to sami zahtevali.

¹³³ 62.a člen Zakona o vojaški dolžnosti – Uradni list RS, št. 108/02 ter sklep Vlade Republike Slovenije z dne 11.9.2003

¹³⁴ Uredba o prostovoljnem služenju vojaškega roka - Uradni list RS, št. 81/03 in 116/07 ter Uredba o pogodbenem opravljanju vojaške službe v rezervni sestavi Slovenske vojske - Uradni list RS, št. 95/02, 122/04 in 119/07

¹³⁵ Ur.l. RS, št. 18/1991,37/1995 Odl.US: U-I-48/94, 74/1995, 43/2001 Odl.US: U-I-434/98-14, 86/2002, 108/2002-UPB1

350. Da bi odpravili tudi to, sicer teoretično možnost, je bilo s 7. členom Zakona o službi v Slovenski vojski¹³⁶ izrecno določeno, da vojaške službe, niti drugega dela v vojski, ne more opravljati oseba, ki je mlajša od 18 let. Določba, ki je umeščena med temeljna načela opravljanja vojaške službe, tako sedaj v celoti onemogoča kakršnokoli vključitev državljanov in državljanek pred 18. letom starosti v nacionalne oborožene sile, to je Slovensko vojsko, s čimer je posledično izključena tudi možnost njihovega morebitnega sodelovanja, kot pripadnikov Slovenske vojske, v oboroženih aktivnostih oziroma spopadih.

351. Slovenska vojska trenutno sodeluje v šestih različnih mednarodnih mirovnihih operacijah in to v Bosni in Hercegovini, na Kosovu, v Afganistanu, Siriji, Libanonu in v Somaliji. V okviru usposabljanja vojakov, podčastnikov in častnikov Slovenske vojske se zato področju zaščite otrok v oboroženih spopadih posveča velika pozornost. Pri vsebinah učnega predmeta Mednarodno pravo oboroženih spopadov so slušatelji Šole za podčastnike, Šole za častnike in Poveljniško štabne šole podrobno seznanjeni zlasti z določbami tako imenovane četrte Ženevske konvencije z dne 12.8.1949 – Ženevska konvencija za zaščito civilnih oseb med vojno (14., 24., 38., 50., 51., 89. in 144. člen) ter obema dodatnima protokoloma iz leta 1977 k Ženevskim konvencijam o zaščiti žrtev (protokol I – 77. in 78. člen, protokol II – 4. člen), ki obravnavata zaščito žrtev v mednarodnih in notranjih oboroženih spopadih. Seznanjeni so tudi z določbami obravnavane Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah, ki se nanašajo na vključevanje otrok v oborožene sile oziroma njihovo sodelovanje v oboroženih aktivnostih, ter določbami Izbirnega protokola h Konvenciji o otrokovih pravicah glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih. Smiselno enako velja tudi za usposabljanja vojakov. Dodatno pa so z navedenimi vsebinami pripadniki Slovenske vojske seznanjeni tudi v okviru izvajanja priprav na udeležbo v mednarodnih mirovnihih operacijah v tujini.

(b) Otroci v konfliktu z zakonom

Država pogodbenica naj zagotovi učinkovito izvajanje Pravilnika o policijskih pooblastilih v l. 2000 v okviru Zakona o policiji in vsem policistom zagotovi redno izobraževanje o tem, kako naj ravna z otroki in mladoletnimi.

352. Policija tudi na področju, ki se nanaša na policijske postopke, v katerih so na kakršen koli način udeleženi otroci, zagotavlja zakonito in učinkovito izvajanje Pravilnika o policijskih pooblastilih¹³⁷. Leta 2006 je bil sprejet nov Pravilnik o policijskih pooblastilih, ki zagotavlja še večje varstvo pravic in svoboščin otrok pri uporabi policijskih pooblastil. V postopkih, v katerih so udeleženi otroci, policija dosledno zagotavlja spoštovanje človekovih pravic, upošteva njihovo osebnost in občutljivost in v vsakem primeru ravna še posebej obzirno.

(iii) mladoletniško kazensko pravo (40. člen)

353. Pravice otrok v kazenskem pravu so v slovenski zakonodaji urejene z novim Kazenskim zakonikom RS¹³⁸, Zakonom o kazenskem postopku¹³⁹ in Zakonom o izvrševanju kazenskih sankcij¹⁴⁰, vendar se položaj otrok v primerjavi z drugim poročilom glede konvencije v bistvenih elementih ni spremenil.

354. Statistični podatki za Slovenijo kažejo, da je mladoletniška kriminaliteta stabilen pojav, brez izrazitih teženj naraščanja. Struktura kaznivih dejanj se sicer nekoliko spreminja, saj se povečuje

---

¹³⁶ Uradni list RS, št. 68/07

¹³⁷ Pravilnik o policijskih pooblastilih (Ur.l. RS, št. 40/2006, št. 56/2008

¹³⁸ KZ-1; Uradni list RS, št. 55/2008 in 66/2008 - popr.

¹³⁹ ZKP; Uradni list RS, št. 63/1994

¹⁴⁰ ZIKS-1; Uradni list RS, št. 22/2000

delež nasilnih kaznivih dejanj. V letu 2007 je bilo tako med polnoletnimi kot tudi med mladoletnimi osebami storjenih največ kaznivih dejanj zoper premoženje, zoper življenje in telo in zoper javni red in mir. Med mladoletnimi je bilo izrečenih največ varnostnih ukrepov ali kazni izrečenih zoper kazniva dejanja tatvine (21,35 % oseb), velike tatvine (21 % oseb) in lahke telesne poškodbe (slabim 9 % oseb). V letu 2007 so na okrajnih in okrožnih sodiščih 459 mladoletnikom izrekli vzgojni ukrep ali kazen. Več kot polovici mladoletnih storilcev kaznivih dejanj je bila izrečena kazenska sankcija nadzorstvo organa socialnega skrbstva.

Tabela 14: Mladoletne osebe, ki jim je bila izrečena kazen ali vzgojni ukrep, po skupinah kaznivih dejanj

Leto	2003	2004	2005	2006	2007
zoper življenje in telo	40	58	47	65	58
zoper človekove pravice in svoboščine	20	17	16	20	27
zoper spolno nedotakljivost	6	8	18	9	5
zoper človekovo zdravje	58	60	29	26	17
zoper premoženje	400	420	335	336	298
zoper gospodarstvo	6	11	10	13	6
zoper pravni promet	4	5	6	2	3
zoper vojaško dolžnost	-	-	1	-	-
zoper pravosodje	5	3	4	-	2
zoper javni red in mir	14	20	25	29	34
zoper splošno varnost ljudi in premoženja	4	7	3	1	1
zoper varnost javnega prometa	11	6	4	9	8
zoper okolje, prostor in naravne dobrine	-	-	-	1	-
Skupaj	568	615	498	511	459

Vir. Ministrstvo za pravosodje

355. Mlajšim mladoletnikom (14 do 16 let) se lahko izrečejo le vzgojni ukrepi. Ti so: ukor; navodila in prepovedi, ki jih izreče sodišče; nadzorstvo organa socialnega varstva; oddaja v vzgojni zavod; oddaja v prevzgojni dom; oddaja v zavod za usposabljanje.

356. Starejšim mladoletnikom (16 do 18 let) se lahko izrečejo vzgojni ukrepi, opisani v prejšnjem odstavku, ali kazni. Kazni, ki se lahko izrečejo starejšemu mladoletniku, so: denarna kazen in mladoletniški zapor, kot stranski kazni pa se lahko izrečeta tudi prepoved vožnje motornega vozila in izgon tujca iz države.

Tabela 15: Mladoletne osebe, ki sta jim bila izrečena vzgojni ukrep ali kazen, po vrstah kazenskih sankcij:

	Kazen	ukor	navodila in prepovedi	nadzorstvo organa socialnega varstva	zavodski ukrep*	Samostojni varnostni ukrep
2003	8	171	76	275	38	0
2004	13	147	95	328	29	3
2005	11	101	88	263	34	1
2006	mlad. zapor 11 den. kaz. 7	102	71	286	29	0
2007	ml. zapor 13 den. kaz. 6	80	87	244	29	0

* zavodski ukrepi so oddaja v prevzgojni dom, oddaja v zavod za usposabljanje in oddaja v vzgojni zavod.

Vir: Ministrstvo za pravosodje

357. Rehabilitacijsko so naravnani zavodski ukrepi ter tudi navodila in prepovedi, saj lahko sodišče v sklopu tega vzgojnega ukrepa izreče tudi zdravljenje v ustrezni zdravstveni organizaciji, obiskovanje vzgojne, poklicne psihološke ali druge podobne posvetovalnice ali udeleževanje programov socialnega treninga. Tudi pri vzgojnem ukrepu "nadzorstvo organa socialnega varstva" gre za socialno pomoč in vodenje mladoletnika na vseh področjih življenja, tako na šolskem, zaposlitvenem, zdravstvenem, družinskem, osebnostnem in socialnem, kar omogoča mladoletnikovo ponovno vključitev v družbo.

358. Mladoletnik mora imeti zagovornika, kadar teče proti njemu kazenski postopek za kaznivo dejanje, za katero je predpisana zaporna kazen nad tri leta. Za druga kazniva dejanja, za katera je predpisana milejša kazen, mora imeti mladoletnik zagovornika v primeru, da sodnik za mladoletnike meni, da je potreben. Zagovornika si seveda lahko vzame tudi v vseh ostalih primerih.

(iv) Otroci, ki jim je bila odvzeta prostost (odstavek b, c in d 37. člena)

359. Odvzem prostosti in odreditev pripora sta podrobneje urejena v *Zakonu o kazenskem postopku*¹⁴¹, način izvrševanja kazenskih sankcij pa sedaj ureja *Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij*¹⁴². Položaj otrok se na tem področju od drugega poročila ni bistveno spremenil.

360. Policijski odvzem prostosti mladoletnikom (policijsko pridržanje mladoletnikov). V letu 2007 je policija zoper mladoletnike odredila po Zakonu o kazenskem postopku¹⁴³ 263 pridržanj in po Zakonu o prekrških¹⁴⁴ 63 pridržanj. V letu 2008 pa je odredila po Zakonu o kazenskem postopku 245 pridržanj in po Zakonu o prekrških 74 pridržanj.

Tabela 16: Sodni odvzem prostosti mladoletnikom (pripor mladoletnikov)

Leto	število priprtih mladoletnikov	trajanje pripora			
		do 3 dni	nad 3 do 15 dni	nad 15 do 30 dni	nad 30 dni
2003	17	7	1	3	6
2004	13	2	3	3	5
2005	21	3	1	9	8
2006	32	3	2	8	19
2007	16			6	10

Vir: Ministrstvo za pravosodje

361. Policijsko pridržanje sicer lahko traja največ 48 ur, pripor za mladoletnike pa lahko traja največ tri mesece.

362. V Sloveniji deluje en mladoletniški zapor, in sicer Zavod za prestajanje mladoletniškega zapora Celje, v katerem prestajajo kazen mladoletniškega zapora mladoletniki, stari nad 16 let. Za izvrševanje vzgojnega ukrepa oddaje mladoletnika v prevzgojni dom je v Sloveniji Prevzgojni dom Radeče.

363. V zadnjih letih število mladoletnih obsojencev in mladoletnikov, ki jim je bil izrečen vzgojni ukrep oddaje v prevzgojni dom, bistveno ne niha. Na prestajanju mladoletniškega zapora je bilo leta 2003 pet obsojencev, leta 2004 trije obsojenci, leta 2005 deset obsojencev, leta 2006

¹⁴¹ ZKP, Uradni list RS, št. 32/2007 - uradno prečiščeno besedilo, 68/2008

¹⁴² Uradni list RS, št. 110/2006, 76/2008

¹⁴³ ZKP, Uradni list RS, št. 32/2007 - uradno prečiščeno besedilo, 68/2008)

¹⁴⁴ Uradni list RS, št. 3/2007 - uradno prečiščeno besedilo, 17/2008, 21/2008 - popr. in 76/2008 - ZIKS-1C

štirje obsojenci in leta 2007 štirje obsojenci. Povprečna dolžina bivanja navedenih obsojencev je 1 leto in 6 mesecev.

364. V prevzgojnim domu je bilo v letu 2001 22 mladoletnikov, v letu 2002 26 mladoletnikov, v letu 2003 25 mladoletnikov, v letu 2004 28 mladoletnikov, v letu 2005 27 mladoletnikov, v letu 2006 26 mladoletnikov in v letu 2007 21 mladoletnikov.

Povprečna dolžina bivanja mladoletnikov v prevzgojnim domu po letih:

- 2001 – 1 leto in 11 mesecev
- 2002 – 1 leto in 11 mesecev
- 2003 – 2 leti in 2 meseca
- 2004 – 1 leto in 11 mesecev
- 2005 – 2 leti in 4 mesece
- 2006 – 2 leti in 1 mesec
- 2007 – 2 leti in 10 mesecev.

365. V skladu s slovensko zakonodajo mora biti mladoletnik priprt ločeno od polnoletnih. Sodnik za mladoletnike sme izjemoma odrediti, da je priprt skupaj s polnoletnimi, vendar le takrat, ko je to, glede na mladoletnikovo osebnost in druge okoliščine v konkretnem primeru, v njegovem interesu in v njegovo korist.

366. V Prevzgojnim domu Radeče primerov zlorabe oziroma neprimerne ravnanja z mladoletniki niso zaznali, pa tudi v zavodu za prestajanje kazni mladoletniškega zapora Celje za navedeno obdobje nimajo primerov prijave nepravilnega ravnanja z mladoletniki.

- (v) smrtna kazen, dosmrtni zapor ter mučenje ali drugo kruto nečloveško ravnanje (odstavek a 37. člena)

367. Določba konvencije je bila že obrazložena v prvem in drugem poročilu (CRC/C/8/Add.25 in CRC/C/70/Add.19).

- (c) Izkoriščanje otrok, vključno s telesnim in duševnim okrevanjem otrok (39. člen)

- (i). Ekonomsko izkoriščanje otrok . (32. člen)

368. Delo otrok je v Zakonu o delovnih razmerjih načeloma prepovedano. Dovoljeno je le pod določenimi pogoji. Kršitev v zvezi z delom otrok, ki so sklenili delovno razmerje pred 18. letom starosti, je po opažanju inšpektorjev za delo zelo malo. V letu 2004 inšpektorji za delo niso obravnavali veliko kršitev v zvezi z delom otrok. V dveh primerih so ugotovili, da so delodajalci kršili določbe Zakona o delovnih razmerjih o delu otrok, nekoliko več kršitev pa so ugotovili v zvezi z začasnim in občasnim delom dijakov in študentov. V zvezi z delom vajencev in volonterskih pripravnikov, v letu 2004 ni bilo ugotovljenih kršitev. Inšpektorji so v letu 2004 prejeli 4 zahteve za izdajo delovnih dovoljenj za delo otrok, na podlagi katerih so izdali dve dovoljenji. Tudi v letu 2004 so inšpektorji pogosto zasledili začasno in občasno delo dijakov in študentov, ki so opravljali delo na podlagi napotnice pooblaščenice organizacije, ki opravlja dejavnost posredovanja dela dijakov in študentov v skladu s predpisi s področja zaposlovanja. Največ kršitev so ugotovili v zvezi z zagotavljanjem počitkov tem dijakom in študentom. Opravljanje dela brez napotnice pooblaščenice organizacije pa so inšpektorji ugotovili v 8 primerih, od tega 5 v dejavnosti gostinstva in 3 v dejavnosti trgovine. V letu 2005 so inšpektorji za delo ugotovili skupno 3 kršitve določb Zakona o delovnih razmerjih v zvezi z delom otrok, mlajših od 15 let. Več ugotovljenih kršitev se - enako kot v preteklem letu - nanaša na delo dijakov in študentov. V zvezi z zagotavljanjem pravic dijakom in študentom, opredeljenih v sedmem odstavku 214. člena Zakona o delovnih razmerjih, je bilo ugotovljenih skupno 16 kršitev, od tega so inšpektorji ugotovili največ kršitev v zvezi z zagotavljanjem odmorov in

počitkov dijakom in študentom (6). V zvezi z delom otrok, mlajših od 15 let, vajencev, dijakov in študentov je bilo v letu 2006 ugotovljenih skupno 14 kršitev. Od tega so bile ugotovljene 4 kršitve določbe sedmega odstavka 214. člena Zakona o delovnih razmerjih v zvezi z delom otrok, mlajših od 15 let. V zvezi z delom dijakov in študentov je bilo ugotovljenih 10 kršitev, od katerih se jih je 6 nanašalo na delo dijakov in študentov brez napotnic pooblaščenih organizaciji (študentski servisi). V zvezi z delom otrok, mlajših od 15 let, vajencev, dijakov in študentov je bilo v letu 2007 ugotovljenih skupno 10 kršitev. Od tega je bilo ugotovljenih 5 kršitev določb 214. člena Zakona o delovnih razmerjih v zvezi z delom otrok, mlajših od 15 let. Inšpektorji so ugotovili tudi 5 kršitev v zvezi s pravicami dijakov in študentov, ki jih določa sedmi odstavek 214. člena Zakona o delovnih razmerjih. Nadalje so inšpektorji v letu 2007 evidentirali tudi 17 primerov, ko so dijaki in študenti opravljali delo brez napotnic pooblaščenih organizaciji oziroma študentskih servisov. V letu 2008 so inšpektorji evidentirali samo 4 kršitve v zvezi z delom otrok, mlajših od 15 let, vajencev, dijakov in študentov oziroma 1 kršitev Zakona o delovnih razmerjih, ki se nanaša na prepoved dela otrok, mlajših od 15 let, in 1 kršitev v zvezi z delovnim časom dijakov in študentov.

369. Inšpektorat RS za delo s področja varnosti in zdravja pri delu nadzira tudi izvajanje zakonodaje v zvezi z varstvom mladine in še posebej glede izvajanja nočnega dela in opravljanja težjih, nevarnih in zdravju škodljivih del. Potrebno je pojasniti, da je bilo ugotovljenih le nekaj primerov kršitev v zvezi s tem. Tako so bile v letu 2005 ugotovljene 3 kršitve (ena v dejavnosti proizvodnje hrane in pijač ter dve v dejavnosti trgovine na drobno), v letu 2006 pa prav tako 3 kršitve (ena v dejavnosti gradbeništva, ena v dejavnosti obdelave in predelave lesa ter ena v dejavnosti proizvodnje kovinskih izdelkov). V letih 2004, 2007 in 2008 kršitev ni bilo ugotovljenih.

(ii) Prepovedane droge (33. člen)

Država pogodbenica naj okrepi ukrepe za reševanje zlorabe drog med otroci.

370. Republika Slovenija še vedno nima raziskave o uporabi drog med celotno populacijo, vendar že tretjič zapored sodeluje pri raziskavi ESPAD- »Evropska raziskava o alkoholu in preostalih drogah med všolano mladino«. Raziskava poteka v različnih evropskih državah po enaki metodologiji, tako so pridobljeni podatki med seboj primerljivi. S pomočjo rezultatov raziskave ESPAD lahko spremljamo trende uporabe drog med šolsko populacijo v Sloveniji ter te trende primerjamo s trendi v Evropi. Po podatkih ESPAD 2007 je slaba četrtina (23 %) slovenskih dijakov v starosti od 15 do 16 let vsaj enkrat v življenju poskusila katero izmed prepovedanih drog. Med temi je največ vprašanih (22 %) je poskusilo kanabis, slabih 16 odstotkov hladila, pomirjevala brez zdravnikovega recepta je uporabilo dobrih 5 odstotkov, ekstazi nekaj čez 3 odstotke, kokain pa 3 odstotke. Podatki o vse življenjski uporabi katerekoli droge za obdobje 2003 - 2007 kažejo, da je uporaba pri vseh drogah upadla, razen pri kokainu, kjer je bil v letu 2007 zabeležen porast uporabe¹⁴⁵ .¹⁴⁶

371. Po podatkih Informacijske enote za prepovedane droge pri Inštitutu za varovanje zdravja je v letu 2007 v sedemnajstih centrih za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog (CPZOPD) in Centru za detoksikacijo pri Psihiatrični kliniki v Ljubljani zdravstveno pomoč v letu 2007 zaradi težav z drogami iskalo 10 otrok starih od 13 do 18 let. Večina evidentiranih uporabnikov drog je pomoč iskala zaradi heroina, kanabisa.

Tabela 17: Evidentirani uživalci drog v starosti od 0-18 let in katere droge so uživali

Leto	Starost: 13–18 let	Glavna droga
------	--------------------	--------------

¹⁴⁵ <http://www.ivz.si//index.php?akcija=novica&n=1663>

¹⁴⁶ <http://www.espad.org/>

2004	144	kanabis, heroin, amfetamini, MDMA (ecstasy), benzodiazepini
2005	33	Heroin, amfetamini, kanabis
2006	36	Heroin, benzodiazepini, kanabis
2007	10	Heroin, kanabis

Vir: Inštitut za varovanje zdravja

Opomba: podatki Centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog in Centra za detoksikacijo pri Psihiatrični kliniki v Ljubljani

Tabela 18 : Število in delež oseb starih do 18 let, ki so vključene v obravnavo v CPZOPD, Slovenija, 2001-2007

Leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Št. oseb starih do 18 let v CPTDA	89	186	178	144	60	36	12
Delež starih do 18 let glede na vse obravnavane (%)	8,14	7,06	6,22	4,96	2,6	2,2	0,77

Vir: Inštitut za varovanje zdravja

372. Med umrlimi osebami v povezavi s prepovedanimi drogami ne beležimo mladoletnih oseb, je pa v letu 2008 umrlo 24 oseb v povezavi v prepovedanimi drogami, medtem, ko leto prej beležimo 28 umrlih oseb.

373. Število kaznivih dejanj s področja prepovedanih drog je upadlo. Tako je policija v letu 2008 obravnavala 8 kaznivih dejanj, ki so bila storjena po 186/2 členu KZ-1¹⁴⁷ in 52 kaznivih dejanj storjenih po 187/2 členu KZ-1^{148/149}

374. V Sloveniji se krepijo preventivne dejavnosti tako na področju zmanjševanja škode zaradi uporabe drog kot na področju primarne preventive. Pomemben vpliv ima zagotovo tudi leta 2004, sprejeta Resolucija o nacionalnem programu na področju drog za obdobje 2004 – 2009¹⁵⁰, v kateri je bila izpostavljena tako vloga preventive kot tudi pomen in prizadevanje za zmanjševanju tveganj in škode zaradi uporabe drog. Preventiva na področju drog je razmeroma dobro vzpostavljena, saj so uveljavljeni številni programi, ki delujejo tako na skupino rekreacijskih uporabnikov kot tudi posameznikov in skupin s posebnimi tveganji.

¹⁴⁷ 186. člen, 2. odstavek KZ-1: Kdor prodaja, ponuja na prodaj ali brezplačno deli prepovedano drogo ali predhodno sestavino za izdelavo prepovedanih drog mladoletni osebi ali če stori dejanje v vzgojnih ali izobraževalnih ustanovah ali v njihovi neposredni bližini in če je storilec tega kaznivega dejanja oseba, ki ji je v zvezi z njenim poklicnim udejstvovanjem mladoletnik zaupan v učenje in vzgojo.

¹⁴⁸ - - 187. člen, 2. odstavek: Kdor napelje k uživanju prepovedanih drog ali nedovoljenih snovi v športu ali mu jih da, da jih uživa on ali kdo drug, ali kdor da na razpolago prostore za uživanje ali kako drugače omogoči, da uživa prepovedane droge ali nedovoljene snovi v športu mladoletna oseba ali če je storjeno dejanje v vzgojnih ali izobraževalnih ustanovah ali v njihovi neposredni bližini in če je storilec tega kaznivega dejanja oseba, ki ji je v zvezi z njenim poklicnim udejstvovanjem mladoletnik zaupan v učenje in vzgojo.

¹⁴⁹ KZ-1, Uradni list RS; št. 55/2008 in 66/2008 - popr.

¹⁵⁰ Uradni list RS, št. 28/2004

375. V okviru tako preventivne kot tudi represivne dejavnosti je policija v zadnjih letih postrila nadzore nad varnostno obremenjenimi območji, kjer se zadržujejo mladoletniki in kjer obstaja velika verjetnost, da ti na teh krajih zlorabijo prepovedano drogo. Gre predvsem za javne kraje, kjer zbrani mladostniki kupujejo in uživajo prepovedano drogo. Poleg represivnih ukrepov policisti in kriminalisti, ki v poostrenih nadzorih sodelujejo, hkrati izvajajo tudi preventivno dejavnost v smislu posredovanja informacij mladostnikom o škodljivosti uživanja prepovedanih drog. O vseh pomembnih ugotovitvah pa se posredujejo tudi poročila pristojnim institucijam (npr. Centrom za socialno delo). Centri za socialno delo z obravnavo svojih uporabnikov odkrivajo uživalce prepovedanih drog, jih motivirajo za sodelovanje z mrežo, ki jo ima država na voljo za uživalce drog, sodelujejo z dnevnimi centri in terapevtskimi skupinami ter tudi v preventivnih programih za preprečevanje zasvojenosti s prepovedanimi drogami.

376. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve sofinancira 56 različnih programov za strokovno obravnavo uživalcev prepovedanih drog: visokopražne programe (terapevtske skupnosti, komune, dnevne centre, skupine za starše, individualno svetovanje), nizkopražne programe (dnevni centri za uživalce drog, zavetišča za brezdomce – uživalce prepovedanih drog).

(iii) spolno izkoriščanje in spolna zloraba (34. člen);

377. Kazenskopravno varstvo mladoletnih oseb zoper spolno izkoriščanje in spolno zlorabo otrok v Republiki Sloveniji je zagotovljeno z naslednjimi kaznivimi dejanji v Kazenskem zakoniku¹⁵¹: »spolni napad na osebo, mlajšo od petnajst let« (173. člen KZ-1), »kršitev spolne nedotakljivosti z zlorabo položaja« (174. člen KZ-1), »zloraba prostitucije« (175. člen KZ-1) in »prikazovanje, izdelava, posest in posredovanje pornografskega gradiva« (176. člen KZ-1).

378. Kaznivi dejanji »spolni napad na osebo mlajšo od petnajst let« in »kršitev spolne nedotakljivosti z zlorabo položaja« sta bili že obrazloženi v poglavju V.

Zloraba prostitucije

379. V zadnjih letih policija ni beležila primera storitve kaznivega dejanja zlorabe prostitucije, katerega žrtev bi bila mladoletna oseba.

Otroška pornografija

380. Policija je v letu 2006 na pristojna državna tožilstva posredovala 21 kazenskih ovadb za kazniva dejanja prikazovanja, izdelave, posesti in posredovanja pornografskega gradiva. V letu 2007 je bilo teh ovadb 32, v letu 2008 pa 56.

381. Kot na drugih področjih, se tudi v primerih kaznivih dejanj otroške internetne pornografije in trgovine z ljudmi kaže predvsem problem dolgotrajnega sojenja. Poleg navedene težave lahko oviro predstavlja tudi nedosegljivost obdolžencev ali prič, zato je hitro in učinkovito mednarodno sodelovanje organov v predmetnih zadevah nujno potrebno za odpravljanje procesnih zapletov, do katerih v navedenih primerih pogosteje prihaja.

382. Od 30.1.2004 smo v Sloveniji na področju pravnega varstva otrok pred zlorabami na internetu spremenili, dopolnili in sprejeli naslednjo zakonodajo: Zakon o medijih¹⁵², Zakon o elektronskem poslovanju na trgu¹⁵³ in Kazenski zakonik¹⁵⁴.

---

¹⁵¹ KZ-1, Uradni list RS, št. 55/2008 in 66/2008 - popr.

¹⁵² Uradno prečiščeno besedilo Ur.l. RS št. 110/2006 in št. 36/2008-ZPOmK-1

¹⁵³ Ur.l. RS, št. 61/2006

¹⁵⁴ Uradni list RS, št. 55/2008 in 66/2008 popr.

383. Zakon o medijih v 49. členu prepoveduje objavo oglasov, v katerih nastopajo otroci ali katerih ciljno občinstvo so otroci, kolikor vsebujejo prizore nasilja, pornografije in drugih vsebin, ki bi lahko škodovale njihovemu zdravju ter duševnemu in telesnemu razvoju, ali kako drugače negativno vplivale na dovzetnost otrok. Nadzor nad izvajanjem zakona opravlja Inšpekcija Ministrstva za kulturo.

384. Zakon o elektronskem poslovanju na trgu v 11. členu določa, da mora ponudnik storitve gostiteljstva, ki se nanaša na shranjevanje podatkov uporabnikov, takoj ko izve za protipravnost storitve, ukrepati in protipravne podatke onemogočiti oziroma odstraniti. Sodišče ali upravni organ mu tudi lahko naloži ustavitev ali preprečitev kršitve oziroma naloži, da odstrani ali onemogoči dostop do podatkov. Nadzor nad izvajanjem zakona opravlja Tržna inšpekcija pri Ministrstvu za gospodarstvo.

385. Kazenski zakonik KZ-1¹⁵⁵, je zaostril varstvo otrok pred spolnim izkoriščanjem za namene izdelave in razširjanja posnetkov spolnih zlorab otrok. Po določbah 176. člena so pred prikazovanjem oz. omogočanjem dostopa do pornografskih vsebin zaščiteni otroci do 15. leta. Pojem pornografsko gradivo je razširjen na realistične podobe otrok, sankcionirano pa je tudi razkritje identitete otrok v takem gradivu. Kazen za zlorabo mladoletne osebe za izdelavo pornografskih vsebin, proizvodnjo, razširjanje, posedovanje oz. razkrivanje identitete je do 5 let, v primeru, da je dejanje storjeno v hudodelski združbi pa do osem let.

386. V Sloveniji potekata dva projekta v okviru programa Varni Internet Plus in sicer projekt Spletno oko, ki sprejema anonimne prijave otroške pornografije na internetu (<http://www.spletno-oko.si/>) in projekt SAFE-SI, ki je nacionalna točka osveščanja o varni rabi interneta za otroke in mladostnike v Sloveniji (<http://www.safe.si/>). Projekte sofinancira Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, Direktorat za informacijsko družbo.

387. Ob tem velja omeniti tudi civilnodružbene aktivnosti. Tako na primer društvo Vita Activa na svoji spletni strani (<http://www.drustvo-vitaactiva.si/156701/index.html>) izvaja nadzor glede ureditve in izvajanja zakonskih obveznosti glede omejevanja pornografije - tudi otroške. Poleg projektov, ki se izvajajo v okviru Akcijskega načrta o varnejšem internetu SAFE.si in <http://hotline.safe.si>, velja omeniti še neodvisni center znanja na Mirovnem inštitutu, ki je namenjen spodbujanju medijske pismenosti ter "Spletno oko", ki je namenjeno poročanju o otroški pornografiji in sovražnem govoru na internetu. Na tej spletni strani (dostopna je tudi v angleščini: <http://www.spletno-oko.si/en/>) je moč najti tudi letna statistična poročila o procesiranih prijavih.

(vi) druge oblike izkoriščanja otrok (36. člen)

388. **Prenos organov za dobiček** je zajet v 113. členu Kazenskega zakonika¹⁵⁶ »trgovina z ljudmi« in 181. členu Kazenskega zakonika »nedovoljena presaditev delov človeškega telesa in sprememba človeškega genoma«.

389. V zadnjih letih policija ne beleži primerov storitve kaznivega dejanja nedovoljena presaditev delov človeškega telesa in spremembe človeškega genoma.

390. Zaščito otrok pri odvzemu in presaditvi delov človeškega telesa ureja tudi »Zakon o odvzemu in presaditvi delov človeškega telesa zaradi zdravljenja (ZOPDCT)¹⁵⁷«, ki v 9. členu

¹⁵⁵ Uradni list RS, št. 55/2008, 66/2008 - popr.

¹⁵⁶ Uradni list RS, št. 55/2008, 66/2008 - popr.

¹⁵⁷ Uradni list RS, št. 12/2000, 61/2007

določa, da se deli telesa smejo odvzeti samo osebi, starejši od osemnajstih let, pod pogojem, da je sposobna za razsojanje. Ne glede na določbo prejšnjega odstavka se smejo iz posebno upravičenih razlogov tkiva, ki se obnavljajo, odvzeti tudi osebi, mlajši od osemnajstih let, oziroma polnoletni osebi, ki ni sposobna za razsojanje, če gre za presaditev njenemu bratu ali sestri. Za odvzem po prejšnjem odstavku je potrebno soglasje Etične komisije za presaditve.

391. **Prepoved prisilnega dela otrok** opredeljuje 112. člen Kazenskega zakonika¹⁵⁸ »spravljanje v suženjsko razmerje«. V letu 2008 ni bilo primerov oškodovanih otrok oziroma mladoletnih oseb.

392. V letu 2007 velja opozoriti predvsem na beračenje. Policija je zaznala dva primera beračenja otrok. Otroci ali mladoletniki so beračili za enega od staršev ali drugo polnoletno osebo, ki je zbiral tako naberačeni denar. V takih primerih policija ugotavlja tudi odgovornost polnoletne osebe za prekršek ali kaznivo dejanje. Kazenski zakonik (KZ -1) v 192. členu določa kaznivo dejanje »zanemarjanja mladoletne osebe in surovo ravnanje«. Hujša oblika tega kaznivega dejanja je storjena, če roditelj, posvojitelj, skrbnik ali druga oseba, sili mladoletno osebo k pretiranemu delu, k delu, ki je neprimerno njegovi starosti ali jo iz koristoljubnosti navaja k beračenju ali k drugim dejanjem, ki so škodljiva za njen razvoj. Zagrožena je zaporna kazen do treh let.

(v) prodaja otrok, trgovina z otroki in ugrabitev otrok (35. člen);

Država pogodbenica naj še bolj okrepi svoja prizadevanja za prepoznavanje, preprečevanje in boj proti trgovini z otroki zaradi spolnega in drugega izkoriščanja, vključno z uvedbo študije v skladu z Deklaracijo, Agendo ukrepov in Splošno zavezo, sprejetimi v letih 1996 in 2001 na Svetovnem kongresu proti spolnemu izkoriščanju. Država pogodbenica naj ratificira Konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu in oba protokola k njej: Protokola za preprečevanje, odpravo in sankcioniranje trgovine z ljudmi, predvsem žensk in otrok, ter Protokola proti tihotapstvu migrantov po kopnem, zraku in morju ter »trgovino« uvrsti med huda kazniva dejanja po kazenskem zakoniku.

393. Republika Slovenija je z Zakonom o ratifikaciji Konvencije proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu¹⁵⁹, Zakonom o ratifikaciji Protokola proti tihotapljenju migrantov po kopnem, morju in zraku, ki dopolnjuje Konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu¹⁶⁰ in Zakonom o ratifikaciji Protokola za preprečevanje, zatiranje in kaznovanje trgovine z ljudmi, zlasti ženskami in otroki, ki dopolnjuje Konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu¹⁶¹ ratificirala konvencijo in oba protokola.

394. S spremembami in dopolnitvami Kazenskega zakonika v letu 2004¹⁶² in novim Kazenskim zakonikom¹⁶³ je Republika Slovenija v celoti uveljavila določila konvencije v boju proti čezmejnemu organiziranemu kriminalu ter določila opsijskih spremljajočih protokolov za področje nedovoljenih migracij in trgovine z ljudmi.

395. Vlada Republike Slovenije si že vrsto let prizadeva zagotoviti zadostna sredstva za izvajanje programov in projektov na področju preprečevanja trgovine z ljudmi, kot tudi za zagotavljanja popolne in kvalitetne oskrbe žrtev trgovine z ljudmi. Potrebe in višina sredstev se usklajujejo v Medresorski delovni skupini za boj proti trgovini z ljudmi, ki jo sestavljajo predstavniki ministrstev, vladnih služb, državnega zbora, nevladnih organizacij in medijev. V okviru

¹⁵⁸ Uradni list RS, št. 55/2008, 66/2008 - popr.

¹⁵⁹ Ur.l. RS-MP, št. 14/2004

¹⁶⁰ Ur.l. RS-MP, št. 15/2004

¹⁶¹ Ur.l. RS-MP, št. 15/2004

¹⁶² Kazenski zakonik (uradno prečiščeno besedilo) (KZ-UPB1 Ur.l. RS, št. 95/2004

¹⁶³ Uradni list RS, št. 55/2008 z dne 4. 6. 2008

Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi se redno pripravljajo akcijski načrti, ki jih potrjuje Vlada Republike Slovenije. V načrtih so zastavljene tudi aktivnosti s področja preprečevanja, ozaveščanja strokovne in laične javnosti o trgovini z ljudmi in o posledicah, ki nastanejo z izvršitvami teh dejanj.

396. Poseben poudarek je usmerjen v primerno zastopnost problematike trgovine z ljudmi v medijih ter v izvedbo usposabljanj organov odkrivanja (policije) in pregona (tožilstva). Izoblikovana sta učna programa usposabljanja preiskovalcev, kriminalistov ter policistov, ki se med delom na terenu lahko srečajo z žrtvami trgovine z ljudmi. Poudarek je na humanem, korektnem in učinkovitem pristopu k obravnavanju žrtev trgovine z ljudmi, kot tudi na učinkovitem in strokovnem ukrepanju ob zaznavi kaznivih dejanj trgovine z ljudmi.

397. Medresorska delovna skupina namenja tudi velik poudarek preprečevanju trgovine z otroki ter rehabilitaciji otrok morebitnih žrtev trgovine.

398. Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje (Urad), strokovna služba vlade, ki skupaj z vladnimi predstavniki za odnose z javnostmi med drugim skrbi za javnost dela vlade, za zagotavljanje ažurnih, verodostojnih in celovitih informacij domačim in tujim medijem ter za neposredno komuniciranje z javnostmi o delu vlade in ministrstev. V ta sklop sodi tudi redno spremljanje poročanja medijev o vsebinah, povezanih s problematiko otrok in mladostnikov. V letu 2005, 2007 in 2007:

- je Urad poskrbel za komunikacijsko podporo mednarodne konference o nasilju in spolni zlorabi otrok, ki je potekala v Ljubljani julija 2005;
- Urad sodeluje pri delu Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi, v okviru katere si prizadeva za ozaveščanje in informiranje javnosti o problematiki trgovine z ljudmi;
- skrbi za spletno mesto, kjer je predstavljena problematika boja proti trgovini z ljudmi;
- v letu 2007 je zagotovil in financiral izdelavo logotipa in slogana »Ukrepajmo proti trgovini z ljudmi«, ki prispeva k vizualni prepoznavnosti aktivnosti, namenjenih boju proti trgovini z ljudmi;
- v letu 2008 je vsem osnovnim in srednjim šolam v Sloveniji razposlan plakat, ki ga je izdelalo Društvo Ključ Center za boj proti trgovini z ljudmi, na katerega je odtisnil logotip in telefonsko številko Slovenske Karitas in Društva Ključ ter logotip »Ukrepajmo proti trgovini z ljudmi«

399. Za dijake Gimnazije Šentvid in Šolskega centra Rudolfa Maistra iz Kamnika je bilo 23. maja 2009 predavanje na temo trgovine z ljudmi. Razpravo je na prošnjo učiteljev omenjenih šol vodil nacionalni koordinator.

400. Društvo Ključ je v preteklem letu nadaljevalo s projektom Vijolica – kako se izogniti pastem trgovine z ljudmi. Izvedenih je bilo 19 delavnic za 580 srednješolk in srednješolcev.

401. V okviru projekta Zaveza za nenasilje – zaprisega je Društvo Ključ v sodelovanju s štirimi nevladnimi organizacijami izvedlo 80 delavnic o vseh oblikah nasilja po ljubljanskih srednjih šolah in gimnazijah za približno 2400 maturantk in maturantov. Ob koncu delavnic so jih pozvali, naj se odločijo za nenasilno vedenje. Do 16. maja 2008, ko je potekala slovesna zaprisega pred predsednikom republike, je bilo zbranih 2583 zaobljub, pridružili so se namreč tudi mladi, katerih vodstva šol niso želela sodelovati v omenjenem projektu. Do konca leta 2008 pa je bilo zbranih 4947 zapriseg. Besedilo zaprisege: *»Kot zrel in odgovoren človek prisegam, da: nasilja ne povzročam, nasilja ne spregledam, nasilja ne spodbujam, ob nasilju primerno ukrepam, proti nasilju govorim ter delujem in se informiram o vseh oblikah trgovine z ljudmi.«*

402. Projekt »Pametni firbec«, namenjen pogovornim dejavnostim, je Društvo Ključ izvedlo v mladinskih centrih Zalog in Bežigrad (v Ljubljani). Opravljenih je bilo 100 ur pogovornih

dejavnosti z mladimi (starost 13 – 20 let), ki se zadržujejo v prostorih centrov. Obdelane so bile naslednje teme: človekove pravice, beračenje, prisilna prostitucija, rekrutiranje, transport in izkoriščanje žrtev, revščina, samopodoba, nestrpnost do drugačnih, neodgovorna spolnost, odvisnost od drog in povezava s prostitucijo. V pogovorne dejavnosti je bilo zajetih približno 50 otrok.

403. V okviru projekta Tudi ti si delček istega sveta je bilo izvedenih 10 preventivnih delavnic za 312 otrok. Obravnavane so bile naslednje teme: trgovina z ljudmi, oblike, žrtve ter drugi subjekti, dejavniki, pridobivanje žrtev.

Trgovina z otroki

404. Policija leta 2006 ni obravnavala primerov s področja trgovine z ljudmi, kjer bi bili žrtve otroci ali mladoletniki.

405. Policija je v letu 2008 obravnavala 9 (dva v letu 2007) kaznivih dejanj trgovine z ljudmi, na pristojno državno tožilstvo je bilo podano 1 (2) poročilo. Kazensko je bilo ovadenih 24 (2) osumljencev. Identificiranih je bilo 25 oškodovancev – žrtev, od tega 3 otroci oziroma mladoletniki.

406. V letu 2008 so državni tožilci prejeli 5 kazenskih ovadb zoper 12 oseb zaradi kaznivega dejanja trgovine z ljudmi po 113. členu Kazenskega zakonika. Žrtve so bile v večini ženske, in sicer jih je bilo 21, med njimi 5 mladoletnic. Vse kazenske ovadbe, z izjemo ene zoper 1 osebo, so okrožni državni tožilci rešili, in sicer so kazensko ovadbo zoper 1 osebo zavrgli, zoper 10 oseb je bila uvedena preiskava, izmed teh pa po končani preiskavi vložena obtožnica zoper 2 osebi. Obtožba je bila vložena tudi zoper 3 osebe, zoper katere je kazenski postopek tekel že v prejšnjih letih. V eni izmed kazenskih zadev je bil celoten postopek od kazenske ovadbe do izreka sodbe na prvi stopnji končan, v letu 2008, to pa zato, ker je bil zoper oba obdolženca neposredno po zaslišanju v preiskavi odrejen pripor.

407. Na prepletenost dejanskih stanov in ravnanj obdolženih, pri kaznivem dejanju trgovine z ljudmi po 387a. členu KZ¹⁶⁴ (v novem KZ-1 je kaznivo dejanje trgovine z ljudmi zajeto v 113. členu) in zlorabi prostitucije po 185. členu KZ (v novem KZ-1 je kaznivo dejanje zlorabe prostitucije zajeto v 175. členu) kaže tudi v letu 2008 obravnavana zadeva, ko je bila kazenska ovadba podana zoper 7 obdolžencev zaradi kaznivega dejanja trgovine z ljudmi. Podatki in dokazi v kazenski ovadbi so dajali podlage za sum tega kaznivega dejanja in zaradi tega kaznivega dejanja je tudi stekla preiskava. Ob koncu preiskave so podatki zadostovali le še za vložitev obtožbe zoper 6 obdolžencev zaradi kaznivega dejanja zlorabe prostitucije po 185. členu KZ¹⁶⁵. Obravnava te zadeve je pokazala težavnost dokazovanja v vsej razsežnosti, saj je 12 žensk, med njimi tudi mladoletnice, v relativno kratkem času trajanja kazenskega postopka svojo izpoved močno spremenilo od obremenilne izpovedi v preiskavi, ko je bil obdolženec v priporu, same pa deležne zaščite v okviru, kot so si ga same izbrale, pa do izpovedi na glavni obravnavi, ko je bil obdolženi v hišnem priporu, s katerim je bil pripor v času ugovornega postopka nadomeščen, ko so svojo izpoved v celoti prilagodile zagovoru obdolženega.

Okrevanje otrok žrtev trgovine z ljudmi

¹⁶⁴ (Uradni list RS, št. 40/2004)

¹⁶⁵ (Uradni list RS, št. 40/2004)

Program krizne namestitve

408. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je leta 2008 objavilo javni razpis o izvajanju projekta Oskrba žrtev trgovine z ljudmi v Republiki Sloveniji – krizna namestitvev za leti 2008 in 2009 za okvirno višino sredstev 35.000,00 evrov v letu 2008 in 35.000,00 evrov v letu 2009, na podlagi katerega je bila izbrana Slovenska Karitas. Projekt obsega zagotavljanje pomoči žrtvam trgovine z ljudmi pri njihovem telesnem, psihičnem in socialnem okrevanju, ko se žrtvi zagotovi prvi in nujen umik iz zatečenih okoliščin. Za izvajanje projekta Oskrba žrtev trgovine z ljudmi – krizna namestitvev je bilo v letu 2008 dodeljenih 35.000,00 evrov in dodatnih 10.000,00 evrov (aneks k pogodbi).

409. Slovenska Karitas je v okviru tega projekta obravnavala 19 oseb, od teh je **bil 1 otrok**. Poleg 24-urnega telefonskega svetovanja je Slovenska Karitas ponudila popolno oskrbo žrtvam trgovine z ljudmi ter pomoč pri urejanju statusa v RS.

Posamezni primeri:

410. Slovenska državljanka, mati predšolskega otroka, brezposelna, prisiljena v prostitucijo, predhodno nameščena v Materinskem domu Karitas: V krizno namestitvev je bila vključena na priporočilo socialnih služb, po posredovanju pristojnega CSD je bil otrok vključen v oskrbo in postopek za oddajo v rejništvo. Po končani policijski preiskavi je uporabnica po treh dneh krizno namestitvev na lastno željo zapustila.

411. Individualna obravnava matere s štirimi mladoletnimi otroki (vsi so albanski državljani): Za pomoč pri oskrbi žrtev trgovine z ljudmi je zaprosila strokovna delavka Varne hiše Slovenj Gradec. Uporabniki so bili žrtve partnerja/očeta, ki jih je prisilil k bivanju v RS, nad njimi izvajal fizično in psihično nasilje, jim omejeval osebno svobodo in stike z okolico, za kar je bil pravnomočno obsojen na dveletno zaporno kazen. Slovenska Karitas je uporabnikom zagotovila materialno pomoč pri plačilu potnih stroškov v matično državo ter urejanje statusa za bivanje v RS. Obravnava je potekala v sodelovanju s strokovnimi delavci Slovenske Karitas in Varne hiše Slovenj Gradec, kjer jim je bila zagotovljena tudi namestitvev.

Program varne namestitve

412. V okviru istega projekta je Društvo Ključ izvajalo program varne namestitve, katerega pa je na podlagi javnega razpisa financiralo Ministrstvo za notranje zadeve ravno tako iz proračuna omenjenega ministrstva, za kar je bilo predvidenih 37.000,00 evrov. Projekt obsega pomoč žrtvam trgovine z ljudmi pri njihovem telesnem, psihičnem in socialnem okrevanju, urejanje statusa nastanitve ter pomoč pri zagotavljanju pravic zastopanosti in obravnave v kazenskih pregonih proti storilcem. Pri tem je treba tem žrtvam v okviru varnega prostora zagotoviti vso potrebno zaščito v postopkih pričanja na sodiščih. Za izvajanje projekta Oskrba žrtev trgovine z ljudmi – varna namestitvev je bilo v letu 2008 na podlagi zahtevkov izvajalca dodeljenih 32.587,00 evrov.

413. Društvo Ključ je obravnavalo 19 oseb – žrtev oziroma potencialnih žrtev trgovine z ljudmi, **od teh je bil 1 otrok**.

Posamezni primeri:

414. V enem primeru je šlo za tri ženske brez državljanstva, ki so bile žrtve prisilnih porok. Ena od njih je imela 17 mesecev starega otroka (nemško državljanstvo), ki je bil v varni namestitvi skupaj z materjo.

Projekt PATS

415. Ministrstvo za zunanje zadeve je v letu 2008 v skladu z Akcijskim načrtom MDS za boj proti trgovini z ljudmi za obdobje 2008/09 že peto leto zapored financiralo projekt Uvajanje mehanizma za prepoznavanje, pomoč in zaščito žrtev trgovine z ljudmi in/ali spolnega nasilja v azilnih postopkih v Sloveniji (PATS) v višini 20.800,00 evrov. Ministrstvo za zunanje zadeve tako zagotavlja nadaljevanje prenosa znanja, ki so ga v okviru PATS razvile slovenske nevladne organizacije, predvsem Društvo Ključ, ki je glavni izvajalec projekta.

416. Projekt se izvaja v Azilnem domu ter Centru za tujce v Ljubljani in ima namen podati uporabnikom čim več informacij o trgovini z ljudmi, ob tem pa zagotoviti, da jih uporabniki sprejmejo in razumejo. Informativni razgovori so bili opravljeni v Azilnem domu ter v Centru za tujce. Od vseh 55 uporabnikov projekta PATS predstavljajo mladoletniki 60 % celotne populacije v letu 2008; od tega jih je bilo kar 15 (27,27 %) iz Afganistana; 3 mladoletne deklice pa iz Italije, BiH in Makedonije. Odraslih uporabnikov PATS-a je bilo v letu 2008 40 %. Odrasli moški praviloma niso vključeni v projekt PATS. Izstopajoče izvirne države uporabnikov IR so (presenetljivo) Afganistan (15) ter Kosovo (9) in Albanija (11); glede na narodnost pa je bilo kot v preteklih letih največ pripadnikov albanske narodnosti (19).

(d) otroci pripadniki narodnih manjšin (30. člen);

Država pogodbenica naj si še bolj prizadeva, da se otrokom vseh narodnostnih manjšin zagotovi popolno uživanje njihovih pravic, predvsem tistih, zapisanih v 30. členu konvencije.

417. V Sloveniji sta se razvila dva različna modela izobraževanja za pripadnike italijanske in madžarske narodne skupnosti kot posledica različnih zgodovinskih in drugih vplivov. Ob tem je potrebno poudariti, da imata oba modela enake cilje: dvojezičnost in sožitje obeh narodov in kultur. Za uresničevanje pravic pripadnikov italijanske narodne skupnosti na področju predšolske vzgoje, osnovnega, splošnega srednjega in poklicnega izobraževanja so v skladu z zakonodajo na območjih, ki so opredeljena kot narodnostno mešana, ustanovljeni vrtci in šole, v katerih poteka vzgojno oz. vzgojno-izobraževalno delo v italijanskem jeziku. Slovenski jezik v teh šolah je obvezen predmet. V VIZ, v katerih poteka izobraževanje v slovenskem jeziku, pa je obvezno učenje jezika narodne manjšinske skupnosti.

418. Na območjih, kjer živijo pripadniki slovenskega naroda in madžarske narodne skupnosti in so opredeljena kot narodno mešana območja, poteka vzgojno-izobraževalno delo v skladu z zakonom dvojezično, tj. v slovenskem in madžarskem jeziku. Te vrtce in šole skupaj obiskujejo otroci oziroma učenci slovenske in madžarske narodnosti. Tak način dela omogoča učencem, da poleg maternega jezika spoznajo tudi jezik in kulturo drugega naroda. Vzgojno-izobraževalno delo poteka v obeh jezikih, pri učenju maternega jezika in drugega jezika se učenci razdelijo v skupine, kar omogoča večjo zahtevnost pouka maternega jezika.

419. Tudi na področju sožitja z italijansko in madžarsko narodno skupnostjo ves čas potekajo programi, ki so namenjeni profesionalnemu usposabljanju strokovnih delavcev.

420. Ukrepi, ki spodbujajo komunikacijo z družinami priseljencev ter (dodatno) učenje maternega jezika priseljencev:¹⁶⁶ Tuje osebe, ki so v stiku z javnimi službami, lahko zaprosijo za prevajalca oz. tolmača, vendar ga morajo plačati. V praksi to pomeni, da šole prosijo družine s starši priseljenci ali dvojezične učence na šoli, da opravljajo to funkcijo. To metodo priporoča tudi zgoraj omenjena Strategija vključevanja otrok, učencev in dijakov migrantov v sistem vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji (gl. VII. poglavje, str. 71).

¹⁶⁶ Vir: Measures introduced in European school systems to foster communication with immigrant families and heritage language teaching for immigrant children, delovno gradivo mreže Eurydice, februar 2009.

421. Učenje maternega jezika priseljencev je možno na osnovi bilateralnih sporazumov (Slovenija ima sklenjene bilateralne sporazume z Nemčijo, Avstrijo, Bosno, Hrvaško, Črno goro, Rusijo in Srbijo), po katerih diplomatske misije držav izvora financirajo učitelje, učenje pa se odvija v šolskih prostorih (npr. hrvaščina, srbsčina, bosanščina, makedonščina). MŠŠ financira tudi učenje nemščine, finščine, albanščine in ruščine kot interesno dejavnost v prvih šestih letih obveznega izobraževanja (ISCED 1). Učenje maternega jezika poteka izven rednega pouka, število ur pa obsega od dve do štiri šolske ure na teden.

422. V zadnjih treh letih obveznega izobraževanja (ISCED 2) lahko učenci priseljenci izberejo svoj materni jezik kot izbirni tuji jezik, in sicer nemščino, španščino, francoščino, italijanščino, angleščino, hrvaščino, makedonščino, ruščino in srbsčino. Pri tem je treba zadostiti minimalnemu številu učencev, ki je potrebno, da se izbirni predmet organizira oz. poučuje.

423. Ministrstvo za kulturo RS tako pri etničnih manjšinah, kot tudi pri drugih ranljivih skupinah razvija dva inštituta varstva: inštitut posebne skrbi (pozitivna diskriminacija v skladu z izraženimi kulturnimi potrebami) in inštitut integracije z namenom zagotoviti pogoje za vključenost in za socialno kohezivnost, demarginalizacijo ter širšo družbeno integracijo. Neprekinjeno že od leta 2002 izvajajo aktivnosti, namenjene strokovnemu svetovanju, ob upoštevanju posebnih okoliščin, v katerih kulturno delujejo pripadniki manjšin (pomanjkanje kadrov prostorov ipd). Svetovanje poteka v obliki nudenja informaciji glede prijav na javne razpise; pomoči pri artikuliranju kulturnih potreb skladno s cilji manjšinske kulturne politike in pri oblikovanju predlogov projektov in ustreznih prijav skladno s formalnimi zahtevami Ministrstva za kulturo RS; spremljanje uresničevanja pogodb. V Nacionalnem programu za kulturo 2004-2007, kjer je bila Kulturna vzgoja kot ustvarjalna vzgoja in kot vzgoja za ustvarjalnost navedena, kot ena od nacionalnih prioritete kulturne politike. V opisu te prioritete je jasno zapisano tudi: *“...Ena ključnih prioritete številnih evropskih kulturnih politik je spodbujanje programov in projektov, ki povezujejo kulturno, izobraževalno in znanstveno sfero ter področje medijev in ki spodbujajo učečo se populacijo vseh starostnih stopenj tako k spoznavanju kulture kot tudi k samemu ustvarjanju s ciljem. S tem se zvišuje kulturno pismenost, kar je tudi eden izmed ciljev Konvencije o otrokovih pravicah...”*

IX. IZBIRNA PROTOKOLA H KONVENCIJI O OTROKOVIH PRAVICAH

Uvod

424. V zvezi s priporočilom Odbora za otrokove pravice, ki Slovenijo spodbuja, da ratificira oba izbirna protokola h Konvenciji o otrokovih pravicah, navajamo, da je Slovenija oba protokola h Konvenciji o otrokovih pravicah ratificirala. Dne 23. oktobra 2004 je začel za Republiko Slovenijo veljati Izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih, sprejet 25. maja 2000 v New Yorku in objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije – Mednarodne pogodbe, št. 23/04 (Uradni list Republike Slovenije, št. 85/04). Prav tako je dne 23. oktobra 2004 začel za Republiko Slovenijo veljati Izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah glede prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije, sprejet 25. maja 2000 v New Yorku in objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije – Mednarodne pogodbe, št. 23/04 (Uradni list Republike Slovenije, št. 85/04).

425. Vlada Republike Slovenije je uvodna poročila po izbirnih protokolih obravnavala na svoji redni seji dne 10. maja 2007 in jih sprejela s sklepom št. 51104-10/2007. Republika Slovenija je poročila oddala dne 16. novembra 2007. Poročili je zagovarjala dne 25.05.2009.

A) Izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah glede prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije

II. Podatki

Odbor priporoča državi pogodbenici, naj izoblikuje in uporablja obsežen in sistematičen mehanizem za zbiranje podatkov, analizo, spremljanje in oceno učinka za vsa področja, ki jih ureja izbirni protokol. Ti podatki naj bodo razvrščeni med drugim po vrsti kaznivega dejanja in spolu, starosti, narodni in etnični pripadnosti, mestih/podeželju, socialnoekonomskem položaju, in sicer s poudarkom na najranljivejših skupinah otrok. Odbor tudi predlaga državi pogodbenici, naj začne proučevati problematiko, zajeto v izbirnem protokolu, da bi spoznala razloge in obseg prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije.

426. Priporočilo Odbora sprejemamo v vednost in proučitev, hkrati pa Odbor obveščamo, da se določeni podatki o kaznivih dejanjih že zbirajo in obdelujejo s strani Statističnega Urada Republike Slovenije. Druge relevantne podatke prav tako zbira Statistični Urad Republike Slovenije, kot tudi Otroška opazovalnica.

427. Glede zbiranja in obdelave osebnih podatkov o narodni in etnični pripadnosti, mestih/podeželju in socialnoekonomskem položaju, pa lahko Republika Slovenija pove, da se bo z vidika načela sorazmernosti in ob upoštevanju 61. člena Ustave Republike Slovenije (svobodno izražanje narodne pripadnosti) težko odločila za zbiranje in obdelavo navedenih podatkov, saj gre za občutljive osebne podatke katerih namen zbiranja bi bilo z ustavnopravnega vidika težko opravičiti. Glede zbiranja podatkov o bivanju v mestih/podeželju in socialnoekonomskem položaju pa bo to vprašanje proučeno z vidika načela sorazmernosti, ki je v tem primeru nekoliko manjše intenzitete.

III. Splošni izvedbeni ukrepi

Odbor priporoča, naj se štiri splošna načela Konvencije o otrokovih pravicah, zlasti načeli nediskriminacije in otrokovih koristi, vključijo v vse ukrepe, ki jih sprejema država pogodbenica, da bi zagotovila izvajanje izbirnega protokola, vključno z obravnavo prošelj otrok za azil in pravnimi ter upravnimi postopki.

428. Načeli enakosti pred zakonom in pravic otrok sta ustavni kategoriji, ki ju Ustava RS¹⁶⁷ (opredeljuje v 56. in 14. členu. Po Ustavi RS Otroci uživajo posebno varstvo in skrb. Človekove pravice in temeljne svoboščine uživajo v skladu s svojo starostjo in zrelostjo. Otrokom se zagotavlja posebno varstvo pred gospodarskim, socialnim, telesnim, duševnim ali drugim izkoriščanjem in zlorabljanjem. Takšno varstvo ureja zakon. Otroci in mladoletniki, za katere starši ne skrbijo, ki nimajo staršev ali so brez ustrezne družinske oskrbe, uživajo posebno varstvo države. Njihov položaj ureja zakon. Skladno z ustavnim načelom nediskriminacije so v Sloveniji vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali katerokoli drugo osebno okoliščino. Vsi so pred zakonom enaki.

429. Skladno z zgoraj navedenima načeloma je pravilo nediskriminacije in varstva otrokovih koristi tudi ustrezno vključeno v domačo procesno in materialno zakonodajo.

430. Sodišče v pravnem postopku, kadar odloča v zakonskih sporih ter sporih iz razmerji med starši in otroki, varuje pravice in koristi otrok.

431. Zakon o pravnem postopku iz leta 1999 (s spremembami do leta 2008) v poglavju, v katerem ureja postopek v zakonskih sporih ter sporih iz razmerij med starši in otroki, določa:

- da mora sodišče po uradni dolžnosti ukreniti vse, kar je potrebno, da se zavarujejo pravice in interesi otrok v teh sporih;
- da sodišče otroku postavi posebnega zastopnika tudi, če glede na okoliščine primera presodi, da je to potrebno zaradi varstva otrokovih koristi;
- da zaradi varstva koristi otroka sodišče lahko odloči, da se staršem ne dovoli vpogled v zapisnik oziroma poslušanje posnetka o neformalnem razgovoru sodnika z otrokom v postopku odločanja o vzgoji in varstvu otroka ter o stikih otroka s starši in drugimi osebami;
- da sodišče ne dovoli poravnave glede varstva, vzgoje in preživljanje otrok ter glede stikov, če ugotovi, da ta ni v skladu z interesi otroka;
- da sodišče zavrne predlog za sporazumno razvezo, če ugotovi, da sporazum zakoncev ni v skladu s koristjo otrokov.

432. Zakon o mednarodni zaščiti¹⁶⁸ v 16. členu določa, da je potrebno v postopkih za priznanje mednarodne zaščite upoštevati načelo največje otrokove koristi, čimprej ugotoviti njegovo identiteto in pričeti s postopkom iskanja njegovih staršev ali drugih sorodnikov, njegovo prošnjo obravnavati prednostno in mu pred postopkom z namenom učinkovitega zavarovanja njegovih koristi postaviti zakonitega zastopnika.

Nacionalni akcijski načrt

Odbor priporoča državi pogodbenici, naj v posvetovanju in sodelovanju z vsemi udeleženci razvije nacionalni akcijski načrt, ki bo urejal prodajo otrok, otroško prostitucijo in otroško pornografijo, in zagotovi ustrezne človeške vire in finančna sredstva za njegovo

¹⁶⁷ Ur.l. RS št. 331/91, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04,68/06

¹⁶⁸ Ur.l. RS št. 111/07, 111/08-odl.US, 58/09 in 58/09

izvajanje. Državo pogodbenico poziva, naj bo pri tem še zlasti pozorna na izvajanje vseh določb izbirnega protokola, pri čemer naj upošteva deklaracijo in načrt ukrepanja ter svetovno zavezo, ki so bili sprejeti na prvem, drugem in tretjem svetovnem kongresu proti spolnemu izkoriščanju otrok v Stockholmu, Yokohami in Riu de Janeiru leta 1996, 2001 in 2008.

433. Priporočilo Odbora sprejemamo v vednost in proučitev.

Usklajevanje in vrednotenje

Odbor želi spodbuditi državo pogodbenico, naj okrepi usklajevanje med ustreznimi agencijami, vladnimi oddelki in nevladnimi organizacijami in tako zagotovi sistematično in povezano obravnavo problematike izbirnega protokola ter tudi redno preverjanje njegovega izvajanja. Odbor poleg tega priporoča uvedbo mehanizma, ki bi omogočal usklajevanje strategij, razvoja politik in izvajanja na področjih, zajetih v izbirnem protokolu, in katerega nemoteno delovanje bi zagotovili z zadostnimi človeškimi viri in finančnimi sredstvi.

434. Priporočilo Odbora sprejemamo v vednost in proučitev. V okviru Vlade Republike Slovenije deluje medresorska skupina za boj proti trgovini z ljudmi, ki v okviru svojih nalog obravnava tudi prodajo otrok in otroško prostitucijo ter otroško pornografijo.

Širjenje informacij in usposabljanje

Odbor priporoča, da država okrepi usposabljanje in širjenje informacij, vključno s sistematičnim razvijanjem učnega gradiva in tečajev na vseh področjih izbirnega protokola, ki bi bile namenjene vsem ustreznim strokovnjakom, kot so policisti, javni tožilci, sodniki, zdravstveno osebje, mediji in druge osebe, vključene v izvajanje protokola. Odbor prav tako svetuje državi pogodbenici, naj glede na drugi odstavek 9. člena izbirnega protokola širšo javnost seznanji z njegovimi določbami, še zlasti otroke in družine, in sicer s pomočjo medijev, učnih načrtov v šolah, kampanj za ozaveščanje in usposabljanje o škodljivih posledicah vseh kaznivih dejanj, navedenih v izbirnem protokolu.

435. V okviru Ministrstva za pravosodje deluje center za izobraževanje v pravosodju (CIP), ki med ostalimi nalogami tudi organizira in skrbi za izvedbo različnih oblik stalnega izobraževanja sodnikov, državnih tožilcev, državnih pravobranilcev, strokovnih sodelavcev ter sodnega osebja. Septembra 2009 je v okviru kazenskopravne šole za sodnike in strokovne sodelavce na sodišču že okvirno predvideno izobraževanje na tematiko otroške pornografije in trgovine z ljudmi. V mesecu aprilu 2009 sta Društvo državnih tožilcev Slovenije in Generalna policijska uprava, Uprava kriminalistične policije v sodelovanju s Centrom za izobraževanje v pravosodju organizirala dvodnevni posvet z naslovom »Nasilje v družini«. Na posvetu so bile obravnavane teme v zvezi z otroci, ki bodo udeležencem posveta (državnim tožilcem, sodnikom, policistom, kriminalistom in drugim) pomagale pri obravnavanju primerov nasilja v družini.

436. Med ukrepi in dejavnostmi v leta 2005 sprejeti *Resoluciji o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2005-2013*¹⁶⁹, ki zadevajo vzgojo in izobraževanje, so predvidene tudi dejavnosti s področja problematike trgovine z ljudmi in spolnega izkoriščanja zaradi prostitucije in pornografije ter spolnega nasilja. Tako je bil v okviru javnega razpisa Evropskega socialnega sklada (ESS) za izvajanje projektov s področja socialnih in državljskih kompetenc izbran projekt, čigar cilji so med drugim tudi:

- ozaveščanje stereotipov, ugotavljanje vzrokov zanje in na tej osnovi ravnanja v vzgojno-izobraževalnem zavodu,
- oblikovanje strategij za odpravljanje stereotipov ter za zmanjševanje pogostosti spolnega nasilja in prostitucije.

437. V okviru drugega projekta ESS - profesionalnega usposabljanja *Prepoznavanje in preprečevanje nasilja* - pa se bodo strokovni delavci seznanili s trgovino z ljudmi in spolnim izkoriščanjem zaradi prostitucije in pornografije (ozaveščanje in informiranje).

IV. Preprečevanje prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije

Odbor priporoča državi pogodbenici, naj sprejme posebne ukrepe za preprečevanje prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije in več pozornosti nameni položaju skupin otrok, ki jim še posebej preti nevarnost, da postanejo žrtve kaznivih dejanj, navedenih v izbirnem protokolu. Zato predlaga državi pogodbenici, naj nameni ustrezne človeške vire in finančna sredstva za izvajanje tovrstnih programov.

438. Preko programa PATS v azilnem domu deluje društvo Ključ, katerega predstavnik opravi informativni razgovor z vsakim mladoletnikom brez spremstva ter samsko žensko, ki namerava v RS vložiti prošnjo za mednarodno zaščito, z namenom ugotoviti ali obstaja sum, da gre za žrtev trgovine z ljudmi. Žrtve kakšnega koli nasilja v azilnem domu obravnava tudi posebna delovna skupina v kateri so poleg MNZ vključeni še UNHCR, Ministrstvo za pravosodje ter nevladne organizacije (društvo Ključ, Društvo za nenasilno komunikacijo, Jezuitska služba za begunce, Pravno-informacijski center nevladnih organizacij in Slovenska filantropija). Podlaga za delovanje te delovne skupine je podpisan sporazum SOP (standardni operativni postopki). Namen skupine je omogočiti skupno delovanje vseh navedenih podpisnic pri preprečevanju vseh vrst zlorab, npr. trgovine z ljudmi, spolnega in družinskega nasilja. Rezultat skupnega delovanja podpisnic je akcijski načrt potrebnih ukrepov za zaščito žrtev, ki se vselej pripravi individualno glede na konkreten primer, opredeljen s konkretnimi ukrepi za zaščito in rehabilitacijo žrtve.

V. Prepoved prodaje otrok, otroške pornografije in otroške prostitucije

Odbor priporoča državi pogodbenici, naj pregleda svojo zakonodajo, zlasti kazenski zakonik, da bi jo v celoti uskladila z Izbirnim protokolom, vključno z 2. in 3. členom.

439. Vsebina Izbirnega protokola iz 2. in 3. člena, ki določa ravnanja v zvezi s prodajo otrok, otroško prostitucijo in otroško pornografijo, ki naj jih države pogodbenice opredelijo kot kazniva dejanja, je ustrezno urejena v Kazenskem zakoniku Republike Slovenije.¹⁷⁰

440. **Prodaja otrok**, kot je določena v 3/1a/i členu, je v KZ - 1 urejena v 113. členu v okviru kaznivega dejanja trgovine z ljudmi, ki določa, da je z zaporom od treh do petnajstih let

¹⁶⁹ Ur.l. RS, št. 100/2005

¹⁷⁰ Ur. l. RS 55/08, 66/08 (popr.) in 39/09, v nadaljevanju KZ - 1

kaznovan, kdor zaradi izkoriščanja prostitucije ali drugih oblik spolnih zlorab, prisilnega dela, suženjstva, služabništva ali trgovine z organi, človeškimi tkivi ali krvjo mladoletnika kupi, prevzame, nastani, prepelje, proda, izroči oziroma z njim kako drugače razpolaga ali pri teh ravnanjih posreduje. Sama prodaja otrok, določena v 2. členu Izbirnega protokola kot vsakršno dejanje ali posel, s katerim kaka oseba ali skupina oseb posreduje otroka komu drugemu za plačilo ali kakršnokoli drugo obliko nadomestila bi v KZ - 1 lahko pomenila storitev kaznivega dejanja spravljanja v suženjsko razmerja iz 112. člena, ki določa, da se kaznuje kdor s kršitvijo pravil mednarodnega prava spravi drugega v suženjsko ali njemu podobno razmerje ali ga ima v takem razmerju, kupi, proda, izroči drugi osebi ali posreduje pri nakupu, prodaji ali izročitvi take osebe ali ščuva drugega, naj proda svojo svobodo ali svobodo osebe, ki jo preživlja ali zanjo skrbi. V kolikor je dejanje storjeno proti mladoletniku predstavlja kvalificirano obliko storitve, za katero je predpisana kazen od treh do petnajstih let zapor. Kar se tiče kriminalizacije neprimerne pridobivanja soglasja v vlogi posrednika pri posvojitvi otroka, s katerim so kršeni veljavni mednarodnopravni akti o posvojitvi, kot določa 3/1a/ii člen Izbirnega protokola naj pojasnimo, da so v Sloveniji edini organi, ki odločajo o posvojitvah, centri za socialno delo. V primeru, da bi bilo njihovo soglasje pridobljeno s plačilom ali kakšnim drugim nadomestilom, bi se storilec lahko preganjal zaradi kaznivega dejanja po 262. členu KZ - 1, dajanje podkupnine. Če pa bi centri za socialno delo postopali na način, ki ga opredeljuje 3/1a/ii člen Izbirnega protokola, bi se njihovo dejanje kvalificiralo vsaj kot zloraba uradnega položaja ali uradnih pravic iz 257. člena KZ-1.

441. **Otroška prostitucija** je skladno z Izbirnim protokolom v KZ - 1 inkriminirana v 175. členu, ki določa, da se s kaznijo zapor od treh mesecev do petih let kaznuje, kdor zaradi izkoriščanja sodeluje pri prostituciji druge osebe ali kdor s silo, grožnjo ali preslepitvijo navede, pridobi ali spodbudi drugo osebo k prostituciji. Če je dejanje storjeno proti mladoletni osebi, predstavlja kvalificirano obliko storitve, za katero je predpisana zaporna kazen od enega do desetih let.

442. **Otroško pornografijo** celostno ureja 176. člen KZ - 1 (prikazovanje, izdelava, posest in posredovanje pornografskega gradiva) na sledeč način:

"(1) Kdor osebi, mlajši od petnajst let, proda, prikaže ali z javnim razstavljanjem ali kako drugače omogoči, da so ji dostopni spisi, slike, avdiovizualni ali drugi predmeti pornografske vsebine, ali ji pokaže pornografsko ali drugačno seksualno predstavo, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do dveh let.

(2) Kdor zlorabi mladoletno osebo za izdelavo slik, avdiovizualnih ali drugih predmetov pornografske ali drugačne seksualne vsebine, jo uporabi za pornografsko ali drugačno seksualno predstavo ali taki predstavi vedoma prisostvuje, se kaznuje z zaporom od šestih mesecev do petih let.

(3) Enako kot v prejšnjem odstavku se kaznuje, kdor proizvede, razširi, proda, uvozi, izvozi ali drugače ponudi pornografsko ali drugačno seksualno gradivo, ki vključuje mladoletne osebe ali njihove realistične podobe, ali kdor poseduje tako gradivo, ali razkriva identiteto mladoletne osebe v takem gradivu.

(4) Če je bilo dejanje iz drugega ali tretjega odstavka tega člena storjeno v hudodelski združbi za izvrševanje takih kaznivih dejanj, se storilec kaznuje z zaporom od enega do osmih let.

(5) Pornografsko ali drugačno seksualno gradivo iz drugega, tretjega in četrtega odstavka tega člena se vzame ali njegova uporaba ustrezno onemogoči."

- **Poskus** storitve navedenih kaznivih dejanj je kazniv po splošnih določbah Kazenskega zakonika (34. člen KZ-1), razen kaznivega dejanja po prvem odstavku 176. člena KZ-1
- **Sostorilstvo** pri navedenih kaznivih dejanjih je kaznivo po splošnih določbah Kazenskega zakonika (drugi odstavek 20. člena KZ-1)

- **Odgovornost pravnih oseb** za navedena kazniva dejanja je opredeljena v Zakonu o odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja¹⁷¹ in sicer v 1. in 5. točki prvega odstavka 25. člena Zakona o odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja

Odbor svetuje državi pogodbenici, naj inkriminira izdelavo ali širjenje gradiva, ki oglašuje prodajo otrok, otroško prostitucijo ali otroško pornografijo v skladu s petim odstavkom 9. člena izbirnega protokola.

443. Izdelava ali širjenje gradiva, ki oglašuje prodajo otrok, otroško prostitucijo ali otroško pornografijo bi bila v našem kazensko-pravnem sistemu opredeljena kot udeležba pri kaznivem dejanju v obliki napeljevanja. KZ - 1 v prvem odstavku 37. členu določa, da se kaznuje, kakor da bi sam storil kaznivo dejanje, kdor drugega naklepoma napelje, da stori kaznivo dejanje. Glede na to, da so za kazniva dejanja po 113., 114., 175., in 176. členu KZ-1 določene dokaj visoke kazni, je treba upoštevati tudi drugi odstavek navedenega člena, ki določa:

"Kdor drugega naklepoma napeljuje k storitvi kaznivega dejanja, za katero se sme po zakonu izreči tri leta zapora ali hujša kazen, se kaznuje kakor za poskus kaznivega dejanja, tudi če ni bilo poskusa storitve dejanja."

Odbor svetuje državi pogodbenici, naj sprejme vse ukrepe, s katerimi bi zagotovila, da se opredelitev neprimerne pridobivanja soglasja ob posvojitvi vključi v zakonodajo, kot izhaja iz podtočke ii točke a prvega odstavka 3. člena izbirnega protokola.

444. Odgovor je podan v komentarju na priporočilo številka 5

VI. Varstvo pravic žrtev

Odbor priporoča državi pogodbenici, da:

(a) izoblikuje nacionalno politiko za usklajevanje, oskrbo in pomoč za otroke žrtve prodaje, prostitucije ali pornografije v skladu z zahtevami izbirnega protokola;

445. Otroci žrtve nasilja imajo v Republiki Sloveniji pravico do pomoči v okviru centrov za socialno delo ter kriznih centrov za otroke in mladostnike.

446. Pomoč otrokom žrtvam nasilja

V letu 2007 so CSD obravnavali 4012 otrok z izkušnjo nasilja v celotni Sloveniji: 1316 zaradi suma o neustreznem ravnanju, 1098 zaradi zanemarjanja, 814 je bilo med njimi žrtev psihičnega in 369 žrtev telesnega nasilja, 266 otrok so obravnavali zaradi prijave suma kaznivega dejanja in 149, ker so bili žrtve spolne zlorabe. Podrobni podatki po regijah so prikazani v preglednici 1.

Tabela 1: Pregled podatkov CSD o primerih nasilja – vodene obravnave otrok v letu 2007

	Ogroženi otroci zaradi zanemarjanja	Duševno nasilje	Telesno nasilje	Spolna zloraba otrok	Sum neustreznega ravnanja	Sum kaznivih dejanj	Skupaj
SKUPAJ	1098	814	364	149	1316	266	4012

Vir: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

¹⁷¹ Uradni list RS, št. 98/04 - UPB1 in 65/08

447. V Sloveniji imamo sedem kriznih centrov za mladostnike, in sicer v Celju, Krškem, Ljubljana Bežigradu, Mariboru, Murski Soboti, Radovljici in Slovenj Gradcu, ter enega za otroke do starosti šest let v Grosupljem, ki deluje od prvega septembra 2007. Tabela 2 prikazuje, da so prvo socialno pomoč v letu 2008 skupno ponudili 1228 otrokom in mladostnikom, 420 otrok in mladostnikov pa je v letu 2008 prebivalo v kriznem centru za mladostnike. Skupno število vseh prenočitev v letu 2008 je bilo 5912, povprečna dolžina bivanja v kriznem centru za mladostnike je bila 14,47 dneva; po visokem številu povprečnih dni bivanja otroka izstopa Krizni center za mladostnike v Murski Soboti.

448. Glede na statistične podatke iz leta 2007 se je število uporabnikov prve socialne pomoči v letu 2008 povečalo za več od polovice, in sicer za 60,02 %, naraslo je tudi število vseh prenočitev v kriznem centru za mladostnike (za 14 %) in povprečno število dni bivanja otroka (za 27 %). Število otrok in mladostnikov, ki so prebivali v kriznem centru za mladostnike, se je od leta 2007 do 2008 sicer zmanjšalo, vendar le za 1,90 %.

Tabela 2: Statistika uporabnikov kriznih centrov za mladostnike (KCM) v letu 2007 in 2008

Leto	Štev. uporabnikov prve socialne pomoči	Štev. otrok in mladostnikov, ki so bivali v KCM	Štev. vseh prenočitev	Povprečno štev. dni bivanja otroka
2007	491	428	5103	10,59
2008	1228	420	5912	14,47

Vir: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

449. Glede podatkov o kriznih centrih za mladostnike je treba poudariti, da so zajeti vsi uporabniki, ki se zatečejo v krizni center za mladostnike za kratkotrajno namestitev, čeprav ni vedno vzrok nasilje, temveč tudi vzgojne težave in primeri, ko otroci ostanejo brez staršev – za prehodno obdobje pred namestitvijo v rejniško družino ali zavod.

450. Meseca septembra 2007 je kot pilotski projekt pričel delovati Krizni center za otroke Palčiča pri CSD Grosuplje (KCO), ki pokriva potrebe po kratkotrajnih namestitvah za celo državo. V KCO je zagotovljenih 12 mest za kratkotrajno namestitev za otrok v starosti do šest let, poleg tega pa se zagotavljajo tudi dodatne aktivnosti, ki se bodo izvajale glede na možne prostorske in kadrovske pogoje (možnost namestitve otrok in mladostnikov, možnost namestitve otroka s staršem, možnost sprejema otrok iz rejniških družin v primeru nujne odpovedi, bolezni ali odsotnosti rejnice, preventivni programi na področju nasilja, izvajanje stikov med otrokom in staršem v primeru izrečenega nadzora, v primeru krizne intervencije na državnem nivoju.

451. Zakon o preprečevanju nasilja v družini¹⁷², ki je začel veljati marca 2008, jasno določa vlogo, naloge, mrežo in sodelovanje različnih državnih organov in nevladnih organizacij pri obravnavanju nasilja v družini ter ne nazadnje opredeljuje ukrepe za varstvo žrtve nasilja v družini. Vsaka žrtev ima pravico do spremljevalca, ki ji bo nudil duševno oporo, in pravico do brezplačne pravne pomoči.

452. Poleg invalidov, starejših in oseb s posebnimi potrebami, so otroci kot najranljivejša družbena skupina, najbolj zavarovani. ZPND namreč določa, da je otrok žrtev tudi, če je le navzoč pri izvajanju nasilja nad drugimi družinskimi člani. Poleg tega mora vsakdo, ki sumi, da je otrok žrtev nasilja, to prijaviti centru za socialno delo, policiji ali državnemu tožilstvu, četudi ga sicer zavezuje poklicna molčečnost. Zakon uvaja tudi posebno prepoved pred izpostavljanjem otrok množičnim medijem v primerih nasilja v družini, kar je velikega pomena, saj smo dolžni

¹⁷² Uradni list RS, št. 16/08, v nadaljevanju: ZPND

otroka zavarovati pred nepotrebnim vnovičnim doživljanjem nasilja, izpostavljanju pritiskov medijev in stigmatizacijo v družbi.

453. V skladu z Zakonom o preprečevanju nasilja v družini¹⁷³, morajo centri za socialno delo voditi lastno evidenco o nasilju v družini, saj bodo le tako lahko pravočasno ukrepali in zaščitili vse, ki so tega potrebni. Doslej je tovrstno evidenco vodila le policija. Ker pa center ni razpolagal z informacijami, tudi ni mogel nuditi ustrezne pomoči in zaščite tistim, ki so jo najbolj potrebovali. ZPND obenem predpisuje tudi redno strokovno izobraževanje vseh tistih, ki se ukvarjajo s problematiko nasilja in predpisuje multidisciplinarni pristop pri obravnavi žrtve, kar se je v evropskem prostoru izkazalo zelo ustrezno in učinkovito.

454. V okviru podzakonskih predpisov ZPND minister za delo, družino in socialne zadeve na podlagi drugega odstavka 10. člena ZPND že sprejel Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini¹⁷⁴, medtem ko se področni podzakonski akti še pripravljajo.

455. Otrokom žrtvam trgovine z ljudmi so na voljo tudi programi krizne in varne namestitve, ki jih izvajajo nevladne organizacije in financirajo pristojna ministrstva (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve ter Ministrstvo za notranje zadeve). Poleg tega je otrokom v okviru teh organizacij na voljo tudi 24-urno telefonsko svetovanje.

(b) še naprej razvija storitve zdravstvene in psihološke oskrbe za otroke žrtve in sprejme ukrepe, da bi omogočila vso ustrezno pomoč otrokom žrtvam, vključno z njihovo ponovno vključitvijo v družbo, ter telesnim in duševnim okrevanjem ter tudi zagotavljanjem dostopa do zadostnega števila strokovnjakov za delo z otroki žrtvami po državi;

456. **Ministrstvo za zdravje** je v letu 2008 sestavilo delovno skupino in skladno z Zakonom o preprečevanju nasilja v družini pripravilo Pravila in postopki pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti. Pravila in postopki pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti zaenkrat sicer še niso sprejeta in potrjena, vendar osnutek predvideva, da se bo za prepoznavanje nasilja v družini izvajalo izobraževanje vseh zdravstvenih delavcev, ki se v okviru svojega dela srečujejo z osebami, ki so žrtve nasilja v družini.

(c) nadaljuje in krepi sodelovanje z nevladnimi organizacijami, še zlasti tako da podpira njihovo zagovorništvo

457. Na spletu so številne strani, na katerih so naslovi, kamor se lahko otroci, mladostniki, ki so žrtve nasilja, obrnejo po pomoč ali zgolj nasvet. Med najbolj zanesljivi strani, kjer lahko žrtve najdejo najbolj koristne informacije o tem, kam se obrniti po pomoč, sta www.spolna-zloraba.si in www.tosemjaz.net (spletna stran Zavoda za zdravstveno varstvo Celje).

458. V Sloveniji deluje nekaj nevladnih organizacij, ki se ukvarjajo s tem področjem, med drugim tudi SŌS telefon, TOM telefon ipd. Eden najglasnejših in najbolj prepoznanih je *Združenje proti spolnemu zlorabljanju*, kjer so strokovnjaki ves čas na voljo za pomoč oziroma nasvet. Problem, ki ga opažajo, je, da imajo domnevni storilci spolnih zlorab občutek moči in

¹⁷³ Uradni list RS, št. 16/08, v nadaljevanju: ZPND

¹⁷⁴ Uradni list RS, št. 31/09

zaradi tega na različne načine diskreditirajo prijavitelje oziroma žrtve. Tudi preko medijev, celo interneta. Odraslim in otrokom je na voljo brezplačna številka združenja 080 2880. Spletna stran združenja je www.spolna-zloraba.si.

459. *Center za preventivne dejavnosti* je izvajalec programa CAP - Program za preventivo zlorabe, ki je program Mednarodnega centra za preprečevanje nasilja za otroke s posebnimi potrebami. Že vrsto let se izvaja v ZDA ter v drugih državah po svetu. CAP je primarni preventivni program, ki predstavlja trismerni pristop k preventivi zlorabe otrok. Cilj programa je predstaviti otrokom, kako lahko prepoznajo potencialno nevarne situacije in kako se lahko nanje ustrezno odzovejo. Otroci s posebnimi potrebami so zaradi svoje motnje še bolj ranljivi za zlorabe, potencialno daljši čas so izpostavljeni tveganju za zlorabo. Otroci s posebnimi potrebami so bolj odvisni od odraslih, ki so odgovorni za njihov razvoj. Ta odvisnost lahko vključuje mnoge bazične potrebe, kot so hranjenje, oblačenje in komunikacijo. Poleg tega so otroci s posebnimi potrebami lahko bolj pasivni in ubogljivi, storilci zlorab pa iščejo žrtve, ki so pasivne, zlahka zmanipulirane in utišane. Otrok z motnjo je tako idealna žrtev: ne pozna svojih pravic, ne pozna preventivnih strategij in ne zmore učinkovito komunicirati. Program poudarja samozavestno vedenje, pomoč vrstnikov, komunikacijske spretnosti in spretnosti poročanja kot preventivne strategije. CAP delavnice se vprašanja zlorab lotijo z vidika osnovnih človekovih pravic. Poleg delavnic za otroke zajema program še predstavitvi za osebe in starše.

460. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve v okviru letne pogodbe financira Zvezo prijateljev mladine Slovenije, predvsem nekatere programe, ki pomembno vplivajo na socialno vključenost otrok.

(d) zagotavlja, da ima telefonska linija za pomoč otrokom na razpolago dovolj sredstev, da ima trimestno, 24-urno, brezplačno številko za pomoč otrokom žrtvam, da jo lahko v celoti uporabljajo in poznajo vsi otroci in da njihovemu klicu sledi ustrezen odgovor.

461. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve v okviru projekta z naslovom »Odrasli smo tu, da ti pomagamo« sprejelo tudi odločitev, da odpre in v celoti financira brezplačno anonimno modro telefonsko številko (080 1552) – »Telefon Petra Klepca«, na katero lahko otroci in mladostniki pokličejo ob morebitnem nasilju. S to možnostjo so bili otroci seznanjeni tudi v zloženki in razredni uri. Poleg 24-urne dostopnosti takšna oblika pomoči otroku ali mladostniku omogoča, da ostane anonimen, kar povečuje občutek varnosti. Čeprav ne gre za osebni stik, se vzpostavi neposreden dialog z usposobljenim strokovnjakom, ki usmerja pogovor in spodbuja otroka ali mladostnika k iskanju možnih rešitev. Pri tem ima ta možnost soodločati pri načrtovanju pomoči, kar pomembno prispeva k njegovi dejavni vlogi pri iskanju izhoda iz nastalega položaja.

462. Ker so krizni centri za mlade namenjeni otrokom in mladostnikom, ki se iz različnih razlogov (zlasti nevzdržnih razmer v družini, pogosto povezanih z nasiljem in zlorabo) znajdejo v stiski, ter so jim dostopni 24 ur na dan, je telefonski klic urejen s preusmerjanjem z omenjene brezplačne modre številke na najbližjega od sedmih kriznih centrov za mlade. Prednost vključevanja teh centrov v takšno obliko pomoči je tudi, da otrokom in mladostnikom poleg strokovne podpore in svetovanja po potrebi lahko ponudijo takojšnjo varno namestitev.

(e) zagotavlja, da imajo vsi otroci žrtve kaznivih dejanj, opisanih v izbirnem protokolu, dostop do ustreznih postopkov, s katerimi lahko brez diskriminacije zahtevajo odškodnino za škodo od pravno odgovornih oseb v skladu s četrtem odstavkom 9. člena izbirnega protokola

463. Na podlagi 65. člena Zakona o kazenskem postopku mora imeti mladoletna oseba v kazenskem postopku, ki teče zaradi kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost, kaznivega dejanja zanemarjanja otroka in surovega ravnanja in kaznivega dejanja trgovine z ljudmi ves čas od uvedbe kazenskega postopka dalje pooblaščenca, ki skrbi za njegove pravice, še posebej v zvezi z zaščito njegove integritete med zaslišanjem pred sodiščem in uveljavljanjem premoženjskega zahtevka. Poleg tega je lahko v predkazenskem in kazenskem postopku ob mladoletnem oškodovancu navzoča tudi oseba, ki ji oškodovanec zaupa. Mladoletniku, ki pooblaščenca ob začetku postopka še nima, postavi sodišče pooblaščenca po uradni dolžnosti izmed odvetnikov s posebnega seznama. Sodišče v kazenski zadevi odloči tudi o premoženjskem zahtevku, v kolikor pa podatki kazenskega postopka ne dajejo podlage niti za delno niti za popolno razsojo odškodninskega zahtevka, napoti sodišče oškodovanca na pravdo. Iz navedenega je razvidno, da je število primerov, v katerem je bilo otrokom nudena pomoč iz četrtega odstavka 9. člena Izbirnega protokola glede prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije, enako številu tovrstnih kaznivih dejanj, ki so bila storjena proti mladoletnim osebam, vendar pa s podatki o konkretnem številu tovrstnih primerov ne razpolagamo.

Varstveni ukrepi v okviru kazenskega pravosodja

Odbor priporoča državi pogodbenici, naj sprejme ustrezne ukrepe, s katerimi bi okrepila usposabljanje sodstva, tožilcev, policije in drugih javnih funkcionarjev in tako zagotovila preganjanje in kaznovanje storilcev dejanj, prepovedanih z izbirnim protokolom. Odbor tudi svetuje državi pogodbenici, naj pregleda vse primere, pri katerih kazni ni bila izrečena, in tako ugotovi vzroke, ki so onemogočili napredek pri pregonu in kaznovanju.

464. Strinjamo se, da bi dodatno usposabljanje sodnikov in tožilcev pripomoglo k še uspešnejšemu pregonu storilcev kaznivih dejanj. A poudariti moramo, da so državni tožilci za kazniva dejanja, ki se preganjajo po uradni dolžnosti (tudi tista, ki jih KZ - 1 opredeljuje v povezavi z Izbirnim protokolom), skladno z legalitetnim načelom dolžni začeti kazenski pregon, če je podan utemeljen sum, da je storjeno tovrstno kaznivo dejanje in za kazenski pregon ni nobenih zakonskih ovir. Glede usposabljanja pravosodnih funkcionarjev je bil podan odgovor v 435. točki. Državnemu tožilstvu, ki je organ kazenskega pregona v Republiki Sloveniji, bo predlagano, da preuči zadeve, v katerih je bila s strani neodvisnega sodišča izrečena oprostilna kazenska sodba oziroma obsodilna sodba z neustrezno kaznijo.

VII. Mednarodna pomoč in sodelovanje

Odbor priporoča državi pogodbenici, naj sprejme vse potrebne ukrepe, da bi okrepila mednarodno sodelovanje z večstranskimi, regionalnimi in dvostranskimi sporazumi za preprečevanje, odkrivanje, preiskovanje, pregon in kaznovanje oseb, odgovornih za dejanja, ki vključujejo prodajo otrok, otroško prostitucijo in otroško pornografijo v skladu z izbirnim protokolom.

465. Priporočilo Odbora sprejemamo v vednost in preučitev.

B) Izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih

I. Splošni izvedbeni ukrepi

Odbor priporoča državi pogodbenici, naj zagotovi širok dostop do načel in določb

protokola za strokovno javnost, državne funkcionarje in splošno javnost. Odbor tudi priporoča državi pogodbenici, naj razvije sistematične programe izobraževanja in usposabljanja o izbirnem protokolu za vse poklicne kategorije, ki delajo z otroki, predvsem učitelje, zdravstveno osebje, socialne delavce, policiste, odvetnike, tožilce in sodnike.

466. Nadaljnje izobraževanje in usposabljanje strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju: Programi profesionalnega usposabljanja, ki jih MŠŠ financira iz državnega proračuna in objavi vsako leto v *Katalogu programov nadaljnjega izobraževanja strokovnih delavcev v VIZ za posamezno šolsko leto*, omogočajo kontinuiran profesionalni razvoj strokovnih delavcev. V katalogih so tako objavljeni različni programi, ki usposabljujejo strokovne delavce za poučevanje tematik, ki zadevajo človekove in otrokove pravice.

467. Poleg tega so vsako leto dvakrat do trikrat organizirana usposabljanja učiteljev v okviru študijskih skupin. Temeljni cilji tovrstnih usposabljanj so:

- vključevanje človekovih pravic v pedagoško prakso tako z vidika vsebin kot didaktičnih strategij: načrtovanje in izvajanje učnih pristopov, metod poučevanja, učenja in vrednotenja,
- ozaveščanje učiteljev, da bi ozaveščali učence o pomenu poznavanja, razumevanja in udeležanja človekovih pravic v skladu z načeli in priporočili OZN,
- ozaveščanje učiteljev in učencev o pomenu varovanja človekovih pravic z ustrezno zakonodajo in s temu namenjenimi institucijami,
- ozaveščanje potreb po delovanju v skladu s človekovimi pravicami v vsakodnevni šolski praksi in v življenjskih situacijah izven šolskega polja,
- ozaveščanje, da je spoštovanje človekovih pravic osnova vsake pravne države.

Organizacijski in vsebinski potek študijskih skupin:

- teoretična vsebinska (vsebine deklaracije in konvencij, priporočila OZN) in didaktična izhodišča (didaktične strategije),
- delo učiteljev v delavnici: priprava konkretnega gradiva za uporabo v pedagoški praksi,
- predstavitev gradiva in konstruktivno komentiranje, izmenjava videnj in dilem (uporaba v različnih okoljih),
- refleksija kot iztočnica za nadaljnje delo.

Odbor priporoča državi pogodbenici, naj sprejme vse ustrezne ukrepe, s katerimi bi zagotovila uresničevanje teh priporočil, tako da jih predloži ustreznim vladnim ministrstvom, državnemu zboru ter vsem ustreznim državnim in lokalnim organom v obravnavo in nadaljnje ukrepanje.

Odbor priporoča, da se širši javnosti in še zlasti otrokom omogoči dostop do uvodnega poročila o izbirnem protokolu, ki ga je predložila država pogodbenica, ter sklepnih ugotovitev odbora, da bi spodbudili razpravo in okrepili zavest o izbirnem protokolu, njegovem izvajanju in spremljanju.

468. Priporočila Odbora za otrokove pravice je obravnavala Vlada Republike Slovenije in so bila objavljena na spletnem portalu Vlade Republike Slovenije.

II. Preprečevanje

Odbor priporoča državi pogodbenici, naj zagotovi, da bo izbirni protokol ustrezno vključen v izobraževanje o človekovih pravicah in miru na vseh ravneh.

469. Vključitev tematike v učne načrte in kurikule: V posodobljenem učnem načrtu za državljansko in domovinsko vzgojo ter etiko (2008) smo močno poudarili uporabo didaktičnih pristopov, ki spodbujajo aktivno in demokratično poučevanje in učenje o ČP na celotni vertikali osnovnošolskega izobraževanja. V ta namen smo pripravili več didaktičnih/učnih gradiv.

Didaktični vidiki učnih/delovnih gradiv in učbenika:

- učna delovna gradiva so namenjena predvsem učiteljem kot podpora za načrtovanje in udejanjanje učnih situacij v pedagoškem procesu, katerega cilji in vsebine so povezane z učenjem človekovih pravic. V učnih gradivih je poudarek na ozaveščanju učiteljev o učenju učencev s pomočjo lastnih izkušnj učencev - situacijsko učenje, torej tudi s konkretnim udejanjanje pravic in ne le z verbalnim usvajanjem.
- učbenik je namenjen aktivnemu/interaktivnemu učenju učencev. Z didaktično strukturo in vsebinsko zasnovo v celoti podpira načela vzgoje in izobraževanja za človekove pravice (VIČP). Učence spodbuja k interaktivnemu, raziskovalnemu in izkušensjkemu učenju; k oblikovanju stališč, kritičnih drž in konstruktivnih etičnih odnosov, ki temeljijo na poznavanju, razumevanju in udejanjanju človekovih in otrokovih pravic

Primeri gradiv in učbenika:

- priročniki za učitelje učiteljem nakazujejo možnosti načrtovanja in uresničevanje Deklaracije o človekovih pravicah in Konvencije o otrokovih pravicah skladno s priporočili OZN. Namen didaktičnih gradiv je ozaveščanje učiteljev o pomenu učenja ČP na podlagi izkušnj/predznanju učencev in s konkretnimi učnimi razmerami v razredu
- e-gradiva, povezana z vzgojo in izobraževanjem za ČP. Učitelji s pomočjo teh gradiv načrtujejo in izvajajo pedagoški proces
- gradiva učiteljev "iz prakse za prakso", objavljena v spletni učilnici. Gradiva imajo vlogo uresničevanja in spodbujanja za VIČP
- objava avtorskih člankov v revijah s področja vzgoje in izobraževanja. V člankih avtorji razlagajo in ozaveščajo razumevanje in pomen vzgoje in izobraževanja v skladu z načeli ČP in aktivnega državljanstva
- učbenik za predmet državljanska in domovinska vzgoja ter etika za 7. razred OŠ. Didaktična struktura vsebin in izvedbenega učnega procesa močno spodbuja učence k aktivnemu raziskovalnemu in izkušensjkemu pristopu pridobivanja informacij, razumevanja in udejanjanja ČP.

III. Prepoved in z njo povezane zadeve

Odbor priporoča državi pogodbenici, naj zaradi krepitve ukrepov preprečevanja novačenja otrok in uporabe otrok v sovražnostih razmisli o inkriminiranju samega novačenja otrok, starih 16 in 17 let, in v sovražnostih kot ločenih kaznivih dejanj ter prepove táko novačenje v miru in vojni. Odbor tudi svetuje državi pogodbenici, naj razmisli o pregledu domače zakonodaje, ki naj bi sprejela zavezujočo opredelitev »neposredne« udeležbe v sovražnostih in razširila kazensko odgovornost za dejanja in dejavnosti, naštete v izbirnem protokolu, na pravne osebe.

470. Novačenje vojaških najemnikov in oseb, mlajših od osemnajst let v Kazenskem zakoniku (KZ-1) ureja 106. člen, ki se glasi:

" (1) Kdor **med vojno**, oboroženim spopadom ali zasedbo ali **kdor pri izvajanju ali v podporo politiki kakšne države ali organizacije kot del velikega sistematičnega napada** ukaže novačenje ali novači osebe, ki še niso stare osemnajst let, v državne ali druge oborožene sile in jih izrablja ali ukaže njihovo izrabljanje za dejavno sodelovanje pri sovražnostih, se kaznuje za zaporom od desetih do petnajstih let.

(2) Kdor novači, uri ali financira urjenje vojaških najemnikov, se kaznuje z zaporno kaznijo do treh let.

Neposredna udeležba otrok v sovražnostih pa KZ-1 kot vojno hudodelstvo opredeljuje v sedmi alineji 4. točke prvega odstavka 102. člena KZ-1:

Kdor ukaže ali stori vojna hudodelstva, zlasti če so storjena kot sestavni del načrta ali politike ali kot del obsežnega izvrševanja takih hudodelstev, ki so:

4) druge hude kršitve zakonov in običajev, ki se po veljavnem mednarodnem pravu uporabljajo v oboroženih spopadih, ki niso mednarodni, in sicer katero koli navedeno dejanje:

– nabor ali vključevanje otrok, mlajših od petnajst let, v oborožene sile ali skupine ali njihovo izrabljanje za dejavno sodelovanje pri sovražnostih.

IV. Varstvo, okrevanje in ponovna vključitev v družbo

Odbor priporoča državi pogodbenici, da:

(a) zagotovi, da imajo otroci, ki iščejo zaščito na meji, možnost predložitve prošnje;

(b) kar najhitreje identificira otroke, ki vstopajo v Slovenijo in iščejo zaščito, ki so jih morda novačili ali uporabljali v sovražnostih;

(c) otrokom, ki imajo pravico do pomoči, okrevanja in ponovne vključitve v družbo, zagotavljajo posebno pomoč, primerno njihovi kulturi in starosti, ki jim bo omogočala telesno in duševno okrevanje in ponovno vključitev v družbo, in

(d) upošteva splošno opombo odbora št. 6 (2005) o ravnanju z ločenimi otroki brez spremstva zunaj države, iz katere prihajajo.

471. Skladno z Zakonom o mednarodni zaščiti¹⁷⁵ imajo vse osebe, ki izrazijo potrebo po zaščiti, zagotovljen dostop do postopka za priznanje mednarodne zaščite, torej tudi otroci. Skladno z navedenim zakonom in njegovimi izvedbenimi akti se taka oseba po zaščito lahko obrne na katerikoli državni ali lokalni organ v Republiki Sloveniji, ki o tem obvesti Ministrstvo za notranje zadeve kot pristojni organ za področje mednarodne zaščite, ki izvede vse nadaljnje, zakonsko predpisane postopke. V Republiki Sloveniji do sedaj nismo identificirali otrok, ki bi bili novačeni v oboroženih spopadih ali uporabljeni v sovražnosti. V kolikor bi imeli tak primer, bi ga identificirali v okviru obstoječih mehanizmov (razgovor pri podaji prošnje za mednarodno zaščito, preventivni program PATS, sodelovanje nevladnih organizacij).

472. Mladoletne osebe brez spremstva in žrtvam mučenja ter drugih oblik psihičnega, spolnega in fizičnega nasilja, se glede na določbe Zakona o mednarodni zaščiti obravnavajo kot ranljive osebe, ki jim je potrebno zagotoviti posebno nego in skrb. Vsem mladoletnim osebam, ne le brez spremstva, ki so v Republiki Sloveniji obravnavani po Zakonu o mednarodni zaščiti, je zagotovljena pravica do osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja pod enakimi pogoji kot za slovenske državljane. Posebna nega in skrb se tem osebam zagotavlja posebej preko programov, sofinanciranih iz Evropskega sklada za begunce, namenjenega posebej kategoriji ranljivih oseb, ki je prilagojen posebnim potrebam vsakega primera posebej ter preko tečajev slovenskega jezika, ki vključuje tudi učno pomoč in opismenjevanje.

---

¹⁷⁵ Ur.l. RS št. 111/07, 111/08-odl.US, 58/09

Mednarodno sodelovanje

Odbor poziva državo pogodbenico, naj del svojih sredstev za mednarodne razvojne pomoči in programe o sodelovanju nameni spoštovanju in uveljavljanju otrokovih pravic v skladu z izbirnim protokolom.

473. V skladu z vsebinskimi prioritetami RS na področju mednarodnega razvojnega sodelovanja, ki so opredeljene v Resoluciji o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije za obdobje do leta 2015¹⁷⁶, usmerja Slovenija humanitarno in postkonfliktno pomoč predvsem v zmanjševanje revščine in lakote, protiminsko delovanje ter kot pomoč otrokom v postkonfliktnih situacijah. Slovenija namenja za dobrobit otrok v državah v razvoju ca. 1.000.000 EUR letno, približno polovico tega zneska pa namenja otrokom v postkonfliktnih situacijah.

474. Zaščiti otrok je bila posvečena velika pozornost tudi v okviru predsedovanja Slovenije Svetu EU v prvo polovici leta 2008. Osrednje mesto med prednostnimi nalogami slovenskega predsedovanja na področju razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči je zavzemalo uresničevanje pravic otrok v težavnih razmerah.

475. Slovenija usmerja mednarodno razvojno in humanitarno pomoč za dobrobit otroka sistematično, s svojimi projekti in s pomočjo vladnih razvojnih organizacij Ustanove Skupaj (Foundation Together) in Mednarodnega sklada za razminiranje in pomoč žrtvam min (International Trust Fund for Demining and Mine Victim Assistance - ITF), in projektno, predvsem s pomočjo nevladnih organizacij.

476. V zadnjih dveh letih je slovenska vlada za delovanje svetovalnih centrov za otroke, mladostnike, učitelje in starše pod strokovnim vodstvom Ustanove Skupaj na Zahodnem Balkanu in v Iraku skupaj namenila več kot 386.000 EUR. Eden od namenov delovanja ITF pa je zagotoviti preživelim žrtvam min kvalitetno zdravstveno oskrbo in trajnostno telesno, psihološko in socialno rehabilitacijo. ITF približno 30% delovanja in sredstev namenja osveščanju ljudi o nevarnostih min, rehabilitaciji, treningu zdravnikov, negovalcev ipd., od tega približno 3 mil USD letno za rehabilitacijo žrtev min. Precejšen delež teh sredstev je namenjen rehabilitaciji otrok. V obdobju 2006 – 2009 je bilo v programe osveščanja ljudi o nevarnostih min vključenih preko 40.000 otrok z ogroženih področij.

477. Od leta 2007 so ministrstva slovenske vlade sistematično zagotavljala sredstva, namenjena izboljšanju življenja otrok, prizadetih zaradi družbenih in naravnih katastrof po svetu, predvsem na Zahodnem Balkanu, Vzhodni Evropi, Bližnjem vzhodu in Afriki.

478. Republika Slovenija zagotavlja v letu 2009 v Inštitutu Republike Slovenije za rehabilitacijo Soča rehabilitacijo 31 otrok iz Gaze, prizadetih v vojaških akcijah v začetku leta.. Telesno rehabilitacijo dopolnjuje usposabljanje palestinskih strokovnjakov za izvajanje psihosocialne pomoči, s katero se zagotavlja postrehabilitacijska oskrba pacientov v Gazi.

479. RS zagotavlja pomoč tudi otrokom, ki trpijo kronične posledice oboroženih spopadov, ki so se zgodili v preteklosti. Tako Vlada RS zadnja leta vsako poletje zagotavlja rehabilitacijo otrokom iz Bosne in Hercegovine, ki poleg neposrednih posledic vojne trpijo zaradi težkih socialnih in ekonomskih razmer v svojem okolju in zaradi še vedno prisotnega povojnega sovraštva in nestrpnosti. Namen projekta je omogočiti socialno in psihološko rehabilitacijo otrokom iz okolij, ki jih mednarodna skupnost pri pomoči Bosni in Hercegovini običajno sprepleda. V letu 2009 je vlada financirala tudi rehabilitacijo skupini otrok s Kosova.

---

¹⁷⁶ Uradni list RS, št. 73/2008

Izvoz orožja

Odbor priporoča državi pogodbenici, naj sprejme ukrepe, s katerimi bo zagotovila, da bodo vse osebe, odgovorne za nadzor prodaje, izvoza ali tranzita orožja, vključno z osebno oborožitvijo in lahkim orožjem, in vojaške opreme seznanjeni z izbirnim protokolom in da bodo pri sprejemanju ustreznih odločitev upoštevali njegove določbe. Odbor še svetuje državi pogodbenici, naj razmisli o uvedbi izrecne prepovedi v zvezi s prodajo orožja, vključno z osebno oborožitvijo in lahkim orožjem, kadar je končni cilj država, za katero je očitno oziroma obstaja sum, da v njej prisilno novačijo otroke ali jih uporabljajo v sovražnostih.

480. Promet vojaškega orožja in opreme v Republiki Sloveniji temelji na režimu dovoljenj. Skladno z določbo prvega odstavka 77. člena Zakona o obrambi¹⁷⁷ lahko vojaško orožje in opremo prodaja, izvaža ali uvaža ter opravlja posle posredovanja s tem blagom le gospodarska družba, zavod ali druga organizacija, ki pridobi dovoljenje Ministrstva za obrambo. Predhodno dovoljenje Ministrstva za obrambo je skladno z drugim odstavkom 77. člena istega zakona potrebno tudi za vsak konkreten izvoz, uvoz ali tranzit vojaškega orožja in opreme čez državno ozemlje, razen, če ni drugače določeno z mednarodno pogodbo. V sklopu slednjega Zakona o obrambi v tretjem odstavku 77. člena določa tudi razloge, zaradi katerih Ministrstvo za obrambo zavrne dovoljenje za konkreten izvoz, uvoz ali tranzit vojaškega orožja in opreme, in sicer:

- če bi bilo ogroženo izpolnjevanje mednarodnih obveznosti Republike Slovenije,
- če bi bili ogroženi varnostni ali obrambni interesi Republike Slovenije,
- če bi se pospeševalo ali omogočalo oborožene spopade v državi, ki je končni uporabnik vojaškega orožja in opreme,
- če obstaja utemeljen sum, da bo iz države uvoznice vojaško orožje in oprema preprodana v tretjo državo, in bi bilo to v nasprotju z obrambnimi in varnostnimi interesi države.

481. Novačenje ali uporaba otrok v sovražnostih v določeni državi torej v Zakonu o obrambi neposredno ni določeno kot razlog za prepoved prodaje (izvoza) vojaškega orožja in opreme v takšno državo. Vsekakor pa je mogoče tudi tovrstne okoliščine subsumirati pod prej navedene razloge, zaradi katerih bi Ministrstvo za obrambo zavrnilo dovoljenje za izvoz vojaškega orožja v takšno državo, zlasti razloge iz 1., pa tudi 3. alineje tretjega odstavka 77. člena citiranega zakona. V smislu razlogov, ki se nanašajo na izpolnjevanje mednarodnih obveznosti, je treba omeniti zlasti Skupno stališče Sveta EU 2008/944/SZVP z dne 8. decembra 2008, ki opredeljuje skupna pravila glede nadzora izvoza vojaške tehnologije in opreme. Med merili, ki predstavljajo podlago za zavrnitev izdaje dovoljenja za izvoz vojaškega orožja in opreme, namreč Skupno stališče izredno veliko pozornost posveča zlasti spoštovanju mednarodnih obveznosti (1. točka 2. člena – spoštovanje sankcij, ki jih je sprejel Varnostni svet ZN ali EU, spoštovanje sporazumov o neširjenju orožja in podobno) ter spoštovanju človekovih pravic v namembni državi in spoštovanju mednarodnega humanitarnega prava s strani namembne države (2. točka 2. člena). V slednjem primeru se izvozno dovoljenje zavrne, če obstaja očitno tveganje, da bi se vojaško orožje v namembni državi lahko uporabilo za notranjo represijo, ki med drugim zajema mučenja in druga okrutna dejanja, nečloveška in ponižujoča ravnanja ali kaznovanja ter druge večje kršitve človekovih pravic in temeljnih svoboščin, kot so določene v ustreznih instrumentih o človekovih pravicah, vključno s Splošno deklaracijo o človekovih pravicah in z Mednarodnim paktom o državljanskih in političnih pravicah. Skupno stališče prepoveduje državam članicam prodajo orožja v države, ki ne izpolnjujejo omenjenih meril.

---

¹⁷⁷ Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo

482. Omejitve pri prodaji orožja obravnavanim državam lahko temeljijo tudi na Zakonu o omejevalnih ukrepih, ki jih Republika Slovenija uvede ali izvaja skladno s pravnimi akti in odločitvami, sprejetimi v okviru mednarodnih organizacij¹⁷⁸ oziroma na njegovi podlagi izdanih podzakonskih predpisih Vlade Republike Slovenije. V delu, ki se nanaša na tako imenovano civilno orožje, pa to področje ureja tudi Zakon o orožju¹⁷⁹

---

¹⁷⁸Uradni list RS, št. 127/06

¹⁷⁹ Uradni list RS, št. 23/05 – uradno prečiščeno besedilo.

XI. PRILOGE

1. OSNOVNO ZDRAVJE IN BLAGINJA

Tabela: Umrli in stopnja umrljivosti (na 100.000) otrok in mladostnikov (0-17 let) zaradi poškodb, Slovenija, 2004-2006

		2004				2005				2006			
starostni razredi		promet	druge n.	samomor	napad	promet	druge n.	samomor	napad	promet	druge n.	Samomor	Napad
MOŠKI	manj kot 1 leto	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
	1 do 4	0	4	0	0	2	0	0	0	3	0	0	0
	5 do 9	2	1	0	0	1	0	0	0	1	2	0	0
	10 do 14	3	1	2	0	2	1	0	1	3	1	0	0
	15 do 17,99	8	0	2	0	7	0	3	1	9	0	3	0
	SKUPAJ	13	6	4	1	12	1	3	2	16	3	3	0
ŽENSKE	manj kot 1 leto	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	1 do 4	0	0	0	0	3	1	0	0	2	0	0	0
	5 do 9	2	0	0	0	3	0	0	0	1	0	0	0
	10 do 14	2	1	2	0	0	2	1	0	0	0	0	0
	15 do 17,99	0	0	1	0	1	3	0	0	1	0	1	0
	SKUPAJ	4	1	3	0	7	6	1	0	4	0	1	0
SKUPAJ	manj kot 1 leto	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
	1 do 4	0	4	0	0	5	1	0	0	5	0	0	0
	5 do 9	4	1	0	0	4	0	0	0	2	2	0	0
	10 do 14	5	2	4	0	2	3	1	1	3	1	0	0
	15 do 17,99	8	0	3	0	8	3	3	1	10	0	4	0
	SKUPAJ	17	7	7	1	19	7	4	2	20	3	4	0
STOPNJE													
		2004				2005				2006			
starostni razredi		promet	druge n.	samomor	napad	promet	druge n.	samomor	napad	promet	druge n.	Samomor	napad
MOŠKI	manj kot 1 leto	0,00	0,00	0,00	11,18	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	1 do 4	0,00	10,84	0,00	0,00	5,46	0,00	0,00	0,00	8,15	0,00	0,00	0,00
	5 do 9	4,15	2,07	0,00	0,00	2,09	0,00	0,00	0,00	2,12	4,23	0,00	0,00
	10 do 14	5,51	1,84	3,67	0,00	3,79	1,89	0,00	1,89	5,85	1,95	0,00	0,00
	15 do 17,99	12,32	0,00	3,08	0,00	11,04	0,00	4,73	1,58	14,41	0,00	4,80	0,00
	SKUPAJ	6,09	2,81	1,87	0,47	5,72	0,48	1,43	0,95	7,72	1,45	1,45	0,00
ŽENSKE	manj kot 1 leto	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	1 do 4	0,00	0,00	0,00	0,00	8,66	2,89	0,00	0,00	5,76	0,00	0,00	0,00
	5 do 9	4,41	0,00	0,00	0,00	6,70	0,00	0,00	0,00	2,25	0,00	0,00	0,00
	10 do 14	3,87	1,94	3,87	0,00	0,00	3,99	1,99	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	15 do 17,99	0,00	0,00	1,61	0,00	1,66	4,99	0,00	0,00	1,69	0,00	1,69	0,00
	SKUPAJ	1,98	0,49	1,48	0,00	3,53	3,02	0,50	0,00	2,04	0,00	0,51	0,00
SKUPAJ	manj kot 1 leto	0,00	0,00	0,00	5,68	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	1 do 4	0,00	5,59	0,00	0,00	7,01	1,40	0,00	0,00	6,99	0,00	0,00	0,00
	5 do 9	4,27	1,07	0,00	0,00	4,32	0,00	0,00	0,00	2,18	2,18	0,00	0,00
	10 do 14	4,71	1,88	3,77	0,00	1,94	2,91	0,97	0,97	3,01	1,00	0,00	0,00
	15 do 17,99	6,30	0,00	2,36	0,00	6,48	2,43	2,43	0,81	8,23	0,00	3,29	0,00
	SKUPAJ	4,09	1,68	1,68	0,24	4,65	1,71	0,98	0,49	4,96	0,74	0,99	0,00

Tabela 13: Število bolnišničnih obravnav in stopnja hospitalizacije (na 100.000) otrok in mladostnikov (0-17) zaradi poškodb, Slovenija, 2004-2006 (glej tabelo v Aneksu)

		2004				2005				2006			
starostni razredi		promet	druge nezgode	samomor	napad	promet	druge nezgode	samomor	napad	promet	druge nezgode	samomor	napad
Moški	manj kot 1 leto	22,35	558,78	11,18		21,62	735,14			31,80	572,46		
	1 do 4	94,83	1070,26	5,42	5,42	109,14	963,17	5,46	16,37	89,66	980,82	5,43	2,72
	5 do 9	178,40	906,54	0,00	6,22	138,14	954,41		8,37	181,91	934,92	2,12	2,12
	10 do 14	326,68	1003,89	1,84	18,35	253,90		11,37	18,95	272,90	1097,44	7,80	25,34
	15 do 17,99	403,36	717,43	29,25	47,73	361,09	730,07	22,08	33,11	320,24	674,11	19,21	25,62
	SKUPAJ	263,70	887,58	10,77	21,55	224,42	901,49	10,48	15,72	222,90	888,21	9,17	14,96
Ženske	manj kot 1 leto	57,83	439,51			22,68	646,33			44,41	499,61		
	1 do 4	89,49	750,56	5,77		63,53	788,29	2,89		57,64	740,63	2,88	2,88
	5 do 9	143,17	550,67	2,20		109,40	591,65			65,18	615,88		6,74
	10 do 14	89,06	505,30	27,10	1,94	113,59	639,70	21,92	11,96	119,72	553,17	39,22	6,19

	15 do 17,99	161,26	269,31	79,02	9,68	159,77	312,87	39,94	6,66	142,10	304,50	52,44	15,22
	SKUPAJ	122,07	482,34	32,62	3,46	113,85	556,15	18,14	5,04	99,61	523,09	26,05	8,17
Skupaj	manj kot 1 leto	39,79	500,17	5,68		22,14	691,79			37,96	536,88		
	1 do 4	92,25	915,47	5,59	2,80	86,98	878,20	4,21		74,12	864,26	4,20	2,80
	5 do 9	161,32	733,94	1,07	3,20	124,23	778,89		2,16	125,32	780,25	1,09	4,36
	10 do 14	211,04	761,26	14,13	10,36	185,51	847,93	16,51	15,54	198,50	833,09	23,06	16,04
	15 do 17,99	285,12	498,57	53,56	29,14	263,14	527,10	30,77	20,24	233,62	494,38	35,37	20,56
	SKUPAJ	194,78	690,39	21,40	12,74	170,67	733,63	14,20	10,53	163,02	710,87	17,37	11,66

2. IZOBRAŽEVANJE, REKREACIJA IN KULTURA

ODOBRENI KULTURNI PROGRAM ITALIJANSKE IN MADŽARSKE NARODNE SKUPNOSTI OD 2006 DO 2008 VEZAN NA URESNIČEVANJE KONVENCIJE ZDRUŽENIH NARODOV O OTROKOVIH PRAVICAH V EUR

Vsebina programa italijanske narodne skupnosti	2004	2005	2006	2007	2008
• tečaji in predavanja			5.362,21	5.390,17	4.521,55
% celotnega zneska podpore Ministrstva za kulturo			0,76	0,75	0,61
SKUPAJ v obdobju 2006 – 2008 (%)					15.273,93(1,75)

Vsebina programa madžarske narodne skupnosti	2004	2005	2006	2007	2008
• organizacija pravljličnih ur v madžarskem jeziku					3.167,15
• mladinska publikacija IFI					11.000,00
• tri otroške predstave					2.000,00
SKUPAJ					16.167,15
% celotnega zneska podpore Ministrstva za kulturo					3,7
SKUPAJ v obdobju 2006 – 2008 (%)					16.167,15 (1,25)

ODOBRENI KULTURNI PROGRAM ROMSKE SKUPNOSTI OD 2005 DO 2008 VEZAN NA URESNIČEVANJE KONVENCIJE ZDRUŽENIH NARODOV O OTROKOVIH PRAVICAH V EUR

SKUPAJ v obdobju 2005 – 2008 (%)	95.715,33 (27,39)
---	--------------------------

2005

PREDLAGATELJ	VRSTA DEJAVNOSTI/ NASLOV PROJEKTA	ODOBRENO v EUR
Zveza Romov Slovenije	Kulturna animacija/ Stroški dela kulturnega animatorja	3.505,25
	Prireditve za šoloobvezne otroke RD Romano Pralipe Maribor	2.336,83
	Gledališka predstava Rdeča kapica RD Zeleno vejš Serdica	667,66
	5. srečanje romskih otrok RD Zeleno vejš Serdica	709,39
	Spomin na stare romske obrti RD Veverica na veji Dobrovnik	625,93
	Usposabljanje in delovanje animatorja RD Romano vozo Velenje	500,75
	Delavnica raziskovanje romskih besed RD Romano vozo Velenje	625,93
	Romi v kolesju besed RD Rom Črnomelj	1.961,27
Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto	Prireditve SKUPA	1.669,17
Založba Goga	Romske pravljice – zaključni del	3.964,27
SKUPAJ		16.566,45
% celotnega zneska podpore Ministrstva za kulturo		17,69

Prostočasne dejavnosti: 1 projekt
Izobraževalne dejavnosti: 6 projektov
Kulturne dejavnosti: 2 projekta

2006

PREDLAGATELJ	NASLOV PROJEKTA	ODOBRENO V EUR
Založba Karantanija	Prevod prešernovih poezij v romščini	2.503,76
Zveza Romov Slovenije	Srečanje romskih osnovnošolskih otrok s kulturno vsebino	625,94
Zveza Romov Slovenije	Stroški dela kulturnega animatorja	3.505,26
Zveza Romov Slovenije	Izdaja zgoščenke z romskimi pravljicami in pripovedkami RD Romani Union Murska Sobota	2.086,46
Zveza Romov Slovenije	Kreativni prsti v glini / Ukrausime čikune khore Kreativ ujjak az agyagban RD Dobrovnik	1.669,17
Romsko društvo Amala	Glasbene delavnice za romske otroke	6.422,13

Romsko društvo Amala	Izdaja knjige Otroci zapojte z nami II	3.755,63
Zveza Romov Slovenije	Izdaja knjige Romske in belokranjske ljudske pravljice in pripovedi RD Vešoro Črnomelj	3.338,34
Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo Mesto	SKUPA (projekti: Kulturno-ustvarjalne delavnice, Romski tabor ter Promocijski film Pomisli name)	5.842,10
SKUPAJ		29.748,88
% celotnega zneska podpore Ministrstva za kulturo		36,54

Prostočasne dejavnosti: 4 projekti

Izobraževalne dejavnosti: 4 projekti

2007

PREDLAGATELJ	NASLOV PROJEKTA	ODOBRENO MK V EUR
Zveza Romov Slovenije	Stroški dela kulturnega animatorja v letu 2007	3.750,00
	Srečanje romskih osnovnošolskih otrok s kulturno vsebino	700,00
	Gledališka predstava Rdeča kapica RD Zeleno vejš	500,00
	Izdaja zgoščenke z romskimi pravljicami in pripovedkami RD Romani Union Murska Sobota	2.000,00
	Izdaja knjige: Marlenina skrita omara RD Romani Union Murska Sobota	1.500,00
	S kulturo do izobraževanja Romano pralipe	1.000,00
	Večer v spomin na velikega pesnika Franceta Prešerna RD Cigani nekoč-Romi danes	500,00
	Raziskovanje romskih besed 3 RD Romano vozo	500,00
	Usposabljanje in delovanje animatorja za romsko kulturo RD Romano vozo	1.250,00
	Romske pravljice in pesmi »Romane paramiče taj đija« RD Romano vozo	1.600,00
	Kreativni prsti v glini RD Veverica na veji	500,00
	Romsko društvo Romano Pejtaušago Kamenci	Romano phurt – Romski most
Romsko društvo Amala	Izdaja knjige Otroci zapojte z nami 3	3.900,00
	»Glasba skozi čas«-glasbene delavnice in poletni seminarji in šole	1.000,00

Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo Mesto	Delavnice, usposabljanja: SKUPA	1.500,00
SKUPAJ		21.700,00
% celotnega zneska podpore Ministrstva za kulturo		26,03

Prostočasne dejavnosti: 7 projektov
Izobraževalne dejavnosti: 5 projektov
Kulturne dejavnosti: 3 projekti

2008

PREDLAGATELJ	NASLOV PROJEKTA	ODOBRENO V EUR
Zveza Romov Slovenije	Srečanje romskih osnovnošolskih otrok s kulturno vsebino	500,00
	Stroški dela kulturnega animatorja v letu 2008	3.700,00
	Izdaja zgoščenke "Romske pravljice in pripovedke 3" RD Romani Union	1.000,00
	Tabor otroške folklore in glasbe RD Pušča	1.000,00
	Likovna delavnica za otroke RD Vešoro	400,00
	Literarna delavnica za otroke RD Vešoro	200,00
	Melauli reca – grda račka RD Zeleno vejš	500,00
Društvo zaveznikov mehkega pristanka	Prva dvojezična slikanica za romske otroke	2.000,00
Društvo za razvijanje prostovoljnega dela	SKUPA (SKUPAJ)	1.500,00
Romsko društvo Amala	Izdaja četrtega dela knjige "Otroci, zapojte z nami!" (Chavalen, galiven amencar!) z dodatno zgoščenko s posnetimi skladbami	2.500,00
Romsko društvo Romano vozo	Jezikovna delavnica – "Raziskovanje romskih besed 4"	500,00
Romsko društvo Romano vozo	Založniška dejavnost izdaja mladinske romske revije "Črni kamen – Kalo bar"	600,00
Romsko društvo Romano vozo	Usposabljanje in delovanje animatorja za romsko kulturo	1.500,00
ZULK - Združenje ustvarjalnih ljudi na področju kulture	Kulturna produkcija mladih Romov - Romani kulturno čavorani buti	1.400,00
Romsko društvo Romano Pejtaušago –Kamenci	"Mednarodni romski tabor Kamenci 2008": Razvijanje ustvarjalnih potencialov romskih	1.500,00

	otrok in mladostnikov za ohranjanje romskega kulturnega izročila in medkulturni dialog	
FRANC-FRANC, Podjetje za promocijo kulture d.o.o.	Jože Livijen: Zadimljeni spomini, zgodbe iz romskega življenja	2.000,00
Društvo za razvoj kulture in glasbenega izobraževanja romske populacije NEVO DI	Opus "NEVO DI"	4.000,00
SKUPAJ		24.800,00
% celotnega zneska podpore Ministrstva za kulturo		29,31

Prostočasne dejavnosti: 4 projekti
Izobraževalne dejavnosti: 10 projektov
Kulturne dejavnosti: 2 projekta

ODOBRENI KULTURNI PROGRAM DRUGIH MANJŠINSKIH ETNIČNIH SKUPNOSTI IN PRISELJENCEV OD 2006 DO 2008 VEZAN NA URESNIČEVANJE KONVENCIJE ZDRUŽENIH NARODOV O OTROKOVIH PRAVICAH V EUR

<i>SKUPAJ v obdobju 2005 – 2008 (%)</i>	69.492,86 (10,21)
---	--------------------------

2005

PREDLAGATELJ	NASLOV PROJEKTA	ODOBRENO v EUR
Hrvatsko kulturno društvo v Mariboru	Likovna delavnica	625,93
Kulturno športno društvo Bošnjakov Biser Jesenice	Likovne delavnice za otroke	2.503,75
Društvo bosansko hercegovskega in slovenskega prijateljstva Ljiljan	Likovna - lutkovna in literarna delavnica Narišimo Slovenijo	5.424,80
SKUPAJ		8.554,48
% celotnega zneska podpore Ministrstva za kulturo		10,12

Prostočasne dejavnosti: 3 projekti

2006

PREDLAGATELJ	NASLOV PROJEKTA	ODOBRENO V EUR
Kulturno društvo Brdo	Multietnična folklorna manifestacija "Razigrana mladost", kulturna prireditev	3.338,34
Kulturno športno društvo Bošnjakov Biser	Likovne delavnice za otroke	2.921,04
Kulturno športno društvo Bošnjakov Biser	Literarno lutkovna delavnica	1.669,17
Hrvatsko kulturno društvo v Mariboru	Likovna delavnica mladih	1.251,87
Kulturno društvo Međimurje Ljubljana	Materinski dan	417,29

Makedonsko kulturno društvo Ilinden Jesenice	Etno-glasbena šola 2006	4.172,90
Društvo za razvoj socialno kulturnega dela Kulturni vikend	Literarno glasbeni dogodki s spremljevalnimi delavnicami za mlade	5.424,80
SKUPAJ		19.195,38
% celotnega zneska podpore Ministrstva za kulturo		9,94

Prostočasne dejavnosti: 2 projekta
Izobraževalne dejavnosti: 5 projektov

2007

PREDLAGATELJ	NASLOV PROJEKTA	ODOBRENO MK V EUR
Društvo slovensko- makedonskega prijateljstva	Otroški koncert »Zvezdice«	1.528
Kulturno društvo Apaško polje	Jezikovni tečaji slovenščine in nemščine	1.000
Kulturno društvo nemško govorečih žena Mostovi	Tečaji nemškega jezika za otroke v obliki jezikovnih delavnic in gledališke skupine	500
Kulturno društvo Brdo	Dramski studio	1.838
	Večeri književnosti, poezije, delavnice za otroke in mladino	2.000
	Literarno lutkovna delavnica	1.000
Kulturno društvo Mihajlo Pupin	Otroški krog – spoznavanje poezije za otroke in mladino	8.750
Kulturno umetniško društvo Mladost, Ljubljana	Delavnica dramske igre	1.500
	Knjižni salon	1.252
Makedonsko kulturno društvo Ilinden Jesenice	Mladinski časopis Deteljica	1.000
	Etno-glasbena šola 2007	1.000
Srpsko kulturno društvo Maribor	Mala šola slikanja	1.000,00
Srbsko prosvetno društvo Nikola Tesla	Dramska sekcija	5.000
SKUPAJ		17.243,00
% celotnega zneska podpore Ministrstva za kulturo		8,71

Prostočasne dejavnosti: 4 projekti
Izobraževalne dejavnosti: 6 projektov
Kulturne dejavnosti: 3 projekti

2008

PREDLAGATELJ	NASLOV PROJEKTA	ODOBRENA SREDSTVA V EUR
Kulturno društvo Brdo	"Večeri književnosti, poezije, delavnice za otroke in mladino"	2.000,00
Srbsko kulturno humanitarnodruštvo	"Dramska sekcija"	4.000,00

Desanka Maksimović		
Društvo bosansko hercegovskih študentov Slovenije	Otroci in mladi ustvarjamo	2.000,00
Društvo bosansko hercegovskih študentov Slovenije	Mladi BiH	2.000,00
Kulturno društvo Mihajlo Pupin	"Otroški krog"	4.000,00
Andelković Vesna	"Delavnica 4M - II A"	4.000,00
Kulturno športno društvo Bošnjakov Biser	Literarno lutkovne delavnice	1.500,00
Makedonsko kulturno društvo Ilinden Jesenice	Mladinski časopis Deteljica	2.000,00
Makedonsko kulturno društvo Ilinden Jesenice	Etno glasbena šola 2008	1.000,00
Društvo slovensko makedonskega prijateljstva	Otroški poletni klub SLO-MAK	2.000,00
SKUPAJ		24.500,00
% celotnega zneska podpore Ministrstva za kulturo		<i>12,08</i>

Prostočasne dejavnosti: 5 projektov

Izobraževalne dejavnosti: 4 projekti

Kulturne dejavnosti: 1 projekt